

СРПСКА ПРЕМ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 20

27. МАЈ 1991.

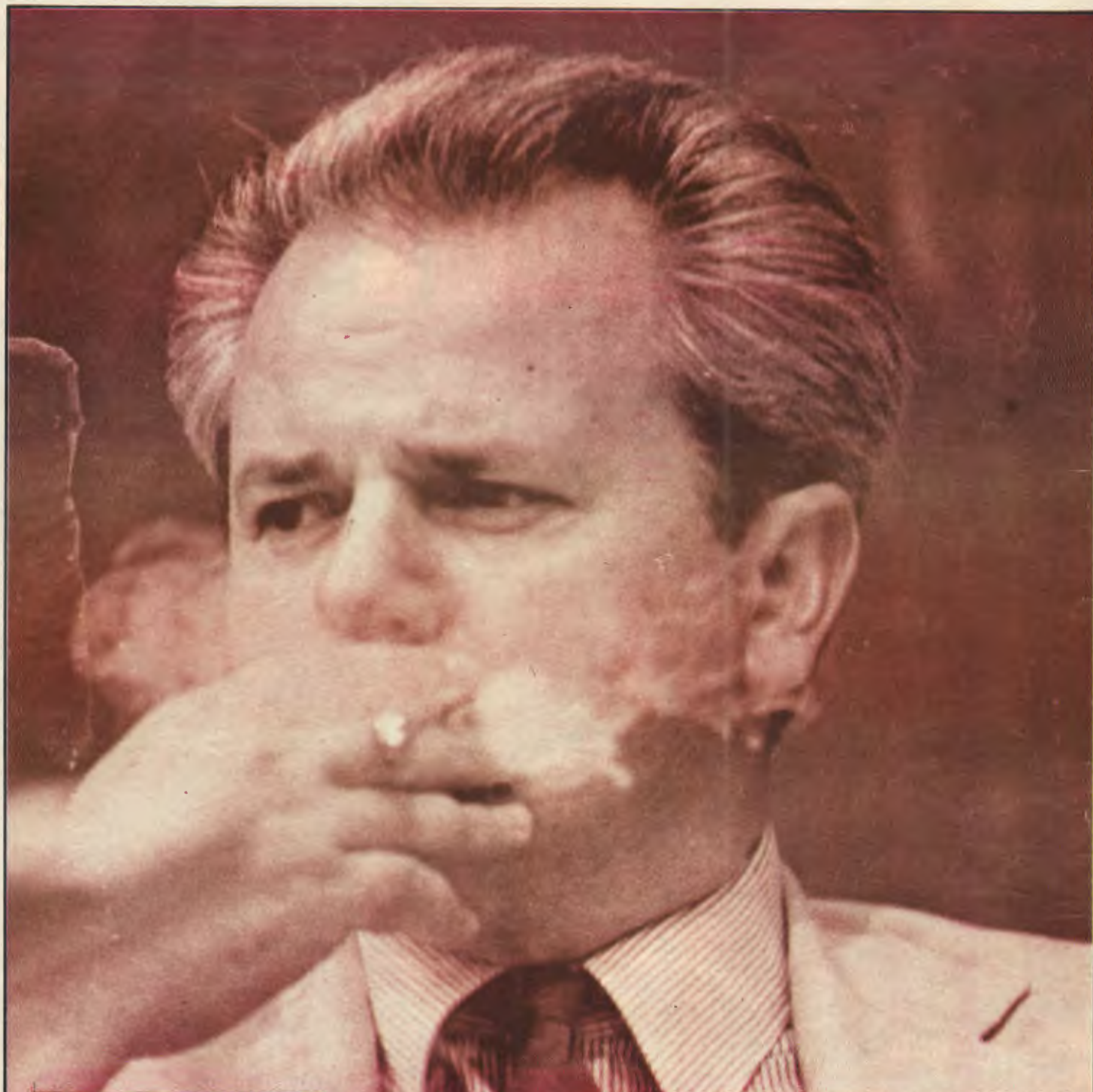
30 ДИНАРА

ЕКСКЛУЗИВНО: ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ

НЕКА МОЛЕ ЗА ПОМИРЕЊЕ

ИТАЛИЈА 2200 ИТЛ, ФРАНЦУСКА 6,30 ФФ, ШВАЈЦАРСКА 3,50 ЦХФ, ШВЕДСКА 25 СЕК, АУСТРИЈА 30 АТС, СР НЕМАЧКА 5,00 ДЕМ, БЕЛГИЈА 40 БЕФ,
ХОЛАНДИЈА 4,00 ХФЛ, ГРЧКА 200 ГРД, НОРВЕШКА 25 НОК, ДАНСКА 25 ДКК

На свом редовном заседању одржаном 16. маја 1991. године
КАНЦЕЛАРИЈА ОРДЕНА И МЕДАЉА „Српске речи“ донела је

УКАЗ

којим се председник Републике Србије и врховни командант
мобилизованих добровољаца Србије

СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ

одликује

**ОРДЕНОМ ГРАЂАНСКОГ РАТА СА ПЕТОКРАКОМ
И МАЛИМ МОРГЕНОМ**

Орден се додељује за непоновљив допринос развоју мало војних вештина, игара са
малом људима и метода за стално ремећење мирног сна свих Срба како би сви били
стално будни на браницима његове револуције. Посебно се истакло у олакшаним обећа-
њима, којих су сви толико сити да више знаста нема ни потребе да било шта друго једу.
Ни потребе ни шта.

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

АНТИРАТНИ МИТИНГ НА ТРГУ СЛОБОДЕ У БЕОГРАДУ

ОПЕЛО ПОВОДОМ ПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ ПОЧЕТКА СТРАДАЊА СРБА У ЈАСЕНОВЦУ

Фото: Душан Митић

Фото: Ђорђе Вукоје

фото: Верољуб Милошевић

фото: Ђорђе Вукоје

САХРАНА МОШТИЈУ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ВЕЛИМИРОВИЋА У ЛЕЛИЋУ

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА НА РАВНОЈ ГОРИ

ОПОЗИЦИЈА СЕ ОПЕТ УЈЕДИЊУЈЕ

Пише: Милорад Данилов

Премијер српске владе, склонији речитовању родољубивих песама, но озбиљном аналитичком размишљању, ту скоро, на крају скупштинског заседања, при закључењу расправе о програму владе, надмено и без иједног аргумента одбаци сва она критичка мишљења, која су Програм оценила лошим, непримењивим озбиљној друштвеној ситуацији и самим тим промашеним. Сувишно је рећи да су таква мишљења исказали искључиво опозициони посланици. Програм је, наравно, усвојен, јер то што заступа опозиција у Српском парламенту потпуно је ирелевантно за одлучивање.

Због чега је то тако? Због надмоћности владајуће партије или због слабости опозиције?

Надмоћност владајуће партије у парламенту, судећи по телевизијским преносима, једино је бројчана. Али то јој обезбеђује да сваку одлуку, меру, закон, ма какви били, донесе и усвоји како то она хоће, без обзира на њихов квалитет. То што су испуњава већине опозиционих посланика и уверљивија и заснованија на чињеницама живота и што су у крајњем њихови предлози по грађане кориснији — нема значаја.

Шта онда може ту да уради опозиција, или тачније оних неколико партија које имају своје посланике у парламенту. Да ли је њихов утицај у парламенту, такав каква је, могуће побољшати или је огромна бројчана надмоћност социјалистичке партије и њених посланика непремостива баријера за било какве помаке на боље? На шта упућује невелико искуство од неколико месеци рада новог такозваног вишестраначког парламента у Србији? Колико је парламентарна опозиција успела да испуњава као складна организована целина са чвршћим и обавезујућим заједничким ставовима партија које је чине у односу на своје посланике у парламенту? Постоји ли уопште неки чвршћи облик организовања опозиције у Србији и коначно ко чини тај опозициони блок?

Тешко да би се могао дати позитиван одговор и на једно од ових питања. Децембарски избори и њихови резултати били су најзначајнији филтер за утврђивање колико — толико реалног поретка и односа у обилу опозиционих партија које су формиране у Србији пред изборе. Било је и тада очито да ће само неколико њих, захваљујући пре свега јаким личностима на челу, играти неку важнију улогу у политичком животу Србије. У време муч-

не битке са режимом за голо одржање и признавање постојања, сарадња политичких партија или прецизније сарадња њихових челника, будући израз нужде, била је сталнијег карактера и доста добра. Многи догађаји касније, којима је обиловао политички живот земље и Србије, доводили су опозиционе партије у различита искушења и, мање или више, стварали пукотине у њиховим међусобним односима. То је у сваком случају сладило њихову укупну моћ и на извесан начин омогућавало да владајућа партија лакше преброди последице децембарских збивања. Ма колико девети март данас словио као значајан датум и резултат деловања удружене опозиције, он је показао и извесне разлике па и супротстављености међу партијама, како у погледу садржаја демонстрација тако и у погледу захтева и коначног циља. Док лидер најбројније опозиционе партије и по броју чланства и по броју посланика у Парламенту, лежи у затвору, лидер друге партије обавља вишесатне разговоре са шефом режима, који је извео не само полицију већ и тенкове на београдске улице. И кад се затворени лидер нађе на слободи, преговарач са Милошевићем не налази за сходно да о томе било шта обавести остале вође опозиционих партија.

Бројни су примери, и у Парламенту и ван њега, који показују и без суптилније анализе, значајне разлике међу опозиционим странкама о многим суштинским питањима српске политичке свјакодневице. Није овде реч о оним разликама које произилазе из разноликости програма појединих странака, већ о разликама у односу на стратешка питања као што су будућност земље, национални интерес, политичко уређење и слично.

Чини се да су до сада више сплет околности и неки политички догађаји уједињавали опозицију (као, на пример, неки значајни митинзи или реакције на поједине потезе режима), него свесно и вољно деловање у заједници.

Крупна збивања у земљи, тежина и велика политичка одговорност за предузимање одређених политичких потеза, као и потреба жустријег отпора владајућој странци и у Парламенту и ван њега, изгледа да су допринели томе да најзначајније опозиционе странке као што су СПО, Демократска странка и још шест мањих потраже чвршћи и сталнији облик међусобног повезивања. У току је поступак за потписивање документа о међусобној сарадњи и стварању заједничког тела на челу са номиналним шефом опозиције, које би утврђивало и усмеравало делатност удружене опозиције. Предлог документа, чије је усвајање у току, садржи и ставове о најважнијим

питањима будуће сарадње и заједничке делатности, као што су избори, изборни систем, национална политика, однос према владајућој странци и њеној влади, српско питање у Југославији. Убудуће, ни једна од чланица Удружене српске демократске опозиције, како ће се званично звати, не би могла да води сепаратне преговоре с владајућом партијом и њеном Владом. То може да ради само удружена опозиција као целина, а договори о свим важнијим питањима воде се и постижу у Савету удружене опозиције.

Које ће све странке потписати предложени документ и како ће све то у пракси функционисати засад је неизвесно. У сваком случају, било је крајње време да српска опозиција, односно оне опозиционе партије које нешто значе у политичком животу Србије, учине озбиљнији корак ка извесном институционалном учвршћивању које би допринело да опозиција постане озбиљнија снага него што је сада. Тако удружена, опозиција ће лакше одолети сталним приговорима владајуће странке и неких партија које јој служе, да опозиција наводно издаје интересе српског народа, будући да стално отвара незгодна питања и доприноси нејединству. Хоће се у ствари рећи да је ово време кад без поговора треба пристајати на све оно што предузима и ради владајућа странка, односно њен стварни и свемоћни шеф и председник Републике Србије.

У овом моменту мање је важно где која од ових партија спада, мерено по уобичајеним аршинима — лево, десно, центар. Нити је било правих политичких услова, нити времена, нити многих других елемената, који би омогућили да се ове поделе са становишта програмских опредељења и циљева којима теже опозиционе партије израженије испоље. Осим две најјаче — СПО и Демократске странке, остале ни по броју чланова нити по броју посланика немају видљивијег утицаја у политичком животу Србије. Овде наравно не рачунамо као опозицију један број милитантних група, које се представљају као странке, без обзира на број људи који присуствују њиховим митинзима. То је нацрња десница која своје следбенике налази у оним социјалним слојевима чија је свест врло ниска па се може успешно манипулисати националним осећањима људи. Као странке у правном смислу не могу се сматрати ни оне које су постале више захваљујући потреби за егзибиционизмом њихових оснивача, него што постоји нека потреба да оне постоје. Оне су минорне и по броју чланова и по програмима и по политичкој моћи.

ПИСМА

ТРГ ИЛИ АПОТЕКА БРАНИВОЈЕ

Имајући у виду све оно што се десило 9. марта 1991. године, и што се сигурно више никада неће десити у Београду, (мислим исказано херојство и одважност) сматрам да је неопходно да се што пре предложи да се градски трг „Лондон“ назове именом БРАНИВОЈА МИЛИНОВИЋА који је херојски погинуо, дао свој живот на олтар слободе и демократије у Србији. Ту је он пролио своју крв и тиме залио најлепше цвеће — цвеће слободе које ће вечно мирисати на том месту, и, надахњивати младе генерације достојанственом и осећајном одважношћу.

Уколико у томе тренутно постоје опструкције постојеће власти (у лику Милорада Унковића), сматрам да се почетни корак може постићи називањем апотеке „1. мај“ апотеком Бранивоја Милиновића, или једноставно „Апотека Бранивоје“.

Срдечно Вас поздравља ваш читалац (од првих бројева).

Душан ДОДЕРОВИЋ
Београд

ЗАКЛЕО САМ СЕ ТИТУ НА ВЕРНОСТ

Поштована редакцијо!
Можда Вам се моје писмо неће допасти, али уздам се у Вашу демократичност, спремност да објавите мишљење другачије од Вашег и надам се да ћете ми изаћи у сусрет.

Рођен сам у комунистичкој породици у Титовој Србији пре отприлике 22 године. Сећам се када сам у првом разреду, примио пионирску капу, мараму. Тада се цела једна генерација заклела Титу на верност. Сећам се 4.05.1980. год. Сви смо плакали на вест о смрти великана југословенске историје. Ишли смо Титовим путем следећи његово дело, не надајући се екстремном национализму и шовинизму који је вребао своју прилику. 1988. год. отишао сам на одслужење војног рока (ШРО) у Краљево. Са поносом сам носио титовку са петокраком и неговао братство и јединство годину дана.

Према Вашем писању да се закључити да се за годину дана цела једна генерација младих ставила у службу разбијача самоуправне социјалистичке Југославије. Одмах да вам кажем да је то једна велика лаж. У мом родном Ваљеву, које је по Вашем писању центар квази демократског покрета (СПО) има пуно незаведене омладине која држи до тековина наше револуције. Признајем да и међу мојим пријатељима има заведених, али их је веома мало сваким даном увиђају своје грешке.

Неки од њих су учествовали на оним срамним и рушилачким демонстрацијама 9.03. у Београду. Знамо да је опозиција том приликом захтевала смењивање петорице људи са ТВ међу којима је Душан Митевић који је узгред да напоменем истим тим мојим

друговима омогућио несметано праћење ЗК и трудио се да нас објективно информисе. Знаш да ти исти не плаћају ТВ претплату која је иначе симболична.

Морам још нешто да кажем о фамозној плишаној револуцији. Иако сам студент ВТМШ у Земуну нисам подржао срамне студентске захтеве који су били истоветни са опозиционим захтевима, и уперени против легално изабране власти у Србији. Сумњам да су на том скупу били студенти и из тог разлога сам исти бојкотовао. Изненадили су ме ружни повици упућени нашем председнику Слободану Милошевићу једином правом комунисту и Србину данашњице.

Приметио сам да се у Вашем листу многи потписују смо иницијалима. То су кукавице и бескичмењаци. Ја овом приликом на крају писма стављам своје пуно име и презиме спреман да носим пуно материјалну и моралну одговорност за све претходно написано.

Унапред вам се захваљујем, али сумњам у вашу храброст да објавите истину, јер Ви од истине бежите.

С другарским поздравом.

Милан СПАСОЈЕВИЋ
звани Цуне
Ваљево

ОТВОРЕНО ПИСМО РАДОВАНУ КАРАЦИЋУ ПРЕДСЈЕДНИКУ СДС БИХ

Господине председниче!

Јављам ти се овим писмом у вријеме када се црни облак надвио над цијели српски народ, када се дигло куче и рогато, да докрајче оно што нас је остало од четрнаесте и четрдесет и прве године.

Пишем ти ово писмо као брату по Христу а као онај који твој политички развој прати од Петровдана 1990. г.

Одмах на самом почетку своје политичке каријере огрнуо си се оним обиљежјима која су српски народ и Српску православну цркву сурвали у дубоку провалију из које још нису изашли.

Уз своје скуте поставио си све некрштене (не) Србе који су годинама за добре паре и меке фотеље прогањали и хапсили оне Србе који су славили крсну славу, крстили дјецу и писали ћирилицом.

Као представник СПО, 17. 09. '90. у скупштини БиХ присуствовао сам састанку свих политичких странака БиХ са тадашњим републичким руководством. Тога дана изјавио си пред свима, да СДС БиХ није национална странка, те да се ограђујеш од свих националних иступа и обиљежја на скуповима СДС. Тада си такође изјавио да је СДС странка лијево оријентисана!

Одмах 13. 10. '90. на Свесрпском сабору у Бањалуци основао си лично (СДС) национално вијеће и сам себе прогласио за председника. Сјећаш ли се какву смо ти само лекцију истога дана одржали ми Срби из Шипова; прво твојој химни Хеј, Словени, па теби и на крају оној комунистичкој фукари Петру Шкундрићу кога си позвао као госта. Сви смо тада могли осјетити да твој крајњи политички циљ није јединство српског народа и његов спас, већ само власт, фотеља и богатство за које би продао све националне интересе српскога народа. На тај сабор си по наређењу свога команданта С. Милошевића, омео долазак Вука Драшковића, иако је 90% присутног народа дошло управо због Вука. Ако те добро служе уши г. Караџићу морао си чути када је сав народ клицао Вуче, Вуче; а теби и Шкундрићу, ја, и доље црвена бандо. А сат времена прије Сабора сјећаш ли се када сам теби и Остојићу (министру) рекао у брк: „Караџићу, ово је издаја, а за њу ће вам судити српски народ“.

Приватизовао си СДС као домородац огледалце које је нашао у прашини.

Током цијеле предизборне кампање сваку вече пред тв камерама пио си кахву са Алијом и Стјепаном, и уз њу српском народу обећавао мед и млијеко. Цијело предизборно вријеме ниси желио разговарати са СПО БиХ чак ни онда када је то СПО тражио (састанак на Палама).

На проглас СПО да су избори антисрпски и да имају за план стварање исламске Босне, само си се смјешкао; вјероватно имајући у виду да је твој црвени господар из Србије господар свих република.

Добио си изборе пошто је СДС БиХ било једино српско вође на изборној тезги, а у подјели републичке власти добио си крамплу и лопату.

СПО БиХ је једина политичка странка у БиХ која није представљена на телевизији а вјероватно си томе и ти кумовао јер нису жељели никакву конкуренцију у походу ка слави.

Минут прије избора у Србији без ичијег питања (СДС или српског народа у БиХ) у име СДС и српског народа из БиХ шаљеш подршку СПС односно комунистима на челу са мужем Мирјане Марковић. Због твојих комунистичких осећања и подршке СПС одмах ти је поднио оставку г. Војимир Кеџман, секретар

НАСТАВАК НА СТР. 74

СРПСКА РЕЧ, број 20, 27. мај

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ

ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Богољуб ПЕЈЧИЋ

УРЕДНИЧКИ КОЛЕГИЈУМ:
Вук Драшковић, Милан
Коменић, Слободан Ракић,
Александар Чотрић, Љилана
Јорговановић (ДЕСК), Ана
Борковић.

ДИЗАЈН:

Дејан Ђуровић

САРАДНИЦИ:

Славица Лазић, Александар
Цветковић, Милован Бркић,
Бора Ђорђевић-Чорба,
Сандра Петрушић,
Александар Јанковић, Душко
Богдановић, Зоран Петковић,
Ђорђе Вукоје (фоторепортер).

АДРЕСА: Главни и одговорни
уредник: хотел „Југославија“
(с.879), 11080 Земун, тел.
011/600-222 локал 9979.

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:

Народног фронта 43/4, соба
23, тел. 683-952 и 642-233
локал 149, 11000 БЕОГРАД.

ЖИРО РАЧУН: динарски
60801-603-27652, девизни
60811-620-128-25731-74956-
-33 (са знаком за „Српску
реч“).

ТЕЛЕФАКС:

011/683-952

ПРЕПЛАТА:

650 динара (годишња), 325
динара (полугодишња). За
иностраниство 120 ДЕМ или 72

УСД годишње.

ЛИСТ ИЗЛАЗИ СВАКОГ ДРУГОГ
ПОНЕДЕЉКА

Рукописи и фотографије се не
враћају.

Штампа ДП „БОРБА“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01-221/91-01
од 15. 2. 1991. године
одређена је стапа пореза од
3%

ОТВОРЕНО ПИСМО
СЛОБОДАНУ
МИЛОШЕВИЋУ

ОДБИЈАМ ДА ИДЕМ У РАТ

Стр. 10

ИНТЕРВЈУ: ДАНИЦА
ДРАШКОВИЋ

КОМУНИСТЕ ТРЕБА ТУЋИ

Стр. 13-18

ПЛАТЕ РЕПУБЛИЧКИХ
ЧИНОВНИКА

ДРЖАВА НАРОД ВОЛИ — СКУПО

Стр. 19

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ
САВЕТ (III)

ДУХОВНИ ОЦИ БЕЗ ДУШЕ

Стр. 28-28

ШТА СОЦИЈАЛИСТИ
ТРАЖЕ ОД ВЛАДЕ

ОСЕМЕЊАВАЊЕ КРАВА НА ПУТУ М-5

Стр. 20-21

СОЦИЈАЛА

СМРТ ТЕШКА КАО ЖИВОТ

Стр. 32-34

ХРВАТСКА СРПСКА
КРАЈИНА

НЕКИ СЕ И БОГАТЕ НА СТРАХУ

Стр. 36-37

ЈА, КРЕТЕН

Много је тешко написати прву реченицу у једној оваквој рубрици. Хоћу да будем паметан, а испаднем крајњи кретен. Онда Слободан Милошевић то прочита... и ко касније да ме избави из председништва!?

СПАСИЛАЦ СЕЈДО

Очевици причају да је пре неки дан, кад је оно криза у Председништву СФРЈ била на врхунцу, мало фалило па да дође до колективног самоубиства његових чланова, наводно због комплекса ниже вредности.

А онда је изабран Сејдо Бајрамовић.

СЕЈДИНА БАЗА

Чим су га гурнули у горепоменућу институцију Сејдо је изјавио како поступа управо онако како то од њега захтевају његови бирачи.

И онај с Косова и онај из Уже Србије.

ПРИМЕРНИ БОРА

Замислите државу у којој је Борисав Јовић председник државе или, рецимо, председник владајуће Социјалистичке странке.

Не можете? Али има ко може.

МЕСИЋЕВ МЕТАБОЛИЗАМ

Пре неких двадесетак година чувени хирург, генерал Исидор Папо у једном, тада озбиљном листу, тврдио је да би човек живео у просеку и тридесет година дуже када би, рецимо, обавезно сваки дан из себе избацивао штетне материје (нема прескакања). Препоруку је формулисао овако, цитирам: „Потребно је што пре отарасити се гована !?“

Не знам да ли Месићеви и Дрновшекови пајтоси знају за ову народну медицину, али мора да им је већ помало чудно што ови тако често напуштају седнице.

ТКО ТО КАЖЕ, ТКО ТО ЛАЖЕ

Само су гледаоци ХТВ имали прилику да уживају у радости, коју су на неком ХТВ-фестивалу исказали Фрањо и Стипе, непосредно након што Стипе није изабран за шефа државе. Док се Фрањо тресао од смеха, Стипе није могао да се одбрани од силних честитара.

Према ономе што је могло да се види Милошевић је грдно погрешно. Да је Месић изабран, Туђман би сигурно умро од смеха.

ПРИНЦИП ЈЕ ПРИНЦИП

А нови члан Председништва СФРЈ из Црне Горе Бранко Костић успео је у животу оног момента када је замолио Милошевића да понуђену му хавану не запали, како би унцима могао да се хвали одакле му.

Све остало је запалио где је могао и кад је могао.

ВАСИЛОВА ЗБРКА

Након онога „помало моргенче“ Турпурковски је вероватно почео да тврди како својевремено није рекао „непринципијелна коалиција“ него „принципијелна ејакулација“.

СВЕМУ ДОЂЕ КРАЈ

Изгледа да је Анти Марковићу почело дефинитивно одбројавање. Док он инсистира на томе да с њим има неизвесности, његови противници упорно тврде да с њима — нема.

А мислио је да ће, можда, преживети.

ЏАБАЛЕБАРОШ

Најнезапосленији савезни министар, а можда и савезни чиновник уопште, вероватно је министар полиције Петар Грачанин.

И то само зато што су му пришапнули да у Југославији нису баш сви — Срби.

ВЕЉКО РАЗМИШЉА

Вељко Кадиевић се нешто примирио. Како је кренуло ускоро ће му елитне тенковске јединице блокирати и јата гусака.

Није баш за хвалу, али је бар јестиво.

КОИНЦИДЕНЦИЈА

Лидер демократа Драгољуб Мићуновић још се није био ни вратио са свог тријумфалног пута по Америци и Канади, након још тријумфалнијег разговора са „албанским лобистом“ сенатором Робертом Доллом, а Американци су већ одлучили да ускрате сваку помоћ и подршку Југославији због кршења људских права на Косову.

А оставио је тако леп утисак на Батрића Јовановића и Милоша Бојовића.

ПРЕТЕРА, ДРУЖЕ!

Судећи према математици Војислава Шешеља број наоружаних четника примиче се цифри од 23-24 милиона, а Србија ће до нове године сигурно изаћи на Пацифик.

Створени су сви предуслови да Српски Пакистан поново буде припојен матици земљи, без обзира на издајника Вука Драшковића.

ПОРОЧНА СКУПШТИНА

Којим год социјалистичким послаником у Народној скупштини Србије почнемо да се бавимо установимо или да је преиспољна пијандура или да иза себе има неку финансијску аферу или и једно и друго. Зато молимо социјалистичке посланике да нам више не шаљу денунцијантна писма једни о другима, јер унапред знамо шта у њима пише.

Убудуће нам шаљите само доказе да нису ни пијандуре ни криминалци. Поштарина је много мања.

БОРБА

„Борба“ је један „независан“ демократски лист. Све чешће се на њеним страницама уз Демократску странку појављује и опис „водећа српска опозициона странка“ (!?)

Ваљда у складу са оним „истраживањима јавног мњења“, која су за Борбу „обавили“ истраживачи — листом чланови Демократске странке. А они много поштују Мићка и Ђинђу.

РАТ ЗА КУЋЕ

Др Војислав Вукчевић, члан извршног одбора СДС из Книна, доживео је заиста непријатно изненађење, када га је из његовог сопственог стана у Биограду на мору, позао непознати мушкарац и саопштио му да се он, непознати, управо уселио у стан др Вукчевића. „Тили су ти га запалил“, рекао је непознати. „Има си сриће да сам ти се ја уселил“.

У срдачном разговору др Вукчевић је сазнао да је непознати, огорчен што су му у родном Бенковцу Срби „запалили кућу“, потражио склониште у једнособном Вукчевићевом стану, где је, узгред, нашао све што човеку треба: од фрижидера до кућних папуча.

Неко је једном приметио да ће се сви ратови на тлу Југославије звати: рат за куће. Смешно, заиста.

ПРЕЛАЗ

Изгледа да нас је Радмило Богдановић све заједно прешао. Опозиција задовољна зато што је поднео оставку, власт зато што тек сад ради „ко луд“.

А нема ни избора, шеф му је наредио да Шешељу не сме ништа да зафали.

ТУРИЗАМ

Ближи се туристичка сезона. На Јадран нећемо ни моћи ни хтети. У Грчку ћемо хтети, али нећемо моћи преко Македоније. У Турску и северну Африку нећемо моћи преко Алије Изетбеговића живог, Шпанија и Пацифик су мало подалеко. Американци су нам отказали поверење.

Ех, кад би барем Црногорци хтели да им дођемо, а не да им само пошаљемо паре поштом.

НЕРВОЗА

Председник Скупштине Србије Слободан Ункович на седницама је, некако, све нервознији. Тешко је само докучити да ли је то због тога што му је, рецимо, неко подметнуо бомбу под кућу у Дубровнику или због тога што му је неко мобилисао сина и послао у Дубровник да брани границе Србије.

А посланици само загужвавају, загужвавају...

РЕОРГАНИЗАЦИЈА

Вук Драшковић најавио реорганизацију Удружене опозиције Србије и формирање Српске удружене опозиције.

Али, не морате да се плашите! Подела на оне који раде и оне који беру кајмак не подлеже реорганизацији.

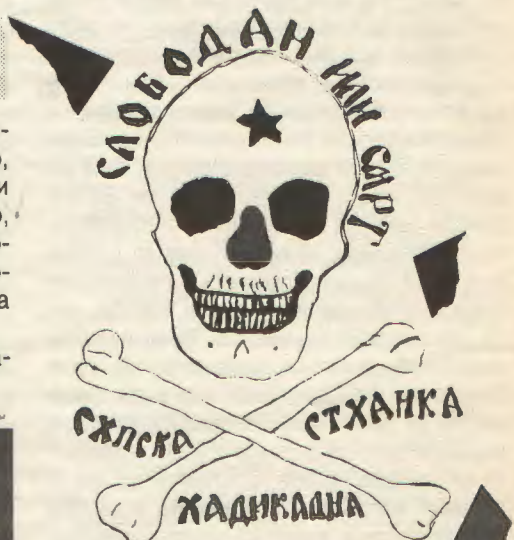
ОДЛАЗАК (I)

Словенци једва чекају да оду. Отишли би и раније, али су се бојали да с њима не крену и Хрвати. И шта су онда добили!?

СФ ТИСАК

Експрес Политика је прво објавила како је на демонстрацијама 9. марта српска опозиција била појачана са три аутобуса ХДЗ-оваца, а дан касније да су оног једног Шошкоћанина удавили људи-жабе.

Добро, хајде, можемо да схватимо да је онолика полиција за сваког демонстранта знала шта има у џепу, а није видела три аутобуса пуна ХДЗ-оваца, али никако није јасно како су експресовци могли да виде жабе биштећи се на највишим гранама.

ПРЕДЛОГ ЗА ГХБ

Анонимни сарадник, са напоменом да су „ауторска права незаштићена — дозвољено објављивање и умножавање“, послао нам је предлог за нови грб странке Војислава Шешеља. Стављамо читаоцима предлог на разматрање. Не желећи да исправљамо аутора, само ситна примедба: не каже се „смрт“, већ „смхт“.

ДУХОВИ ПРОТИВ „СРПСКЕ РЕЧИ“

Жале нам се читаоци, писмено и усмено, како нигде у својим местима не могу да купе „Српску реч“. Истовремено, из тих истих разлога новине се враћају, нераспаковане, са образложењем да „то нико неће да купи“. Мекецима покушавајући да уђе у траг духовима који „Српску реч“ склањају са продајних места и на тражење читалаца кажу: „Нема“, редакција је ангажовала стотинак девојака и младих широм Србије да се позабаве овом натприродном појавом. Уколико буду у могућности, завириће мало испод тезге, не би ли пронашли неког духића који стеже пакет нераспакованих новина и не дозвољава продавцу да их пусти у продају. Но, видећемо.

За то време, Нови Сад се јавља са питањем: „Шта је са новинама?“ Ваљево се јавља: „Шта је са новинама?“ Редакција им стрпљиво одговара да је ангажовала истериваче духова. Шта ће истерати, писаћемо у следећим бројевима.

ОТВОРЕНО ПИСМО СЛОБОДАМУ МИЛОШЕВИЋУ, ВРХОВНОМ КОМАНДАНТУ
ОРУЖАНИХ СНАГА СРБИЈЕ

ОДБИЈАМ ДА ИДЕМ У РАТ

Поштовани господине председниче, баук необјављене мобилизације кружи Србијом. Све оно што је под Вашим будним надзором и Вашом неприкосновеном влашћу до сада био чисто људски страх пред неизвесношћу, коју Ви нити познајете нити признајете, коначно постаје исконски страх за голи живот. Омладина, и не само омладина, којој су до јуче обећавани „швајцарска“ Србија и живот достојан човека, приморана је да миран сан замени ишчекивањем јутарњих одвођења, паничних сирена и војних прогласа. Иста она омладина, за коју су школовање, радно место, стан, здравље и социјална сигурност, деца и породица и будућност уопште под Вашом диригентском палицом постали **сјајна привилегија**, биће ускоро присиљена да пред Вама или Вашом сликом салутира изражавајући тако безграничну захвалност за **привилегију** да у Ваше име и под Вашом звездом и — **погине**. Сви Ваши многобројни непријатељи постаће, или су већ постали, и њени; све Ваше величанствене победе она ће да извојује; све Ваше грешке она ће да исправи; **све своје главе она ће да да за Вашу**. Заборавиће да сте на њу слали тенкове, да сте је убијали и рањавали по улицама српске престонице, да сте је називали **пророчком и лудачком** и да Вам њен хаотичан и живот на граници **крвопролића** одједанпут више ни најмање не смета. Све ће то мобилизована српска омладина заборавити, јер сте Ви, господине председниче, тако одлучили.

Нема веће части него служити свом народу нити часније обавезе од борбе за његов понос и његову **слободу**. И тај понос и ту слободу Ви сте, међутим, господине председниче, покрили отирачем Ваших партијских, клановских и личних интереса и условили их сопственим опстанком у седлу неухра-

њене и измамузане Србије. Под кишобраном и корбачем Ваше партије све послератне генерације заклањале су се на лојалност идеалима југословенске слоге, братства и јединства, вековне крвне спреге наших народа и народности, заједничког живота и заједничке смрти; Ваши партијски егзекутори уништили су хиљаде живота чак и случајно залуталих у замаскиране клопке тих идеала; Ваши партијски великодостојници **проглашавали су идеалима** животе и услове живота оних које данас треба бранити пушком и, опет туђим, животом; Ваша партија приморавала је на спајање неспојивог и уједињавање нејединственог. Мешовити бракови и „мешовита деца“, интернационализам и локални космополитизам често су само случајне цивилизацијске последице присиле. На нашу срећу, или на нашу несрећу, с тим последицама Ви данас, хтели или не хтели, **морате да рачунате**. И људи које сте опомоћили да у Ваше име потписују наше судбине само су део хазардерске партије која се игра и коју играте. И ови у Србији и они ван ње, свугде где је Ваша воља и Ваш интерес. У приватним ратовима које Ви и Ваши људи водите не учествујете ни Ви ни Ваши људи. Учествују анонимни Срби, којима су једина својства бројно стање и безгранично неузвраћено поверење у Вас, српска младеж, која није имала времена и прилике да заради ни за хлеб, а камоли полицијска, судска и психијатријска досијеа. Напослетку, господине председниче, ни Ви лично нисте понудили одвећ аргумента за жудњу да се под Вашим барјаком и у Вашој светој сенци за Ваше потребе поклони живот, једини који свако од нас има. Нити Ви нити Ваша деца не живеће животом просечног мобилизованог Србина. Као што Срби не познају Вас, тако ни Ви не познајете Србе. Да је дру-

же да им кажете оно познато „За мном, браћо!“, а не оно још познатије „Напред, другови!“, да би им било драже да су у рову с Вашим сином или да им ране вида Ваша кћи. Али, господине председниче, Ви знате, а Срби нису сигурни да то није могуће.

Господине председниче, ја сам само један од десетина и стотина хиљада Срба којима су у раној младости везали црвену мараму и окренули главу према Слицы залогом лепше и цветније будућности, један од хиљада који су имали петице из историје југословенских народа и народности, који су добили ударничке значке на радним акцијама, које су управо због тога препоручивали за Члана Савеза, који се школовао без друштвене помоћи, који је у ЈНА био примеран војник, који нема посао, нема стан, има супругу која није Српкиња и дете које, захваљујући и Вама — нема будућност. Васпитан сам тако да слобода мајке земље буде једини услов моје личне слободе и у то име спреман сам и живот да дам. Изјављујем, међутим, да нема те силе, армије или кривичне санкције, која ме може присилити да испалим и један једини метак у некога ко је исто толико невин и жртва колико и ја и којег је на фронт гурнуо неки његов **председник**. Не желим да убијем онога с којим сте ме Ви, друже председниче, братимили. Ваше личне ратове водите са Вашом личношћу војском.

Господине председниче, ако ме ипак присилите да погинем за Ваше идеале, учинићу све да ту свету обавезу испуним тек након Вас. Вас дајем, али Србију не дајем.

Поздрав

(име и презиме познати
редакцији)

ТРЕЋА ЈУГОСЛАВИЈА

ГРАЂАНСКИ РАТ, ДА ИЛИ НЕ?

Пише: Драгослав АЛЕКСИЋ
народни посланик (СПС)

**или да ли се под грађанским
ратом подразумева рат на
територији Србије, ван ње или
И ВАН ЊЕ?**

Недавно ми је постављено питање о могућностима, односно варијантама грађанског рата у Југославији. Мој одговор је био више интуитиван, него што је био заснован на широј анализи тог проблема. Наиме, одговорио сам да ће то бити вероватно грађански рат (ако га уопште буде) између федералиста и конфедералиста, као облика растурања Југославије.

Други облик грађанског рата био би мултиплицирани грађански рат између већег броја сукобљених страна.

После тога сам се упустио у детаљнију обраду могућности избијања грађанског рата и његових евентуалних варијанти. У том разматрању нашао сам доста околности који указују на могућу тачност мог става.

Непосредни узроци дезинтегрисања југословенског државног простора су доношење уставних амандмана и устав донет као дефинитивна разрада тих амандмана од 1974. Односно снага на југословенском простору, који су имали израз у уставу од 1974, наметнули су тип волунтаристичког државног уређења, са доминацијом партије као квазидржавне политичке снаге са једним интегративним дејством у Југославији. Процеси настали као последица таквог државног уређења непосредно су доводили до разбијања федералних државних институција, који су пуни замаха добили после смрти Јосипа Броза. У тим околностима Југославија као израз процењених државних интереса српског народа, доведена је у питање. Државотворни инстинкт српског народа, подстакнут угрожавањем републичког интегритета Србије и непосредном угроженошћу српског народа на Косову и у Војводини, довео је до покрета Срба, који су непосредни одјек нашли и у државном и политичком руковођству Србије. Резултат је био освајање власти у покрајинама и промена устава Републике.

Такав развој догађаја угрозио је цео концепт Југославије из 1974. Од тада почиње да се профилише и развија концепт дефинитивног развијања Југославије, јер је Србија сувише ојачала.

Освајањем власти од стране ХДЗ-а у Хрватској, те постојањем политичког консензуса у Словенији, процеси добијају на замаха. Такође се моделирају и интереси недржавотворних република у циљу коначног добијања суверености, започете Уставом од 1974.

Српски народ услед свих тих процеса уви-

ђа да настављањем дезинтеграције Југославије постаје изложен губитком свих резултата из оба рата и политичких процеса у остваривању намера да живи у једној држави.

Као и раније, у таквим случајевима јавља се дилема да ли живети у једној српској држави или наставити остваривање државних интереса у Југославији са другим народима.

Моје мишљење је да се, као и раније, део политички утицајних центара моћи определио за српски државни простор, али да је увиђањем реалних околности, како у Југославији, тако и ван ње, ипак реално определио за Југославију као основну опцију. У том смислу лакше је разумети опредељење државне власти Краљевине Србије за Југославију, а не проширење Србије.

Сепаратистичке снаге у Југославији управо желе да из истих разлога избегну да се њихово отцепљење од Југославије прикаже као такво, већ говоре о сукобу са великосрпским амбицијама, те да су због тога принуђени да се „раздуже“ од других.

У крајњој мери, целокупна делатност сепаратиста није окренута према Србији, већ само у оној мери у којој је она сметња распаду Југославије.

Основне тежње и акције уперене су против државе Југославије са намером да се савезни органи или елиминишу или да се онемогуће у њиховој делатности. Како су Скупштина Југославије и Председништво Југославије већ блокирани, остало је да се неутралише и онемогући ЈНА. Због недефинисаног става према грађанском парламентаризму и вишестраначкој демократији жели се по сваку цену задржати слика југословенских интеграционих фактора као комунистичких бариера болшевизма и сл. Сами процеси демократизације, те основна намера одржавања југословенског државног простора довела је до прихватања грађанског парламентаризма

и од ових структура, што представља додатни проблем за сецесионисте, који сада морају и вештачки да одржавају претходне обрасце.

Основна интенција југословенских снага јесте у брисању слике о њима као болшевичким узурпаторима власти и што већој демократизацији тих структура.

Објективна демократизација Србије, која се незауостављиво одвија уз све проблеме и отпоре, ствара подлогу за одбрану интереса Србије. Недостатак јесте подељеност српског политичког простора, при чему се као један од проблема поставља и опредељење српских партија према федерацији. У том смислу се појављује и могућност грађанског сукоба на нивоу Србије између федералиста и заступника конфедерације, као пута до Велике Србије. Уколико би ојачале ове друге тенденције настала би непосредна опасност од грађанског рата унутар Србије. У самим странкама нису дефинисана опредељења и вероватно је то следећа ставка у профилисању односа према Југославији, те избора стране и евентуалних партнера ван земље.

Према мом виђењу, до сада су се за Југославију, као савезну државу определили, СПС, Демократска странка, Реформисти и њима подложне партије као НСС.

Од великих партија, није ми до краја јасан однос СПО-а а несумњиво би дефинитивно опредељење Српског покрета обнове, за савезну Југославију знатно ојачало позицију Србије. У том случају тешко да би дошло до грађанског сукоба (оружаног) унутар српског народа.

НАМЕРНО САМ ИЗОСТАВИО СВАКУ ИДЕОЛОГИЗАЦИЈУ, јер сва ова питања нису непосредно везана за идеологију, већ искључиво за најбоље опредељење српских националних интереса.

КОМУНИСТИ ИГРАЈУ ШАХ(ОВНИЦУ)

МЕСИЋ, ЛАЖИ И ПЛАЋАЊЕ

Можда господин Стјепан Месић није сујеверан човек, али се број тринаест за њега, ипак, показао несрећним. Није изабран за 13. председника Председништва СФРЈ. Социјалистичка Југославија није удостојила човека са брадом, несоцијалисту и антикомунисту прве федералне фотеље. Својим гласовима тако су одлучили управо његови идеолошки противници — социјалисти и комунисти. На тај начин колективни шеф државе, остао је, усред протекле недеље, обезглављен, а држава је, бројне су оцене, остала без тог и таквог шефа. Или је он већ раније остао без државе?

Пише: Ранко ВОЈНОВИЋ

Господину Месићу тако се, бар до данас, није, остварио сан да постане последњи председник државе која одумири. Његов сан се, заправо, опасно приближио идеолошкој флоскули комуниста да држава у социјализму одумири, па се гласови, којим су се они успротивили избору Месића, отуда могу протумачити као и као својеврсна заштита ауторских права. Све у свему, као утеха Месићу могла би послужити и чињеница да је био можда последњи потпредседник Југославије. Част да у овој балканској крчми угаси светло тако би припала господину Јовићу, човеку коме је властита партија, ставом формулисаним у српском парламенту, одузела право да се понаша као моралан човек, одређујући да је повући оставку на место председника Председништва СФРЈ исто толико „моралан и људски чин“, колико и поднети је.

Овакав резултат гласања у Председништву никога није изненадио, мада би се изненађењем могао назвати неуспех Месића на поправном гласању у реконструисаном Председништву. Наиме, показале су се нетачним тврдње да је његов избор условљен потврдом мадната тројице нових чланова Председништва у Савезној скупштини. Или је у питању кршење некаквог „џентлменског споразума“ носилаца српско-хрватских односа? Нема сумње, међутим, да би и у случају замењених улога резултат био исти.

НИКО НИКАД НИШТА

Овим се тек као привид показао наговештај смиривања југословенске кризе након једногласног усвајања закључака Председништва СФРЈ, од 9. маја, којима је претходило и ултиматум првог човека Армије, генерала Вељка Кадијевића. Страх од генерала кратко је трајао, а први, незванични резултати референдума у Хрватској показују да је, након отварања кризе у савезном Председништву, више него сувисло питање — да ли је Југославија ближа грађанском рату данас него што је то била 15. маја? Без обзира на резултате референдума у другим републикама, ма-

ло је вероватно да ће хрватски челници пропустити прилику да се у даљим односима на југословенској политичкој сцени позивају, без задршке, на глас хрватског народа.

У оваквој ситуацији мало шта значе тумачења савезног Устава чије се норме односе

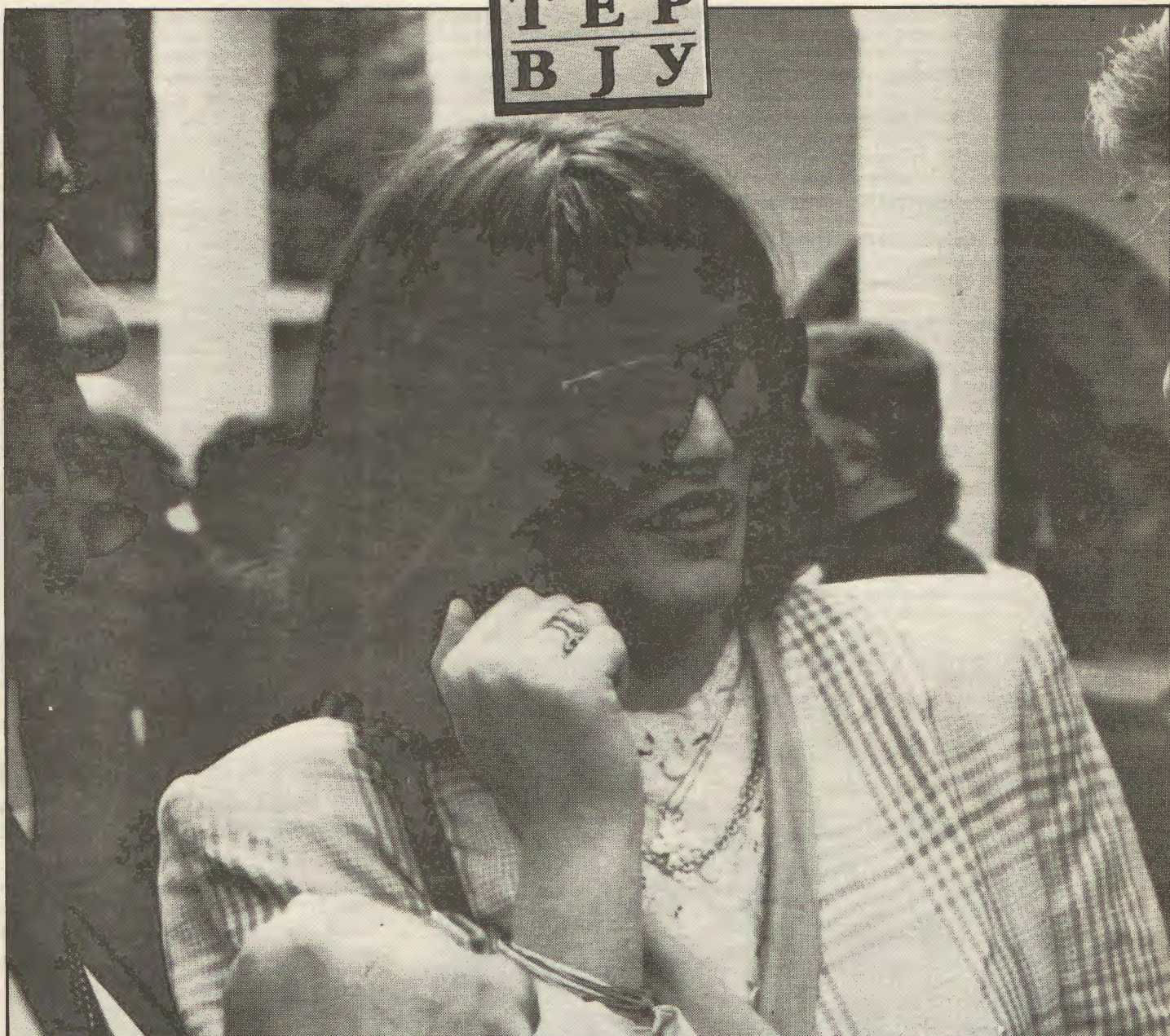
тек на фикцију звану Југославија и које су, одавно већ, унутар републичких граница, замењене локалним уставима из пера странака на власти. Никакво тумачење неће променити чињеницу да су чланови колективног шефа државе тек представници такозваних „конститутивних елемената федерације“ и, самим тим, носиоци различитих опција будућег уређења земље. Баш као што досадашњи разговори шесторице нису премашили оквире политичког, путујућег циркуса, тако ни председнички осмерац није умакао светлости његових рефлектора. Тако паралисан, он не чини ни мање ни више од онога што је већ чинио за мирно разрешење кризе. А није учинио ништа.

Након што су поделили поене у тоталној блокади економске реформе савезне владе, Србија и Хрватска су, са својим идејним партијама, опет запале у пат позицију. Прво су Хрватска и Словенија блокирале рад савезног парламента, да би Србија и Црна Гора сада узвратиле блокадом Председништва. И док су националистички ватрени језици већ почели да једу пионе на шаховском пољу, све је реалније очекивати да, ван свих правила, дође до топовске завршнице. Јер, мало је вероватно да ће Хрватска пристати да Месића замени у Председништву човеком који Југославији није обећао макар разлаз. Тиме би овај спор бар донекле био разрешен, али би колективни шеф државе и даље располагао гласовима који му омогућавају било какво доношење одлука.

КО БИРА — ПЛАЊА

Управо због овога депласирано изгледају уплашене констатације да Армија, од среде, нема Врховног команданта. Она га има, али није у стању да одлучује. Данас, јер Хрватска свакако неће признати легитимност било које одлуке која је донета без њеног представника не челу државе, а сутра, јер однос гласова обезбеђује перманентну кризу колективног шефа државе. Тако смо стигли до финала у којем не функционишу ни Савезна скупштина, ни Председништво СФРЈ. На позорници су поново шефови република — држава. А то и јесте био циљ. У општој блокади, господа Милошевић и Туђман, моћи ће без ограничења да играју своје ратне игре решавајући српско-хрватско-југословенске односе.

У таквој ситуацији ни парламенти ових република неће, нити могу утицати на њихово даље понашање. У скупштинским клупама, захваљујући вешто смишљеним изборним законима, седи убедљива већина њихових партијских истомисљеника и ништа неће учинити како би се спречила ескалација колективног лудила. Тако ће ускоро своје тврдње да их је народ бирао, допунити констатацијом да за то народ мора и да плати.

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ, ДРУГА ДАМА СРБИЈЕ

КОМУНИСТЕ ТРЕБА ТУЋИ

Годинама на мети јавности као „Дана Вукова“, оптуживана да је превише десна, превише радикална, превише искрена и превише директна, Даница Драшковић храбро прати линију судбине жене рођене у знаку Шкорпиона и човека рођеног у комунизму. И сама власница позамашне политичке биографије и личних искустава у дружењу са комунистима и некадашњом опозицијом — ради оно о чему обичан свет машта. Њена борбеност је природна и заразна, надакве ретка, што је српског човека и натерало на грешну помисао да је „Вук Данин“.

Госпођо Драшковић, непосредан повод за овај, први уопште објављен, разговор с Вама јесте флаша разбијена о главу неког СДС-овца у Лелићу приликом сахране моштију владике Николаја Велимировића. Управо док разговарамо, новине су пуне „тумачења“ тог чина. О коме и чему се ради?

— Не знам о коме се ради, читам у новинама да је члан Главног одбора СПС-а, односно СДС-а за Босну. Мени је то исто. У питању је један веома примитиван човек, који је, чини се, имао „задатак“ да нам пренесе ставове своје партије о разним питањима. Како му је Вук био недоступан, хтео је по сваку цену да мени каже шта „њихови“ мисле о „нашима“. Покушала сам да избегнем разговор, и то више пута, али за ручком смо се нашли једно преко пута другог. Учинио је све да преко мене увреди СПО, посебно је омаловажавао наше људе у Босни и Херцеговини, називао их издајницима, глупацима и слично. У свему му је помагао и његов партијски друг, који је седео поред њега. Углавном су своју причу сводили на то да је издајник сваки Србин који не обожава Слободана Милошевића, Слобу, вожда, највећег Србина, и томе слично. У моменту ми се учинило да га могу прекинути само силом то сам учинила. Иначе ми је све то веома смешно. И тада и сада.

ШТЕТА ЗА ВИНО

Да ли Вам се након свега чини да је то разлог да човеку пукне глава?

— Да, наравно. За толику количину

КОМУНИСТИ МОРАЈУ ДА МОЛЕ ЗА ПОМИРЕЊЕ

мржње, зла и примитивизма лепа реч и дијалог су немоћни. Потребни су „чвршћи“ аргументи. У виду „стаклене реплике“. То иначе није ништа необично. Сетимо се Хрушчова у Уједињеним нацијама. Он је у недостатку флаше користио ципелу.

Шта је било с тим човеком и има ли реакције из СДС-а?

— На жалост — ништа. Тврда глава босанска. Из СДС-а поручују да прелазе преко тога и да ће заборавити. Ја не прелазим и не заборављам. Срећемо се ми опет.

У Лелићу су били присутни бројни српски угледници, почев од патријарха, па преко председника владе и његових министара до јавних и културних радника. Да ли је неко од њих био у близини кад се све то дешавало?

— У близини непосредно до њега, седео је Матија Бећковић. Патријарх је био далеко, заузет разговорима са председником владе Зеленовићем и неким комунистичким министрима. Поред мене је седела супруга Душка Михајловића, председника Нове демократије, и Драган Антић, новинар Политике. Матија је једно време слушао разговор и вероватно осетио да ће бити гужве па је за тренутак изашао, непосредно пре инцидента. Душкова супруга је коментарисала: „Штета за онако добро вино“.

Од оваквих пикантерија пола Америке зна да живи месецима. Да ли ћете покушавати да докажете да је у питању лични, а не политички гест?

— Нећу ништа да докажем. У питању је и лични и политички гест. Иначе, мислим да ко-

мунисте треба тући.

И без тога Вас бије глас да сте „оштра“ и „жена прејака за своју околину“. Колико је у томе истине и чиме сте те епитете заслужили?

— Оштра сам само толико колико је потребно да не будем тупа. Јака јесам, тако се осећам.

Морамо да Вам признамо да смо једва чекали да дођемо до овог питања. „СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ“, ви сте законита супруга Вука Драшковића, незваничног лидера српске опозиције. То је само по себи разлог да Вас многи сматрају „другом дамом Србије“, одмах иза Мирјане Марковић-Милошевић. Да ли јој завидите, јер ипак сте — само жена?

— Не завидим јој. Немам на чему. Не мислим да је много срећна и поред тога што је остварила своје жеље, или барем део њих. Видим да је заробљеник једне пропале идеје и личи ми на човека, који, по сваку цену, хоће да капом тера ветар. Иначе, завист је по правилу увек окренута према ближњима или сличнима. Нас две то нисмо.

Ако већ многи сматрају да Милошевића не би било без Мирјане Марковић, вероватно сматрају и да Вука Драшковића не би било без Вас...?

— То није тачно. Барем за Вука. Вук би бис Вук у свакој варијанти. Он је веома необичан, али и тврдоглав човек и тешко је утицати на њега. Ми смо били и остали веома различити и у много чему се не слажемо. То нам ни мало не смета. Напротив, није нам досадно.

БОРИМО СЕ ЗА СРБИЈУ НАЈБОЉИХ

И даље инсистирамо на овој женској паралели. Док опозициони познаваоци прилика у власти верују да је добро што Милошевић ипак није толико подлегао догматско-левом радикализму своје супруге, они из власти мисле да је добро што Вук Драшковић није подлегао Вашем, десном! Имате ли коментар?

Ето, видите да се на Вука не може утицати. Он је радикалан онолико колико он мисли да треба и узалуд ја желим више. Мени је жао што не подлеже мом десном радикализму, јер би се све брже одвијало. И, уосталом, зашто да буду задовољни они из власти? Увек треба радити оно што се њима најмање опада, ако си већ у опозицији.

Да ли сте некада осетили жељу да пијете кафу са гђом Марковић и размените искуства из београдских трговина или је и за то неопходан услов — Декларација о националном помирењу!?

Искрено да кажем, ту потребу нисам осетила, нити сам размишљала о томе. То не значи да не бих са њом попила кафу и разговарала о свему. Кафу са шлагом или шлогом, свеједно.

У разговору са Александром Тијанићем, Мирјана Марковић је за свог супруга глатко рекла да је — лош комуниста. Можете ли Ви нешто слично рећи за свог?

Могу. Још горе. Он уопште није комуниста.

Не чини ли Вам се интересантним парадокс да једна „утопијска социјалисткиња“ ипак изгура свог мужа до шефа државе, а

једна „апсолутна прагматисткиња“ свога — не?

Ја Вука не гурам нигде. Ми заједно само гурамо комунисте са власти. Желимо да коначно оду. Немам амбицију да он буде председник Србије, моја је амбиција да се изборима да живимо у нормалној земљи, коју воде људи којих се не стидимо, већ их поштујемо. А да ли је сада тако? Не знам ни једног човека на власти у данашњој Србији, којег бих могла да поштујем због онога што је урадио. А таквих људи, који заслужују поштовање свога народа, прелуна је Србија. Ми се боримо да они воде Србију, боримо се за Србију најбољих.

Реците искрено колико су Вуков живот и каријера били условљени Вашим темпераментом и Вашим погледом на свет?

Наравно да бих ја желела да мој поглед на свет буде и његав или да буде бар сличан. И то је нормално. Жели и он то исто — у супротном смеру. Околности су допринеле да мој поглед на свет добије битку, па се због тога и он променио. Што се темперамента тиче ни Вук не оскудева у њему.

Госпођо Драшковић, можете ли нам у неколико реченица изнети Вашу политичку биографију?

Од ране младости красила ме „морално-политичка неподобност“. Никада нисам била члан партије, никада нисам гласала, нисам ишла на радне акције, нисам носила штафету, нисам учила песме о Титу, и све што они јесу били — ја нисам. Једина тамна мрља на мојој, тешко избореној и светлој, политичкој биографији је то што сам се заљубила у комунисту. Олакшавајућа околност ми је што је и он прешао у „наше“.

НЕМОЈТЕ ВИШЕ ПОМАГАТИ!

Какав је био Ваш социјални статус, с обзиром на чињеницу да сте и рођени као морално—политички неподобни и да сте живели у једанаесточлавној породици?

Знате, ми кулаци, пета колона, банда, класни непријатељи, експлоататори — неуништиви смо. Ми увек живимо добро, на њихову велику жалост. Мој отац је био прочетнички оријентисан и био је трговац. Комунисти су му после рата све одузели. Касније, као фотограф, опет се обогатио у Бијелом Пољу, али и то су му све одузели, срушили кућу, радњу у којој је радио, зато што је отворено наступао против комунизма. Затварали су га и прогањали на све начине. И поред свега, успео је да школује деветоро деце и да сви живимо добро. Неуништиви смо ми кулаци.

Мало људи зна да Ви нисте само супруга Вука Драшковића, него и да сте имали сопствену професионалну, мање или више успешну, каријеру.

Да, завршила сам Правни факултет и, пошто нисам била члан партије, увек сам имала проблема, тако да сам четири пута мењала посао. Прво сам се запослила у Служби друштвеног књиговодства. Потом сам била судија за прекршаје. Ту се нисам дуго задржала, јер су ме након годину и шест месеци разрешили дужности због морално—политичке неподобности за обављање судијске функције. То се десило када су ми довели групу од 30 људи, које су полицајци купили

у време посете неког државника, приликом „чишћења улица од стране полиције“. Пријава против њих била је извучена на шапирографу и свако је био оптужен да је „затечен у друштву проблематичних лица, како лута беспослен“. На основу те пријаве било је уобичајено да их рутински пошаљем у затвор од 7—30 дана, без саслушања. Сви су били јако уплашени и беспомоћни. Пукао ми је филм. Одбила сам да се понашам на уобичајен начин према тим људима, који нису знали каква су њихова права. Почела сам да их саслушавам, редом. Запело је већ код неког старог и болесног Албанца. Запамтила сам му име — Аљити Аљим, за кога је патрола у пријави тврдила да, поред тога што је био у „друштву проблематичних лица“, препродаје и папричице. Затражила сам да ми донесу доказе, јер је уобичајено да се то заплени. Патрола папричице није имала. Брига њих за доказе... Ја сам све њих, након саслушања, на опште препашћење у станици милиције „29. новембар“ — пустила. Након тога сам написала пресуде и, по њима, у образложењу једне пресуде, „кобну реченицу“ да „друштво нема право да кажњава нерад и сиромаштво, све док не обезбеди услове да рад буде свима доступан“. Настао је хаос. Жалили су све сви: милиција, Градска скупштина, комитети, ко све не. Одмах су ме суспендовали као непријатеља. Формирали неку комисију да утврди моју одговорност. Нисам с њима желела ни да разговарам. Разрешена сам на седници

самоуправних и политичких структура. Чак ме подржао и Секретаријат СК. Све је било лепо до пет минута пред седницу радничког савета, који је требало да донесе одлуку о мом избору. Тада је дотрчао курир Комитета СК СО Вождовац, на чијем је челу тада био Боровије Кузмановић. Он је донео писмо председнику Радничког савета у коме је писало:

„Не даје се сагласност да другарица Даница Драшковић буде изабрана за инокосног пословодног органа Радне заједнице „Маркетинг — производне делатности“, због морално-политичке неподобности. Координациона комисија за кадровску политику општине Вождовац пажљиво је обавила потребне консултације у општини и шире. Комисија је оценила да досадашње ангажовање и радно искуство другарице Данице Драшковић не даје гаранције да ће успешно водити Радну заједницу и да ће у потребној мери допринети даљем развоју самоуправних друштвено-економских односа у духу опредељења СКЈ. Комисија је оценила да Збор радних људи, Раднички савет и други нису, приликом предлагања другарице Драшковић, располагали са чињеницама и имали у виду горе изнето“.

Не знам да ли још неко у Србији има овако детаљно објашњење за свој „неморал“ и „неподобност“. Ја сам се, наравно, против свих тих одлука борила много и бучно, писала

ЗАЉУБИЛА САМ СЕ У КОМУНИСТУ

Градске скупштине, „због морално—политичке неподобности“. Нису ми дозволили ни једну реч у своју одбрану. Седници је председавао господин Шакић, а председник Града је тада био чувени „демократа“ Бранко Пешић. Разрешена сам на исти дан када је проглашен устав 1974. године. Добро се сећам топова који су пуцали.

Касније је та писмена квалификација „о моралној и политичкој неподобности“ била ограничавајући фактор за моју каријеру. У предузећу „14. децембар“, где сам се запослила, била сам предложена за директора ОО-УР-а „Маркетинг“ и добила подршку од свих

је у то време о томе и сва штампа. Међутим, то је била борба са ветрењачом. Све што сам успела је то да се, по мојој иницијативи, пред Уставним судом Србије укине морално-политичка неподобност као услов у конкурсима за избор за руководеће функције. Успела сам и то да натерам комисију ЦК СК Југославије (о томе доста зна Драган Глигорић, сада члан Главног одбора СК-Покрета за Југославију) да дође у „14. децембар“ и да заједно са господином Кузмановићем и осталим члановима „политичког актива“ општине и предузећа утврди да нисам ни неморална ни неподобна. Пошто нисам изабрана за директора, они су ми заузврат понудили извињење.

Испричаћу још једну смешну епизоду из

тог времена. Док се мени све ово дешавало, Вук је покушао да ми помогне, пошто је познавао Ратка Бутулију, тада председника Градског комитета СК Београда. Позвао га је и замолио да спречи ту ујдурму. Они су, иначе, земљаци и познаници. Ратко се страшно чудило како је то могло да се деси и обећао да ће се то средити, да ће општина Вождовац повући своје мишљење. Време је текло, а мени су се догађале све горе и горе ствари, била сам и суспендована са посла. Вук је позвао Бутулију и рекао му: „Немој јој, молим те, више помагати, доста је било“.

И поред свега, и због тога, мислим да сам имала успешну каријеру, јер сам била делић побуне, који је, заједно са многим другим побунама, рушио њихову грађевину.

РАДИМ СА ПАМЕТНИМ И ВРЕДНИМ ЉУДИМА

Да ли сте имали комплекс ограничених професионалних домета, с обзиром на политички педигре?

— Не. Ја немам никаквих комплекса. Напротив, због свега овога осећала сам се супериорно. Јер, била сам другачија.

Кад је, како је и колико сама чињеница да сте супруга Вука Драшковића битно утицала на Ваш друштвени и професионални статус?

— Па, углавном, лоше. Док је био непознат, није ни могао утицати. Када је постао познат, због онога што се њему догађало, могао је само негативно да утиче. И он сам је био прогањан као непријатељ, остао је без посла, без многих пријатеља који су се плашили дружења са њим. Друштвени статус, који ми је пружио као дисидент и прогањан човек, мени је лично био привлачан и занимљив.

Госпођо Драшковић, реците нам макар један разлог због којег би Вам комунисти могли бити или јесу симпатични?

— Нема ни једног.

Шта је то у комунистичкој идеји што бисте Ви, евентуално, могли прихватити као своју.

— Не прихватам чишта. Идеја једнакости ми је страна у сваком облику. Ја сам за различитост у свему. Мислим да та идеја није остварива у људском роду, већ само у животињском. Мрави и пчеле су одавно у комунизму, и на томе треба и да остане. То је и разлог што баш нигде у свету идеја комунизма није успела, што доказује да није у питању начин остваривања већ сама идеја. Људи од ње беже где год је победила као систем власти. Бежали су Руси, Кинези, Кубанци, Мађари, Пољаци, Срби, Хрвати, Словенци. Сви.

СПО ЋЕ ПОБЕДИТИ

Да ли мрзите Слободана Милошевића?

— Не мрзим га. Али га ни не волим. Веом ми је антипатичан, у изгледу, у говору, у свему. Труди се да делује значајно, важно, строго. А у суштини је веома несигуран и уплашен. Са народом неће да разговара, опозицију не примећује, Скупштину Србије не посећује, никоме није одговоран. Све је то из неког старог филма, мирише на прошла времена. Ово је време модерних политичара, једноставних људи који умеју да разговарају са свима.

Мислите ли да Милошевић мрзи Вука Драшковића?

— Да. То је сигурно. Мислим да је то део његове комунистичке патологије. Непријатељ му је свако ко мисли другачије, ко не аплаудира. Само мржња и страх може објаснити његово понашање према Вуку које је потпуно ненормално, нецивилизовано. Од тога да се још нису срели, иако је Вук шеф најјаче опозиционе странке у Србији, до бесмисленог хапшења у Скупштини Србије уз помоћ 500 специјалаца. А довољан је био само један. Но, у страху су велике очи, каже народ.

„Прва дама“ није члан мужевљеве странке. Да ли је „друга“?

— Да, наравно. Ја сам члан СПО од малих ногу. Волим СПО. У њему је онај део грађанске, домаћинске Србије који даје наду. Највећи део чланства су имућнији људи који сада добро живе и не боре се за власт. Боре се само за једну ствар — за демократију.

Откуд толика одбојност и отпор власти према СПО-у, према његовим људима и иницијативама?

— То је инстинктивно. Осећају да је ту опасност по њих. Видите и сами да они бирају и своју левицу и своју десницу. Негују их, желе их као декор. Међутим, СПО је њихова коб. То је оно што долази неминовно, јер ту су млади. Зато нас прогањају, отивају програм, малтретирају, туку, затварају, отпуштају. Све то раде само члановима СПО. Не знам да ли су чланови других странака добли батине 9. марта. Сумњам. Све то иде до парадокса. Ево, сада су у Књажевцу неколико наших чланова осудили на затвор због певања четничких песама. Те исте песме црвених војвода и његови „четници“ певају сваки дан на митинзима по Београду и Србији. Наше певање „вређа“ социјалистичка осећања и кажњиво је, а када то исто певају њихови четници, социјалисти уживају. Не вређају се. Или случај митинга. СПО мора на Ушће, други мо-

гу где желе. Пред Скупштином, пред СИБ-ом, зависи од потребе социјалиста. Али, све им је узалуд. СПО ће победити.

Да ли се политичка концепција СПО-а, и у којим деловима, поклапа са Вашом личном и шта бисте мењали?

— Углавном се поклапа. Мењала бих једино концепт националног помирења. Ја се са комунистима не бих тако олако помирила и опростила им све. Ми сада, као, њих молимо за помирење, а они неће. Ситуација мора потпуно да се окрене и да они моле за помирење. Помирење — да. Али и одговорност за злочине, пљачку, криминал. Гледала сам данас касету са сведочењима људи о убиствима заробљеника и народа на крају рата у Словенији. Сима Дубајић прича да их је уби-

КО КАЖЕ ДА ВУК НИЈЕ СЛУЖИО ВОЈСКУ?

јао хладно, са убеђењем да чини добро свом народу. У питању су хиљаде људи, убијених зверски, без суђења и без разлога. На Зиданом мосту, причају преживели, скупили су народ у једној долини, преко двадесет хиљада заробљених четника и њихових породица које су се повлачиле заједно са њима, ставили митраљезе на околне узвишице. Убијали су их тако, пуцањем у масу, до задњег. И не само тамо: по Црној Гори, Херцеговини, Србији, свуда. Наравно да живот тече даље. То јесте прошлост, али је у најмању руку неправедно дозволити да ратни злочинци шетају некажњени Србијом и да чек уживају све почести и славу. Који би народ то дозволио? Да ли је то Европа? Да ли то може бити у Америци, Енглеској, Француској, било где? Не. Рат не оправдава све. Зна се тачно шта је оправдано, а шта је злочин.

Постоје и међународне конвенције о томе. Ако су са друге стране сви одговарали, били суђени, затварани, погубљени, протерани из земље, па не можемо сада комунисте за злочине награђивати. Да би избегли одго-

ворност они су то што су чинили назвали „левим грешкама“. Мало „погрешили“ људи! Ја мислим да је њихова одговорност за злочине које су починили и још увек чине, наш дуг према цивилизацији. Ми само тако можемо препорочити Србију. Свако да је, пре свега, одговоран за све што чини. Од тога све почиње. Или зар са људима који су тако крвнички тукли наше чланове по затворима широм Србије после 9 марта, да се помиримо и да им опростимо. Не. Ја ћу се увек борити за одговорност. То је полуга модерног грађевинског друштва и основ напретка у свему, од државе до привреде, културе, науке. Зар комунисти треба да оду и да некажњено однесу сво богатство земље које су покрали? Помирење је нешто друго. „Српска реч“ је објавила доказе о изношењу огромних количина новца из земље. Објавила је и име наредбодавца. Објавила је и доказе о разним отвореним пљачкама које и данас трају. И, шта се дешава? Ништа. Њима не пада на памет ни да се бар мало уплаше, да се повуку. Не. Толико је друштво обезвредило лични морал и одговорност појединца, да је сада све дозвољено. Наравно, онима који су на власти. Чак је стације свести такво да су они који се боре против тога — почели да бивају досадни. Зато мислим да тај део програма СПО треба прецизирати. **Помирење да, али и одговорност свих.** Наша страна из рата је све платила, одговарала је и за оно што је учинила, а највише за оно што није учинила. Мораће и они.

ЗАР СМО МИ НАЈГОРИ?

И кад му се одаје признање за извесне заслуге, Милошевићу се замера на кадровском окружењу. Какво кадровско окружење, по Вама, има Вук Драшковић?

— То су две различите ствари. Милошевић је на власти и он је одабрао лоше људе за послове које раде. Бира их по послушности, а не по стручности. И он сам је производ једне такве кадровске политике. СПО није на власти и Вук око себе нема људе за обављање конкретних државних послова. Он има око себе своје пријатеље, ентузијасте, људе са којима већ двадесет година ради исто, боре се за исте ствари. У председништву СПО је део Француске 7, која, на жалост, више не постоји, не делује. Ти људи су, као и Вук, дали све од себе, заложили све, чак и своје главе, за једну тешку борбу. Да ли то они раде најбоље на челу са Вуком то је друго питање, знам само да чине све што могу. Свако од њих појединачно, изван странке, стручњак је за посао који ради, и није их окупила борба за власт како кажу, већ идеја. А ако и када победи СПО сигурно је да ће државне послове обављати само најбољи и најспособнији. Нећемо чинити исто што и комунисти. Ми се боримо за Србију најбољих.

Какав је објективно Ваш утицај у Странци?

— Објективно мали. Формално, ја сам само члан странке. Међутим, наравно да сам као супруга председника у ситуацији да будем више од тога. Упркос раширеној фама да имам јак утицај на Странку преко Вука, то, на жалост, није тачно. Кад је реч о кључним питањима, на Вука је тешко утицати, скоро немогуће. Он је спреман да попусти на ситуација-

„ВОЈВОДА“ ШЕШЕЉ СА СИНОМ НИКОЛОМ И ИЗДАЈНИЦИМА

ма, што даје привид утицаја. Да ја имам неки утицај, СПО би био много радикалнији у борби са комунистима, вршио би већи притисак. Они то раде споро, ја бих брзо и кратко. Као Чеси, Мађари, Бугари. Зар смо ми најгори?!

Какав је, по Вама, четворомесечни учинак СПО-ових посланика у Скупштини Ср-

бије, особито у односу на посланике из других опозиционих странака?

Учинак свих опозиционих посланика је никакав, па и посланика СПО. Међутим, од свих опозиционих посланика наши посланици имају највећи утицај у Скупштини. Најважније иницијативе они покрећу иако делују мање на-

ПРИЈАТНО ДРУШТВО СА ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКОМ АЛЕКСАНДРОМ

МОГЛА БИХ ДА ПОПИЈЕМ КАФУ СА МИРЈАНОМ МАРКОВИЋ

метљиво од, например, посланика Демократске странке. Партија на власти и сами њени посланици у Скупштини једино наше посланике схватају озбиљно као своју праву опозицију. То се нарочито видело у расправи о 9. марту. На демонстрацијама су сви учествовали, а расправљало се само о одговорности СПО-а.

Ја ипак мислим да Скупштину треба напустити и изван ње се борити за нове изборе и праву демократску Србију. Однос опозиције и власти у Скупштини уопште није реалан. Својим присуством опозиција продужава трајање комунизма који са њом има демократски декор за свет.

Постоји ли десет људи из врха странке, које бисте Ви лично одмах, из различитих разлога-заменили другима?

— Нисам о томе размишљала. Ја размишљам само о томе да оне на власти заменимо другима. Опозиција оваква каква је сада много је јача од целе српске владе и Скупштине.

Шта су Србија и Странка добиле, односно изгубиле 9. марта?

— Добиле су много и Србија и Странка. Србија, јер је показала да жели демократију и да није цела бољшевичка. Странка јер, се потврдило да је СПО једина реална снага у Србији, која може покренути и остварити демократске процесе. Процена да је СПО изгубио, а друге странке добиле површине су и нереалне, јер потичу од самих тих странака, а стварност их свакодневно демантује. Изгубили смо два недужна живота. Међутим, странка на власти је изгубила све. Девети март је сасвим сигурно почетак краја комунизма у Србији. Убеђена сам да ће наредне побуне, које су неминовне, донети слободу у Србији.

Да ли је изванредан неки нови „9. март“?

— Свакако. То је једини начин борбе са њима. Ја сам против парламентарне борбе, коју су доскора заговарале неке опозиционе странке. Сви видимо да се у Скупштини ништа не може изборити ни променити. Ванпарламентарна борба у свим видовима — од

протеста, апела, петиција, демонстрација, до саме опште побуне, то је оно што треба радити. И то без престанка. Притисак мора бити сталан. Комунисти сами кажу да су силом дошли на власт и да ће само силом отићи. Тако је, уосталом, рекла и већ помињана гђа Мир-

ДА ЈЕ ПО МОМ СВЕ БИ ИШЛО БРЖЕ

јана Марковић. То им треба и пружити. Колико ја знам, у припреми је нови 9. март.

Познати сте као веома способна, вистрпена и пословна особа, која не трпи импровизације. С каквим људима волите да радите, а с каквима радите?

— Волим да радим са паметним, одговорним, поштеним и модерним људима. Са таквима сад и радим.

Кажу да сте подједнако „опасни“ и као шеф и као радник. Нема „не може“!

— Нисам опасна. Само заиста мислим да се све може.

ДЕЦИ ЖЕЛИМО ДОБРО

Женски (а богами и мушки) део света с којим сарађујете, упорно коментарише Ваш беспрекоран, светски изглед. Зашто сте одбијали разговоре и промоције за женске часописе?

— Зато што мислим да се тамо углавном све банализује. Инсистирају на неважним стварима и труде се да задовоље најнижи малограђански укус публике. Ја то не волим.

Једно незаобилазно и помало индикретно питање. Зашто Вас и Вашег супруга Војислав Шешељ онолико мрзи кад сте му вјас двоје својевремено, након што се преселио у Београд, међу првима притекли у помоћ, и финансијски и „кровом над главом“, а Ви лично сте му, ако се не варам, за послили жену?

— Па, то је народ одавно објаснио: храни куче да те уједе? Зато што смо све то урадили, он нас и мрзи. Он воли оне који су га прогањали и њима служи. Вук и ја њега не мрзимо, и поред свега, и после свега. Ја лично га само жалим. Дозволио је да буде употребљен.

Има ли у вашем животу још сличних случајева?

— Да, има. И не само код нас. И ви, верујем, имате слична искуства. Ако некоме учините добро и нечим га задужите, већ сте створили потенцијалног непријатеља. То је као колективна кривица српског народа. Не воле га највише они којима је највише помогао, којима је изборио државу, слободу, све. То је необјашњиво.

Кажу да сте „оштри“, али и „добри у души“. Значи ли то да Вашег супруга не присиљавате да буде папучар?

— Наравно да не. Ми немамо деце, па тиме ни много кућних обавеза. Мислим да живимо у једном обичном, модерном браку, где свако ради оно што зна и шта жели да ради. Папучарење је, мислим, потреба оних жена које су несигурне, неостварене и тиме лече своје незадовољство.

Оптужују Вука да, зато што нема деце, олако шаље туђу децу у рат!

То није тачно. Вук, пре свега, не шаље никог у рат. Сви ми желимо само мир и добар живот. Сада се види ко уствари жели рат и ко шаље српску децу да гину. Иначе, што се деце тиче, ја имам шест сестара и два брата и они заједно имају осамнаесторо деце. Вук такође има три сестре и два брата који имају деветоро деце. Па ваљда њима желимо добро.

**ЉИЉАНА ЈОРГОВАНОВИЋ
БУЛАТОВИЋ И СТЕВО БАТИЋ**

**ДРЖАВА И ЊЕНИ
МИЉЕНИЦИ**

**ОНИ
ВОЛЕ
— СКУПО**

**или да ли и државни
чиновници чекају плате по
неколико месеци ако већ
претпостављамо да их примају
у више него загарантованом
износу?**

Од укупних буџетских средстава за рад државне бирократије одваја се годишње 9.900,43 милиона динара. На државним јаслама храни се укупно 1332 чиновника. За њихов рад даје се укупно годишње 817.537 милиона динара што месечно износи — 68,128 милиона динара. Од те суме посебно се за функционерске плате годишње издваја 323,860 милиона динара.

Цена која се плаћа за месечни рад свих чиновника подељена са њиховим бројем показује нам колико нас месечно кошта рад једног њеног чиновника. Када ту рачуницу направимо испада да нас, просечно, један бирократа републичке државе месечно кошта 51 милијарду старих динара.

Прецизности ради, овој цифри треба додати и трошак који направе аутомобили функционера. Укупно има 37 аута (!?) којима располажу припадници елите. Када знамо да се за те аутомобиле укупно на годину даје 9,200 милиона (не рачунајући плате шофера и осталих задужених за њихово одржавање) испада да месечна употреба једног државног аута кошта 21 милијарду (старих) динара.

Да ли је то много или мало можемо да одредимо ако упоредимо са квалитетом услуга које нам пружају наши плаћеници — државни службеници.

И наша бирократија живи и ради по строгим правилима хијерархије, па, богме, по тим правилима и плате прима. О томе јасно говори табела коју прилажемо и из које се може видети да је распон у платама између припадника наше политичке елите доста велики (иде и до 4,24 пута). Ко од њих има највећу, а ко најмању плату можете и сами утврдити у кућној анализи ове ранг листе.

Сума која се из буџета даје за исплату личних доходака чиновника у одређеној институцији подељена са бројем запослених јесте просечан месечни лични доходак политичке класе и њених службеника.

д. г.

Просечна месечна плата државне бирократије (у старим милијардама).

Председништво Републике	26 млд.
Народна скупштина	12,6 млд.
Влада Републике Србије	27 млд.
Министарство одбране	67 млд.
Министарство иностраних послова (са Министарством за економске односе)	23 млд.
Министарство финансија	20 млд.
Министарство правде	36 млд.
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	19 млд.
Министарство рударства и енергетике (са Министарством за индустрију)	18 млд.
Министарство саобраћаја и веза	20 млд.
Министарство за урбанизам	23 млд.
Министарство трговине и туризма	22 млд.
Министарство за рад (са Министарством просвете)	44 млд.
Министарство културе	18 млд.
Министарство здравља	29,8 млд.
Министарство за омладину и спорт	24 млд.
Министарство за везе са Србима изван Србије	9,3 млд.
Министарство вера	18,883 млд.

НАРОДНА СКУПШТИНА

ОСЕМЕЊАВАЊЕ ТАТА, КУПИ МИ АУТО! КРАВА НА ПУТУ М-5

Иако ни српска влада у целини ни њени „владари“ појединачно нису у нарочитој милости „Српске речи“ понекад их ипак треба — жалити. Кад погледамо колико и каквих, и то ултимативних, захтева морају да „прогутају“, углавном од посланика из сопствене незаситне странке, постаје јасно и због чега неће урадити ни оно што су сами смислили. А онда према њима опет нема милости. Такав је живот. Погледајте и зашто!

ИВИЦА ЧОЛАК (СПС)

Предлажем Влади да размотри мој предлог да се образује државни орган који ће бринути о грађанским и политичким правима грађана. Ми то сад немамо.

...Моје последње залагање огледа се у образовању специјализованог суда.

ДОБРИВОЈЕ ЈОВАНОВИЋ (СПС)

Да се уведи фонд за развој села, да свако село има најминималније цивилизацијске услове: струја, телефон, пут, аутобуску станицу, здравствену станицу.

Да се не укида општински суд у Блацу.

МИРОЉУБ ЈОВАНОВИЋ (СПС)

Потребна је експлоатација каменог угља у

басену рудника Јерма (у реону Звонца).

Да се у буџету нађе места и за Звоначку бању.

ЖИВКО КУЛИЋ (СПС)

Предлажем посебан целовит и модеран програм за развој југа Србије. Такође да се у оквиру Владе именује група људи која би се старала за остварење тог програма.

Затим предлажем да се програмом за бржи развој Косова и Метохије обухвате и општине Медвеђа, Бујановац и Прешево.

ДОГАНЦИЋ СТАНОЈЕ (СПС)

Да се допуни производњом 'здраве хране' посебно на Шар планини.

Да се дода откуп дечијег одмаралишта на

Брезовици са 300 лежајева и решење проблема викенд насеља изграђеног на незаконитој експропријацији.

Да се општина Штрпце помогне директно од Скупштине и Владе.

МИЛАН НИКОЛИЋ (СПС)

Шта је са програмом развоја Врањске бање и Власине? Да се што пре уради елаборат трасе проласка ауто-пута кроз Врањски регион.

ИВАН МИЛУТИНОВИЋ (СПО)

У Ужицу треба планирати отварање факултета за учитеље.

Шта је са Ибарском магистралом, ауто-путем Београд—Ваљево—Ужице—Јадран.

Шта је са магистралним путем Златибор—Нова Варош.

До Ужица гасовод путује већ неколико година и он од Бреснице није кренуо ни 50 метара. А очекује се на траси Чачак—Лучани—Пожега.

Бесцаринска зона и аутобуска станица потребне су Ужицу, а такође и ревитализација аеродрома на Пониквама у привредне сврхе.

МИРКО КУЛИЋ (СПС)

Тражим форсирање Соко бање.

Треба организовати туристичку инспекцију.

Да се један одсто девизног прилива користи за туристичку пропаганду.

БОГДАН СЕКУЛОВИЋ (СПС)

Програм није обухватио развој путне мреже на Косову и Метохији. Превасходно мислим на изградњу ауто-пута Ниш—Приштина—Пећ—Чакор—Црна Гора.

Продужетак повезивања железничке пруге до Пећи са пругом Београд—Бар.

Треба изградити жичару и рекреациони центар на Проклетијама и искористити хидро-потенцијал северне Метохије.

ВОЈИСЛАВ ЂУРЂЕВИЋ (СПС)

Треба направити осмогодишњу школу у Лазаревцу. Општина Лазаревац је без воде. Треба решити питање воде за пиће у Лазаревцу. А такође нема у програму националног државног програма кадрова у Србији.

СЛОБОДАНКА ЂОДРАН (СПС)

Увести Министарство за заштиту животне средине и агенцију за заштиту средине

РАДИША ЈОВАНОВИЋ (СПС)

При Влади треба формирати секретаријат који ће сагледати потенцијале неразвијених подручја.

Ако је могао краљ Александар да експлоатише злато из реке Пек онда и Србија треба да тражи излаз у експлоатацији злата како из реке Пек тако и у другим срединама.

Треба развијати сточарство на Хомољу и другим планинама како би се решила произ-

водња здраве хране.

У гасоводном систему да се продужи пренавац система по линији Пожаревац—Градиште—Голубац—Кучево и на друге општине према Мајданпеку.

Нарочито је значајно што је Србија богата природним лепотама, као што су пећине, које нису нашле довољно места у транзитном туризму.

ВОЈИСЛАВ ПОПОВИЋ (СПС)

Пећки центар као центар српске духовности заслужује по свим критеријумима да буде један од округа.

ДУШАН ЈАНЧИЋ (СПС)

Тражим посебан статус за неразвијена погранична подручја односно стимулативну пореску политику, мешовите средње школе; блаже критеријуме рационализације, а треба и отворити гранични прелаз према Републици Мађарској, изградити „Банатску магистралу“ (од Ковина до Цале) и систем за водоснабдевање и заливање на подручју општине Нови Кнежевац и Чока.

МИЛАН ПАРОШКИ (НС)

Овај парламент је обавезан да донесе закон о пензионом фонду и да га рекапиталише.

Влада се морала појавити са програмом распродаје идеолошке својине свих општинских комитета, Соцсавеза, СУБНОР-а, вила и ловишта, и да из тог капитала крене инвестицијски циклус.

ДРАГОСЛАВ ПЕТРОВИЋ (НС)

Предлажем да Влада развије стратегију развоја Србије као еколошког пореза као једног од главних пореза, а не порез на имовину.

Такође треба увести категорију еколошког банкрота. Годишње треба издвајати најмање два одсто бруто националног производа за потребе екологије.

Искористити Јошаничку бању и њених сто степени топле воде за производњу воћа и поврћа.

ГОЈКО МАРЈАНОВИЋ (СПС)

Требало би да се друштвена надградња подржава у целости је бисмо на тај начин увели одређени ред у тој области. Такође сматрам да све монополске организације треба подржавати.

ЖИВАДИН ПЕРИЋ (СПС)

Да се под хитно донесе нов Закон о основној школи и нов наставни план и програм од првог до четвртог разреда и шестог и осмог разреда.

ДРАГОСЛАВ БОЖИЋ (СПС)

Треба да се уврсти пројект изградње регионалног водосистема Боговина—Бољевац и програм изградње туристичког центра Ба-

бин зуб на Старој Планини.

Да се да предност аеродрому у Нишу и повећа значај туристичких центара на Старој Планини и Власини.

Посебно да се уврсти програм изградње малих хидроцентрала.

Под два да се изгради систем наводњавања Тимочке низије.

Реконструисати пут М-25 на правцу Књажевац—Сврљиг у дужини од 12 километара.

ЈЕЗДИМИР МИЛУТИНОВИЋ (СПС)

Треба одредити најнижи проценат издвајања из националног дохотка за здравствену заштиту, с тим да је свако издвајање испод пет одсто практично здравствена беда.

Не треба укинути осам општинских судова у Србији.

РОДОЉУБ ЏАМИЋ (СПС)

Изградити гасовод Краљево—Врњачка Бања—Трстеник у дужини од 18 километара.

РАДОШ ТЕРЗИЋ (ГГ)

Потребно је да грађевинарство Србије организујемо у заједницу грађевинарства.

ЈАНКОВИЋ (СПС)

Морају се изнаћи средства за изградњу акумулација за снабдевање појединих градова водом, као и већа средства за регулацију речних корита.

Такође да се предвиди Програмом и изградња железнице од Ваљево до Лознице.

Потребан је гасовод за целокупни ваљевски крај од Барича преко Обреновца и Уба до Ваљево, и да се општине Мионица и Влајковац повежу на овај гасовод.

МАРИЈА МИХАЈЛОВИЋ (СПС)

Најважније да се уведи кућни лекар.

РАТКО ЂОКИЋ (СПС)

Да влада формира Јавно предузеће на подручју општина Мали Зворник и Љубовија за обојено рударство.

Треба изградити хидроцентрале на Дрини између Љубовије и Бајине Баште на месту званом Тегаре.

На подручју Мали Зворник и Љубовија да Влада треба да подржи десетак пројеката за мале мини електране.

Потребно је да се асфалтира пут између Љубовије и Пецке у дужини од десет километара и да Влада изгради пругу Лозница—Ваљево а такође да се Влада колико може, макар и морално укључи у изградњу манастира Соко.

СТОЈАН МИЛОСАВЉЕВИЋ (СПС)

Да се формира аграрни буџет, изврши консолидација банака и формира финансијска полиција.

МИЛАН КОСТИЋ (СПС)

Да осемењавање крава буде бесплатно. Да најкасније до 1995. године сви путеви буду асфалтирани.

Да се изгради пут Краљево—Каленић—Белушић—Светозарево и пут Рековац—Трстеник.

Подстаћи сеоски туризам у општини Кнић.

ВЛАЈКО ЈОВИЋ (СПС)

Треба да се нешто обезбеди и Врањској Бањи у испитивању и експлоатацији топле минералне воде.

Потребно је да се оснује Министарство за реструктурисање друштвеног власништва

ЉУБИША ЈОВАНОВИЋ (СПС)

Тражим наставак изградње универзитетског клиничког центра у Нишу.

МИЛИВОЈЕ НЕСТОРОВИЋ (СПС)

У пројект гасовода уврстити крак који иде до Приштине и крак до Призрена.

Посебно треба акцентовати на заштиту споменика културе у Призрену као граду музеју.

РАДОВАН РАДОВИЋ (СПС)

Обезбедити да регионални пут Крушевац Краљево заобиђе „Петолетку“ и да поред пута буду обезбеђени тротозари да не гину људи и све остало.

Даље, треба гасовод довести до Трстеника и у Врњачку Бању.

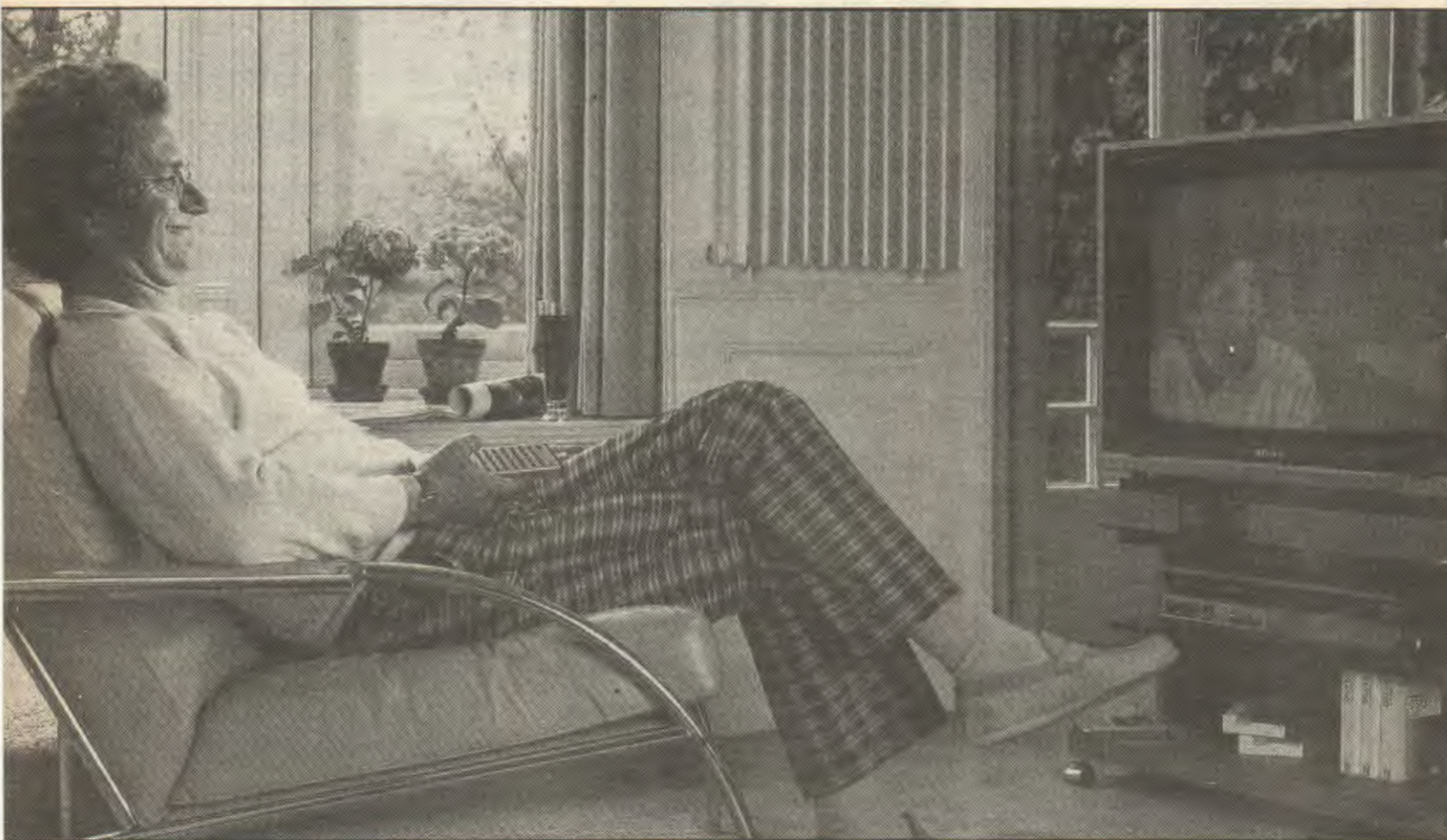
ЂУРО МАРАВИЋ (СПС)

Да се обезбеди да домаћа стока буде обавезно осигурана за разне превентивне активности, пре свега мислим на вакцинацију.

Да у програм уђе пут Ваљево—Пецка—Љубовија (неких 12-ак километара).

ИЗБОР: Д. ГРУЈИЋ

10... 9...
8...
Радмилу Богдановићу је 9. априла Народна скупштина усвојила оставку на место министра унутрашњих послова.
Од тада до данас је прошло
50
дана
а Радмилу Богдановићу је још увек на челу МУП-а Србије. Аферим!

ПОСЛАНИЧКЕ ПОСЛАСТИЦЕ**НИКО****НЕМА ТАКВЕ ДИНОСАУРУСЕ**

Поштовани читаоци, у неколико претходних бројева покушавали смо да из обиља невероватних и фантазмагоричних излагања за говорницом Скупштине Србије издвојимо по једно — најсмешније или најтрагичније. А онда смо установили да је конкуренција тако жестока да више говорника заслужује подједнак третман. Пред вама су само ситнији докази.

СЛОБОДАН УНКОВИЋ

Љутите се ви на свој начин колико хоћете. Ваше је то право. Па то је демократија, боримо се за демократију.

АНТОНИЈЕ ИСАКОВИЋ — ЛУЛЕ:

Према томе, при нашем одбору, односно да кажем да то није одбор, него пододбор, рекли су да имамо право и да то није одбор, односно пододбор целе Скупштине него је то пододбор нашег одбора, који ће да оде, да види, да поразговара и да добијемо тај утисак, да видимо хоћемо ли или нећемо да правимо анкетни одбор.

Ето то сам хтео да кажем.

РАДОМИР ТЕШИЋ

Кад сам гледао ове податке, верујте да сам дошао у ситуацију да верујем да ни један програм не може да понуди перспективу.

Али, пошто је живот у кретању, онда и овај програм и ова стратегија имају шансу.

РАДОМИР ТЕРЗИЋ

Дошли смо у ситуацију да се метафорично изразим, да смо се нашли у некој ситуацији „као чардак ни на небу ни на земљи“, око којег се налази магла, па нам је унутра тесно и хтели би да прошећамо, али напољу је неизвесно.

СЛОБОДАН УНКОВИЋ

Можемо три дана да разговарамо о Програму Владе а не знам која је то помоћ и Влади па и широј јавности.

ЖИВКО КУЛИЋ:

Али проблеми су толико нарасли и толико присутни да ме гризе савест што и ја на њих морам да укажем.

ИВАН МИЛУТИНОВИЋ

Што се програма система одбране у републици тиче мислим да се овде мора променити начин мишљења и искључити договорну економију. Напротив одбрамбени систем мора бити подстицај и коректив привредног и друштвеног развоја у свим областима.

ИВАН МИЛУТИНОВИЋ

Програм СИБ-а води, изгледа, вертикално пропадању. Од Владе захтевамо заустављање даљег пропадања, јер смо челом дотакли дно кризе.

БОГДАН СЕКУЛОВИЋ

Програм није ушао у дубиозу развоја Косова и Метохије и добрим делом неразвијених подручја југа Србије.

СЛОБОДАН УНКОВИЋ

Да поред умних људи ангажујемо и правнике.

МИКЛОШ ЈАН

До сада никада у животу нисам имао прилику да се креативно изразим, да се тако изразим — да учествујем у нечем сличном овом као што је државна политика развоја. Према томе није ми познато детаљно шта све ту мора а шта не мора да буде, али једно сигурно знам — од нечега се почети сигурно мора.

Што се тиче пољопривреде Влада је употретила један интересантан израз неке научне фантастике и поменула је неког Корвела. Ја бих такође поменуо име једног писца научне фантастике, Артура Кларка, и рекао бих да је моје виђење аграра нека врста Одисеје 2001. године.

Јесте да је план амбициозан, али моје виђење је овакво — да се све то своди на нешто — ако не буду неке препреке, ако СИБ буде водио овакву или онакву политику, ако буду постојали неки предуслови, ми ћемо онда то остварити, а ако не буду постојали ти предуслови, онда ћемо видети.

Сматрам да је цео проблем аграра у проблему користи политике.

Ми се увек натежемо са државом — кога лаже, кога вара. Да ли ја државу зато што мало плаћам порез, или држава мене, зато што ми много узима порез.

ЉУБИША ВУКОВИЋ

Ја мислим да је Влада спремна да преплива Дунав, упркос његовој ширини и дубини.

ВОЈИСЛАВ ПОПОВИЋ

Републичка Влада мора бити практично Влада на точковима да би помогла и убрзала да се закони Скупштине Републике Србије почну реализовати у свакој општини.

МИРОСЛАВ СТОЈАНОВИЋ

Питао сам се као Србин шта све ово Скупштина треба да уради и какве потезе да вуче, да бар приближно учини срећним овај народ, који већ показује знаке апатије — ти су знаци више неуспелих референдума у Србији око промена имена, а колико је апатично стање опасно и непродуктивно знате и сами, говорим то као лекар.

Знате да цела Србија приме у овом тренутку неке бонове, хартије и слично.

ДУШАН ЈАНЧИЋ

Овим просторима тутњао је чувени „Оријент експрес“ а пруга којом је он ишао зарасла је у коров и шине су однете у неку другу земљу, да би неко други стигао што пре у светлу комунистичку будућност.

ДРАГОСЛАВ ПЕТРОВИЋ

Значи да ћемо изумрети као диносауруси у Србији. То нема ни једна земља у свету.

ЂОРЂЕ БОЖИЋ

Врло хитно и врло брзо морамо знати јесмо ли Србија или Југославија, да би се коначно окренули разрешавању проблема.

ЖИВОМИР СТЕФАНОВИЋ

Уважени присутни министри наш народ је добар и стрпљив. Поштовање све ваше предлоге за излазак из ових тешкоћа. Пажурите да народ осети да му је данас боље него јуче.

Ви то можете и морате за добро свих нас у Србији.

ГОЈКО МАРЈАНОВИЋ

О програму Владе хтео бих да кажем да сматрам да је он веома добар, сматрам да је радикалан и, условно речено, веома храбар. Зато што се овај програм заснива на многим дубиозама, на многим дефицитима и слично. Програм Владе заснива се на сувој дренажи из које се не може ни кап воде исцедити.

Ја сматрам да је основни проблем програма Владе, односно реализација тог програма, за кога кажем да је изузетан, сматрам да је његов основни проблем постојање социјалистичког самоуправног човека као модела, где наравно и себе у то убрајам.

ЖИВАДИН ПЕРИЋ

Нико никога не слуша, свако је негде некога суспендовао. Отуда је и нашој Влади сигурно Тешко да донесе у оваквим околностима најквалитетнији програм.

ЈЕЗДИМИР МИЛУТИНОВИЋ

Морамо да признамо да смо успели да ујединимо наше грађане на подручју Републике Србије и да најзад имамо личну карту која ће нам важити на целој територији — али да нисмо успели да обезбедимо здравствену ле-

гитимацију која ће важити на подручју целе Републике Србије.

ДОБРИВОЈЕ БУДИМИРОВИЋ

Ми немамо биланс потреба хране и практично смо једно дивље друштво, према ономе како смо до сада радили. Мени је жао што је министар за пољопривреду изашао, вероватно има неки пречи посао, али ми смо дошли — ови који су уз аграра то знају — да су нам пуни амбари пшенице своје, и једино нам остаје да молимо Бога да неки град убије овогодишњу летину, пошто немамо где да је ставимо.

РОДОЉУБ ЏАМИЋ

Ваљда је дошло време да се престане са прављењем полицијских фабрика или хотела који су се заснивали на политичкој моћи или некој другој вољи.

РАДОШ ТЕРЗИЋ

Немој да нам се деси да ми са Косова и Метохије можемо пре стићи у Тирану него у Београд. Знате на шта мислим.

ЈАНКОВИЋ

Такође да се предвиди Програмом и изградња железнице од Ваљева до Лознице. Пошто у народу влада мишљење да кад год се предлагала изградња ове пруге да је долазило да рата, надам се да ћемо сада да изградимо ову пругу у мирном времену.

МАРИЈА МИХАЛЛОВИЋ

Када сам размишљала о програму Владе и док сам га проучавала, мени се овде намећу три појма. Први је развој, други ограничење и трећи појам су наше шансе.

РАДОВАН РАДОВИЋ

Неки другови, другарице, господа, не знам како се зову већ, помешали су анархију и демократију, па према томе, мора што пре да се то раздвоји и уведе да ова држава буде стварно правна држава.

Сви ми волимо да једемо јагњетину, али је сада нема. Сигурно је да је нема јер они копају руду у александријским рудницима и тамо гину енормно. А можда и није требао тај угаљ за грејање, јер су имали тамо дрво од чега да живе. Али ми то нисмо радили.

ТИБОР ВАРАДИ

Ми живимо у једној клими која не погодује инвестицијама па ни предузетништву. Ми радимо на томе да се та клима мења.

ДАНЕ МАРЈАНАЦ

Било је ту и великоумних, до душе празних дискусија, које смо ми користили када смо имали предизборну кампању.

(НЕ)НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ: МИЛЕНКО ВЛАИСАВЉЕВИЋ, СПС-ОВАЦ ИЗ ШИДА

МОРАЛНО-ПОЛИТИЧКИ САМОДОПРИНОС

или како је гореназвани
остао у лепој успмени
доленменованом

Заблуда је да су се по објављивању изборних резултата, децембра месеца прошле године, највише радовали чланови СПС. Победа њихових кандидата највише је обрадовала уреднике у великим српским информативним кућама, који су уложили доста цензорског талента у тријумф покрштених комуниста. Јер, већина њих је знала да им то што јесу, може обезбедити само континуитет власти партије која цени више савитљиву кичму од новинарског пера.

Како је изгледало предизборно доба, добро је познато. Овде ћемо само на једном примеру, на тексту који никада није угледао светлост дана, показати како су у пракси социјалистички посланици остајали недодирљиви, док се по опозиционим плувало без икакве новинарске етике.

„ПОДОБАН“ ПОСЛАНИК

Крајем новембра у редакцији „Вечерњих новости“ појавио се **Љубомир Опшић**, својевремено судија Општинског суда у Шиду. На посету редакцији подстакао га је одлазак у родни Шид (данас ради у Београду). Цео град је био излепљен предизборним плакатима са два лика — „омиљеним вођом“ и сликом **Миленка Влаисављевића**, кандидата СПС за Шид, човека кога је Опшић исувише добро познавао. Овде ћу пренети цео текст који сам тада написао после разговора са **Опшићем** и увида у богату документацију коју је донео.

Судија Општинског суда у Шиду **Љубомир Опшић**, остао је без посла, веровали или не, зато што је „променом пребивалишта желео да избегне плаћање локалног самодоприноса“ те је самим тим постао „морално-политички неподобан за обављање судијске функције“.

На срећу, све се ово догодило давне 1977. године, а у међувремену категорија „морално-политичке подобности“ је изгубила сваки смисао. Остали су само трагови у људима који су на себи осетили како изгледа када вам дојучерашњи пријатељи приликом случајног сусрета не гледају у очи, те разговоре скраћују само на пар куртоазних речено-политички неподобним“.

После „протеривања“ из шидског суда, **Опшић** се запослио у Београду, где живи до данашњег дана. Шта је то што га је подсетило на давно прохујале дане које је желео што пре да заборави, те да их вечно избрише из памћења?

„Пре десетак дана отишао сам у Шид да посетим старе пријатеље и родбину“, прича **Опшић**. „Остао сам запањен кад сам на шидским улицама видео предизборне плакате СПС. На истом плакату била је слика Слободана Милошевића, кандидата СПС за председника државе, и **Миленка Влаисављевића**, кандидата за народног посланика шидске општине — човека који је био главни организатор моје „морално-политичке неподобности“.

Опшић се одмах присетио старих дана и упитао се зар се баш ништа није променило од давне 1977. године када му је, као младом судији почетнику, претпостављени био **Влаисављевић**, тада председник Општинског суда? Зар ће опет доћи на власт људи којима је сврха власти сама власт?

„Непосредно пре мог протеривања из Шиде замерио сам се локалним моћницима,

а посебно председнику суда **Влаисављевићу**, због самосталности у раду и због тога што сам скретао пажњу на неправилности у самом суду“, присећа се **Опшић**. „Уследила је одмазда као да се радило о државном непријатељу“.

Пошто ништа нису могли да пронађу у оквиру његовог судског посла, Опшићу су „пришили“ да се намерно одјавио из Шиде и пријавио у Београд, не би ли избегао плаћање локалног самодоприноса, који је тада износио 300 динара и чинио незнатан део његове плате.

„Још по мом повратку из војске почетком 1977. године, почеле су ситне игре. Нису ми дали канцеларију и на сваки начин су гледали да ми отежају посао. Због тога сам се пријавио као да станујем код сестре у Београду, јер у то време важио је закон по коме нисам могао да конкуришем за посао у главном граду уколико немам пријаву пребивалишта“.

Све су то знали и у шидском суду, па је чак и сам **Влаисављевић** наложио благајници суда да не одбија од Опшићеве плате месни самодопринос, да бу му то био касније главни аргумент за његову „морално-политичку неподобност“. Не верујући да у једној држави тако нешто може да се догоди, а Опшић је тада био млад човек пун идеала. Обраћао се на све могуће адресе, од општине Шид до Покрајинског секретаријата за правосудје. Резултат је био такав да је морао да се пресели у Београд и да напусти место у коме се родио и где је провео своје детињство.

„Нисам члан ни једне партије, нити ме интересује политика“, каже Опшић. „Једноставно, мислим да је дошло време да се свим људима омогући да живе од свог рада без некаквих политичких пресија и подметања. Зато ми је и жеља да јавност сазна о мом случају, јер не треба поново поклањати поверење ономе ко је већ једном злоупотребио власт.“

СМЕТАЊЕ И ГУРКА

Овај текст се, дакле, никада није појавио у новинама. Није било места, а после је почела изборна тишина. Места није било ни између првог и другог круга. Али, зато је пронађен адекватан простор за следећу, непотписану вест о чијем пореклу би сигурно могао нешто више да каже адвокат **Милош Бојовић**, посланик СПС у Скупштини Србије. Вест је објављена 20. децембра, три дана пре другог круга гласања.

„Србислав Милованов, кандидат СПО на Звездари, четри пута је у Новом Саду и Београду осуђиван због крађе, тешких крађа и тешке телесне повреде“.

Само толико. Без провере података, без извора информације и, што је најважније, без потписа. Није на одмет споменути да је **Милованов** био противкандидат **Слободану Вучетићу** и да је „фаворита“ ипак требало мало погурати. Међутим, ни ова „гурка“ није уродила плодом, јер је **Милованов** ипак изабран за народног посланика.

Небојша ВУКОВИЋ

Након повратка из Стразбура, где је као члан делегације Народне скупштине Републике Србије био у посети европским парламентарцима, посланик Српског покрета обнове Јован Бабић за „Српску реч“ је изнео своје утиске.

Каква је слика о Југославији у Европи?

Срамота ме је да кажем, али — катастрофална је. То се нарочито односи на представу о Србији. Они нас виде, а и њихови медији нас приказују као варваре. Мој је утисак да Европа само површно познаје политичку ситуацију у Србији и зато мислим да ми, а пре свега Српски покрет обнове, морамо што више да користимо интерес, који сада код њих постоји за нашу ситуацију, не би ли себе представили што истинитије и потпуније. Од посебног је значаја да искористимо њихове политичке институције, као што су Европски парламент и Савет, и

И СПО-ОВАЦ У ПОСЕТИ СТРАЗБУРУ

ВИДЕ НАС КАО ВАРВАРЕ

да преко тих тела упознамо њихову јавност са правом сликом о нама, а посебно са програмским циљевима наше странке.

У Француској живи велики број српских интелектуалаца, са којима нико из СПО-а није успоставио никакве везе, и ја мислим да је изузетно значајно да се повежемо са њима, јер је већина тих интелектуалаца опозиционо опредељена и расположена да пише и на други начин упознаје свет о нашој ситуацији и са нашим циљевима. Од њих треба створити српски лоби који ће заступати интересе не само СПО-а, него, и пре свега — Србије.

Шта је посебно интересовало европске парламентарце током ваше посете Стразбуру?

Њих је, пре свега, интересовало да ли је и на који начин могуће да опстане Југославија као федерална држава, при чему су нам без имало дипломатског околишавања отворено рекли да у случају распада Југославије они неће признати ни једну од тих новостворених

држава и да ће у том случају сместа обуставити сваку помоћ тим новокомпонованим државама.

Ја сам посебно истакао да ће у случају распада Југославије неминовно доћи до жестоких етничких сукоба и да је то један од основних разлога због чега ми имамо позитиван став према постојању Југославије. При томе сам им објаснио да ми инсистирамо на другачијем, то јест демократском уређењу односа у нашој заједници, а зато је неопходно да се што пре распишу савезни избори за Уставотворну Скупштину, која ће имати легитимитет да решава како питање будућег државног уређења тако и међунационалне сукобе. Такође сам рекао да је наш став да истовремено са савезним треба обавити и републичке изборе, јер садашње из много разлога не сматрамо легитимним. Такво моје становиште је примљено са посебним симпатијама и подршком.

Д. Г.

**ТРАЖИЛИ
СТЕ - ЕВО
НАМ**

ДА ЛИ ЈЕ У АЛЕКСИНАЧКИМ РУДНИЦИМА СКЛАДИШТЕН РАДИОАКТИВНИ ОТПАД?

ШТА ЈЕ ИСПОД БЕТОНА?

Одбрана тврди да је узрок несреће диверзија која је ослободила огромне количине радијације

Петнаестог априла ове године, у алексиначком Општинском суду почело је суђење актерима који су, по мишљењу општинског јавног тужиоца **Миодрага Димитријевића** одговорни за ову несрећу. Оптужница терети оптужене да је до несреће дошло искључиво због аутогеног заваривања, те да су искре настале том приликом изазвале пожар и велику количину дима који је утицао да се у дубинама рудника угуши чак 99 рудара. Тако, бар за сада, мисли општински јавни тужилац, али и шира јавност.

Међутим, судећи по речима адвоката **Велимира Цветића**, који заступа управника РЈ „Морава“ **Миодрага Дикића**, многе су ствари неразјашњене. Још увек није доказано како је настао пожар и шта се заиста дешавало пре његовог избијања. Али, оно што највише интригира одбрану јесте постојање **нервних отрова** у тренутку несреће. У то више не сумњају ни рудари који су се тада затекли у руднику и које је само срећа спасла да преживе. На суђењу изјављују „да су осећали неку необичну појаву, чудне мирисе, омамљеност“, али нису знали одакле долазе.

„Поседујем доказе да су у руднику у то време постојали нервни отрови, у великим количинама, и да су учествовали у гушењу рудара. На суду ћемо презентирати и конкретне доказе који јасно говоре да је у питању ди-

верзија. Основано сумњамо да је у све то умешан и рођени брат **Њељмендија**, Албанца који је убио четворицу војника јер је радио у Алексиначком руднику и у то време био у јама. То зна и директор рудника **Станислав Мандушић**, а знају и други руководиоци. Аутогено заваривање није разлог ове страшне несреће“, каже пензионисани београдски адвокат одбране, **Велимир Цветић**.

Постоје индиције да су умешани и највиши републички органи и руководиоци који тек треба на суду да одговоре на многобројна незгодна питања: ко је формирао Штаб за санацију рудника, ко је формирао Штаб за евакуацију повређених рудара и, коначно, ко је, када и зашто наредио да се затвори Алексиначки рудник?

„Нећемо се на томе зауставити“, каже Цветић. „Тражићемо и конкретан одговор, али и одговорност — пре свега републичке владе Србије, због тога што је дозволила да се у Алексиначким рудницима складиште радиоактивне материје високе радиоактивне моћи и да је то, заправо, био прави разлог затварања рудника. Према доказима којима располажемо, радиоактивне материје се налазе у затвореном бившем рударском окну „Дубрава“. Конкретне доказе за то поседује и странка Зелених из Београда. Радиоактивне материје су у овом руднику убачене још пре одве несреће, тако да су се за време вађења

тела погинулих рудара, код спасилаца појављивале и неке чудне медицинске појаве, као што је црвенило на ногама. Одмах после тога рудари спасиоци били су пребачени у болницу, спаљени су им обућа и одела. Исто тако није јасно зашто није обављена обдукција првих неколико рудара, када су за то постојали сви услови.

Покушавајући да проверимо ове тврдње, потражили смо одговоре у управи бивших Алексиначких рудника. Да ли је постојала могућност да се у неком окну складишти радиоактивни отпад? Нико не жели званично да говори. Међутим, незванично сазнајемо да је „неко“ у име рудника склопио уговор на изнајмљивање окна „Дубрава“ на дужи временски период и да је за ту „услугу“ на конто рудника уписано за 1 кг радиоактивног отпада — 1800 долара. Међутим, ове паре никада нису стигле у рудник, већ је са њима директно располагала српска влада. Рудник је имао само једну обавезу: да забрани свако кретање рудара у правцу ове јаме. Чак су, како сазнајемо, у том делу постављене тешке челичне бетонске препреке које би спречиле сваки одлазак у том правцу. Ко је и када изградио ову специјалну „тампон зону“, то у овом руднику нико не уме да објасни. Једноставно, не знају. Ако је урађено, урађено је тајно, без учешћа рудара. Кажу да специјалне јединице које су једно време боравиле у руднику нису улазиле тамо где улазе рудари, већ на посредне улазе.

Колико су наводи одбране тачни и каквим доказима адвокат Цветић располаже, сазнаће се у наставку суђења. Ако је и делић оваквих могућности доказив, онда ће бити посла и за много више инстанци у правосудју.

Зоран ЂОРЂЕВИЋ

РАЗГОВОР
ПОВОДОМ

ДРАГАН САКАН, СТРУЧЊАК ЗА МАРКЕТИНГ

НИКО СЕ НЕ ОБРАЋА ЖЕНАМА

Саговорник „Српске речи“ је психолог, члан Светског удружења за маркетинг и директор познате агенције Студио маркетинг. Објашњава због чега опозиција, са становишта сопствене рекламе, на протеклим изборима није имала никакве шансе, а неће имати ни на будућим уколико јој владајућа странка, посредством сопствене власти, и даље буде отимала паре. Сигурност није у ћутању, него у викању на сав глас.

Први пут после више од педесет година на српским просторима одржани су вишестраначки, али не и демократски избори. Како оцењујете политички маркетинг виђен у предизборној кампањи?

Тржиште је основ за сваки, па и за политички маркетинг. Код нас је тржиште било неизграђено. Тек су одшкринута врата за његов продор. У периоду пре избора није било производа са својственим и изграђеним имиџом. Нису постојали извори финансирања опозиционих странака. Предизборна кампања је трајала прекратко. Излазак опозиције на изборе под таквим околностима, унапред је значио пораз.

Шта је посебно карактерисало предизборну кампању?

Група ентузијаста и идеалиста отварао је врата тржишту. Избори су одлучени на стратешком нивоу. На том нивоу су, међутим, и власт и опозиција направили грешке.

Какве је грешке направила Социјалистичка партија Србије, с обзиром на чињеницу да је тријумфовала?

Партија на власти је морала да створи претпоставке за тржиште, јер ако га нема, то јој се враћа као бумеранг у виду демонстрација и улице. Девети март у Београду је најбоља потврда. Власт се осваја маркетингом или револуцијом! СПС је погрешила што није створила претпоставке за предизборну кампању и равноправно учешће странака у свим медијима. Социјалисти су морали да створе зр претпоставке, јер су били у великој предности у односу на остале — имали су буџет и људе.

МАРКЕТИНГ ЈЕ БИЗНИС

У чему је грешила опозиција?

Под условима какви су постојали опозицији ни у ком случају није смела да изађе на изборе. Свету је требало рећи да Србија једина не дозвољава слободне изборе. Тако би се добило на времену, а добила би се и подршка светске јавности. Овако, то је као када бих ја изашао на ринг да се борим против Тајсона, првака света у боксу. Једна партија је поседовала „атомску енергију“, а остале идеализам, жеље и емоције. Опозиционе странке су примениле погрешну стратегију. Против монопола се не иде директно. Стручњаци за маркетинг знају да се у таквим случајевима примењује „стратегичка тампонера“.

Каква је то стратегија?

То значи тражење сегмената, „рупа“ на тржишту, где можете да продрете, да победите. Не сме се поставити циљ: освојити 100 посто гласова у Србији, већ победити у неколико региона. Да сам ја радио кампању, верујем да би опозиција добила око 50 одсто гласова.

Опозиција је добила преко 50 посто гласова. Вероватно сте мислили на посланичка места. Ако би Вам се сада обратила нека странка, и Ви прихватаете да водите њену кампању, од чега бисте најпре кренули?

Прва ствар на којој бих радио било би питање буџета. Када бих обезбедио почетни капитал, понудио бих погодности и обећања и осталима да уложу свој новац. Паре су неопходне. Ми демократију и тржиште идеализује-

мо. Нису они увек праведни. Демократија је постојање правила игре која су једнака за све. На том тржишту побеђује најјачи, најбогатији, најпрофесионалнији, најкреативнији.

Обезбедили сте новац. Шта даље? Ја сам професионалац и не волим округле столице, радне групе и сличне ствари. Кад бих радио, желео бих да будем шеф изборног штаба у кампањи. Лидер и странка би морали да буду у функцији потрошача — гласача, а не обрнуто. Прва ствар од које треба кренути у даљи рад је детаљна комуникација са бирачима. Потребно је располагати великим бројем информација — како гласају бирачи, шта ради конкуренција, анализе садржаја комуникација. Мора се располагати дневним информацијама. Без информација нема ни креације, ни маште, ни победе. Без информација, бављење политиком је чист волонтизам. Поред креативног директора, потребна су још два човека. Први обликује замисли, а други је шеф реализације. Кампања се ради са неколико људи. Ствар се решава на основу идеја — на основу празних порука, с правим људима у право време.

СВАКОМ СВОЈ ИМИЦ

Какав је маркетинг Социјалистичке партије?

Веома лош. Да се на основу њега одлучивало не би постигли никакав успех.

Како сте са маркетиншког аспекта видели кампању Вука Драшковића и Српског покрета обнове?

Да би Вук и СПО били конкурентни на тржишту, морали су неколико месеци водити кампању, током које би елиминисали негативне предрасуде створене од стране официјелних медија о себи. Тек после тога, могли су говорити о својим квалитетима и позитивним особинама. Због тога нису имали никаквих шанси.

СПО има лидера који поседује изузетну емоцију. У том личном предавању често оде корак више — понекад пређе у патетику. Зато је њему потребан један професионалац. Није довољно само пуно срце. Ја сам чуо од десетина људи, пошто нисам имао прилику да га упознам, да Вук није агресивна личност, да је топао човек. Али у јавности је створена супротна слика. Вук треба да у наступу задржи те емоције, али под условом да буду стављене под контролу. Његов медијски наступ треба да буде режиран.

Интересује ме Ваше мишљење о имиџу

других лидера. Да почнемо од Милошевића!

Милошевић има имиџ бољшевика. У свету и неким југословенским републикама њега сматрају за комунисту. Зато би он морао да ради на промени тог имиџа. Ако неко не жели да га сматрају бољшевиком, онда не би смео да држи симболе бољшевичке партије.

Мићуновић?

Мићуновић је у последње време стекао одређене симпатије. Његова стратегија могла би бити — испливати у сукобу две супротстављене стране. Проблем је у томе што није познат. У Београду можда и јесте, али не и у унутрашњости. Споро осваја гласаче, али их осваја.

Ђурић?

Ђурић је сувише кратко био на сцени, а сада се веома ретко појављује. У овим емотивним временима он није зрачио емоцијама. То некада може да буде позитивно, али сада је то његов недостатак. Комбинација Вукових емоција и Ђурићеве рационалности, била би добра синтеза.

ЖЕНЕ НИКО НЕ ТРЕТИРА

Шта мислите о имиџу савезног премијера Анте Марковића?

Анте има пријатан спољни изглед. Насмејан је и зрачи оптимизмом. Погрешно је, међутим, што је створио своју странку, а када је то већ урадио што није ангажовао светску агенцију за маркетинг. Влада која жели да створи тржиште није смела водити кампању за своју странку на волонтистички начин.

Какви су Ваши утисци о Туђману?

О Туђману имам утиске само као појединац, а сви ти утисци су негативни.

Како са маркетиншког становишта оцењујете мартовске догађаје у Београду?

У току тих догађаја стваране су две врсте слика. Две странке и две личности биле су у центру пажње. Део средстава информисања је стварао слике, утиске, да је Вук крив за трагедију и несрећне догађаје. Други део је стварао слику да су власти, полиција и Милошевић криви за то што се десило. Један део бирача, независно од објективне истине, поверовао је да је Вук крив и због тога је пао његов рејтинг. Код другог дела јавног мишљења слично се догодило са Милошевићем. Као тампон између њих, свесно или случајно, стратешки се позиционисала Демократска странка. Вук је по мом личном мишљењу, у многим стварима био петао који први закукурече. Због тога можемо говорити о многим несрећним околностима.

Често у овом разговору помињете бираче. Њима се, стиче се утисак, уопште, посвећује мало пажње?

Гласачи нису људи око странке. Њих је тек 10 до 15 посто у Србији. Србија је са становишта маркетинга изразито сегментирана. Нису све регије исте. На пример, Шумадија и Београд се разликују. Готово нико није узимао у обзир демографске карактеристике. У Србији учешће жена у становништву износи 54 посто. А ко се обраћао женама? Нико.

Бирачко тело је диференцирано и по годинама, образовању, занимањима... Није било правих порука на бази којих људи гласају.

Разговарао: Александар ЧОТРИЋ

ПРЕВАРА СЕ НАСТАВЉА

ШТО СУ БОРЦИ СМЕШНИЈИ, ТУРНИР ЈЕ УСПЕШНИЈИ

Наш народ, mudar и домишљат какав већ јесте, за ону одвећ крволочну—да се први мачићи у воду бацају—има и одговор (додуше у мекшој, метеоролошкој досетки) — да се по јутру дан познаје

Баш тако (може и једно и друго) видим вишестраначку политичку сцену у нашој отаџбини, годину дана након што су на њу изашли први протагонисти.

Почело је тихо, али одлучно, па мало бучније, кроз прве организоване, а забрањене скупове, прве демонстрације, прве батине, али и прве интервјуе, промоције и лагано освајање истине и слободе.

И деси се нешто тако типично за нас: ти људи који су смогли снаге и храбрости да крену у нешто ново, а тако неизвесно, намах беху дочекани на нож осуде и неповерења. (Дис)квалификације у смислу знамо ми ко су они били — у свом другом делу — „а шта нам сад нуде“ — заправо су идентификовале, као некаквим лакмусом, и основне мотиве критичара. Јер, забога, мењамо тако како би све и сви остали исти!

Владајућа странка није се дала изненадити: одмах је каранфил замењен ружом, комунисти постали социјалисти (колико их је само студената пало на испитима широм белосветских универзитета тврдећи оно што је историја последњих седамдесет година без изузетка потврђивала — да је разлика између комуниста и социјалиста на светској левој сцени већа него између било које од ове две партије и било које странке у центру или на десници).

Своју „спремност“ за фер парламентарну борбу и поштене изборе (ком)социјалисти су доказали и помажући или бар соколећи оснивање многих такозваних партија левог блока. И још, неких, мало „деснијих“.

И шта тада чини тек формирана опозиција? Цепа се, свађа и дели. Сви и свако хоће баш хоће у своје руке барјак Српства и промена.

„Ми смо прави, други су криви“.

И стиже онај несрећни новембар а на изборној стартној црти више од педесет Партија и партијица, странака и странкица. Као у оној песмици—што су борци смешнији, турнир је успешнији.

Посебно комично, а заправо тужно, беше пријављивање за председничке кандидате. Да није тако, она група виспрених комичара никада не би зарадила лепе новце, спрдајући се баш на ту тему).

То може ваљда само у Србији: педесет година чекаш на прве, праве изборе и онда

Пише: Душко БОГДАНОВИЋ

од тога направиш позоришну представу. Комедију.

Предизборна компанија и представљање у медијима посебна је прича. Показало се—са тужним крајем.

Свима исто, веле моћни медијатори. По једна фудбалска утакмица сваком. Деведесет минута. А ми ћемо колико нам треба. И

кад не треба. И где не треба. Од Београда до Ниша. По тридесет полувремена. Тако народ хоће.

И дође време велике одлуке за опозицију: учествовати у тој фарси или не?

Ипак, да. Веровало се у народ. Али, народ је (бар половина) веровао медијима. Насмејани близанци на свакој српској бандери.

И, дабоме, тријумф старе нове власти. Пораз „лудака и лажних пророка“, како рече наш друг председник.

Ако. Тражили смо, гледајмо. Може и тако.

А онда је народ почео да препознаје превару. Бољи живот ни на телевизији. Све гори—у животу! На телевизији посебно.

Ипак је почело. Девети март!

Али ни власт није мутава. Време је њен савезник. А она чека. И дочека.

„Опозиција је крива за све. Рушиоци и вандали. А и ти студенти. Боље да студирају него што се баве политиком“...

„Нема чесме само на Теразијама, има и крај Трстаника“...

И, коначно, све карте су на столу. Нема више мимикрије. Власт је учинила шта је било до ње. На сцену је ступила „опозиција“.

„Зна се ко је прави, а ко издајник. Зна се ко сарађује са Туђманом и Словенцима. И Руговом. И ко помаже усташе. Све се зна“.

И треба да се зна. Треба пустити политичаре да причају. На телевизији, у новинама, на разним трибинама. Нека народ чује и види. И нека се одлучи.

Тек сада је, јасно као на длану, медијска превара из новембра, свима исто.

И Покрету са милион чланова и Рокенрол партији. И истинским страначким лидерима и за „ћетке и метле“.

За оне који, евентуално нису неког добро видели или чули, или ако већ и јесу, треба им појаснити додатним коментарима о „сечењу руку и ногу“, о „мртвачким сандуцима“, о „рату и клању“. Народу треба помоћи при избору. Зато је ту, увек спремна, нродна ТВ и новине за народ. Са традицијом.

„Боже, па они су сви исти“, рекле би госпође леве провенијенције у шубарама и нерчевима.

Зато треба слушати политичаре и „политичаре“, Опозицију и „опозицију“. И позицију, дабоме.

Све ће се сложити. Полако. Ко је вера а ко невера.

Покушаји у воду бачени мачићи чудом неким ће пропливати. Оно тмурно јутро може око поднева постати предивни сунчани дан.

Опет ћу ја о мудрости народној—ако те неко једном превари кривица је до њега. Ако ти то опет учини. Сам си крив.

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ САВЕТ (III): НЕСТВАРНО И НЕМОГУЋЕ

ДУХОВНИ ОЦИ БЕЗ ДУШЕ

Ако се има у виду да у Иницијативном одбору СНС има ни мање ни више него 17 што отворених што прикривених СПС-оваца, јасно је да их је режим делегирао да око „ванстраначког“ програма окупе најпре интелектуалце, а са њима и цео народ, и на тај начин још за неко време качувају власт, фотеље, привилегије.

ДР БУДИМИР КОШУТИЋ,

колико знам, није више члан СПС мада је доскора био члан СКС. Он је и један од твораца нашег „најдемократскијег“ Устава који је Председнику омогућио да Србију напрасно изведе из Федерације да би је за само два дана тамо вратио (по принципу „пуј-пике-не-важи“); Устава који је друштвеној својини дао „равноправан“ третман с осталим облицима својине, очувавши тако камен темељац болшевичке волонтаристичке власти; Устава који је омогућио излагање тенкова на улице Београда итд. Колико се сећамо из бројних телевизијских емисија, др Кошуте нас је веома елоквентно убеђивао да нам владајућа партија поклања (!) демократски Устав какав немају ни најстарије европске демократије. Сада ће нас он, са позиција угледног и, несумњиво, спретног правника, такође убеђивати да нам је неопходно баш оно чему се његова бивша странка само неколико месеци раније подсмевала. Затим

АНТОНИЈЕ ИСАКОВИЋ,

академик, кажу и књижевник, народни посланик (памтимо га по неодољивом дремежу на седницама Скупштине), бивши, кажу, уд-баш и голооточанин (остало је нејасно да ли је тамо био као тамничар или заточеник и да ли је, ако је био ово последње, „ревидирао“ — а он би морао знати шта то значи). Да би читалац имао потпунију представу о једном српском академику, треба се подсетити на незабораван приказ коме су пре извесног времена присуствовали гледаоци Студија „Б“. Ради се о једном скупу у Омладинском дому на који је, у својству госта, био позват и академик Исаковић. На жалост, нисам гледао емисију од почетка, али сам видео комичан приказ од кога се ни Чкаља, у својим најбољим глумачким данима, не би постидео. Академик је у микрофон говорио скупу, очигледно ван себе од беса (мора бити да га је пре тога неко изазвао); у два маха покушао је да напусти дворану, али су га неки лукави (и немилосрдни) новинари од тога одвратили. И сад, на своје изненађење, чујем академика

како с мржњом, изговара погрде које у сали изазивају грохотан смех. У једном тренутку неки млад новинар му је принео свој микрофон, а онда се лицем окренуо према публици и — намигнуо. Као да се радило о неком клоуну или пијанцу у некој трећеразредној кафани (ово намигивање је за сваку осуду, зар не). А академик је (силно узбуђен, севајући оним, обичним поспанним, очицама) просто бљувао погрде, једну за другом: „Немојте да бучете!... Уопште ме не занимају!... Нисте никакав златни народ!... Да знате, нисте никакав народ... Лупеташ... Будало! (то се неком лично обратио) Ви сте болшевици!... Болшевици!...“

Реч „болшевици“ представљала је врхунац овог спонтаног и неочекиваног монолога. Замислите, бивши дугогодишњи болшевик смислио је и присутнима у дворани у лице треснуо најувредљивију реч (болшевици) које се у том тренутку могао сетити.

У целој овој причи основно је да један бивши Бровов ученик и садашњи СПС-овац, један од „наших најумнијих људи“ треба да пружи свој допринос српском националном програму... Следећи који ми пада на памет је уважени књижевник и, од скора, такође академик

МАТИЈА БЕЋКОВИЋ,

Поред огромног поштовања према његовом књижевном раду, тешко ми је (као малом грађанину који му је дуго веровао и сматрао га највећим живим ауторитетом у Србији) да му опростим дружење с Ђиласом, ако не директним а оно посредним убицом његовог оца и безброј других, а баш никако му не могу заборавити речи (у време док су га, на опште чуђење, бескрајно сликали на телевизији и другде) које су биле индиректан одговор на питање новинара: „Шта можете да кажете о увођењу вишестраначког система у Србији? (То је било у време када су још само Србија и, наравно, Црна Гора истрајавале у жаркој жељи да пошто-пото задрже једностраначки систем). Бећковић је, по свом обичају, одговорио индиректно. Рекао је, отприлике, ово: „Колико знам, док су прелазили

преко Албаније, Срби нису размишљали о странкама.“ Дакле, потпуно у духу застрашивања коме је прибегавала партија на власти и од којих ни до данас није одустала. Касније Бећковићево „резервисано“ држање у односу на познате догађаје пробудило је у мени и многим другим болну сумњу да је стајао и да и сада стоји иза постојећег режима. Да ли му се продао (она бројна сликања, излагања на сцену и сл.) илије стварно поверовао да није време за промене, да се морамо сви сврстати иза власти (ма каква она била) ако желимо да преживимо. Да ли је тај, несумњиво блистави, ум заиста наseo овом трику који више никог, ко иоле мисли својом главом, не може заварати. Нешто слично могли би се рећи и о

БРАНИ ЦРНЧЕВИЋУ

Не траба посебно објашњавати ко је он. Многи са задовољством читају његове хумористично—сатиричке прилоге у „Дуги“. И ја сам био један од њих. Многи су веровали у његово новинарско и људско поштење. И ја сам му без резерве веровао. Без сумње, он одлично — што се иначе очекује од једног врсног поца какав је он — влада речима. Међутим, читајући његове духовите прилоге у „Дуги“, каткад бих се упитао: Зар је он заокупљен само једном мишљу? Зар не постоје и друге теме (српске) које би заслуживале његову пажњу? Зашто је стално опседнут искључиво Хрватима, њиховим смртним гехом — геноцидом над Србима, Туђманом, усташама, Јасеновцем?.. Нисам никако могао да се досетим да је то, у нашим условима, најзахвалнија (мада и најразорнија) тема: напада неког кога нико не брани и браниш некога кога нико не напада. Касније су и ствари полако почеле бивати јасније. Уважени књижевник је ушао, чак, и у политику — постао је у једностраначкој скупштини делегат. Обрадовали смо се очекујући да ће његов оштар језик проговорити о ономе што нас све мучи: о једноумној и затвореној информативној политици, о уништеној економији — о свему што нас је тиштало и што не престаје да нас тишти. Мислили смо, ево нашег трибуна, пустили су у Скупштину човека који ће их својим оштрим умом натерати да се макар озбиљније замисле над судбином овог народа. Уместо тога, показало се да је и Брана Црнчевић, баш као и Матија Бећковић, човек владајућег режима, само понешто у сенци — да се Власи не сете. И он, ето, треба да у том Савету буде један од „наших најумнијих људи“. Ни слутили нисмо да он и овде, у Иниција-

тивном одбору, извршава само поверени му задатак. На дугачком списку чланова Иницијативног одбора налази се име још једног уваженог академика

ПРОФ. ДР МИХАЈЛО МАРКОВИЋ,

У вези с проф. др Марковићем најпре ћу испричати једну малу, али илустративну, епизоду. У оно време, пре увођења вишестраначког система у Србији, на Београдској телевизији било је много „округлих“ столова на којима се расправљало о актуелним темама. На једном таквом скупу учествовао је и уважени академик проф. др Михаило Марковић. Као гледалац поставио сам скупу два питања (при томе сам се лажно представио, јер је у то време било доста опасно постављати „незгодна“ питања): 1) Да ли су сви присутни (укључујући и водитеља) чланови Комунистичке партије и докле ће нама гледаоцима комунисти с малог екрана и преко новина солисти памет? Друго питање је било упућено директно професору Марковићу: Докле ће нам, ево, 45 година је како то чине, говорити о демократизацији? Зашто једном не почну да говоре о демократији? (као што знамо, данас су баш тим људима препуна уста демократије). На прво питање је, са извесним снебивањем, одговорено да су сви чланови Партије, али да то и није тако важно како гледалац мисли. На друго питање ми је, са своје адемске висине, одговорио професор Марковић, додуше, мало љутито — као да се чудило како је неко могао поставити тако глупо питање. Окренуо се водитељу и рекао: „Тај гледалац, очигледно, не схвата да је у питању један процес... који води демократији“. Наравно, био сам одговором више него задовољан — четрдесетогодишња демократизација сигурно ће, бар за следећих 45 година, донети демократију... Али кад је већ реч о уваженом професору, доктору и академику, не могу избећи да поменем два бисера чији је он искључиви творац. Реч је о две фантастичне идеје на које је дошао уважени академик баш у време када се Савез комуниста Србије свим силама трудио да на неки начин избегне талас вишестранаштва који нас је све више запљускивао. Професор Марковић и СКС мислили су (навикнути на то кроз дуги низ година) да ће српској јавности лако моћи бацити праšину у очи чистом вербалном егзибицијом која, по правилу, не значи ништа, али коју, такође по правилу, српска јавност прихвата као највишу мудрост. Дакле, надлазећој плими виестраначког плурализма, професор Марковић (мислио је да то чини спретно и елегантно) супротставио је фразу „плурализам самоуправних интереса“. Ова бесмислица, природно, није се могла дуго одржати (ово су ипак друга времена од оних када смо, с лудачким сјајем у очима, плескали свакој речи ондашњих моћника); није се могла одржати из простог разлога јер ништа не значи, јер је нико живи није могао разумети, па ни сам њен аутор. Зато се академик Марковић потрудио да измисли нешто уверљивије, па је једну бесмислицу заменио другом. Измислио је „нестраначки плурализам“, израз који без поговора заслужује да буде стављен у ред најсветлијих бисера комунистичког новог говора за који је, како видимо, професор

Марковић несумњив експерт. Не треба мислити да је он и поверовао у ту своју измишљотину — сувише је интелигентан и образован да не би био свестан празнине речи које је, без сумње, наменио другима... Та будалаштина, као нека врста жваке, биле је понуђена широј јавности, онима који ће је — нешто из страха, нешто из глупости и неукости — прихватити. Али СКС се и ту, као много пута раније, преварио. Она неопходна доза страха и политичке заглупљености, која је омогућавала Јосипу Броз у његовим мандаринима да говоре и чине чисте глупости и да за то буду награђени аплаузима и видним знацима обожавања, сада се деловање тог наркотика знатно смањило и народу се више није могао продавати рог за свећу. И овај „нестраначки плурализам“ није био дугог века. На конгресу СКС, који је одржан неко време касније, др Трифуновић, тадашњи шеф Партије, једва је кроз зубе процедио саопштење да СКС прихвата вишестраначки систем, али му не пада на памет да сам подстиче и помаже нове партије. Ето, тај академик један од „наших најумнијих људи“ треба да ствара српски „надстраначки“ програм, академик коме не недостају највише титуле, али је, очигледно, страначки више него пристрасан — толико да пристаје, упркос својој академској умности, да у интересу Партије измишља и у јавност лансира најприземније глупости.

Као последњег, заиста уваженог борца за национални програм, поменуо бих нашег угледног књижевника и, такође, академика.

ДОБРИЦУ ЋОСИЋА.

Почећу с једним, привидно ирелевантним, догађајем. Не тако давно Мирјана Бобић Мојсиловић је водила телевизијски интервју са академиком Антонијем Исаковићем и у једном тренутку, поменувши Добрицу Ћосића, рекла је „духовни отац Србије“, али, као врстан новинар, осетила је да је претерала што се јасно видело по њеном изразу лица. Моја реакција на те њене речи била је, чак и за мене, неочекивана: најежио сам се. Зар један бивши болшевик и политички комесар батаљона, који ни сада — после толико мучних и болних разматувања (нарочито у своје три последње књиге) са идеологијом у коју је веровао и дуго јој служио — није успео да коначно и заувек искочи из болшевичких чизама.

Дозволићу себи да, иако нисам компетентан за то, кажем своје скромне мишљење и о књижевном стваралаштву Добрице Ћосића. Сматрам га изузетно плодним и несумњиво талентованим писцем који је свој таленат, у приличној мери, злоупотребио и у неким својим делима га потчинио текућим књижевним модним хировима, док је у последње три књиге (Грешник, Отпадник и Верник) прилично занемарио уметност и занесено се упустио у политички обрачун: са идеологијом, са Стаљином, са Титом, са самим собом. Сви ови обрачуни су му више-мање успели, само му је последњи остао неуспешан и он је тога, верујем, трагично свестан. Треба ли неки већи доказ за то од његове изјаве (коју ћу овде само парафразирати) да још верује у социјализам и, ако би се још једном родио, поново

би прешао исти пут. На ове речи новинар је завапио: „Аман заман, Добрице Ћосићу, немој се поново родити...“ Овом узвику додао бих и речи које сам више пута прочитао у штампи: „Добриће Ћосићу, гурао си нас у овај амбис с обе руке, а сад нећеш да нам пружиш ни два прста како би нам помогао да из њега изиђемо“. Да, Добрице Ћосићу, није ли те помало било срамота када Те је поменула новинарка назвала „духовним оцем“ Србије? Зар не мислиш да Ти се наругала, Теби или Србији? Зар Теби, тако одрођеног од свог народа, да сматрају оцем светосавске Србије; зар Тебе који си (многи тако мисле) творац (из сенке) данашње погубне политике српског руководства; зар Тебе од кога јавност још није чула мишљење о 9. марту и погибији два недужна Србина; зар Тебе који ни једном речју ниси прокоментаришао појаву тенкова на београдским улицама и фарсирану оставку др Борислава Јовића; зар Тебе (нећу више набрајати, јер ћу Ти ову последњу оптужбу узети као најкарактеристичнију — у том смислу што и једном великом уму као што си Ти могу да промакну неки подсвесни токови у његовој души) дакле, за Тебе који си у једном интервјуу, не трепнувши, рекао да би сада тукао четнике са још више жара него за време рата, пре педесет година...

Да ли, Велики Пишче, знаш шта си тиме открио? Бићу кратак и непосредан, а оно што ћу рећи сваки психијатар има у малом прсту. Као политички комесар Ти си починио многе злочине баш према четницима (зато их и сада толико мрзиш) или су ти злочини почињени у Твом присуству кад си био у стању да измениш судбину осуђених, а то ниси учинио. (Сети се само свог Гвоздена из Твог најбољег романа „Далеко је сунце“). Сада Ти је потребно да, чак, преувеличаш четничке злочине (психијатри би рекли: пројектујеш сопствени осећај кривице у мржњу према њима; отуда желиш да их, из ове перспективе, учиниш већим злочинцима него што си у оно време мислио), јер злочине које си, у то чврсто верујем, починио, или су их други уз Твоју, макар прећутну, сагласност починили, не би могао лако носити на својој савести када би мислио да су то били невини људи и да су побијени само зато што су дружичје мислили. Али пошто си књижевник, а самим тим усамљеник и патник, потребно Ти је да верујеш у свој морални интегритет, да верујеш да су Те три последње књиге очистиле од болшевичких грехова, грехова не само Твојих, већ и Твојих другова и читаве идеологије која је, као што је то сада више него видљиво, унесрећила половину чевечанства.

Поштовани Књижевниче, не спорим Твој талента, ни Твој велики утицај на читалаштво, не спорим Твоју величину, али мислим да не заслужујеш да као један од наших најумнијих људи креираш судбину овог народа. Јер своју започету катарзу ниси довршио...

Шта још рећи кад се зна да у Иницијативном одбору има ни мање нив више већ 17, што отворених што скривених, СПС-оваца. Зар није више него јасно да их је режим делегирао да око „ванстраначког“ програма окупе најпре интелектуалце, а са њима и цео народ и на тај начин још за неко време сачувају власт, фотеље, привилегије.

Драган ДЕСПОТОВИЋ

**„Систем“ који је ова народна
власт смислила за
рачуноводствену пљачку
народа мало је ремек — дело
чак и светске економске мисли.
Ништа необично, јер ако је ова
власт једнако народна власт,
онда је и 56 једнако 128.
Мало, компликовано, али
ипак...**

СИСТЕМ ЗА ДОБРО НАРОДА

Уери масовног оснивања предузећа током 1990. године група грађевинских инжењера основала је предузеће за инжењеринг. Чувши за енормно повећање пореза и доприноса дошли су код мене да им обрачунам колике су им обавезе у 1991. години, јер су добили потпуно различите информације, тј. да ће плаћати око 50,00% или чак преко 100,00%. По Табели бр. 1 Прегледа стопа пореза и доприноса из личних доходака радника запослених код правних лица на територији града Београда, из редовног радног односа, у 1991. години СДК у Републици Србији, обавестио сам их да су им укупни порези и доприноси из личног дохотка 56,26%, тј.

1. Републички порез 1,28
 2. Републички доприноси 40,00
 3. Општински порез 0,45
 4. Градски доприноси 13,53
 5. Комунални допринос 0,60
- 7. Сред. за водопривреду 0,40**
УКУПНО: 56,26

Могу вам рећи да нису скривали своје задовољство, али не задуго.

Наиме, нису били упознати са **социјалистичким доприносом развоју рачуноводствене науке**, тј. како користећи **одређену МЕТОДОЛОГИЈУ** 56,26% постаје 128,62% захваљујући такозваном **брутирању** или **бруталном пљачкању привреде**. У задњих десетак година, колико сам ја у радном односу, примењује се наведена „брутална метода“ која се састоји у следећем: — ради лакшег сагледавања проблема претпоставићемо да наша фирма треба да плати радницима за личне дохотке 10.000,00 динара те помножимо ли $10.000,00 \times 56,26\% = 5.626,00$ дин.

Да ли то значи да ће моји познаници за 10.000,00 динара личног дохотка платити порезе и доприносе у износу од 5.626,00 дин. како се и ради да не спомињемо где? Међутим, на разочарење госпде инжењера, сада наступа брутална методологија одавно одомаћена у пракси. Шта се дешава по наведеној методи прво се од 100,00% одузме 56,26% па се та **процентна разлика** дели са већ добијених 5.626,00 динара.

$$\frac{5.626,00}{100,00 - 56,26} = \frac{5.626,00}{43,74\%} = 12.862,40$$

Еурека!!!! На 10.000,00 динара личног дохотка платиће се на име пореза и доприноса 12.862,40 дин. а не 5.626,00.

Запрепаћени инжењери реаговали су у стилу: „Па то значи да нам је стопа пореза и

доприноса 128,62% а не 56,26%“. Међутим, нису у праву, јер је наша метода доследна и стопа је 56,26% на следећи начин:

$$10.000,00 + 12.862,40 = 22.862,40$$

па кад на збир применимо званичну стопу добијамо:

$$22.862,40 \times 56,26\% = 12.862,40$$

Дакле, рачун је тачан, зар не? Стопа јесте 56,26%, али не плаћа се 5.626,00 динара већ 12.862,40 дин. при исплати личног дохотка од 10.000,00 дин. Са жиро рачуна наше предузеће уместо 15.626,00 дин. исплатиће укупно 22.862,40 тј. за порезе и доприносе исплатиће се **ЈОШ** 7.236,40 дин. односно 128,62% више него да је коришћена нето метода:

$$\frac{7.236,40}{56,26\%} = 128,62\%$$

Тако, ако вам кажу да вам је укупна стопа пореза и доприноса 56,26% знајте да ћете на личне дохотке платити порезе и доприносе по стопи од 128,62%. Користећи нашу омиљену методу доказали смо да је 56,26% исто што и 128,62%.!!!!!! Све се може кад се хоће, па и да се политика угура у егзактне ствари. Да не спомињемо дезинформацију људи при улагању сопствених средстава.

Наша непревазиђена метода доводи до несагледивих могућности на макро плану тј. до узимања из привреде енормних свота новца. Настаје разговор глувих, јер се **брутирање** крије из све снаге, такорећи не спомиње, или стидљиво приказује. На пример: захтев привреде да се расподела сведе на размеру 60 : 40 у њену корист не значи да ће се од привреде узети 40,00% већ 66,66% на нето личне дохотке.

$$100 - 40 = 60,00\%$$

$$00 \times 40\% = 4.000,00$$

$$\frac{4.000,00}{60,00\%} = 6.666,60$$

$$6.666,70 - 4.000,00 = 2.666,70$$

$$\frac{2.666,70}{4.000,00} = 66,66\%$$

или уколико бисмо задржали начин обрачуна, да би се привреди узело 40,00%, нето брутирана стопа износила би приближно 28,60%.

Дакле, свака расправа о растерећењу привреде, не узимајући у обзир начин обрачуна пореза и доприноса, доводи до неприцизности и могућности узурпације.

Да бисмо сагледали још неке могућности „наше“ методе узећемо још два примера:

1. повећајмо стопу са 56,26% на 66,26% тј.

за 10 поена процентних или за 17,87% 10,00: 56,26 = 17,87%

$$10.000,00 \times 66,26\% = 6.626,00$$

$$33,74\% = 19.638,40$$

$$19.638,40 - 12.862,40 = 6.776,00$$

$$: 12.862,40 = 52,68\%$$

Повећање бруто стопе за 17,87% доводи до повећања дажбина за 52,68% тј. 1,00% повећања бруто стопе проузрокује приближно 3,00% повећања пореза и доприноса. Осетљиво, зар не? На изглед мало повећамо, али зато три пута више узмемо.

2. смањимо стопу са 56,26% на 46,26% тј. за 17,87%

$$10.000,00 \times 46,26\% = 4.626,00$$

$$53,74\% = 8.608,10$$

$$12.862,46 - 8.608,10 = 4.254,30$$

$$: 12.862,40 = 33,07\%$$

Смањење бруто стопе пореза и доприноса за 17,87% проузрокује смањење пореза и доприноса за 33,07%, тј. смањење стопе за 1,00% проузрокује приближно, смањење дажбина за 2,00%. Отуда грчевита борба против растерећења привреде, разумљиво оних који живе од средстава добијених из пореза и доприноса.

Очигледно је да борба за спас наше привреде мора у себи да садржи и захтев за променом начина обрачуна пореза и доприноса из личних доходака, тако да се већ једном догоди да 56,26% стварно буде 56,26% а не 128,62%.

А. ИВАНЧАНИН

БОЛЕСНИ ОД СИРОМАШТВА ЈЕВТИКА КАО СУДБИНА

**Туберкулоза, жутица, „болест
душе“, „радна неуроза“...
лудило. На списку болести од
којих болује Србија, не
недостаје ни дијагноза „умро
од смрти“.**

При крају смо 20. века, али се од туберкулозе још нисмо „опростили“.

Начелник епидемиолошке службе Института за плућне болести и туберкулозу у Београду примаријус доктор медицинских наука **Небојша Јановски** износи невеселе податке. Коховим бацилом много је заражених грађана у свим косо-во-метохијским општинама, а слично је и у општинама **Подринья**, у **Љубовији**, **Малом**

Зворнику, **Круњу** и **Лозници**. Има пуно грађана са „муком у прсима“ и у војвођанским општинама **Тител**, **Жабал** и **Алибунар** и у подручјима која се граниче са Румунијом.

Појаву великог броја оболелих од туберкулозе доктор Јановски објашњава неадекватном медицинском заштитом одређених подручја. Туберкулоза је најкарактеристичнија социјална болест, али подизањем здравствене просвећености, побољшањем услова становања и начина исхране, створени су сви услови за њеним опадањем. Од Србије су још „туберкулозније“ Хрватска и Босна и Херцеговина, а у односу на европске земље, спадамо у групу **ризичних** земаља. Реч је, наравно, о откривеном броју заражених и болесних грађана, мада, претпостављају епидемиолози, још доста грађана, ову бољку носи, али се не лечи под овом дијагнозом. У многим општинама, нарочито косовским, ова болест се и не евидентира, и у стварности је њено присуство у плућима грађана знатно веће.

ЖУТИЦА, ЛУДИЛО, „БЕЛА КУГА“...

Уз туберкулозу нарочито се шире цревне болести, као последица лоше исхране. На београдској Инфективној клиници региструје се све више оболелих од жутице. Са стомачним обољењима најчешће заштиту траже деца. Диспазери медицине рада препуни су деце предшколског узраста. Већ месецима у Србији се не исплаћује накнада на име дечје заштите, а слаба и неадекватна исхрана деце предшколског узраста узрокује дечју „муку са стомаком“.

По мишљењу гинеколога **Спасе Анђелића** са Гинеколошко акушерске клинике у Београду, неадекватна исхрана трудница и стресне ситуације којима су изложене доводе до забрињавајуће појаве рађања деце са различитим урођеним обољењима и неодговарајуће телесне тежине.

Неуропсихијатар **Митар Радовић** из Новог Сада сматра да психоза ратног стања и перманентне опасности и угрожености, која се месецима намеће грађанима Србије (и другим грађанима у Југославији) донели су и онеспокојавајуће резултате. Психолошко дејство сталне неизвесности за будућност земље, помешано са социјалном несигурношћу, многе жене чини неспособним да остану у другом стању. По уверењу доктора Радовића минуле две године у Србији ће остати забележене по најмањем послератном наталитету.

Живети у Србији данас је право умеће. Месецима многе породице су без икаквих прихода, живе на граници испод сваког достојанства.

Професор **Стојанка Палков**, социјални патолог, сматра да је у Србији најприсутнија „болест душе“, са катастрофалним последицама, које ће остати присутне још дуго времена.

Полазећи од породице, као основне ћелије друштва, која се разара сиромаштвом, професорка Палков истиче да су у немогућности да се прехране, и у одсуству сваке реалне могућности да у догледно време могу решити основне егзистенцијалне проблеме, грађани доведени у стање очаја, и подложни сталним и жестоцим стресовима. А они значајно начињу људску психу. По њеним сазна-

њима ралидно се повећава број неуротских обољења. На удару су готово све категорије грађана. Омладина је суочена са материјалним недаћама и нарочито је у генерацијском сукобу у времену опште политизације друштва. Проблем покушава да реши бекством од стварности. Пушење основаца и средњошколаца „редовно је стање“, а још већу забринутост изазива ширење наркоманије.

У специјалистичким клиникама, углавном у душеним болницама и амбулантама, прошле године је помоћ тражило неколико десетина хиљада родитеља чија се деца дрогирају, пушењем лаких дрога или фиксањем. Болест наркоманија шири се као куга.

О прецизном, или барем приближном броју зависника од наркотика нико поуздано у Србији не може да наведе податак. Овом опаком социјалном болешћу више се бави полиција прављењем картотека наркомана него здравствене службе. Школе, најчешће, немају свог лекара а не постоје ни сарадња на релацији родитељи-просветни радници. Лечење се предузима углавном онда када постаје касно да се наркоман може и излечити.

„БОЉКЕ ДУШЕ“

У неуропсихијатријску болницу „Лаза К. Лазаревић“ грађани долазе да траже спас од „бољке душе“. Све је мање душевних болести које су последица сукоба појединца са социјалном средином, а много више поремећености која је резултат опште социјалне расстројености друштва.

Посебно интересовање болесника је за „погон“ неуропсихијатријске установе у Падинској Скели, за одељење у којем се лече алкохоличари, ако добровољно на третман дођу.

Запањујућа је потрошња жестоких пића. Суочени са невиђеним проблемима, почев од радно-правне несигурности у колективима, одсуством правне заштите и породичним бригама, психички чвршћи грађани се „помажу“ чашицом пића, да лакше поднесу свет око себе, и себе саме.

Клинички психолог **Драгица Јоветић** сматра да се грађани Србије никада нису налазили у чуднијој ситуацији. За своје социјалне недаће они не могу да одреде „извор“, јер нисмо имали класно дефинисане односе, а систем самоуправних односа није одређивао носиоца одговорности према грађанину и његовом праву. У ранијем периоду грађани су знали, ако су лоше живели и имали ниске наднице, против кога треба да се боре. Данас они самоуправљају предузећима, барем формално, и сами држе судбину у својим рукама, мада је у стварности потпуно другачије. Сталним претњама ратом, хушкањем на обрачуне и потребу националног јединства и одбране националних интереса, грађани не могу да манифестују и потисну или одложе решавање егзистенцијалних проблема. Јер, реално, не виде правог непријатеља. Агресор није на помолу ни на државним, а ни републичким границама. С друге стране, режим намеће грађанину медијским ратом обавезу да се не бави својом судбином, већ да следи политику руководства, која, очигледно, доноси катастрофалне резултате. У тим сукобима

са својом спознајом и идеологизацијом којој је изложен, грађанин постаје подређен националним циљевима који су конкретни, па је психолошка криза постала „стање редовно“.

Психолошке драме и епидемију психичких исказања грађана, клинички психолог Драгица Јоветић објашњава чињеницом да је плурализација у Србији обављена на драматичан начин. Осиромашена породица, са разбијеним социјалним системом, а са снажним мас-медијском пропагандом коју држи владајућа комунистичка странка, постала је поприште сукоба који остављају психичке последице на „зарађене стране“. Родитељи, следећи комунистичку политику и схватање друштвених односа, као носиоци породичног буџета, намећу и деци своје схватање политичких односа, и децу држе зависном, јер им ускраћују помоћ. Млади немају могућност да се запосле, да сами одлучују о својој судбини, а младост је по природи револуционарна и не прихвата владајући систем вредности. Али, у немогућности да самостално утиче на свој материјални, а самим тим и друштвени статус, млади морају да се повинују родитељским захтевима, или да своју свест стимулативним средствима доводе у „подношљиво стање“.

Застрашујући је број омладинаца који се опијају, пуше или дрогирају, најчешће прљавим дрогама и наркотцима, а психолог Драгица Јоветић то види као логичну последицу односа владајућег система вредности према потомству. Тај број ће из дана у дан бити већи, ако се ово стање агоније духа не пресече.

БЕЗ ДИЈАГНОЗЕ

Стресови којима је изложен свакодневно сваки грађанин у Србији осим психичких „исказања“ узрокују и повећан број малигних обољења. Статистике указују да је минуле две године скоро удвостручен број малигних обољења. Што резултати нису поразнији можемо „захвалити“ нашем дијагностичком систему, јер многе који умру, водимо као умрле „од смрти“, без дијагнозе.

Специјалиста медицине рада Слободан Ашанин из Ниша посебно наглашава проблем „радне неурозе“. У сталном ишчекивању да им предузме оде у стечај, или да као технолошки вишак оду на берзу рада, значајан број радника, по Ашаниновом мишљењу, добија „радну неурозу“, чија је симпатологија радно-правна несигурност. Лечење би било нормално и успешно ако би се болеснику омогућило да буде сигуран да неће остати без посла и да неко, синдикат рецимо, може ефикасно да заштити његова права. Мада они који кубуре са „радном неурозом“ долазе на посао, њихов учинак је битно смањен.

У здравом телу и здрав дух, кажу. Грађани Србије, очигледно је, немају ни здраво тело, а ни здрав дух. Како наћи овим бољкама лека? Здравствена заштита у Србији, изјавио је недавно у Народној Скупштини Србије министар здравља, у стању је распада. Болнице нам личе на клинице, несташица је лекова, санитетског материјала и медицинске опреме и апарата. Лекари не примају редовно плате, у болницама за болеснике нема довољно хране, лежаја, постелине...

„Јединствена“ Србија је болесна.

М. БРКИЋ

НИ МРТВИМА НИЈЕ ЛАКО

ПОТРАЖИ МЕ У КЕСИ!

Социјалне разлике важе и за мртве. Између Алеје великана и осаријума, привилегије су барем онолике као између локалних „дова“ за вешање“ и Дедиња.

Д а ли сте се икада запитали колико треба да одвојите и од то мало црквице што имате, да бисте сакупили довољно новца за једну пристојну сахрану и тиме ослободили ваше вољене и ближње од превеликог задуживања и уласка у минусе на банковним рачунима? Ако нисте, онда би требало. Чињеница је, да свако од нас воли живот и сматра да ће заувек остати на мајичи земљи и телесно и духовно присутан, те због тога не жели да размишља о томе, шта ће се десити сутра када га не буде било. Међутим, прст судбине једног дана биће уперен и на нас, а шта онда?

ЛОКАЛНИ ФАРАОНИ

Да до овакве ситуације не би дошло, унапред се мора обезбедити гроб или породична гробница, дубок џеп, и молити Бога да буде на нашој страни, да би све на крају испало како ред и обачаји налажу да се испрати покојник. За један пристојан али најјефтинији укуп (не рачунајући гробно место и даћу), потребно је око 10.000 динара, док би за луксузну требало одвојити од 25.000—30.000 динара. Рећи ћете; па добро, наћи ће се, а и социјално ће помоћи. Е, ту сте погрешили, јер управо то социјално прави велику разлику, како међу живима тако и међу мртвима. Што се њих тиче, обезбедиће тек толико да се покојнику купи крст и покров у који ће се касније увити и тако уматан без сандука сахранити, јер то цивилно социјално за помоћ при сахрањивању обезбеђује до 5.000 динара. Али, да је ваш покојник којим случајем војно лице, ту би војно социјално ступило у акцију с великодушних 28.000 динара помоћи. Нисмо успели да установимо због чега је толика предност војних лица над цивилним? Па зар нису управо ти цивили носили све борбе на својим плећима док су старешине из неких скривених и добро укупаних бункера и катакомби викале: „Јуриш другови, ми за вама“. Али, ту још није дошао крај, јер, поред тога што ће „они“ бити сахрањени о државном трошку (постоји шанса и да задрже још који динар приде) и управа гробља (захваљујући државном апарату) је на њиховој страни, те ће тако бити покопани уз све војне почести у Алеји великана с не-

избегном Пирамидом, чија је цена ситница, само 666,00 дин. (У овој цифри има и симболе, познато нам је да су три шестике обележје и симбол нечистивих, злих сила, тако да ова цена уз њено магијско значење заинтересованим пирамидарима отвара врата Пакла).

пјутеризацију, то нам омогућава да странку обавестимо о обнови закупа гроба, писменим путем и уплатницом. Дакле, по новој одлуци, ни један гроб не може се прекопати док се не обавести породица и док се не да рок од десет дана за извршење уплате. Али, само да знате, многе породице су промениле адресе боравка, па је тешко доћи до њих и обавестити их“. На питање да ли су тако прекопавани и гробови у Алеји великана, одговорио је да нису, јер родбина тих покојника брине и води рачуна о њима. Што би у преводу могло значити да само рођаци „великана“ брину о својим покојницима, док породице „нон-великана“ једва чекају да се ратосиљају чак и остатака својих упокојених, јер су им само на терету. Ово се може закључити из следеће изјаве Вукомановића: „Колико ја знам, до сада нисмо имали нити један случај да су тражене мошти из осаријума, иако их ми по ископу тамо чувамо још пар година“.

На све ово, надовезује се још неколико проблема: како доћи до гроба или гробнице и ко уређује зелене површине око гроба?

ЈЕДАН ЧОВЕК — ЈЕДНО ДРВО?

На прво питање већ знамо половичан одговор; гробови се не купују, већ добијају у закуп. Пошто нема нових слободних места, преостаје само да се чека да неком несретнику истекне рок закупнине, да његова породица нема, или заборави да обнови уплату, да се исти раскопа и да се на крају преко дебеле везе дође до и те тако драгоцене ископине „два са један“. Кроз оволику процедуру око доласка до слободног гробног места у делу заслужних грађана, наравно, не мора се пролазити, јер се држава побринула тиме што

И тако, док су „они“ себи обезбедили до-

бар и миран живот и после живота, ми „цивили“, „обични смртници“, по упоку наших вољених настављамо да ратујемо с Комуналним предузећем за погребне услуге, ради очувања надгробних обележја и самих гробних места драгих нам покојника. Тада тек настају Танталове муке за родбину упокојеног. Наиме, уплата на закуп гробног места врши се за рок од десет година од дана упока по цени од 300 динара. По истеку тог временског периода, управа без икаквог претходног обавештења, руши споменик, раскопава гроб, кости умрлог смешта у осаријум (претходно добро запаковане у кесице и обележене), а слободно гробно место даје у закуп новом кориснику. Зато се немојте чудити, када при посети вечног починка драге особе,

наиђете на раскопан гроб, или још боље, на свежу хумку неког непознатог новог станара. Ако ову замку избегнете и уплатите на време новац за следећи временски период од једне године (пошто се по истеку десет година закупнина уплаћује годишње), можете лако наићи и на друга разна скрнављења, као што су: поломљени надгробни споменици, напукле бисте, покрадено цвеће, вазе и кандила од стране Цигана, гроб претворен у сметлиште на коме се пале и уништавају венци и свеће, итд.

„ОТКАЗ“, АЛИ ТЕШКА СРЦА

У нади да ћемо добити неко објашњење у прилог заштите и очувања овог светог места, обратили смо се заменику генералног директора Комуналног предузећа за погребне услуге, **Лазе Вукомановићу** који нам је изјавио: „Грбове од крађа и скрнављења не чува нико! Тачно је да постоје чуварске службе унутар гробља и на улазима на гробље, али на гробљу од **40 хектара**, какво је Ново гробље, или од **70 хектара** каква је Бежанија, немогуће је приметити некога ко хоће да скрнави гроб, јер се обично сва скрнављења врше ноћу, кад ми имамо чуварску службу само на улазима. Поводом крађе цвећа са гробова од стране Цигана, извршили смо неколико пута рације у сарадњи са СУП-ом Звездара када је било и повређених, али томе на пут не може да се стане. Ми не плаћамо никакву одштету породици умрлог у случају скрнављења гроба, јер јавно предузеће какво смо ми сада, сву своју имовину мора да осигура и кад би хтели да сносимо одговорност морали бисмо осигурати сваки гроб и сваки споменик, а ни једно осигуравајуће друштво неће прихватити. (Да би доверили ову изјаву обратили смо се неколицини осигуравајућих друштава и сазнали да осигуравајуће друштво „Коплаоник“ врши овакве врсте осигурања, односно да би осигурало ово јавно предузеће за сваки гроб и споменик, П. П.).

Вукомановић даље каже: „Гробна места се не продају, она се уступају за сахрану. Гроб или гробница на гробљу је исто као и носилац станарског права. Корисник добија на коришћење, али није власник. Што се прекопавања гробова тиче, то је тачно да смо без упозорења ископавали кости умрлог, али **тешка срца** ако је гроб био негован и имао уредно обележје. Пошто сада уводимо комће ископавати нова места и проширивати Алеју великана. На све ово као шлаг долази и једна загонетка. На постављено питање, да ли је он, Вукомановић, обезбедио себи једно место на Новом гробљу, одговорио је да није, већ да је купио породичну гробницу на Топчидеру по очевој смрти. Поставља се питање: како је он то могао **да купи**, када је сам инсистирао на томе да се не може купити већ само **закупити**?!

Други проблем настаје око зелених површина. Свако од нас жели да покојников вечни дом изгледа као „кућица у цвећу“. Ако не тако, а онда бар приближно томе. У то име, на сам гроб или около њега сади се трава, цвеће, итд. Али, ко сади дрвеће? Дуж главних стаза налазе се дрвореди у којима се налазе и стара, сува дебла (пр. парцела бр. 107а) која чине ругло и услут прете да падну и

на понеки гроб и тиме га униште. Из Комуналног предузећа су изричито у изјави да они не саде **ништа** и да **нити једно дрво ни су засадили**, осим у случају кад се пројектују нова гробља, па се у склопу тог пројекта налазе и зелене површине. Ако некоме и смета неко дрво, нека га чува о свом трошку. Питам се само, како ли су и уз помоћ којих трикова та силна стабла долепшала до гробља и засадила се сама? Да ли је једини начин доказивања ко је засадио дрво, странка или комунално, односно, ко је старији, дрво или гроб, бројање година са стабала и шта ће од свега тога на крају испасти, и ако се докаже да је дрво старије од гроба?

Овде још није крај нашем тексту. Прилажемо вам још неке „радосне“ информације, по питању кремирања.

Што се тога тиче, ствари стоје на следећи начин. Прво треба обезбедити **розаријум** (слободно место за урну на земљи), који кошта 15.000 динара или **колумбаријум** (слободно место за урну у зиду), којих тренутно нема па се ни цена не зна. Затим, треба купити било који сандук под условом да има **дрвене ручке** (сазнајемо да се око ових сандука врше махинације, да се прича да уместо да се покојник спали заједно са сандуком, умрли се спаљује без истог док се сандук поново враћа у продају, односно у препродају). Уз ово се, наравно, купује и **урна**, па се на крају уплаћује кремација по цени од 4.000 до 5.000 динара.

Као једну од битних информација поменули бисмо да Комунално предузеће за погребне услуге броји око 430 запослених. Просечна плата запослених је нешто више од 8.000 динара, плата заменика генералног директора **Лазе Вукомановића** је два просечна лична дохотка, значи преко 16.000 динара, док плату генералног директора нисмо успели да сазнамо. Такође, нисмо успели да дознамо и величину бакшиша која се даје радницима на гробљу у нади да ће тим гестом побољшати безбедност гроба (о томе нико јавно не жели да прича), али верујемо да то зависи од дубине џепа породице преминулог.

Дакле, као што се из свега наведеног даде видети и закључити, није лако остати жив ал' је још теже бити мртав. У случају да желите избећи све ове заврзламе, муке и нервирања око добијања, неге и очувања гробног обележја вољеног покојника, постоје на располагању три опције. Да постанете заслужни грађани; да се умрли кремира, а затим његова урна чува у **витрини** као украс и спомен на њега, или да се драги преминули смести у фриз и тако чува од глиста, црва и остале гамади. Ова последња солуција има још и својих предности, а то су: покојника можемо видети (у очуваном стању) кад год га се зажелимо, не задужујемо се због сандука и целокупне опреме, од социјалног се „иззвуку“ тих фамозних 5.000 динара и на крају, ко зна, можда ће једног дана нове генерације научити да оживљавају залеђене лешеве (и Волт Дизни је играо на ту карту), па смо тим чином учинили добро дело — омогућивши му нов, бољи живот.

Сандра СКОКО

ЦЕНОВНИК ОПРЕМЕ

КРСТ = Дрвени	— 590,00 дин.
Метални	— 2.200,00 дин.
УРНЕ = Сребрна	— 4.900,00 дин.
Месингана	— 4.600,00 дин.
Бакарна	— 1.850,00 дин.
Мермерна	— 1.995,00 дин.
Керамичка	— 1.800,00 дин.
ПИРАМИДА =	666,00 дин.
САНДУК = с дрвеним ручкама	— 5.200,00 дин.
	— 5.600,00 дин.
хрстовина	— 9.400,00 дин.
с металним ручкама	— 10.000,00 дин.
с металним ручкама и металним рубом	— 15.333,00 дин.
ПЕШКИР =	148,00 дин.
ПЛАСТИЧНИ	
ВЕНАЦ =	350,00 дин.
ПОКРОВ = Бели	— 1.270,00 дин.
Црни	— 2.100,00 дин.
Бордо	— 3.481,00 дин.
СУВО ЦВЕЋЕ ЗА САНДУК =	220,00 дин.
ЦРНА	
МАРАМА =	35,00 дин. комад
ЦРНИ ШАЛ =	46,00 дин. комад
МАРАМИЦЕ =	49,00 дин. комад
ФЛОР =	21,00 дин. комад
ПЛАКАТЕ = 10 комада	— 300,00 дин.
ЦРНА	
БЛУЗА = с кратким рукавима	— 230,00 дин.
с дугим рукавима	— 266,00 дин.
КРЕМАЦИЈА =	4.000— 5.000 дин.
РОЗАРИЈУМ =	15.000 дин.
КОЛУМБАРИЈУМ =	тренутно нема
ГРОБНИЦА = за 4 особе, закуп на 50 год. =	160.000,00 дин.
за 8 особа =	270.000,00 дин. + годишња доплата која ове године износи 200 дин.
ГРОБ = (годишња уплата)	200,00 дин.

ОВИХ ДАНА...

ТРАЧЕВИ СЕ НЕ ДЕМАНТУЈУ

а ко покуша да демантује оно што овде пише признаће да се не ради само о трачу

СМИЉКОВИЋ ЗАМЕЊУЈЕ БОГДАНОВИЋА

Михајло Милојевић, председник главног одбора СПС-а за Београд, ових дана би требало лично да предложи Радоша Смиљковића, доскорашњег председника ГК СК, за наследника „екс“ министра МУП-а Србије Радмила Богдановића.

Против овог предлога одлучно је устао Бора Јовић будући челник СПС-а, који је како сазнајемо дошао и у вербални сукоб, са Слободаном Унковићем, Председником Скупштине Србије и доскорашњим колегом Радоша Смиљковића коме је овај наместио избор за Ректора Универзитета.

ХАСАНОВИЋ ПОСТАЈЕ АКАДЕМИК

После неуспеле политичке каријере амбициозни Тахир Хасановић посветио се завршавању факултета за који је мислио да му неће бити потребан.

Ових дана интензивно учи у згради САНУ, али не у њеној читаоници, већ у канцеларији Антонија Исаковића-Лулета, припремајући за остале испите из друге године студија, ПМФ-а.

МИЛЕНКОВИЋ НА ТРЕЋЕМ КАНАЛУ

После свађе око поделе пара са Раком Ђокићем и неуспеле радње око отварања естрадне компаније Војкан Миленковић се враћа на Телевизију и то на место уредника III Канала.

Њега је за то место предложио доскорашњи крвни непријатељ Душан Митевић, под условом да престане да шиканира његову супругу Биљану Ристић коју је Миленковић својевремено „скинуо“ са програма.

МИРА ТРАЖИ УСТАНАК

Ових дана Београдом кружи „илегално“ штампани летак којим руководство СК Покрета за Југославију позива своје чланство на устанак.

У летку између осталог стоји да се чланство ове партије и грађани позивају да као 1941. године одлучно устану и збаце тиранију досадашњих власти.

Није јасно само коју тиранију жели да збаци Мирјана Марковић Милошевић: свога мужа или његовог колеге Туђмана.

СТИПЧЕВИЋЕВ ДВОСТРУКИ КОКТЕЛ

Никша Стипчевић, професор и декан Филолошког факултета, ових дана у свом вели-

ком стану у улици Маршала Тита, припрема двоструки коктел.

Прво части што је успео, захваљујући Михајлу Марковићу, да за један глас спречи избор Николе Милошевића за редовног члана САНУ и, други, много већи јер му је Марковић обећао да ће Стипчевић због тога бити награђен местом ректора Универзитета у Београду.

Зли језици уз то додају да је Стипчевић са три разгледнице које је послао Каназиру из Алексинца постао члан Академије наука и уметности.

БЕЋКОВИЋЕВА РЕВОЛУЦИОНАРНА ПОЕЗИЈА

Ових дана један приватни београдски издавач завршиће штампање збирке песама које је Матија Бећковић написао у време док је по налогу ЦК СК са „црним мерцедесом“ боравио на изградњи Хидроелектране „Бердап“, пуних шест месеци.

За разлику од свог колеге по перу Бранислава Петровића који је такође са њим боравио у то време на Бердапу, и који је издао збирку „Градилиште“, Бећковић је своје песме о радничком заносу и елану на градилишту Бердапа вешто скривао, али ће се то ових дана ипак појавити у јавности.

Сазнајемо да је први тираж од 3.500 примерака већ распродат интерним поруџбинама.

„ФУЛБРАЈТ“ ПРЕКО ВЕЗЕ СПС-а

Мирјана Марковић-Милошевић успела је преко везе на београдском Универзитету да себи и својој кћерки обезбеди стипендију „Фулбрајтове фондације“ за Југославију. Стипендија се иначе додељује научним радницама за постдокторантска истраживања у иностранству.

Марковићка ће боравити у Америци, али није јасно зашто је њена кћерка већ „запалила“ у Канаду?

КАЛАШЊИКОВИ У ТЕЛЕВИЗИЈИ

Ових дана у старој фото лабораторији ТВ Београд откривен је магацин са великом количином оружја која је била намењена радни-

цима обезбеђења у случају да демонстранти провале у зграду телевизије 9. марта.

За око 1.000 полицајаца на сталном раду у ТВ Београд били су намењени и мађарски „Калашњикови“.

Порекло овог оружја је за сада (не)познато, а Ратомир Вицо је наредио да се оно хитно изнесе из зграде Телевизије, јер због количине муниције која је смештена у двадесетак сандука од по педесет килограма, зграда за остале запослене представља „буре барута“.

БАБИЋ КУПУЈЕ СТАН У БЕОГРАДУ

Ових дана „нестао“ је велики новац који је кински СДС добио на име помоћи из иностранства. Купљена је читава „флота“ луксузних аутомобила, од којих је неколико припало Др Милану Бабићу, и његовим најближим рођацима.

Део средстава потрошиће се и на куповину стана за Бабића на Општини Стари Град.

ЈОВАН РАШКОВИЋ ДИРЕКТОР КЛИНИКЕ „СВЕТИ САВА“

Јован Стриковић ће „споразумно“ своје директорско место уступити др Јовану Рашковићу, који ових дана треба да постане и званично први човек Клинике за кардиоваскуларне болести „Свети Сава“.

Рашковићева породица већ се преселила у Београд, и тата стиже, и у стан и на функцију.

КРИВЕЦ — ПИВЕЦ

Ових дана Редакцији „Српске речи“ јавило се више грађана, који су нас обавестили о новој делатности г. Ивана Кривеца, бившег „власника“ 3. Канала ТВ Београд.

У Француској улици број 83, између два клозета, у преграђеној шупи, газда Вања је отворио продавницу сендвича, пива и сокова. У Кривец-ресторану, како су нас обавестили наши суграђани, цене су европске: мало пиво из лименке кошта и 45 динара, сокови 40...

Објекат је отворен надамак Луке Београд, која је проглашена бесцаринском зonom, отвореном за инострана и остала улагања, а пошто је Кривец познат по својим „улагањима“, у којима покушава да „опере“ телевизијски новац тако је вероватно нашао згодно место да баш у бесцаринској зони да свој допринос одржавању „суве дреновине“, а да притом он сам највише од тога има користи.

Простор на коме Вања ваља хамбургере и увозно пиво између два клозета тражили су и други пословни људи, али нису успели да добију дозволу.

Погодите зашто?

МИЛАН ДУПОР, АДВОКАТ ИЗ ОБРОВЦА У КРАЈИНИ СЕ И БОГАТЕ НА СТРАХУ

ДА Срби у Хрватској могу да очекују само нове репресалије „нове демократске државе“ нема више никакве сумње. То нам је потврдио и Милан Дупор, адвокат из Обровца, који је својевремено бранио фамозног Бошка Чубриловића „атентатора“ starter-пиштољем на „оца хрватске суверености“. Игром тужне судбине српског народа у Хрватској, Милану Дупору су у последње време „ужа специјалност“ одбране Срба оптужених за постављање барикада, што ће рећи „хајдучију“. Замолили смо га стога да нам „из угла“ угроженог становништва опише тренутну ситуацију у Хрватској.

Када је реч о атмосфери доле, у Хрватској, међу српским становништвом, најбоље би било да српске странке из Србије формирају једно тело, које би се уверило какав страх тамо влада. Води се још једино рачуна да се жене, деца и беспомоћни, старци, на време евакуишу — а мушкарци, када дође до ножева, ко остане.

У Београд сам дошао по колегу Илију Радуловића да заједно бранимо шесторицу Срба који су у септембру прошле године спречили да МУП-овци Хрватске разоружају резервни састав милиције у Обровцу, као што је дан раније то било учињено у Бенковцу. Народ је оружје покупио и касније га вратио.

Оптуженој шесторици је то монтирано. Државни „одвјетник“ Жељко Олујић је написао оптужницу у којој их терети за разбојништво. А није било ни разбојништва ни крађе — оружје је узето, и када је прошла опасност, враћено. Слично је било када сам бранио, у првом случају те врсте, оптуженог за учешће на барикадама. Све је било намештено. Сведоци, Хрвати, нису смели да дођу када је вођена истрага, на суочењу, да кажу да су их видели и да су они поднели пријаву. Важно је да је окривљени Србин, ником од Хрвата није суђено због њихових барикада. То је класично застрашивање.

Доживљавате ли Ви непријатности и ометање у обављању вашег посла? Шта очекујете по повратку?

Шиканирања и пљувања ће сигурно бити, а како сада ствари стоје може да дође и до хапшења.

Ја сам у Шибенику, када је ухапшен шофер Јована Рашковића, доживео да ми редарственик стави аутомат на груди и репетира и да нису скочила тројица његових колега би ме пресекао рафалом. А обављао сам тада свој посао, ни крив ни дужан.

Бруталност и шовинистичко оргијање директна су последица срушених снова о експресном осамостаљењу Хрватске као независне државе. Водили се документација о гажењу људских прва Срба у Хрватској да до света и даље не би допирала искривљена слика о хрватској „демократији“?

До сада то није био случај. Менталитет тог народа није такав, не зна он шта је кршење људских права и слобода. Ако може нешто на силу, а мишљење Запада га није посебно интересовало. Међутим, у последња два месеца, захваљујући ангажовању људи из Београда, стање се поправило. Друштво српско-јеврејског пријатељства дали смо 48 примера најфлагрантнијег кршења људских права. То је преведено и послато у Америку, где се припрема објављивање једне „беле књиге“. Ради те књиге сада се сваки појединачни случај евидентира. Посебно их занима то што се сада ради Србима на њиховим радним местима: свако мора да потпише папирџи са изјавом лојалности хрватском врховништву. Ако не потпишеш нико неће да ти да отказ — али ће твоји „другови“, радници хрватске националности, да те бију и понижавају и због страха више неће смети да дођеш на посао.

Било је међутим и непромишљених потеза. Милан Бабић је отказао гостопримство делегацији предвођеној председником Хелсиншке конференције из Њујорка зато што је

у њој био и Невен Јурица. Знамо да је Јурица непомирљиви усташа, али требало је то анулирати ради човека који је дошао нама на ноге. То је била шанса да се свету покаже стварни положај Срба у Хрватској, коју смо олако пропустили.

Стиче се утисак да о свом „медијском пласману“, онолико колико на њега могу сами да утичу, Хрвати воде више рачуна?

Да. Уредница шведске телевизије која је исто дошла са негативним предрубеђењима, није могла да дође себи после петодневног боравка на терену. Нико је није удућивао, била је и код Срба и код Хрвата, и видела шта се ради са Србима. Она нам је после рекла да Туђман има велики број јаких политичара на Западу за саветнике. Можете мислити колико их плаћа. Наводно га они саветују да укљони своје екстремно десно крило, са Шексом и Ђоданом, да би му било лакше.

Посебан проблем Срба у Хрватској представља неслога унутар СДС која је месецима јавна тајна а сада се више и не крије. Ви се сврставате уз Рашковића. Зашто?

Наизглед је све било у реду, није било никаквог раскола док је Рашковић водио странку. Он је био алфа и омега свега, чак је у томе и претеривао. Неспоразуми су настали због повређене људске сујете, конкретно код Јове Опачића, који је сматрао да је запостављен, јер је он први почео (што јесте чињеница, на његовој се невољи српски народ пробудио). Одједном се појавио Бабић, за кога до тада нико жив није знао. Он је био сеоски зубарчић и уз то комуниста. Чак је на последњем Конгресу СКЈ био делегат. Врло брзо, он избија у први план. Долази до сукоба између Бабића са једне и Зеленбабе и Опачића са друге стране. Рашковић је тада подржао Бабића, што му ја замерам, јер сви су чланови странке једнаки управо зато што су у њу ушли онда када је било најтеже, када су се усташе већ осиле. Преломни момент је, као што знате, био фонограм. Дошло је до цепања странке. Рашковић је отишао у Америку а за свога заменика поставио Штиковца. Учестали су састанци и почела је та екстремна група да се издваја. (Не знам да ли имам право да је називам екстремном у тренутку док је Србима нож под грлом. Ја јесам за мирно решење проблема и као теиста морам да се држим Библије, али ако на силу иде сила...)

Управо је Рашковићево одсуство било погодан моменат за преузимање власти и Бабић га је искористио. Лансиране су и приче, у професоровом одсуству, о наводној проневери новца за помоћ Мирославу Млинару, али ништа од свега тога није проверено.

Ко је директно оптуживан за проневеру?

Реч је о самозваном организационом секретару Добријевићу. Самозваном, јер такве функције по Статуту странке нема. Суштина проблема је у томе што је СДС од почетка имала мало демократског у себи. Ја лично нисам био против тога, јер је Рашковић био локомотива која је вукла све. Нормално да је и он грешио, било је те нарцисоидности, ишао је и по најмањим селима да држи говоре. Друга лоша ствар је што СДС уопште није имао унутрашњу организацију. Секретар

СДС, Шибенчанин Поповић, није знао ко су чланови Главног и Извршног одбора, није обавештавао чланове о састанцима.

Професор је погрешно и када је поново Опачића и Зеленбабу кооптирао у Извршни одбор, иако су они самовољно иступили из странке и пришли СПО, при том дајући разне изјаве које довољно говоре о њима самима. Уместо да их је примио у странку као обичне чланове и да им је рекао: „Господо, ви сте показали да вам је лична афирмација важнија од борбе за свој народ и у странку можете да уђете само као обични чланови“.

Конечно је пукло када је Бабић (који је у међувремену стекао надимак Броз) са Давидом Раствоићем скупно око себе младе, неискусне председнике општина и убацио их у „машину“ и основао свој, самозвани Главни одбор СДС за Крајину. А људима из Главног и Извршног одбора странке рекао је да слободно делују на осталим територијама.

„Суштина проблема је у томе што је Бабић — Броз чист комуниста, од главе до пете је црвен и он не може да буде демократа, јер нема демократски начин мишљења, нема такву свест.“

Па ипак, уочи избора Рашковић се упуштао у страначко надметање у Србији а Бабић је мудро ћутао и сачекао исход?

То сам ја замерао професору и говорио му да ми немамо шта да тражимо у Србији, где се странке боре за власт, што је нормално, али питао сам га шта ћеш ти из Крајине да се бориш за власт у Србији. Ако је већ желео да иде на изборе у Србији, требало је ући у коалицију са опозицијом.

Који су по Вама разлози везаности народа Крајине за петокраку?

Постоји више разлога: индоктринација након рат, па гени крајишника, ратника и треће — тако је бар у Обровцу и Бенковцу, за Книн не могу да тврдим — огроман број људи живи од ратних пензија. Пошто сам радио у општини, у комитету друштвених делатности, и знам из ресора за борачку заштиту како су те пензије стицале.

Како се онда у ту причу уклапа „војвода“ Шешељ?

Чудно је то да Бабић води Воју Шешеља

на неуспели марш мира, говоре обојица на истим скуповима, и то онај исти Бабић који власт воли изнад свега. Мислим да је то све по диктату одваде, из Београда, не би ли се Рашковићева харизма тотално уништила. Лично мислим да ће Шешељ на крају да извиси. Након свега што се десило последњих дана и недеља његова популарност је нагло порасла и вероватно да ће и даље расти те да ће Шешељ постати најпопуларнији, али тада ће га они који су му омогућили да се уздигне спустити на земљу. Неће дозволити да неко буде популарнији од њих.

Да ли у Крајину стиже довољна материјална помоћ, да би народ могао да одолева пред агресијом републике Хрватске.

Помоћ је углавном у храни, али то је све тако неорганизовано да новонасталу ситуацију користе појединци који се богате.

Црна берза?

Да. А сада се још појављују и ове јајаре, шверцери оружја из Србије који зарђују на сиротињи, експлоатишу их. Пошто је страх велики, људи све живо продају да би купили пушку или пиштољ. А шта са пиштољем? Има специјалаца који то нису, али доста је оних који су у Немачкој, на пример, провели 20-30 година, то су извезбани терористи.

Шта се догодило са некада врло утицајним „рачановцима“, који су на територијама насељеним Србима углавном и једино још сачували локалну власт?

Сад су они, као, прешли у СДС, иако су и даље чланови СДП-а. Један од њих, Душан Баца, који је и раније био заступник у Сабору, био је и остаће комуниста, али он сада заиста ради у интересу народа. Ја ипак мислим да ће комунисти, када ускоро буде основан огранак ове генералске партије СК-ПЈ, бити против СДС.

Сада, практично, интересе Срба у Сабору више нико не заступа. Чак је и Симо Рајић схватио да тамо нема шта да тражи?

Да. Ми га зовемо Шиме Рајић. Изгледа као да се опаметио, али ја мислим да је то комунистичка душа која је навикла на све могуће привилегије, која се у својој сујети осетила повређеном. Јер, сви су га игнорисали. Имао је саборску канцеларију у коју му нико није улазио и зато је отишао, а не због свог народа. Позваће они њега поново када им буде затребало.

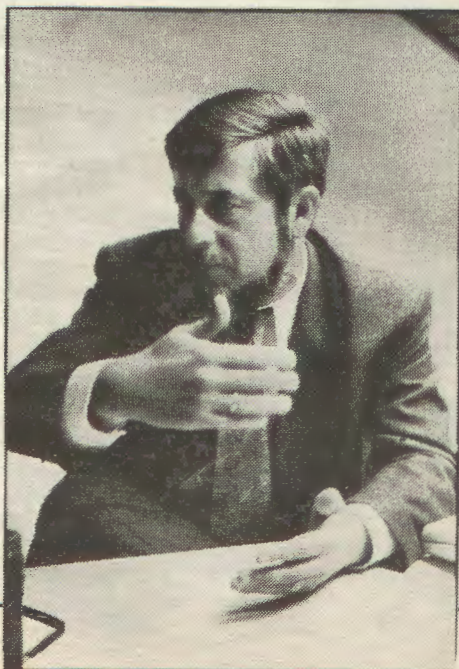
Једини гарант сигурности српског живља у Хрватској тренутно је Армија. Но, ни то не може вечно — шта би по Вашем мишљењу било трајно решење?

Бојим се да овде одлуке Председништва СФРЈ више иду у прилог Туђману него Србима. Нема ни теоријских шанси да се Хрватска разоружа. Они ће евентуално да врате неко старо оружје које ће да оде у сошке хрватске полиције. А када су наивни Срби враћали оружје, војска га је носила.

Народ је у војску избујо поверење после Плитвица и Коренице. Каснили су са акцијом осам сати. Да није било издаје не би у Кореници толико људи изгинуло. Четрнаест Срба се још води међу „несталима“.

Можда још једино расписивање савезних парламентарних избора може да нас спасе. Бирање уставотворне скупштине и доношење новог савезног Устава.

Разговарао: А. ЦВЕТКОВИЋ

**Недовршени интервју са
лидером Либералног
савеза Црне Горе
Славком Перовићем**

**БОЉЕ
ПАРЕ
НЕГО
СРБИ**

**Зашто Перовић мисли да се Црногорке могу смиривати аспирином?
СРБИ У СРБИЈУ — ЦРНА ГОРА ЦРНОГОРЦИМА!! — по могућности само у
зимском периоду.**

Д а је аутор започетог интервјуа са лидером Либералног савеза Славком Перовићем био мушког рода, овај текст не би носио овакав наслов и имао би сасвим другачији ток. Очигледно, није се рачунало са Перовићево јавно манифестованом одбојношћу и нетрпељивошћу према свему што је женског рода. Чиме иначе објаснити да своје јавне наступе и промоције углавном користи да жене извријеђа, понизи, истовремено их позивајући, као да су не дај боже, настране, да гласају за њега, јер је — најљепши!! А када су изнемирене из било којих разлога, он им великодушно са ТВ екрана препоручује — аспирине! Од када се па Црногорке смирују аспирином? Сва срећа да Либерали нијесу

побиједили на изборима, јер ти ратници, сами себи довољни, лијеви и неустрашиви, посебно пред свештеницима, омладином и женама, поред аспирина, још једино би — Марковићеве банане понудили. Зато су оне, наравно, гласале за Света и Миломира, који свој однос према женском дијелу црногорског изборног тијела нимало не крију. Напротив, види се и чује све до — Горице.

БОГ И ХРВАТИ

Но, поред наведене особености, наочити првак либерала, посланик у Скупштини Црне Горе, по убјеђењу је комуниста, али све до оног трагичног јануара, када су његови морали да оду, када огорчен баца црвену књижицу.

Иначе, интервју који је био уговорен није могао да крене са мртве тачке, јер је већ на самом почетку народни посланик ауторку њих редова назвао лажљивицом, са којом има неизмирене рачуне од раније. То је већ трећа увреда, као највећа, поред оне да је

дотична типичан болшевик, као нешто лакше, и наравно она прва, од које је све и почело, када јој је на промоцији Либералног савеза у Будви, дакле на јавном мјесту, не познавајући је при том, уговарао сусрет са идеологом тог истог савеза, Миодрагом Вукмановићем, након промоције, у четири ока, како би насамом њих двоје разријешили нека питања на која Либерали немају одговор, о вандалском понашању Срба као ослободиоца Будве од аустроугарске окупације 1918. године. нпр.

Рачунали су изгледа са Вукмановићевим шармом којим је требало да ме убједи да су Срби вандала, а и да је латиница наравно старије и једино писмо у Црној Гори.

Након што су се низ ловћенске стране спустили на море, Либерали су тога дана по-

чели свој промотивни скуп уз бојни поклич — „Нема те силе која може спријечити Либерале да дођу у Будву“, као да им је неко нешто и бранио!! У истом ратничком стилу окомили су се одмах на спомен плочу постављену изнад главних врата, на улазу у Стари град Будву, у славу ослободилачкој, српској војсци, 1918. године, од стране Општине Будва. Тврдили су, наиме, да су постављајући ово спомен обиљежје Срби као ослободиоци срушили и уништили неку другу плочу, која је ту постојала и на којој је наводно писало „Ни једна страха не може Будву сачувати, само Бог“. Додајем, и Хрвати. Међутим, показало се у полемци, која је настала, да то све и није истина, али је њима по сопственом признању, послужило као „добра метафора“. Од свега је једино истина да је такав натпис постојао на некој градској икони, али на сасвим другом мјесту.

Како за нанесене увреде од Либералног савеза никакво извињење није стигло, а могло се очекивати ако се узме у обзир да воле истицати неке особености Црногораца, њихово традиционално схватање части и морала, заштите жениног угледа и сл. и себе сматрају заштитницима баш тих карактерних особина овог народа. Женама, а и дољепотписаној, остаје за утјеху да нису једине изложене простоти појединих њихових чланова, све што је женског рода у Црној Гори једнако трпи, ЖЕНА, ДРЖАВА, ЦРКВА, ЗАСТАВА, у већ ухорданом стилу уговара се и даје другоме. Без последица.

ПОШАЉИТЕ ПАРЕ ПОШТОМ!

Бачена је рукавица свим Црногорцима које понизише, обрукаше, како носећи њихову светињу, ратну заставу са Вучјег дола под шаховницу у Загреб, тако и прећутним одобравањем скрнављења њихових цркава и напада на православно свештенство на самом Цетињу.

Док првак Либералног савеза, с једне стране, уважава, што је и ред, и шета католичког попа и сестре, с друге његови јуришници прекидају свете литургије, нападају црногорског Митрополита, лелјечу га по Цетињу. Никаких званичних осуда ових изгреда до данас није било, напротив!

Њиховим графитима покривано је како Цетиње, које се, изгледа, на посебан начин спрема за Бијенале, умјесто чишћења града, цјелисходније би било чишћење душа и свијести. И до мора су се спустили са ВИВА ВЕРО МОНТЕНЕГРО, а посебно са оним СРБИ У СРБИЈУ — ЦРНА ГОРА ЦРНОГОРЦИМА!! Срби и треба да остану у Србији али само зими, кад почне туристичка сезона обавезно да дођу, паре да донесу, ко ће иначе спасти сезону као и увијек до сада. А могли би заиста и паре да пошаљу, да не долазе, да нам од лијепог медитеранског града не праве српску паланку која мирише на роштиљ и одјекује народњачким мелосом, са презиром често говори и новопечена „господа“ овдашњих издавача соба и сопствених кревета. Сва срећа што љетња српска окупација кратко траје, а нама остаје да угађамо и за мање паре нашим италијанима и њемачким собарицама. Бар нису Срби!

Стојанка ПЛАМЕНАЦ

НОВО

ИЗ „СТРАНЕ“ ШТАМПЕ

ЗБОГ ЧЕГА СУ РОБИЈАЛИ КАРАЦИЋ И КРАЈИШНИК

У затвору се пробудило њихово пријатељство. Караџић и Крајишник су се још више зближили, али је за њихов политички рејтинг права штета што су у затвору били због криминала, а не због политике...

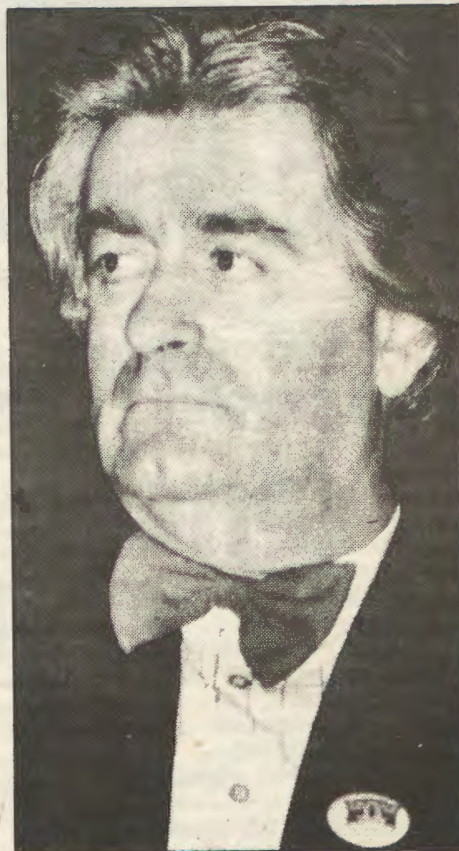
У насталом правом хаосу вјероватно ником неће пасти на памет да Радовану Караџићу и Момчилу Крајишнику суди због подривања оснивних темеља државе Босне и Херцеговине — непризнавања њеног суверенитета. Правосуђе им је као „партнерима у власти“ већ у рукама, па се не може ни очекивати да ову двојицу утицајних СДС-ових политичара оптуже за велеиздају. Међутим, како сазнајемо из сарајевске Палате правде, двојац Караџић-Крајишник биће ових дана правомоћно ослобођени оптужбе за кривична дјела класичног криминала.

Ријеч је о афери „Инвестинжењеринг“ из 1984. године, која је већ помало заборављена. „Инвестинжењеринг“ је пословао у оквиру „Енергоинвеста“, као фирма за интерне грађевинске и занатске радове, која се у међувремену осамосталила и специјализирала за изградњу кућа и викендица за директоре „Енергоинвеста“. Проблем је био у томе што је за њихову градњу трошен друштвени новац. Настали трошкови књижени су као трошкови за грађевински материјал и радну снагу. „Инвестинжењеринг“, „Енергоинвест“, Творница термоапарата (ТАТ) предњачила је у наруџбинама за изградњу викендица, које је потписивао финансијски директор Момчило Крајишник. Зато се и нашао с друге стране браве. Под истрагом је био четири и по мјесеца, али је пуштен, јер је, наводно, успио доказати да породичну кућу у Забрћу није изградио опљачканим новцем, него новцем зарађеним од тога свиња, чиме се у слободно вријеме бави. Ипак у пријетвору је провео још пет мјесеци, јер је оптужен као подстрекач на извршењу криминалних радњи.

Откуд у цијелој овој причи један „обични“ психијатар? Одговор је врло једноставан. Караџић је обезбјеђивао боловања за раднике који су градили викендице, као и за будуће власнике и њихове супруге, који су наздирали радове. Награђен је викендицом на Палама, која је изграђена опљачканим друштвеним новцем, као и све остале у афери „Инвестинжењеринг“. Караџић је под истрагом провео 11 мјесеци, али је касније пуштен да се брани са слободи, иако су постојале индикације да ће побјећи у иностранство.

У затвору се продубљује њихово пријатељство. Крајишник и Караџић су се још више зближили, али је права штета за њихов политички рејтинг што су у затвору били због криминала, а не због политике.

Афера „Инвестинжењеринг“ окончана је по принципу „појео вук магарца“. Затворске

казне издржали су извршиоци радњи, а не подстрекачи по чијем је наговору и у чију су корист грађене куће и викендице. Међу „извршиоце“ спада Стојко Анђелић, директор „Инвестинжењеринга“, који је одлежао четири године зато што је извршавао налоге својих претпостављених, а сам, за разлику од њих, није стекао никакву материјалну корист. Међу подстрекачима су Момчило Крајишник ТАТ и Радован Караџић, који су већ два пута осуђивани, али је пресуда у оба случаја укинута од Врховног суда БиХ. Ослобађајуће пресуде донијели су судије Мирослав Гладанац и Милан Трбојевић, на што се жалио виши јавни тужилац.

Тада је на сцену ступио републички јавни тужилац Нурија Хаџић повлачећи жалбу на ослобађајућу пресуду, на основу чега ће Караџић и Крајишник бити правомоћно ослобођени. На част новом правосуђу и новој демократској власти.

„Босански погледи“

Књига МИЛОРАДА ЛАЗИЋА:
КРСТАШКИ РАТ НЕЗАВИСНЕ ДРЖАВЕ
ХРВАТСКЕ

И поред непобитних доказа о учешћу католичког свештенства у геноциду над Србима, Римокатоличка црква не признаје да је икада ПРАВНО признала геноцидну Независну Државу Хрватску.

ОВА КЊИГА ДОКАЗУЈЕ СУПРОТНО!

Папа Пије XII, јануара 1942. год. поставља надбискупа Алојзија Степинца за војног викара хрватске војске и на тај начин усташе и домобрани постају изабрани „Божији народ“ Римокатоличке цркве. Преко установе војног викарства и преко Алојзија Степинца лично папа Пије XII директно је одговоран за верски и биолошки геноцид над Србима, а као „догматски непогрешив“ одговорност је проширио на целу Римокатоличку цркву.

цена књиге: 200 динара
плус поштарина

књигу можете поручити на адресу:

ДИМИТРИЈЕ ЛАЗИЋ
КУМРОВАЧКА 110/14 11192 БЕОГРАД тел.
011-538-446

ПОРУЏБЕНИЦА

Поручујем књигу „Крсташки рат НДХ“ М. Лазича по цени 200 дин.

ИМЕ _____

ПРЕЗИМЕ _____

УЛИЦА _____

БРОЈ _____

МЕСТО _____

ПОШТА _____

ПОТПИС _____

ТЕЛЕФОН _____

ОВО ЈЕ СПО

ПОЛА ВЕКА СПО

БЕСЕДА ВУКА ДРАШКОВИЋА НА АКАДЕМИЈИ ПОВОДОМ ОБЕЛЕЖАВАЊА ПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА, КОЈОЈ СУ У БЕОГРАДСКОМ ДОМУ СИНДИКАТА ПРИСУСТВОВАЛЕ БРОЈНЕ ЈАВНЕ, КУЛТУРНЕ И ЦРКВЕНЕ ЛИЧНОСТИ.

СРПСКА КРВ НИЈЕ ОЛАКО ПРОСИПАНА

Часни оци!
Даме и господо!
Драги пријатељи!
Данас СПО обележава педесети рођендан СПО. Српски Покрет Обнове посвећује ово вече педесетој годишњици Српског Покрета Отпора.

НАПРЕД САМО ХРАБРИ

Преселимо се, у мислима, у сумрак 17. априла 1941., на висораван једну, недалеко од Добоја. Немци запоседају варош. Брзи одред већ пораженог и растуреног 41. пешадијског пука Југословенске краљевске војске одступа према брдима. Радио-телеграфиста рапортира пуковнику Драгољубу Михаиловићу: „Капитулација... капитулација... наше војске и наше државе више нема!“

Пуковник командује да се Одред построји. Каже: „Јунаци, не признајем капитулацију, јер те речи нема у српском језику!“

Неколико тренутака ћутао је пред немим стројем, у земљу обореног погледа. Затим је шапато, готово за себе, рекао: „Срамота... ово није био рат, ово је била нека забуна... Рат тек почиње!“ — повисио је глас и сам се упутио у шуму.

Трена тога, забележили су очевици, пуковник је лично на Чуваног Трипка Цаковића,

који је, својевремено, сам сачекао турску војску на Тари.

За Михаиловићем креће тридесетак војника и подофицира: капетан Милојко Узелац звани Тарас и Петар Дамјановић, marinaц Фрањо Сеничар, иначе Хрват из Далмације, Јеврејин Џили Бењамин, капетан Мирослав Станковић и Миленко Рељић, поручник Божићар Илић, наредник Гојко Ајвас, потпоручник Павле Мешковић, мајор Миодраг Палошевић...

Северно од Хан Пијеска, изјутра 26. априла, ови неустрашиви људи нападају једну немачку моторизовану колону.

Претпоследњег дана априла, након даноноћних борби са Немцима и усташама, први герилци у тада поробљеној Европи прелазе Дрину и стижу у Србију. Михаиловић је наредио да се развију две заставе: Југословенске краљевске војске и 41. пешадијског пука. Одред је отпевао државну химну „Боже, правде“ и песму „Ој, Србијо“.

Недалеко од Бајине Баште, 5. маја Одред опкољавају Немци. „Разрешавам војничке заклетве и дужности сваког од вас ко данас није спреман погинути!“ — каже Михаиловић. И неки одлазе. Пуковник креће у пробој и на обронке Сувобора, на Равну Гору, долази у ноћи између 12. и 13. маја.

Одатле, одмах, упућује позив на устанак, а у планинске пастирске колибе смешта Штаб СПО — Српског Покрета Отпора!

Тога 13. маја 1941, био је уторак. Данас, 13. маја 1991, је понедељак.

Данашњи СПО је оснивачу и војду ондашњег СПО прошле године, на Равној Гори, желео да подигне скромно спомен обележје, али смо, прогоњени од комунистичке полиције, ту мермерну плочу морали да закопамо.

Били смо данас на Равној Гори и плочу откопали. На њој пише: У Тополи — Карађорђе, у Такову — Милош, на Равној Гори — Чича Дража.

Страх ме је да та плоча, тамо где смо је поставили, неће ни да осване. Склониће је и уништити поредак који већ четири и по деценије склања и уништава сваку истину о генералу Драгољубу-Дражи Михаиловићу.

Не схватају још да им је узалудан посао. Истина је, написа Лав Толстој, као и њрак сунца. Ничим се не може склонити, прекрити и затрпати.

СПО је, пре пола века, заставу Отаџбине дигао из прашине и на Равној Гори себи задао велике обавезе: протерати окупатора, заштитити Србе од хрватског геноцида, сјединити српске земље и крајине и, ако то желе Хрвати и Словенци, сачувати Југославију.

СПО данас има, такође, исте циљеве, па и онај о прогону окупатора. То, додуше,

нису Немци или Мађари или Италијани, нија туђа војска, него једна нама насилнички наметнута туђа идеологија која већ четири и по деценија у ланцима држи Србију.

Кад је Михаиловићев СПО повео устанак против окупатора, српски комунисти, предвођени странцима и људима сумњивог порекла и занимања, повели су устанак против СПО, изазвали крваве деобе и српском народу, окренули оца на сина, брата на брата, терором, међународним подвалама и страним трупама довели се ратне победе и до часа овог нам петокраку, тај и несрпски нехришћански и недемократски печат несреће, наметнули као судбину.

Зато што неће петокраку, зато што неће туђе већ своје белеге, зато што хоће демократију а не комунокрацију, зато што хоће да Србија буде јака а не и духовно и економски обогалења, зато што хоће да Србију воде најбољи а не најгори, СПО је данас на истом нишану истих нишанција као и СПО пре пет деценија.

Бела Црква, и 7. јули 1941. поновили су се у Београду 9. марта 1991. године. Разлика је само у томе што је пре пола века српска петокрака пуцала у Србе по наредби једног туђинца, а данас српска петокрака пуца у српску омладину по наредби Србина!

Српском Покрету Обнове служи на част што је 9. марта био и Српски Покрет Отпора.

МОГЛО И БЕЗ ТОЛБУХИНА

„Светске буре и олује однеле су и мене и моје дело“ — сломљен због слома његових и војничких и демократских идеала, рекао је генерал Михаиловић комунистичким судијама.

Време је показало да је говорио истину. Слава тог човека није потамнела, а са његовог дела скидају срамоту историјске чињенице и неугашено памћење народа.

Судски процес из 1946. био је монтиран. Само тако је витез могао бити проглашен за издајника, а жртва за целата.

Аустријски каплар судио је српском генералу, поредак без части једном часном човеку, секта безбожника једном изузетном хришћанину.

„Рекоше ми једног дана да је штета што ја нисам постао патријарх, а наш патријарх Гаврило вођа гериле“ — каже Михаиловић на свом суђењу. „Зелеће ове критике било је у томе што сам у помирљивости и праштању ишао даље и од највећих хришћана. Да су партизани такви били, Немци би нас теже осетили, а упокојене десетине хиљада наших врлих домаћина биле би са нама и не би, уместо нас, наш Београд ослобађао совјетски генерал Толбухин.“

И, заиста, Михаиловић би већ у септембру 1944. умарширао у југословенску престоницу само да и Винстону Черчилу, као и Јосипу Броз, није било стало до тога да, како каже Мајкл Лис, Србија буде разапета на петокраку и силована.

Генералу Михаиловићу и америчком пуковнику Мек Дауелу, који је био у његовом штабу, понуђена је 16. септембра 1944. предаја целокупне немачке балканске војске. Черчил је убедио председника Трумана да се предаја одбија. Зашто? Због тога што је он

Србију обећао Стаљину. Због тога што је Дража Михаиловић, као и Бор Комаровски у Варшави, мора бити жртван!

Већ пола века, насилно се напада свест и подсвист народа тврдњама да је Михаиловић око себе био сакупио голи олош, масне и прљаве кољаче, талог сами, букаче и умоболнике.

Да ли је, запитајмо се, такав био књижевник Драгиша Васић? Или професор кривичног права др Радоје Вукчевић? Или мајор Александар Мишић, син војводе Живојина Мишића? Или умни Адам Прибићевић, или поручник, Хрват по рођењу, Звонимир Вучковић? Да ли је такав био др Живко Топаловић? Или генерал Миодраг Трифуновић-Дроча? Или Словенац, мајор Иван Фрегл? Или Јеврејин, редов Бенјамин? Или наредник Крста Кљајић? Да ли су такви били официри Дероко и Бојовић? Да ли је Стана Пушчевић, чијих девет синова гине бранећи због српске сиротиње и нејаки од устаха и Немаца, мајка девет нових Југовића или девет кољача, гибачинара и издајника?

Са Михаиловићем су били најбољи. Домаћини, официри, професори, свештеници, писци, адвокати, учитељи, судије... А управо је Србија лакмост, незнања, идеолошког слепог, сумњиве вере, једносмерне памети, скоројевићства и духовног башибозлука отишла на другу страну.

Не заборавимо. На светсавском конгресу, у селу Ба, прваци свих предатних политичких странака у Југославији стали су уз Михаиловића. Сви, осим комуниста.

Било је, наравно, наплавина и у Равногорском покрету. Било је људи који су срамотили Михаиловићеву заставу, и нацију и њену веру. Било је кабадахија, непослушних команданата, самозваних локалних војвода.

Њихове грехе и кратку памет непоштено је сваљивати на плећа генерала Михаиловића. У окупираној и на неколико државица разбијеној земљи, он из планине није мргао да под контролом држи свако село и јединицу.

Много тога што је желео није се десило и доста тога што се десило он није желео.

Нарочито је био немоћан да спречи комунистичке злочине који су њему приписивани. По партијском задатку, многи партизански терористи су пуштали браде и дуге косе, петокраку замењивали кокардом и клали по Србији.

Чак је и данас част мртвог Михаиловића изложена сличним подвалама. Тобоже под кокардом и тобоже у име настављања традиције Равногорског СПО, унајмљене црвене војводе јавно приказују себе и своје „четнике“ управо онаквим какви Равногорци никада нису били, него их је таквим представљала и представља комунистичка пропаганда.

ПРВИ ПРОБИЈАО ОБРУЧ

Генерал Михаиловић беше средње висине, густе и таласасте косе, испосничког лица и проницљивих и надасве благих очију, заклоњених иза малих, округлих наочара. Као и многи његови команданти и војници, запустео је био косу и браду, у знак жалости за поробљеном Отаџбином. Носио је обично војничко одело, без икаквих официрских ознака. Говорио је тихо и одмерено.

Српску крв није олако просипао. Само у

Србији проглашена је била страшна Хитлерова симетрија: стрељати стотину српских талаца за једног убијеног Немца, а педесет за једног рањеног. То је, заиста, Михаиловићу везивало руке. Ипак упркос свој обазривости, која није за осуду него баш за похвалу, ратни учинак његове гериле надмашивао је антиокупаторске резултате партизанске стране.

Михаиловић наноси тешке губитке Немцима у Пријеполу, Прибоју, Тузли, Вишеграду... Туче хрватске усташе, туче Бугаре, Арнауте. Минира пруге, мостове, немачке бродове на Дунаву. Британски пуковник Бејли је очигледан битке за Беране, кад Михаиловићеви људи заробљавају 8.000 Италијана...

Многе од тих сјајних победа, Винстон Черчил и Радио-Лондон ће приписати и поклонити партизанима. Британска пропаганда је саопштавала и такве глупости да „Титова херојска морнарица плови Ибром и Моравом“.

Нико, наравно, не може тврдити да су партизани испољавали мању срчаност и храброст у сукобу са окупатором, него што су то чинили Михаиловићеве ратници. Обе гериле биле су доминирајуће српске по националном саставу и красиле су их исте врлине борбеног фанатизма и готовости на жртву. Једне, међутим, воде школовани официри а друге бравари, абације, ковачи, пропали ђаци и студенти. Једни су морално одговорни људи, који теже победи са што мање губитака, а други пустошници, који гурају војску у поразе и непотребну погибију.

„Сећам се једне ноћи код Рудог, када је страховита борба беснела пуна три сата, а Немци нас обасипали ватром и са земље и из ваздуха“ — записао је амерички официр Валтер Мансфилд. „Михаиловић је ишао од једног до другог војника, с краја на крај бојишта, храбрио да издржимо. Командовао је јуриш и први полетео у пробој обруча“.

Без претеривања се може рећи да је генерал Михаиловић у себи сједињавао врлине и Карађорђевице и Милошеве, а да није задржао и њихове мане.

Био је храбар као Карађорђе, али није био прек, немилосрдан. Красила га је Милошева мудрост и није га сенчила лукаштина и подмуклост.

Био је невероватно скроман, једноставан. У начину одевања, у ратној постели или исхрани, не беше никада разлике између генерала Драже и редова Јанка, његовог посланика. По томе је подсећао на краља Петра I Карађорђевића. Није случајно Србија томе своје владаоцу дала надимак Чика Пера, а равногорском команданту Чика Дража.

Сањарио је о уједињеном Балкану и читаво време рата одржавао везе са герилцима у Бугарској, Грчкој, Албанији. У сред највећег хрватског и муслиманског покоља над Србима, он за команданта Првог равногорског корпуса поставља једног Хрвата, а у четнике позива многе муслимане и штампа за њих посебне новине у слободним српским планинама.

„Растали смо се братским загрљајем“ — сећао се, после рата, капетан Мансфилд. „Чика је био насмејан, али је туга сенчила његове божанствено дивне очи у које ме је било срамота да гледам. Стидео сам се, јер је радио-Лондон славио човека који је у Југославију послат с мисијом да ослободилачки рат пре-

твори у братоубилачки и да на рушевинама државе подигне комунистичку Ћеле Кулу“.

Напустили су га сви. Син и ћерка, затим Черчил, потом и југословенски Краљ, за краљем и амерички председник, а на крају и командант његове личне гарде.

Све те ударце примио је без јаука и није се одрекао никог од оних који су се њега одрекли.

Као да му је Христос сам био узор у невином страдању.

„Много сам хтео, много био започео и много веровао“ — рекао је он 16. јула 1946. својим судијама, знајући да је дошао крај и можда због тога и подсвесно бранећи себе оним Бранковим стиховима из елегике „Кад млидјах умрети“. Одмах потом, загробно осмехнуто и уз наклон официра господина упутио се у своју ћелију.

Као и Понтију Пилату, његовим убицама се журило. Смртну пресуду и одбијање жалбе на њу изrekli су у истом дану.

ПОСЛЕДЊИ КОЈЕГ ЈЕ АМЕРИКА ИЗДАЛА

У зору 17. јула, изведен је на губилиште. На тај исти дан, такође у свитање, у далеком Сибиру, тамошњи комунисти убили су руског цара.

Иста рука џелата, исти дан а изгледа и час погубљења повезали су не само ова два праведника, већ и зле судбине њихових народа.

„Данас је извршена смртна казна над ратним злочинцем и народним издајником Дражом Михаиловићем“ — кратко је известила Телеграфска агенција нове Југославије.

Тога дана, пре четири и по деценије, стрељања су, заправо, част, слобода, храброст, савест и нада Србије. У Михаиловићев гроб без гробног белега положена је Србија цела.

„У хиљадама сељачких домова“ — писале су тада америчке новине — „запалиће се каница испод икона српског Светитеља Саве, а за покој душе стрељаног Мученика. Иако мртав, Дража Михаиловић ће бити далеко јачи него је то икада за живота био или могао бити у свету велике неправде“.

И збиља: ни време, ни лажи, ни терор дуг скоро пола stoleћа не прекрише заборавом овог хероја и праведника.

Амерички председник Труман га је 1948. одликовао, а председник Реган 1985. рекао: „Нека генерал Михаиловић буде последњи савезник кога је Америка издала!“ Остарели мајор Ричард Фелман и десетине још живих

његових ратних другова, авијатичара, које су Немци били оборили над Србијом а ропства и смрти их спасли Михаиловићеви герилци, тражи да се Чичи подигне споменик испред саме Беле куће, тамо где су Вашингтон и Линколн... Проговара и савест британских сведока и хроничара... Пред тврдоглавим чи-

ПОКЛОН ИСТОРИЈИ

Видно дирнут, Бранко Михаиловић, син генерала Драже, таклушао је беседу Вука Драшковића:

„Тешко је говорити после Вука, јер је он већ казао све оно што ја нитимно желим и осећам. Власт је заиста све чинила да 13. мај покрије, преда га забраву, али у свести српског народа није могла овај датум да избрише. Уз Цер, Кајмакчалан и Равна гора ће у историји српског народа постати свето место“.

Свечаности су присуствовали и представници земаља ратних савезника антифашистичког покрета генерала Михаиловића, гости из Демократске странке, Народне странке и Српске либералне странке. Први пут у послератној историји Србије, јавно је прочитан плакат којим се маја 1941. године Југословенска краљевска војска и четнички добровољци позивају у одбрану земље. Публику су на ноге дизале песме које су изводили Љубомир Манакијевић и Александар Филиповић, популарни Алфи из Кнез Михаилове улице. Свечаност је увеличана казивањем стихова Слободана Ракића и Милана Комненића. Велике аплаузе за интерпретације уметничких и историјских текстова побрали су и глумци Љиљана Лешњ, Наташа Лучанин и Љубивоје Тадић.

А. Чотрић

њеницама, кајање не крију ни руски историчари и ратни ветерани... Огорчен због издаје и убиства великог генерала, Де Гол никада није посетио комунистичку Југославију...

Само је још у Србији и Хрватској, Михаиловић жигосан као издајник. У завери и против њега мртвог, сложни су они који бране од пропасти једну комунистичку грађевину и они који васпостављају једну нацистичку државу.

Србија је и данас, на жалост и срамоту њену, у власти идеје која је Михаиловићу одузела живот, чин, одликовања, најпосле и гроб. Србијом владају наследници оних који су срушили и кућу у којој се Чича родио. Крију од Србије где је вожд равнорског СПО сахрањен.

Плаше се од необележеног и тајновитог гроба, јер знају да је у њему Истина, али још не знају да она не може да се сахрани.

Не може. Да може, онда после СПО не би дошао СПО. Не би на 50. рођендан Српског Покрета Отпора било ни Српског Покрета Обнове.

Нека је вечна слава и хвала генералу Драгољубу-Дражи Михаиловићу!

Вук ДРАШКОВИЋ
председник СПО

ПРЕДСТАВНИЦИ СПО У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ

САМО МУДРОСТ МОЖЕ ДА СПАСЕ ЈУГОСЛАВИЈУ

— подвукао је у разговору са потпредседницима СПО Марјановићем и Пејчићем потпредседник владајуће Конзервативне партије Енглеске, сер Џефри Патије

Потпредседници Српског покрета обнове проф. др Јован Марјановић и Богољуб Пејчић у једнонедељној посети Великој Британији од 7. до 14. маја разговарали су са престолонаследником Југославије Александром Другим Карађорђевићем, потпредседником владајуће Конзервативне партије Енглеске сир Џефри Патијем као и са бизнисменима српског порекла, који живе у Лондону, Лестеру и Дарбију. Представници СПО сусрели су се и са принцом Томиславом Карађорђевићем.

Проф. др Јован Марјановић и Богољуб Пејчић упознали су престолонаследника Александра Карађорђевића са збивањима у Србији пре и после 9. марта, а положају и деловању опозиционих странака у условима нетолерантног и агресивног владајућег режима, који је на таласима национал-комунизма дошао у сукоб са профашистичким државним устројством Хрватске. Сукоб два тоталитарна система, како је истакнуто, гурнуо је Југославију у свеопшти хаос са озбиљним претњама грађанског рата и завођења војне управе. Општи неред поспешују неодговорним деловањем поједине опозиционе странке, које својом активношћу доприносе дестабилизацији Србије и њеном угледу у свету а тиме и продужавају агонију режима који у међустраначким и међунационалним борбама види шансу свог опстанка.

УВАЖАВАМ СПО

Престолонаследник Александар Карађорђевић је изразивао забринутост за судбину Југославије и рекао да српска опозиција треба да има у сталном фокусу Југославију, буду-

Александар Карађорђевић са Богољубом Пејчићем и др Јованом Марјановићем

ћи да демократске земље света а пре свих Европска Заједница и САД не желе, нити прихватају разбијање Југославије и да своју економску и политичку подршку условљавају њеном територијалном целовитости. Он се сложио да опозиција треба да делује удружено и да се њени центрифугални делови морају сузбити јер објективно штете, парламентарној и ванпарламентарној борби, најјачих опозиционих странака у рушењу тоталитарне власти.

— Посебно уважавам СПО — подвукао је престолонаследник Александар Карађорђевић — као националну и демократску странку и учинићу све да она тако и буде представљена у официјалним круговима Европе и САД. Знам да СПО нема финансијских средстава за такве контакте али мислим да и у томе могу помоћи.

Представници СПО су посетили и британски парламент где их је примио потпредседник владајуће конзервативне партије сир Џефри Патије. Он се интересовао за Програм

СПО, посебно за његов економски део, као и са ставовима странке по питању унутрашњих граница Југославије.

Господину Патијеу је речено да СПО не признаје Брозове комунистичке границе Србије, већ само оне утврђене Лондонским споразумом 1915. године, уз напомену да је могуће и разговарати о кантонизацији Југославије како би се избегли међунационални сукоби.

Потпредседник Патије је изразио забринутост за будућност Југославије али је и подвукао да Велика Британија пружа подршку само Југославији у садашњим границама и додао да је наша земља имала „највеће шансе пре свих источноевропских земаља да постане пуноправни члан Европске заједнице“, међутим, да је своју шансу пропустила непотребним међунационалним трвењима.

У току разговора, господин Џефри Патије више пута је поновио да Европа неће бити „учитељ“ ни „арбитар“ у решавању међусоб-

Јован Марјановић са бизнисменима из Лестера

Томислав Карађорђевић и Богољуб Пејчић

них југословенских трвења али да решење види само у мудрости владајућих и опозиционих странака за мирно превладавање политичке кризе.

СРБИЈА ТРПИ ШТЕТУ

Било је речи и о предстојећој посети лидера СПО Вука Драшковића Великој Британији и његовом сусрету са шефом владајуће конзервативне партије господином Крис Патеном као и обостраној жељи за наставак међустраничне сарадње.

Потпредседници СПО Марјановић и Пејчић, сусрели су се у више наврата са групом југословенских емиграната — бизнисмена српског порекла који живе у Лондону, Лестерсу и Дарбију. Они су изнели да Србија трпи велику материјалну штету због свог прокомунистичког режима, јер би многи емигранти из Србије широм света само као туристи остављали годишње око две милијарде долара старом завичају. Поред тога већина њих би, уколико Србија постане демократска земља, пренели свој бизнис тамо, и уз постојеће кључне ресурсе, енергије, хране и радне снаге, с којим Србија располаже као ретко која земља на свету, врло брзо би ушла у ред развијених земаља Европе.

На крају посете Великој Британији, представници СПО разговарали су и са принцем Томиславом Карађорђевићем о актуелној политичкој ситуацији у Југославији и раду опозиционих странака.

Милан КОВАЧЕВИЋ

ЕКОНОМСКИ ПРОГРАМ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ (I)

НИЈЕ ВРЕМЕ ЗА УТОПИЈУ

На трибини посвећеној промоцији економског програма СПО обелодањени су основни акценти тог програма те начини и услови његове реализације. Овај пут представљамо вам део Програма, који се односи на приватизацију српске привреде. Његов аутор је мр Драган Вучинић, дипл. оец.

УВОД

Економски програм Српског покрета обнове заснива се на приватној својини, приватном предузетништву и пријатној иницијативи. Српски покрет обнове залаже се и за постојање јавне својине у областима јавних делатности, инфраструктурних делатности, у заокруженим економско-техничким системима као што су ПТТ, железница и сл. Више месеци је тим експерата радио на целом економском програму СПО за чију реализацију је од посебне важности програм својинског реструктурирања, односно пројекат приватизације српске привреде. Користили смо бројна искуства везана за приватизацију у развијеним тржишним привредама, која су нам послужила као добра основа за изградњу једног свеобухватног концепта претварања друштвене својине у приватну и јавну у нашим условима.

У оквиру овог материјала изложене су основне поставке нашег програма својинског реструктурирања, односно основне поставке модела приватизације српске привреде.

ПРОГРАМ СВОЈИНСКОГ ПРЕСТРУКТУРИРАЊА

Привредни и друштвени систем Југославије деценијама се темељио на несвојинском концепту друштвене својине, што је водило њеном осипању и узроковало општу неефикасност утопијског економског система заснованог на самоуправљању, договорној економији и друштвеној својини. Афирмација тржишног система привређивања била је онемогућена, мотиви привређивања битно смањени, репродукција својине угрожена, а општи економски раст практично блокиран. Стога је у оквиру укупне економске реформе пресудно важна реформа својинских односа и програм својинског реструктурирања.

Српски покрет обнове залаже се за претварање друштвене својине у приватну и јавну, као и друге облике својине изведене из ова два основна својинска облика, за која зна људска цивилизација.

Процесом претварања друштвене својине у приватну и јавну управљаће, подстицати га,

надzirати и спречавати злоупотребе Агенција за приватизацију. СПО је већ основао Агенцију за приватизацију састављену од изузетних стручњака-специјалиста из појединих области науке. Самим тим она је знатно другачија од постојеће званичне Републичке Агенције за приватизацију која запошљава неколико људи. Располагамо јединственом методологијом за процену вредности предузећа и утврђивање цена акција заснованом углавном на немачким искуствима везаним за анализу биланса предузећа. Агенција за приватизацију заједно са запосленима у предузећима у најкраћем могућем року предложила би за свако конкретно предузеће најприхватљивији облик приватизације, јер не постоји универзални општеважећи модел приватизације. Основни модели претварања претварања друштвене својине у приватну и јавну, односно основни модели приватизације које предлагемо су:

- Модел увођења на тржиште капитала
- Модел продаје ван тржишта
- Модел фрагментације

Модел увођења на тржиште капитала (берзанска приватизација) може имати веома различите облике у зависности од циљева који се желе остварити. Акције предузећа могу се појавити на тржишту са најнижом почетном ценом, па затим путем лицитације на тржишту утврдити оптималну продајну цену акција, с тим што треба избећи опасност да најнижи нивои тих почетних цена акција (најнижих цена) доведу до одсуства интересовања претплатника на акције.

Други облик берзанске приватизације састоји се у утврђивању фиксне цене акција која је по правилу повољна. Ова метода омогућује купцима да са великом прецизношћу унапред знају куповну цену акција. Истовремено она омогућује прилагођавање између броја предложених акција и потражње што обезбеђује сигурност и успех целог поступка. Продаја по фиксној цени пружа сигурну основу за расподелу акција радницима и грађанству. Због тога се радничко и народно акционарство најбоље остварује применом ове варијанте приватизације. Код примене овог модела приватизације сви запослени радници, сва домаћа физичка и правна лица као и српски исељеници имали би одређени попуст приликом куповине акција.

Трећа варијанта берзанске приватизације састоји се у продаји половине процењених вредности акција предузећа и тако прибављеним додатним капиталом приступа се пословном и финансијском опоравку предузећа, а након тога предузећа ће знатно лакше моћи да нађу купца за другу половину непродатих акција.

Други модел приватизације ван тржишта углавном се довија путем уступања и преузимања предузећа од стране радника.

Једна варијанта овог облика приватизације подразумева продају интерних деоница радницима тј. радничко акционарство или свим

грађанима тј. народно акционарство. Овај модел је коришћен у разним земљама, у услов да се обезбеде банкарски кредити из којих се финансира један део куповине.

Модел фрагментације може се примењивати код сложених облика предузећа ради њихове поделе на већи број мањих организационих делова на које ће се примењивати неки од наведених основних модела.

Поред претходних модела зависно од конкретне ситуације примењиваће се и други облици трансформације друштвене својине:

— Заједничко улагање са домаћим или страним лицима

— уговори о лизингу (изнајмљивању)

— франшизинг ланци где успешно предузеће укључује у себе већи број мањих приватних предузећа која не могу самостално да опстану на тржишту, али која у ланцу франшизинга могу да опстану специјализирају се за производњу или продају само одређених врста производа у складу са одлукама успешног предузећа које се налази на врху система франшизинга.

Који ће од предложених модела бити примењен зависи од пословно-финансијских резултата конкретног предузећа. Добра и успешна предузећа, предузећа која су на ивици рентабилитета, предузећа са мањим или већим иностраним или домаћим дугом, предузећа која имају мање или веће губитке природно ће имати различите путеве приватизације.

Приликом одвијања процеса приватизације да би се избегло уступање делова привреде непожељним акционарима израдили смо методологију селекције стабилних акционара. Оснивање стабилних језгра акционара треба да обезбеди ефикасну заштиту од покушаја непожељног преузимања привредних предузећа.

У условима веома ниске стопе раста наше привреде, пада животног стандарда, изузетно лошег пословно-финансијског статуса већине предузећа, основни проблем приватизације српске привреде је како изнаћи платежно способну тражњу која ће откупљивати делове или читава предузећа у друштвеној својини, чиме ће се у пракси остваривати приватизација друштвене својине а предузећа добијати додатни капитал. Због тога смо већ обавили разговоре са више стотина наших пословних људи из дијаспоре и стекли сигурно уверење да би у случају радикалних промена у српској привреди у правцу истинске приватизације, успостављања тржишних односа привређивања наравно уз стабилизацију политичких прилика, правну сигурност и успостављање пореског система у складу са решењима из развијених тржишних привреда, реално се могао очекивати знатан прилив иностраног капитала чиме би развојни циклус у Србији био покренут, а пут изласка из економске кризе широм отворен.

У следећем броју: пољопривреда

**Разговор: ДРАГАН
МИЛИЧИЋ, БИЗНИСМЕН,
ДОНАТОР, ДОБРОТВОР**

**МОЈ
НОВАЦ
ЈЕ НАШ**

**Тридесет седам година,
власник капитала од око осам
милиона марака, грађевинско
предузеће, шест стоваришта,
три занатске радње, 13
аутомобила, 200 радника и
250 коопераната... Шта
мислите за коју је странку овај
човек?**

Потез господина Драгана Миличића пример је и подстицај како се таленти појединаца, у овом случају пословност и капитал, уграђују у акције једне странке, са дубоким уверењем да ће добра политика створити шансу истинском опстанку и напретку српског народа.

Иначе, Драган Миличић своје улагање и допринос циљевима и програму СПО изражава речима: „Моје политичко опредељење је традиционално условљено јаким антикомунизмом. Деда и стриц су ми недужно страдали. Када су се стекле елементарне демократске слободе веома брзо сам се определио за СПО. Признајем, највећим делом због њеног лидера. Програм странке и њен лидер уливају ми поверење, јер једини јасно виде будућност Србије, осећају шта тој нашој Србији недостаје и истрајно раде на повратку духовности у овај страдално народ“.

Шта је било пресудно да постане великим добротвором СПО и укаже поверење, лично и материјално, баш овој странци: „СПО је одмах поставио максималистичке захтеве, што се мени као човеку од иницијативе свидело. Наш председник је поштен, добар и само човек, у чију искрену бригу за мој народ нисам никада посумњао. Себе сам видео у странци оног тренутка када је Вук позивајући на слогу, јединство, просперитет и будућност почео да ствара потребне предуслове за рехабилитацију свих националних потенцијала, који су истинска снага за стицање нових политичких и економских позиција Срба у земљи и свету. Оно чиме

сам ја могао да помогнем је — каже сасвим скромно, прескромно примећујемо — новац. У прилици сам да финансијски помогнем напоре ове странке и све док будем у прилици, као што сам сада, помагаћу и финансијски. Имам довољно за живот, нисам себичан, нисам мегаломан, и борба за моју Србију је мој живот!“

Помоћ коју несебично дарује странци притиче свакодневно. Председништву странке дао је на бесплатно коришћење пословни простор од око 100 квадратних метара у новоградњи, комплетно опремљен намештајем, телефонима, клима уређајима, грејањем... „Волео бих да Председништво странке остане у овим просторијама бар годину дана после добијања власти, а разлога за овај оптимизам сваког дана је све више. Странка стиче углед у народу и многима постаје јасно да СПО жели добро Србији“, — примећује Драган Миличић.

СПО ЈЕ МОТИВ

У неравноправној предизборној кампањи коју су режирали победници, задржавајући политички и финансијски монопол, један од одлучујућих фактора неуспеха опозиције била је фанатична медијска промоција комуниста који су информативни простор користили само за сопствену промоцију. „Да је СПО био у прилици да се равноправно појављује у средствима јавног информисања изборни резултати били би сасвим другачији. Наша странка је велика и мања јој боља информисаност унутар чланства. Издвојио сам две хиљаде милијарди динара за покретање радио-станице за страначке потребе, а размишљао и о закупливању канала за емитовање нашег ТВ-програма. То су замашна средства али странци је медијска промоција од велике важности,“ каже Драган Миличић.

У време предизборне кампање покренуто је страначки лист „Оцило“ у Смедеревској Паланци, финансирао прва два броја у tiraжу од по 2.000 примерака и препустио га Окружном одбору СПО. Драган Миличић припада оној врсти људи који својом чашћу и својим делима сведоче да СПО окупља одважне људе на које њихова отаџбина може рачунати у сваковрсном погледу. „Мој општински одбор направио је комисије за одређене грађевинске делатности, здравство, физичку културу и привреду. То су тела сачињена од стручњака из наше странке и квалитетних нестраначких стручњака који ра-

де на доношењу плана развоја Смедеревске Паланке до две хиљаде године. Сваких месец и по дана имамо контакте са сеским одборима и осмишљавамо заједничке акције. Моја девиза је да се у политици делује темељито и поступно и не бих волео да велика економска незадовољства и немири који су на помолу избаце моју странку у први план. Овај народ треба сачувати од предстојећих искушења а ми смо спремни да га водимо.“

МАЛО ЉУДИ — ВЕЛИКИ ПОСАО

Наш саговорник тврди да не очекује никакво напредовање у странци и да садашњу функцију у општинском одбору због пословне презаузетости обавља са пуно тешкоћа: „Немам политичких амбиција,“ каже Драган Миличић, власник грађевинске фирме „Инвест-експорт“, „мој допринос странци већи је што је снажније и моћније моје предузеће, јер тиме расту и финансијске могућности да помогнем СПО“.

За 37 година овај млади пословни човек стекао је замашни капитал, чија се вредност процењује на осам милиона марака. Власник је грађевинског предузећа „Инвест-експорт“, поседује шест стоваришта, три занатске радње, бирое у Смедеревској Паланци и Београду, возни парк од 13 аутомобила који су често на располагању странци. У свом предузећу запошљава 200 радника а још 250 радника везао је кооперацијом за себе. Бави се високоградњом и иза њега је око 50 завршених објеката, међу којима су пословни и тржни центри од по четири хиљаде квадратних метара, стамбене зграде и обданишта у Београду, Младеновцу, Петровцу на Млави, Смедеревској Паланци. Разграно је посао тако да се бави и трговином грађевинским материјалима, а тим стручњака који воде његове пројекте не броји више од десет људи.

„Ја сам пре девет година схватио, при чему остајем и сада, да ми друштвени сектор није никаква конкуренција. Мени одговара друштвени сектор јер је скуп, спор и некавалитетан и у сваком надметању за посао ја сам у преимућству, јер сам у старту 30% јевтинији, али ми не одговара то што тај друштвени сектор економски ослабљује ову државу, што је доводи до колапса и што исцрпљује народ до ивице глади. То је други разлог због којег сам се укључио у политику.“

У условима у којима Република Србија спречава приватизацију, доноси неповољне законе и дестимулирајуће порезе, приватна иницијатива држи данас 10% укупне српске реализације производње. То није мали проценат имајући у виду да је остварен за само неколико година колико приватна иницијатива води неравноправну борбу за опстанак у монополисаном привреди. „У приватном послу има много места и свако ће проћи онолико колико је стручан и колико се трудио. Не треба се бојати, ако немате знања можете прочитати. У раду је неопходно поштовати пословне законе: бити од речи, знати шта уговараш, радити квалитетно и брзо и поштовати рокове. Треба кренути од конкуренције са малим капиталом и малим пословима. Већи послови касније доносе

већу добит и захтевају већа улагања. Тек после 3 године ја сам почео себи да градим кућу. Конкуренције се не треба плашити, она је неопходна, јер вас мотивише да будете бољи, али и приморава на борбу за посао."

Са великим задовољством објашњава нам да запошљава само 4 административна радника. Предузеће је организовано по угледу на сличну грађевинску фирму у бившој Западној Немачкој, радници су у просеку два и по пута више плаћени него у друштвеном сектору одговарајуће струке, али раде дупло више: „Чињеница је да нерад не плаћам ни у ком облику. Сваког месеца компјутер исказе како који производни објекат послује и профит је мера за мотивацију мојих радника јер им дајем неограничену могућност зараде. Губитака не сме да буде ни на једном објекту. Девет година својим радом негирам овај систем."

ЗЕЛЕНОВИЋ НИЈЕ ГАРАНТ

Од како се политички ангажовао сваког дана у његовом предузећу смењују се општински и републички инспектори. Његов годишњи приход износи 15 милиона марака а процена плана за ову годину је 30 милиона марака. Важи за „малог привредника“ који ради највеће послове и оставља држави највеће порезе. За прошлу годину за порез је издвојио 1.500 милијарди динара без доприноса. У модерној држави порез је светиња, али је стимулативан за онога који улаже и хоће да производи. Велики доприноси и порези у социјалистичкој привреди дестимулативни су за велика улагања: „Ако уложим у посао милион марака, за годину дана са садашњим пореским стопама, тај износ се обезвређује за половину. При таквој пореској политици ми нисмо интересантна земља за гастарбајтере који губе поверење. Моја чиста добит за прошлу годину, после издвајања за све порезе, доприноси и фондове била је око 1.600 милијарди динара," каже Драган.

Питамо га да коментарише СИВ-ов програм и најновији програм владе Србије: „Мислим да је СИВ-ов програм напор да створимо тржиште по угледу на економски развијене земље. Премијер је затекао привреду у домаћинском стању и покушао да на југословенском плану разбије трапаваг комунистичког мастодонта. Његово опредељење за приватизацију, за чврсту валуту и измену политичког и економског система ја као привредник подржавам. Програм Зеленовићеве владе не одступа у значајној мери од претходних српских програма и не видим у њему гаранта за будућност Србије," тврди Драган Миличић.

Наставио је дух древног српског задужбичарства које је било понајвише одлике српског доживљаја саборности и осећања заједничарства и припадања великој екуменској породици православних културних и високо цивилизованих народа. Обнављајући традицију ктиторства у Србији у селу Придворици започео је изградњу цркве као своје задужбине. За 16. новембар очекује се да ће радови на њој бити завршени и да ће бити освећена.

Славица ЛАЗИЋ

ПРАВНА АКРОБАТИКА ШТА ЈЕ СА „МИТРАЉЕСЦЕМ“?

Безмало све знамо о 9. марту ове године у Београду. Или смо учествовали у догађању или пратили „сиров материјал“ НТВ Студио Б, или касније гледали тв снимке, уређене па и „монтиране“, и многочасовни пренос расправе у Народној скупштини Србије.

Сећате се, наравно, и оног младића, који се, негде на почетку „дешавања“ попео на борна кола милиције, скинуо митраљез, пронео га у наручју кроз скупину милиционара и демонстраната, ушао у хотел „Мажестик“ (одакле је и пошао, уосталом) и предао га полицајцима. На први поглед, све је то изгледало наивно и лично на неке сцене из наших „ратних филмова“. Али, после се испоставило да није све баш тако: **један угледник из опозиције озбиљно је предложио да овај младић буде одликован (ваљда) као народни херој? Међутим, било како било, испричаћемо шта се након тога чина све случило овом „митраљесцу“.**

Наиме, пошто је предао митраљез (несумњиво) полицајцима који су у цивилу седели у „Мажестик“ — ови су га лишили слободе. По пријави, то је било 9. марта у 12,30 х. Након криминалистичке обраде — сутрадан у 10,30 х — спровели су га и предали дежурном истражном судији Окружног суда у Београду, а за кривично дело тешке крађе (чл. 166 КЗ Србије). По полицијском резону овај Новосађанин, тридесетогодишњак, **Иво Ђукановић**, запослени машински инжењер, неосуђиван, одузео је **туђу покретну ствар** у намери да је присвоји и тиме прибави себи или другом противправну имовинску корист, а митраљез је неспорно **скуп**, биће да је и тежак, па отуда и **тешка крађа!**

Када је дежурни заменик Окружног јавног тужиоца примио кривичну пријаву закључио је (било је ту и других саветника из струке) да **полицијска правна оцена** никако не стоји и нашао другу правну квалификацију: **учествовање у скупини која изврши насиље** (чл. 230 КЗ Србије). Ово кривично дело, иначе, постоји ако одређено лице учествује у скупини људи, која заједничким деловањем лиши живота неко лице, или му нанесе тешку телесну повреду, изврши паљевину, оштети имовину у већем обиму или учини друга тешка насиља, или ако само покуша да изврши оваква дела. Казна је — од три месеца до пет година затвора (за коловођу од једне до десет. Овде је тужилац нешто пренебрегао: време учешћа Ђукановића у догађањима, будући да је већ био лишен слободе када су почела насиља са обе стране. Дежурни истражни судија Окружног суда у Београду, је имајући у виду све ове „чињенице и околности“, а свакако и лично учиниоца, након испитивања пустио Ђукановића да се брани са слободом (о пријави се одлучује касније). Тужилац је био стаман и остао је како при својој квалификацији

дела тако и при предлогу за притвор. За притвор је „имао“ ове разлоге: околности указују да би остајањем на слободи **омео истрагу утицањем на сведоке — ону двојицу полицајаца којима је предао митраљез** (које уопште не зна, сем ако су га до довођења судији „обрађивали“ па их тако упознао), односно, да би поновио дело — иако су већ од претходне вечери на улицама били тенкови и ама баш ништа се више није насилнички дешавало нити је било „шеме“ за неко ново насилничко деловање „скупине“.

Иза тога долазе друге правне наопакости. Наиме, истражни судија доставља предмет већу Првог општинског суда као суда стварно и месно надлежног да поступи по неслагању о одређивању притвора између њега и тужиоца. Веће у том случају има право да одреди притвор или одбије предлог тужиоца. Веће то не прихвати и после разних натезања (шта се може — пословично је да два правника имају увек десет различитих тумачења!) без одлучивања уступи предмет надлежном општинском тужиоцу „да он лупа главу“. Овај „шта ће-куд ће“ — стави захтев за спровођење истраге и понови предлог за одређивање притвора, али за **кривично дело противстајања (спречавања службеног лица у вршењу службене дужности — чл. 213 КЗ Србије)** и то за тежи облик: при вршењу послова јавне безбедности, односно чувања јавног реда, где је казна од три месеца до пет година затвора. То је тек било збуњујуће и за лаике и за правнике! Како се може мислити да је одузимање митраљеза спречавање службених лица у вршењу послова јавне безбедности, када је било очигледно да би његова употреба била **пуцање на голоруки народ**, ако хоћете грубље — на Србе у Београду, у то време сасвим мирне демонстранте? Међутим, не треба се чудити, пошто су неке генерације биле опседнуте филозофијом апсурда, а Ками каже: „Логично — то ће рећи нетачно“. Свеједно, показало се да ни ова инкринација уопште не стоји, па се тужилац (нижи) врати понова правној оцени вишег тужиоца — Учествовање у скупини... Сада се спроводи истрага против „митраљесца“ за кривично дело које смо објаснили, а можда му је (немамо веродостојно обавештење) одређен и притвор. У оваквој правној еквилибристици могућно је да нижи судија буде „старији“ од судије, који је већ о притвору одлучио пуштањем на слободу, па да накнадно ухапси „митраљесца“. Свеједно што се нису промениле околности на основу којих се одлучује има ли или не места одређивању притвора.

За утеху свима: верујемо да ће „јунак“ наше приче боље проћи на суду него да су га — хвала Богу — дали судији за прекршаје тога 9. или 10. марта. Сигурно би дуже био у затвору.

Бане ПЕТРОВИЋ

КОМЕРЦ

Својим члановима и симпатизерима нуди предмете са обележјима странке:

1. Мајице
2. Постере
3. Беџеве
4. Значке
5. Позлаћене значке
6. Привеске
7. Позлаћене привеске
8. Налепнице
9. Подметаче за чаше од плуте
10. Стоне календаре
11. Заставице за кола
12. Ливене отварање за чаше
13. Оловке
14. Кожне омоте за личне карту
15. Кожне омоте за возачка документа

16. Кварцини сатови

17. Заставе свих димензија

Предмете са ликом Вука Драшковића:

1. Постере

2. Мајице

3. Беџеве

4. Фотографије свих димензија

Предмете са ликом Драже Михаиловића

— Чиче:

1. Постере

2. Мајице

3. Фотографије свих димензија

Поруџбине и информације на адресе: Поручника Спацића и Машера 16/57 и Славољуба Вуксановића 14.

Тел. 507-454 9-20 часова и 583-049

16-20 часова

НАРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наручујем ком. _____

под бројем _____

Наручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару **ПОУЗЕЋЕМ!**

Име и презиме _____

улица и број _____

место и поштански број _____

Тел

бр.

л.

к.

потпис

КОМЕРЦ

**ВАМ НУДИ ЈЕДИНСТВЕНУ ПРИЛИКУ
ДА ПОРУЧИТЕ КАСЕТУ**

**ПЕСМЕ СРБИМА СВЕТИТЕЉИМА: СВ. САВИ,
СВ. АРХИЕПИСКОПУ АРСЕНИЈУ, СВ. КНЕЗУ
ЛАЗАРУ...**

СПО КОМЕРЦ

ПРУЖА МОГУЋНОСТ НАБАВКЕ ГРАЂЕВИНСКОГ МАТЕРИЈАЛА ПО
НАЈПОВОЉНИЈИМ ЦЕНАМА. ЗА ВЕЋИНУ ВРСТА РОБЕ МОГУЋЕ ЈЕ
ОДЛОЖЕНО ПЛАЋАЊЕ.

Информације на тел. 600-222, локал 9979.

**ПОЈЕ ДРАГОСЛАВ — ПАВЛЕ
АКСЕНТИЈЕВИЋ**

Цена касете је 150 динара. Поруџбине и информације на тел. 600-222 лок. 9979

РЕЧ НА РЕЧ

Професор Факултета ликовних уметности у Београду за „Српску реч“ говори о црном таласу, слободи стваралаштва, комунистима... белим орловима.

У својој књизи „Град, ђубриште, зам-мак“ Леонид Шејка је фебруара 1967. године о младом сликару Радомиру Рељићу записао следеће:

„Далеко превазилазећи при-проста саопштења прихватања света или отпора према свету, чиме је толико засићено сликарство данашњице, и одбацујући патетичну претензију да се подигну метафизичке завесе овог света, он започиње своју игру на таласима људских смејурија, а завршава на одбраном телу свеукупне светске комедије ствари. Свет можда постаје све више једна Рељићева слика и Рељићев посао се састоји у томе да само репродукује ову објективну слику, тако да је свака слика одјек низа слика, које ми називамо свет. Рељић, заправо, не слика предмете и бића, већ се предмети и бића на његовом платну инкарнирају. Вид, систем, процес, по којем се ствари и бића инкарнирају на Рељићевом платну, и јесте њихово битно демаскирање.“

Сам Рељић се својих и стваралачких почетака своје генерације овако сећа:

— Академију ликовних уметности завршио сам 1961. године, када сам почео и да излажем. Што се тиче тог доба, за сликаре је било врло угодно, такорећи. Ја и моја генерација припадали смо андерграунд уметности, али не у оном смислу алтернативе, како је то на Западу. Ми смо били препуштени сами себи и у томе је највећа вредност свега што је тада настало. Могли смо да радимо како хоћемо, у нашим уметностима, без супервизије политичара. Наравно, по цену да останемо незапажени и непризнати. Али, ипак је то била предност. Док су на једној страни прихватили друштвене улоге и постали „уметници — друштвено — политички радници“, што им је омогућавало да музу фондове и да им се слике откупљују кад год су то хтели, с друге стране налазили су се Тошковић, Дадо Ђурић, Љуба Поповић, Влада Величковић и остали који су прославили наше сликарство у свету. Била је то уметност без страха.

Ипак, у једном тренутку проглашени сте припадником „црног таласа“?

— Градски комитет је 1972. године саставио тај извештај о „црном таласу“ у сликарству. То је било јако смешно. Тада је ваљда дошла директива да се уметност оптужи за

РАДОМИР РЕЉИЋ, сликар

СРБИ СУ ЈОШ УВЕК ПОД ОКУПАЦИЈОМ

политичке и привредне промашаје, да се тако убеди грађани да су уметници ти који руше ову земљу и „тековине револуције“. Од тог појма ми се, иначе, пење желудац. Видели смо какве су те њихове тековине.

Тај суманути напад је, наравно, дошао од сликара који су били чланови СК. Ако прочитате новине из тог доба видећете да су за напад одабрани сликари који нису били чланови те једне једине партије. Претпоставља се да су извештај заједно „закувавали“ уважени професор, сада у пензији, Бошко Карановић, Милош Бајић, професор и Александар Луковић, професор. Углавном њих тројица. Међутим, власт није подизала оптужнице — само су нам направили добру рекламу, и код нас и у свету. Све је нагло престало, исто онако како је и почело, након месец дана. Схватили су и они сами колико су били глупи, али не само да су глупи већ и заслепљени, да су фанатици. А сви смо врло добро знали зашто су ова тројица сликара доживели афирмацију, и да таквих има још. Када се сликар бави комунизмом, значи да нешто није у реду са његовим талентом.

ОТАЦ ИЗ НОВИНА

„Инквизиторима“ је несумњиво погодивао Ваше порекло. Наиме, Ваш отац је под нерасветљеним околностима страдао 1942. године, у униформи официра Југослаvensке војске у отаџбини.

— Ја сам одувек мислио о свом оцу и дуго нисам знао узроке његове погибије, док сам ја још био дете. Мој отац Миленко Рељић, артиљеријски капетан, погинуо је 1942. године близу села Космовац, на обронцима Саве Планине. Убијен је у окружењу једног партизанског одреда. Још један од многих партизанских злочина. Пре годину дана, у фелџонима у листовима „Погледи“ и „Српска реч“, пренети су одломци из књиге Звонимира Вучковића „Сећања из рата“. Први пут је публикувано и име мог оца, онако како је достојно њега и његове официрске заклетве и части. Он је био у штабу ђенерала Драже Михајловића на Равној Гори. Током рата, постављен је за команданта места Горњи Милановац. Видите, све то што сам од раније знао о свом оцу није сметало мени, али је наравно сметало другима, тако да су се догађале потпуно комичне ствари. Ја бих то назвао „комунистички театар апсурда“. Када сам 1972. године почео да радим као асистент на Академији ликовних уметности, садашњем Факултету (ФЛУ), тадашњи професор Божа Продановић, сликар, звао ме је у деканску канцеларију и интересовао се о мом оцу. Онда ми је поставио питање колико сам ја имао година када је он погинуо. Одговорио сам да сам имао четири године. Божа Продановић је одахнуо, јер је закључио да нисам могао да будем заражен „непријатељским утицајима“.

Тек пре неколико година сазнао сам како је тачно погинуо мој отац. Мој брат од тетке, опростите због фамилијарности, професор књижевности у основној школи, обавестио ме је о свом случајном открићу. Наиме, листајући у школској библиотеци „Зборник докумената и података о НОР-у југословенских народа“, пронашао је извештај комесара партизанског одреда који се звао Милисав Игња-

тових — Јанко. Тај Јанко, партијски руководиоцац Нишавског НОП одреда, иронијом судбине, те исте 1942. године стрељан је као непријатељски агент, од стране својих другова. У свом извештају он врло суво набраја догађаје, па између осталог и како је његов одред опколио групу официра Југословенске војске у отаџбини, међу којима је био и мој отац. Партизани су, види се даље из извештаја пошли на Суву Планину да би се снабдели качкаваљем за зиму. Сазнали су за групу официра и одлучили да је нападну, мада им је било јасно да се не ради о борбеној јединици. О њиховој храбрости сведочи и дилема да ли да нападну дању или ноћу, што такође стоји у извештају. Сачекали су мрак и напали. Мој отац је тешко рањен. Саслушавали су га. Уместо да га превију и спасу му живот, они су га саслушавали и убили!

Ни у периоду најрђег идејног монолитизма сликари углавном нису упражњавали вулгарни марксистички „поглед на свет“, онако како су то чинили писци, или ти „инжењери људских душа“. Да ли је сликарима, управо због неразумевања и незаинтересованости људи на власти, остављен безопасан гето у коме су могли да чине повремене „антидржавне“ испаше?

— То је врло једноставно објаснити. Већ 1953. године у Програму СКЈ унесена је чувена идеја о слободи стваралаштва. Уопште, бесмислено је уносити тако нешто у било који политички програм. Међутим, шта то објашњава. Објашњава да су сликари блиски политичком руковођству чекали одређени сигнал из врха. Управо тада почиње да буја модерна уметност, нпр. апстрактно сликарство, неки видови експресионизма... Сада, кад правим преглед тог нашег послератног сликарства, за мене је то период који није много успешан, у оном смислу да су се у њему појавила имена великог формата. За мене је овај период значио симбиозну уметника и власти. Добро су се слагали.

КОМУНИСТИ ПРИМИТИВЦИ

Говорите о целокупном послератном периоду?

— Говорим о периоду између 1953. и 1960. године. Он је карактеристичан и по томе што је припремио моју генерацију. Ми смо се, најзад, појавили на овом свету самим рођењем. Ми смо заиста били одани само уметности. Друго нас се није тицало. Ми смо желели да стварамо наше опусе и да избегнемо тај социолошко-културолошки контекст. Ми смо желели само да урадим своје сликарство.

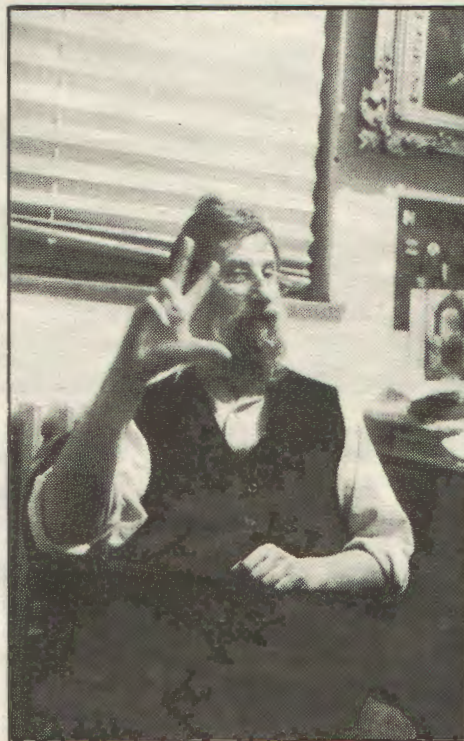
И тако смо, као друштво се непрестано демократизујући комунисте преваспитали у социјалисте „европског типа“?

— Ха, ха! Немојте ме засмејавати. „Социјалисти“ су комунисти под другом, уствари префарбаном старом фирмом и то тако лоше префарбаном, како то лепо каже песник Станисављевић, да се виде ранија слова. То је комунизам који траје. Неки људи овај период зову и посткомунизам. Међутим, власт је и даље комунистичка. Наравно, утеха је што се појавила опозиција, што су опозиционе странке озакоњене. Јер, Србија је увек имала латентну опозицију, али ван закона. Ја лично по-

лажем велику наду у СПО јер мислим да је најрадикалнија. Главни интерес српског народа је демократија. А демократија не подразумева комунисте. Комунисти би требали да се повуку и да живе свој мали живот, да се баве поврћем и цвећем, као и њихов велики учитељ Броз. Одвратно је што се та мртва идеја и даље развучи над Србијом.

Волео бих да ме неко убеди са Слободан Милошевић није заклету комуниста. Па он је на свечаном ручку, приређеном у част председника СССР Горбачова, када је овај био у посети Југославији, дословце рекао да је социјализам законита будућност човечанства. Замислите, да ли он уопште зна што су будућност и време као појмови? Будућност, па још законита?!

О томе се, нажалост, не размишља довољно — колико је свирела та комунистичка игра са једним народом.

Позабавимо се мало САНУ, чији сте дописни члан од 1988. године. Шта се унутар њених зидова данас догађа?

Могу да говорим само у своје име. Академија наука и уметности је за мене одвек била кућа светлости, али у правом смислу. Ту је сакупљена и чувена бит српског народа, историја његова. Не могу због неколико академика, који се и даље баве комунизмом, да кажем да је академија приступила власти. Пошто се политички догађаји у Србији и око ње тако брзо одвијају неки мисле да би, Академија требало једном недељно да издаје билтен и износи своје становиште о тим догађајима. Међутим, то ипак није мисија Академије. Подсетићу вас, уосталом, да је на својој прошлој годишњој скупштини Академија одлучила да се тада једино постојећа странка исели ван зграде. Међутим, ово неколико академика: Добрица Ћосић, Михајло Марковић, Антоније Исаковић, Милош Мацура који

су (изузев Ћосића), сви у главном одбору, могу слободно да наступају у јавност, све док се та интелектуална јавност не запита зашто и за кога они то раде.

Наравно, и Академија је претрпела неке непријатне последице после рата као и остале културне установе на које су комунисти немилосрдно насртали. Мислим да нису успели да је подреде, и поред тих давнашњих чланова комунистичке а сада СПС партије, који унутар Академије делују.

Ја мислим да комунистички примитивци заправо и не знају шта је то Академија наука и уметности.

СРПСТВО КАО ЗНАТ

Поред експонираних чланова СПС, сигурно постоје и „симпатизери“. Колико је према Вашим сазнањима таквих?

— Ово је питање већ за „Квискотуку“ али ја заиста мислим да их је мало. Јер, остали чланови САНУ су људи од научног и уметничког угледа па им политички ослонац није потребан.

Ви, међутим, од рефлексивна политике у свом сликарству не бежите?

— Да, одувек сам био везан за хералдику, нарочито српску хералдику. Још као дете заволео сам наш грб, двоглаве беле орлове. Мој деда је учествовао у ратовима од 1912-1918. и носио је три Ордена белог орла са мачевима. Један орден је дао мени, још док сам био дете, да га чувам. Касније, када сам постао сликар, повремено сам сликао тај грб. На пример, када сам 1969. отишао у Канаду и насликао аутопортрет с леђа. На леђима сам насликао беле орлове. А оне „критичне“ 1972. године насликао сам портрете мога оца и моје мајке, по фотографијама. Преко њихових биста била је обавијена арпска тробојка. Без петокраке, свакако.

Те су Ваше слике биле излагане на изложбама?

— Јесу. Биле су јавно излагане. Због те слике са српском заставом била је упућена једна усмена примедба из ГК факултету са питањем какви то асистенти на њему раде.

Како су посетиоци изложби реаговали на Ваше слике?

— Прихватили су их, јер то, уствари, и нису биле отворене провокације. Ја сам искрено желео да ти грбови буду део слике.

За неког ко је, попут Вас, прошао пут болног личног искуства питање српског националног јединства сигурно има посебну тежину?

— Захвалан сам вам што сте ми поставили то питање. Данас се појавило српство у виду заната. Мислим да су Срби нормалан европски народ, државотворан, са својом историјом. Државотворност је прекинута доласком Турака, али није нестала. Та државотворност је поново заустављена 1945. године. Сматрам да смо још увек под окупацијом. Отворено ћу рећи да окупаторе треба најзад отерати. Али, видите, сад је одједном конституисан тај Српски национални савет. Још једна удјурма комуниста који су напросто украли идеју г. Вука Драшковића — дочепали су је се за спас свог режима. Србима заправо и не треба никакав Савет него ослобођење.

разговарао: А. ЦВЕТКОВИЋ

СРПСКЕ ЗАДУЖБИНЕ (4): НИКОЛА СПАСИЋ

ОСТАО БАРЕМ РУЧАК ЗА СИРОМАХЕ

Уместо да је назове болницом Николе Спасића, Београд је задужбину крстио Градска болница. Тако је велики српски добротвор постао још једна жртва бахатости власти и закона који су, након невиђене отимачине 1959, опустошили још један фонд. Иако је Србији оставио злата колико је тежак, гроб Николе Спасића данас одржава црква.

Национализација задужбина из 1957. године можда има своја правна обр-разложења, али и поред тога она представља једну од највећих пљачки српског народа. Огромно богатство које је том приликом променило власника наједном је изгубило на својој вредности, вероватно због тога што су пљачкаши били аматери. Уместо да обезбеде богаћење и себе и других као што је то чинио **Никола Спасић**, они су успели да задовоље само себе и то веома кратко. На тај начин је једна од највећих и најбогатијих задужбина — „Задужбина Николе Спасића“ — била онемогућена

да и даље подстиче привредни развој, а обогаћена друштвена својина је постала још тра-љавија и још немоћнија.

САМ СВОЈ РАДНИК

Прича о **Николи Спасићу** личи на приче о осталим задужбинарима. Још као дете је осетио сиромаштво и то га је пратило читавог живота, чак и онда када је постао један од најбогатијих становника Београда. Родио се 1838. и као сасвим мали остао је без мајке и брата. Живео је са оцем који се бавио мум-џијским занатом, који се још два пута женио и

који је сваке године изнова проширивао по-родицу. Био је најстарији син и сва одговор-ност је била на њему. Још као дечак почео је да помаже оцу у радњи, али овај му је убрзо то забранио. Сматрао је да је мумџијски занат претежак за дечака и послао га је на нешто лакше, у кожарску радњу Радована Барлов-ца. То је одредило даљњи Николин живот ко-ји се кожарством бавио све до смрти.

Никола Спасић је био човек посебне на-рави, желео је да постигне много, а сматрао је да за то постоји само један пут: рад и штед-ња. Упорним одрицањем од свега успео је да скупи средства за самосталну радњу и то је био почетак његовог богаћења. Радио је да-ноноћно само уз помоћ своје прве супруге, за њега су радници представљали луксуз. Не можемо рећи да је био вешт трговац, он се није ни трудио да то буде. Правио је опанке искључиво од коже коју је куповао у Београ-ду, продавао их по утврђеној цени и био је вероватно једини трговац у чијој радњи није

било ценкања. За њега су све муштерије биле исте што је често изазивало гнев уважених грађана.

После шест година брака умрла му је жена, али се он веома брзо оженио поново. Никада ништа није реметило његов утврђени ритам. Живео је на посном пасуљу и кромпир, сиромашно, готово аскетски. Већ је био довољно богат када је и даље на својим леђима сам носио кожу за радњу. Једном приликом се толико уморио да је морао да спусти цак и седне на тренутак што је у њему изазвало осећај кривице. То се догодило управо крај једне пекаре и заносан мирис бурака му је заголицао ноздрве. На тренутак је пожелео да уђе у радњу и купи га, али се ипак сетио посног пасуља који га је чекао код куће и одустао. Баш тада је наишао његов отац, који га је видео у тако јадном стању и који је ушао у пекару и купио му бурек. „Никада се срећније нисам осећао у животу, никада раније, ни доцније нисам осетио толику захвалност према оцу“, речи су којима је у старости пропратио тај догађај.

У другој половини 19 в. сви угледни трговци су одлазили у иностранство да би набављали сировине. Тачно се знало где је шта најбоље и најјефтиније. Никола Спасић је био једини који то није чинио. И даље је куповао кожу у Београду која је била скупа и лоше штављена. Један једини одлазак у Осиек било је све што је себи приуштио. Управо тих година је Хамбург постао центар продаје коже и на велико инсистирање свог пријатеља Никола се упутио тамо. Очевици су причали да никада није био тако усхићен као када је видео сву ту јефтину кожу, која се тамо продавала. Није купио ни једну једину, вратио се у Београд и наставио да послује по своме.

Тај тврди начин пословања није био погодан за богаћење. Никола је ипак успео и то само захваљујући свом раду. Како би се он развијао у старости да је остао са другом женом не знамо, али је сасвим сигурно да је до промене у њему дошло са трећом женом Анастасијом — Наком. Она је била та која га је натерала да ужива у ономе што је стекао и која га је заинтересовала за културу. Многи баш њој приписују Николина доброчинства која су наједном почела да се ређају и његову одлуку да створи задужбину.

ОСТАЛО МНОГО

Списак онога што је поседовао и поклоно већ тада је био велики. Имао је кућу на два спрата, у Кнез Михаиловој 33, коју је сам подигао, и још једну у Кнез Михаиловој 19, коју је срушио и на њеном месту подигао нову са првим пасажом у Београду. Основао је „Дом Српског народног инвалидског фонда — Свети Ђорђе“ и „Друштво — ђачко склониште“ за које је подигао кућу у дворишту Палилулске основне школе, са намером да у њему живе деца без родитеља. Пред Балкански рат успео је да оствари своју велику жељу, купује имање Слога са некадашњом кућом Александра Карађорђевића. Много пре своје смрти све то је завештао српском народу, док је мање важну имовину оставио породици.

У тестаменту је веома прецизно изложио своје захтеве. Главна жеља му је била да се

његово целокупно богатство употреби за привредне циљеве и то сходно тренутку. У наставку су следиле остале жеље за које је посебно издвојио новац:

1. Да се подигне болница у Београду на општинском земљишту и да носи његово име.
2. Да се подигну још две болнице у унутрашњости.
3. Да се подигне још један спрат на „Слоги“ и то да се учини пре свега.
4. Да се купи највеће звоно за Храм Светога Саве онда када буде завршен.
5. Да се сахрани у капели Св. Трифуна на Топчидерском гробљу коју је сам подигао и да се она одржава о трошку Задужбине.

Ово су само важније тачке његовог тестаментa, а последња наведена за њега лично била је најважнија. Никола Спасић је сматрао за највећу несрећу ако се не зна где је нечији гроб и било му је веома важно да обезбеди уредно плаћање његове гробнице.

Умро је 1916. као ратни избеглица на Крфу и тамо је сахрањен. Скоро две године после тога његова имовина је била без старатеља, а зграде су коришћене у војне сврхе. Онда је створен привремени Одбор који се бринуо о Задужбини све до оснивања оних лица које је Никола навео у свом тестаменту. Задужбина је озаконена 4.12.1922. и већ следеће године је на себе преузела пренос његових моштију и свечану сахрану на Топчидерском гробљу. После тога је отпочео просперитет Задужбине и тачка по тачка уговора полако су извршаване.

Први задатак Одбора је био доградња спрата на „Слоги“. Ту се појавио проблем, јер по урбанистичком плану Кнез Михаилова више није смела да има двоспратне зграде, већ само троспратнице, а постојећи спрат је био сувише слаб да би изнео толику грађевину. Зато је Одбор сачекао пар година да би увећао средства и подигао ново велелепно здање које и данас постоји у Кнез Михаиловој 47. После тога су на ред дошле и болнице, прво у Београду, а касније још две, у Куманову и Крупњу.

Изградња болнице није ишла лако, новчана вредност се нагло променила тако да завештаног новца није било довољно. Одбор је прелио новац намењен за болнице у провинцији са намером да прво подигне у Београду. Општина која је била дужна да да земљиште, прво га је дала толико удаљено од града да је Одбор одбио, да би на крају доделила на Звездари. Услов Одбора је био да болница носи име Николе Спасића чак и ако се болнички комплекс употпуни зградама које ће подићи Општина. Темели су освећени 1933, Одбор није ни позван да присуствује том чину. Тако је Београд добио „Градску болницу“.

Уз све те nelaгодности Задужбина Николе Спасића је пословала беспрекорно све до 1959. Била је једна од ретких задужбина која није имала проблема са породицом Спасић јер се и ван одредби у тестаменту бринула о Николиним наследницима. Супрузи Наки је оставила осмособни стан, у коме је живела са мужем, и још шест станова, док је остале издавала за дућане, а нешто мање и за становање. Сав приход је користила за развој привреде, чак је и основала путујуће школе које су одлазиле у заостала села да би држале предавања из области привреде и унапређи-

вале производњу. Уз то су сваке године давале по 60.000 динара „Српском привредном друштву“. Све је то било могуће ако се узме у обзир да је Никола Спасић сем своје непокретне имовине оставио за собом 105.749 динара у злату, 33.517 у сребру и 115.261 круна. Са тим средствима Одбор је могао да уради и више него што је тестаментом завештано, тако да је самоиницијативно подигао „Дом за изнемогле и сироте“ у Књажевцу.

Онда је дошла 1959. година и Задужбини је одузето све. Остављена јој је само једна половина стана у величини од 64 квадрата. Пре извесног времена та грешка је исправљена и Задужбина је добила и другу половину стана, али није у могућности да је користи, јер су у њој носиоци станарских права.

НЕМА ВИШЕ НИ ЗА ГРОБ

После те национализације готово све задужбине су угашене, јер нису имале могућност више да се издржавају. Задужбина Николе Спасића је опстала и то захваљујући само тој половини стана која је дата у закуп, и упорности оних који нису желели да је угасе. Наставила је са својим радом онолико колико је могла са малим приходима: помогла је покрет „Горана“, помогла је акцију за избор најбољег земљишта за узгој језграстог воћа у Црној Трави и Власотинцу, такође је наставила са традицијом додељивања награда за 5 најбољих студената Медицинског факултета и 4 студента Пољопривредног факултета, сваке године. Онолико колико може и када може Задужбина и даље доприноси привреди и то само са 64 квадрата. Не смемо ни да помислимо шта би све дала када би као некада поседовала све три зграде у Кнез Михаиловој које и даље красе нашу најлепшу улицу и чији приходи одлазе, за нас, у непознато.

Што се гроба Николе Спасића тиче, Задужбина за њега нема новца. Све што је Никола оставио није било довољно да се његова највећа жеља оствари. Ипак, гроб му одржава црква и он је и даље леп као некад. Сваке године на дан његове славе, Св. Трифуна, неко уважено црквено лице одржи опело. За ту прилику Никола је желео и ручак за сиромасима. Задужбина издвојио прилог према својим могућностима, али то је премало да би се испунила жеља њиховог оснивача. Међутим, ручка ипак има, праве га пароси који живе у близини, а и сами грађани доносе храну и дају је сиромасима. Традиција је преживела, али не захваљујући национализацији и друштвеној својини, већ захваљујући великом срцу тог опљачканог народа који није заборавао жељу свога добротвора.

Сандра ПЕТРУШИЋ

И КАРТЕ ЗА ИГРАЊЕ МОГУ БИТИ КУЛТУРНЕ РЕДАРСТВЕНИЦИ УМЕСТО КРАЉЕВА

**или како се захваљујући
националној историји пороци
могу ослободити пореза**

Занимљив је потез магистра Љубисава Милуновића и Слободана Баштина, академског сликара и дизајнера. Они су ликове из српске националне историје пренели на — шпил карте.

На луксузно урађеним картама налазе се ликови српских краљева Стефана Немање, Цара Лазара, Стефана Првовенчаног и Краља Милана. Ту су и царице Милица, Јелена, Ана и Симонида. Ту су и карте са ликовима Милоша Обилића, Бановић Страхиње, Косачић Ивана и Милана Топлице. Грб Немањића, грб Цара Лазара, грб Обреновића и грб Карађорђевића су „кечеви“, а све остале карте су грбови српских владара. Од три цокера на два су укратко исписани подаци о великим историјским догађајима Србије, а полеђину карата краси грб Краљевине Србије са поруком.

Ова идеја, коју је зачео Љубисав Милуновић, како и сам признаје, одавно је у њему постојала, јер је као рестауратор фресака у српским манастирима често био у прилици да ради на њиховој реконструкцији. Отуда и савршена оригиналност пренешених ликова са фресака у манастирима Грачаница и Студеница и другима.

Ове сувенир карте су у првом издању штампане у Србији у 20.000 примерака и биле

су распродате за време прославе годишњице Косовске битке. Друго издање штампано је у чак 100.000 примерака и такође је распродато, да би се одмах потом појавило и треће издање које је допуњено уцртавањем грбова осталих српских владара. Ускоро се очекује доштампавање тиража трећег издања са још око 150.000 комплета. Имајући у виду вредност ове едиције у историјском, педагошком и васпитном значају Министарство за образовање и културу Србије донело је одлуку по којој се на продају неће наплаћивати порез на промет. Како смо сазнали од самих аутора њихова жеља је да се продајом ове едиције помогне Српска православна црква у свету, јер се, по њиховом мишљењу, она највише бори за спас и просперитет Срба у расејању.

Врло брзо након објављивања ових сувенир карата сличан потез изведен је и у Хрватској под називом „Великани хрватске повијести“. Сликвито сиромаштво хрватске „учитељице живота“ види се управо на овом пројекту. Јер, и за четири „краља“ у целом шпиљу аутори нису имали историјске личности. Штампана су три: Бранимир, Томислав и Крешимир, док је на четвртм „краљу“ одштампана окруњена глава Звонимира. Ту су и „славне Хрватице“ Цвијета Зузорић (одрекла се свог хрватског порекла) и Ивана Брлић Мажуранић, која се никада није изјашњавала као Хрватица. Посебан бисер кога се, ваљда, сем аутора, стиде сви Хрвати, јесу пубови-анонимни хрватски пандури.

В. Р.

НОВО НОВО НОВО
Изашла је из штампе књига

Светислав М. Максимовић
ОНИ СУ НАС УБИЈАЛИ

У новој серији часописа „КОРАЦИ“,
библиотека „Досије“

НОВА СВЕТЛОСТ
Издавачко предузеће
Крагујевац, Лењинова 9
Тел. 034/62-291

После педесет година отворене су странице рукописа најаутентичнијег сведочења о стрељању у Крагујевцу и ратним годинама у овом шумадијском граду и Србији. Писана узбудљиво и потресно на лицу места, ова хроника-дневник, која, на близу три стотине страница, осветљава до скоро забрањену страну наше „светле прошлости“.

Име њеног аутора, Светислава М. Максимовића, познатог песника између два рата и професора историје и књижевности, једног од преживелих са крагујевачког стратишта, до данас се, такође, није смело ни споменути само зато што је, наводно, извршио самоубиство у крагујевачком затвору, 1945. године.

„Они су нас убијали“ је с тога и књига о безименим гробовима. Ни гроб Светислава М. Максимовића не зна се где је. Ухапшен је одмах по завршетку говора пуног горчине над отвореним гробом једног свог ученика погинулог на Сремском фронту.

Као да наслућује властиту судбину, Максимовић, 17. марта 1943. записује: „Можда сам за осуду што слушајући јутрашње плотуне који убијају седам да пишем о њима. Можда сам за осуду што усред најтежег душевног

умора од крви, која се сваког дана пљуском просипа, мислим на то да будућност мора да зна шта се у овим данима збива.

Време ће рећи, ја сам немоћан да иза своје смрти сазнам речи о себи“.

„Они су нас убијали“ је књига пред којом се стидимо јер је било забрањено да се штампа.

Наручите је. Доставићемо вам је уз плаћање поузећем. Цена књиге је 300,00 динара.

ИДП „НОВА СВЕТЛОСТ“
Крагујевац Лењинова 9.
Тел: 034/62-291

Датум: _____

ПОРУЧБЕНИ КУПОН СР-1

Овим неопозиво наручујем књигу ОНИ СУ НАС УБИЈАЛИ по цени од 300,00 динара. Овај износ платићу поштару приликом преузимања књиге. У цену је урачуната поштарина. Књигу шаљите на адресу:

_____ (Име и презиме)

_____ (Поштански број и место) (Улица и број)

_____ (Својеручни потпис)

ПОЗОРИШНА КРИТИКА

НАМЕСНИКУ НЕМА КО ДА ПИШЕ

**поводом представе „Кнез Павле“ (Југословенско драмско позориште)
од Слободана Селенића, у режији Димитрија Јовановића**

Пуна два часа, без паузе, сви протагонисти представе „Кнез Павле“ држали су нашу пажњу и добили заслужени аплауз, а потписнику ових редова дали повода да сопствени „продужени аплауз“ „оправда“, ево, на овај начин... Јер, у питању је представа која то без остатка завређује.

Пред очима гледалишта — уз анимацију и осталих чула — одвијала се ЛИЧНА ДРАМА Павла Карађорђевића, који је као намесник био на челу југословенске државе у једном од најдраматичнијих и „најпоучнијих“ периода наше новије историје. Писац Слободан Селенић (у чију се дораслост висини задатка није ни могло сумњати), написао је „драму с тезом“ коју је — кохерентним драматуршким средствима — изнео до краја, не огрешивши се ни у једном моменту о најбоље вредности ТЕЗЕ—ВОДИЉЕ. Нама остаје само да преведемо ту тезу на жестоки језик узавреле садашњости, а тај би „превод“ гласио: политички хабитус вође или владара, најчешће је ЛИЧНА ТРАГЕДИЈА која се очитује као народна или НАЦИОНАЛНА ДРАМА. Селенић је, у свом интегралном тексту, од реплике до реплике исписао једну могућу и стварну страну историје која се нити једним својим „ставом“ није повела за потребана „актуалног тренутка“, нити понела удварачки спрам (махом) нижих страсти великог броја наших водећих политичких савременика. Речју, писац је написао достојанствену и ОТМЕНУ драму, о времену и личностима када су се губили и достојанство и отменост, и рат и мир...

Редитељ Димитрије Јовановић, „штриховао“ је интегрални Селенићев текст, а његове интервенције (као легитимни редитељски рад на тексту), не само да нису представи одузеле од вредности и ваљаности, него су јој и допринеле, чини се до саме перфекције. Но, редитељев је основни тон — приступајући режији „драме с тезом“ — остао имун на изазове дневне политизације, у тренутку када је такав имунитет најтеже очувати. И баш због тога што се ни режијом, ни око режије није бавио увек допадљивим намигивањем дневно-политичким опцијама, он је постигао оплемењени ангажман који представи даје упечатљиву, па и потресну актуалност. У једном недавном интервјуу, на питање о „трагичном расколу између хрватског и српског народа“, Јовановић је одмерено одговорио: „Раскол између хрватског и српског народа је реалност која нам, на жалост, једино преостаје. Проучавањем времена које драма обухвата, човека ухвати језа колико се баш ништа није

променило од тада па до дана данашњих. Једино нам остаје нада, и то све мања, да се још једном неће поновити оно што се у међувремену збило...”

Тако се нада редитељ, а нама преостају сопствене слободне процене којима ћемо учвршћивати наду, али и јачати вољу!

Многе је мудре, уверљиве и покадшто импресивне реплике изговорио на сцени насловни лик (у изузетно успелој глумачкој стилизацији Ирфана Менсура), а неке од њих су, у нашем доживљају, одзвониле „драматскије“ од драматичних изјава политичара-савременика са наше живе сцене. На пример, ка-

же Кнез Павле: „До ђавола, ја нисам СРПСКИ КРАЉ, већ југословенски намесник!“ или, вели НАРАТОР (у маестралној интерпретацији младог Н. Љубишића) изговарајући последњу реплику комада: „Даме и господо....., ОВО ЈЕ САДАШЊОСТИ!”

Колико је „драма с тезом“ о агонији Југославије 1941, садашњост, колико је садашњост дилема насловног лика „да ли уништити принципе или народ“, колико је садашњост политички однос између југословенског владара и првог човека Хрватске (Мачека) — процените сами у блиској будућности. Кнез Павле је отишао сачувавши, ипак, ПРИНЦИПЕ, а ми ове редове исписујемо у тренутку када се не зна: ко је ИЗДАО НАРОД...

Даме и господо, ово је садашњост!

Олга СТОЈАНОВИЋ

DOCTRINA

- 1. PEČAT SVETOG JOVANA** — sunce inteligencije i nauke, znamen svetlosti i blagosti — pravda za sve! (Sa poslatom). Cena 150 din.
- 2. VBLIKI JREKIJEV PEČAT** — pečat pobeде; snaga i univerzum! Is dubine najdublјeg ponora on izvlači novu iskrу života i — pobeđuje! (Sa poslatom). Cena 150 din.
- 3. SOLOMONOV PEČAT TAJNI** — talisman neograničenih моћи! Služi u sve svrhe! (Sa poslatom). Cena 150 din.
- 6. SVEMOĆNI PEČAT LAO-CEA** — donosiлаo sreću! Nјегоvo delovanje ovisi o vaшој želјi! (Sa poslatom). Cena 150 din.
- 7. TRI SOLOMONOVA KLJUČA:**
PRVI KLJUČ — znak svetlosti i pečat volјe! Čuva od smrti i od srčanih болести, niskог pritiska, aneurizmi i epidеmiјskih болести! Donosi bogatstvo!
DRUGI KLJUČ — štiti od svih mogućih neprijatelја, otklanја opasnost od smrti u dvoboјima, uličnim neredima, ratovanјima, epidеmiјama, groznoe i opasnih čireva! Donosi dobro zdravlје!
TREĆI KLJUČ — učvršćuje ljubavne veze i sklad između muža i žene! Čuva od mahinacija i mržnje neprijatelја! Ženama služi kao zaštita od užasnih i kobnih болести poznatih kao rak! Uklanja od ljudi sve smrtne opasnosti, kojima oni mogu slučajno ili namerno biti izloženі! Donosi ljubav! (Sa poslatom). Cena po ključu 150 din. Komplet 300 din.
- KINESKE AMAJLIJE** — moćne amajliје ispisane pismom poznatim kao nebeska—kaligrafija! Izradујemo ih za: (9) ljubav, (10) brak, (11) sreću, (12) protiv zla, (13) privlačenje bogatstva, (14) poslovni uspeh, (15) obezbeđenje sigurnosti, (16) dug život! (Sa poslatom). Cena 100 din.
- 17. ERISTOV TALISMAN** — prosvеđuje sve razumne duše; sija u tami sumnje; probija tminu neznanja, a tama ne može da ga obuhvati, uhvati ili zateđi! Ukratko — za sve životne prepreke! (Sa poslatom). Cena 150 din.
- 18. KINESKA ISKOVITA AMAJLIJA** — najoriginálnijeg dejstva; ona сама sugeriše svoju lekovitost! Čudno ali istinito! Nešto kao čari prirode — neverovatno snažno umirujuće sredstvo! (Sa poslatom). Cena 150 din.

Obaveštenja i narudžbine na tel. 036/340 — 798 ili na adresu: I. S. Karadorđeva 224/3; 36.000 Kraljevci. Proizvode dobijate u roku od pet dana sa specijalnim uputstvom za primenu! U cene proizvoda niје uračunata poštarina — plaćanje pouzdaomi Diskreoiја strage sagarantovana! Određenom broју narudžboica sledе nagrade!

U ime istine, svetlosti i ljubavi, oni ma koji se budu pridržavali uputstva lično garantujem uspešno dejstvo ovi proizvoda!

Marko Jurajević

**КЊИЖЕВНА КРИТИКА: ВЛАДИКА НИКОЛАЈ
ВЕЛИМИРОВИЋ**

**ОПРОСТИ,
ВЛАДИКО!**

Онако како се духовност и државност српског народа не могу замислити без српског средњовековља, тако се ни књижевност његова не да замислити без средњовековне књижевности српске. Са давних и дубоких извора православне хришћанске духовности напајаће се моралном чврстином, човекољубљем и језичком чистотом најумнији и најдаровитији, налазећи у традицији могућност да одговоре на изазове свог времена. Најизразитија личност таквог пута у нашем веку је Владика Николај, црквени великодостојник, мислилац, песник, пророк, и још један полувековни изгнаник наш који нам се, коначно, вратио.

Пише: Љиљана ШОП

„Знаш ли, дете моје, зашто победоносни народ трпи поразе од своје неслоге и раздора, и једе хлеб загорчан сузама и пакошћу? Зато што победи крвнике око себе, а не победи их у себи.“

*„И Тебе, домовино моја, и Тебе је — опрости — тумач душа моја.“
Николај Д. Велимировић*

Онако како се духовност и државност српског народа не могу замислити без српског средњовековља, тако се ни књижевност његова не даде замислити без средњовековне књижевности српске. Са давних и дубоких извора православне хришћанске духовности напајаће се моралном чврстином, човекољубљем и језичком чистотом, вековима, најумнији и најдаровитији, налазећи у традицији и континуитету виталну могућност да одговоре на изазове и питања свог времена, да осветосаве голготски пут свога народа све до

наших дана. Најизразитија личност таквога пута у нашем веку је Владика Николај, црквени великодостојник свакако, али ништа мање од тога и мислилац и књижевник, и још један полувековни изгнаник наш који нам се, коначно, вратио. И тек када сва писана дела његова постану саставни део наше књижевне баштине, моћи ћемо да кажемо како смо, можда, спрали са себе наметнути нам грех ћутања, прећуткивања и заборавља.

ОХРИДСКИ БИСЕРИ

Светска књижевност, без сумњи и зазора, могла би се подичити **Молитвама на Језеру** и сврстати их у своје лирске, мисаоне и духовне врхунце. **Молитве на Језеру** спадају у онај низ класичних дела пророчке и пророчанске занетости и просветљења за која понекад не верујемо да имају свог једног и јединог аутора, толико бивају укоренења у једној духовности и сједињена с њом.

Разумљиво је да ће лаици у питањима вере доживети и тумачити **Молитве** другачије

од верника, а тежиште у анализи световног карактера преноси се на етичке димензије и естетске вредности текста. Свој чудесни моливени венац саплитао је Николај Велимировић над Охридским језером, далеке 1921—22. године с таквом концентрацијом срца, ума и душе на питања живота и смрти, добра и зла, сумњи и вере, истине и обмана, да је конкретно језеро постало симбол у коме се, као у неком имагинарном простору, зрцалила његова душа, већ тада спремна на патње и жртве које су га тек чекале у непрозирној тами времена. У свом личном боготражењу и окрепљењу душе вером Николај Велимировић не заборавља ни једно морално питање, ни једну природну дилему разапетог људског духа, ни једну овоземаљску заблуду, чежњу, нити муку ослабљеног човека, као ни биолошку, емотивну и интелектуалну подвојеност његову. Указује му, напротив, на дубоку и спасоносну везу између љубави и тајне, на суштину разлике између говорљивог и ћутљивог језика, на снагу и многиликост **причања** као и неисцрдног начина за исказивање иначе једноставне суштине среће, на историју душе као поузданог тумача историје свега створеног, на заводљивост царства земаљског којој се није ни лако ни једноставно одупрети у сновиђу царства небеског. Учи га лепоти практичног живота испуњеног чињењем добра и служењем истини, лепоти мишљења и говорења, дакле, постојању кроз моралне кодексе и уметнички чин. Светосавски просветитељски нагон Николајев зрачи из **Молитава на Језеру** и само се тако може схватити књижевно **оваплоћење** свих оних бескрајних тиховања и ћутљивих говорења која је Владика, сасвим сигурно, претпостављао говорљивом језику. Тако су, срећом, барем једним својим делом, ове велелепне и потресне молитве у себи постале и молитве за нас и уместо нас.

Нека ми буде дозвољено да се начас обрем у времену нашем. Не могу се отргнути утиску да чињеници што је Владика био и писац имамо да захвалимо што савремену српску књижевност обогаћују и дела какво је Десанкино **Трајим помиловање**, и многи стихови Матије Бећковића, Љубомира Симовића, Слободана Ракићића, Милана Комненића и других... (И сам Бећковићев наслов **Чији си ти, мали?** доводи до нас, правим и светлим путем из једне од најлепших Владичиних Беседа!)

СВЕТА ДРАМА КОСОВСКА

Библиотека би се једна, на којој би нам васцели свет могао позавидети, могла сачинити данас од дела која, најједноставније речено, мисле и певају о Косову. А ту би се, међу непревазиђеним народним песмама и најрепрезентативнијим делима до најновијих, у самом врху по духовном значају, дубини разумевања суштине косовског завета и језичкој лепоти, неизоставно нашли **Царев завет** и **Беседе и чланци о Косову** и **Видовдану** Владике Николаја Велимировића. Чак се може утврдити и доказати да оно највредније и најлепше што је у овом веку о Косову написано, и духом и речју и основним опредељењем траје управо на линији Владичиног генијалног поимања српске народне душе која се на Ко-

сову пречистила, посветила и припреmila за трајна ускрснућа и жртвовања у потоњим временима.

Царев завет заправо је драматични дијалог који у предсмртном часу, у ранама и крви, окружен неверницима, води цар Лазар са Божјим изаслаником и са пророком Амосом, својом крсном славом. У измодженом телу царевом дух, ужаснут, сумња у исправност избора и опредељења за небеско царство, свестан људске одговорности за саборце, државу, народ, осупнут пред ропском извесношћу његове будућности, пред судом историје, пред неправедном чињеницом да су неверници савладали оне који су се борили за веру, „крст часни и слободу златну“.

Николај Велимировић се у овај високи и претешки морални диспут превасходно упустио као теолог, као верски мислилац и побожни хришћанин. А и како би другачије? Одговори које даје, међутим, произлазе из самог бића српског народа, потврђују се његовом историјом, поистовећују с његовом судбином и шест векова задовољавају његово срце, ум и душу тако што их следи у најтежим тренуцима свога постојања и борбе за опстанак. Наравно, са становишта историјских чињеница тешко је прихватити одговор да је на Косову српска држава морала да пропадне јер је остарила („Не пада она због старости времена, него због отрова који је узимала у се и нагомилала у себи.“), јер то би значило да је косовски пораз казна Божја а не рат изгубљен од бројнијег и надмоћнијег непријатеља. Па ипак, историјски је реализам немало пута био затечен чудима (није ли, уосталом, српско ратовање 1912 — 1918. једно од њих) и приморан да своје логичности, статистике и очекиване исходе замени неочекиваним и невероватним истинама. Тезе о старењу народа биле су, својевремено, и „научно“ откриће, плод позитивистичког мишљења, и у различитим су се облицима који немају везе с Божјом промишљу одржале све до наших дана. Нисмо ли, узгред, пре пола века били 550 година старији од „косовске старости“, па тако и биолошки слепи пред још једним обликом националне и духовне пропасти?

Превасходство ума, љубави и воље јесу, по Владици, најбитније врлине оних који се одреде за царство небеско; они творе морални закон по коме ће се, од косовске драме, владати српски народ, дугим се ропством припремајући за истинску слободу. Трактат о слободи чини нам се једним од највећих мисаоних довинаућа **Царевог завета**. Каткад изгледа да именовани без остатка, каквом нам се чини Слобода, не познају унутар појма хијерархијских односа. Слободе или има или нема рећи ће искључив, површномислећи и, сва је прилика, брзоплет пресудитељ. Велимировић не. Он разликује и танано анализира три категорије слободе: спољашњу, унутрашњу и златну, истинску и непроменљиву („Носећи златну слободу у прсима, он се осећа слободан и у спољашњој слободи и у спољашњем робовању. Нити му слободна држава може ту слободу повећати нити неслободна умањити.“) И када смо већ код појма државе, ваља истаћи Велимировићево оригинално и не особито повољно мишљење о овој творевини политике и институцији власти. („Не мешај погибао војске са погибљу наро-

да. Не изједначуј пропаст државе са пропашћу свега. Државе се и дају народима, да би имало шта пропасти уместо народа; да би се имало шта дати у откуп душе народне. Кад се да јевтино за скупо, боља је трговина од обротног случаја.“)

Дванаест Глава **Царевог завета** изузетан су пример стилске целовитости, чврсте композиције и језичке раскоши и лепоте, драмске и лирске тензије карактеристичне за стил Владике Николаја, а кулминативни је тренутак, по мом осећању, опис битке отворене пред Лазаревим телесним и духовним видом (Глава девета). Слика боја у коме су „и ад и земља и небо у страшном судару“, са извесношћу улази у антологичке књижевне описе овог судбинског победничког сраза и пораза у српској историји.

ПОБЕДНИЧКИ ПОРАЗ

„Најсветовнијег“ су карактера, ако се тако нешто уопште може рећи за писану мисао Владике Николаја, његови чланци **Косово и Наша историја** (ваља имати у виду да говорим о мени доступним текстовима), што је и природно, јер њихов писац промишља историјске оквире судбине свога народа загледао, на свој начин, у чињенице које слаже у сопствени мудри и интуитивни мозаик — подухват који вазда бива спој објективних спознаја и субјективних процена. Објашњење митског косовског сјаја, на пример, чини ми се незаобизаним. Зашто тај свеукупни и свеблештећи ореол, какав одувек поседује Косово, нису стекле многе драгоцене српске победе (она краља Милутина над Хунима или латинским крсташима, она краља Стевана Дечанског на Велбужду, оне броје цара Душана Силног, она изузетна на Плочнику) или, рецимо, неки други српски порази (од којих је онај на Марици можда, споља гледано, најсличнији косовском)? Од свих српских победа и пораза, закључује умни и народољубиви Владика, Косово се издваја двома одликама: јединственошћу мотива борбе и решеношћу на мученичку смрт. Сви претходни порази и победе, поред праведних мотива и одбране државе, земаљског царства, без спремности да се драговољно приме смрт и венац мучеништва. Чак и потоњи бој на Чегру, овенчан свесним жртвовањем („... овај бој би се могао замислити као једна сцена Косовске битке“, каже Владика), израз је решености на смрт када ова постаје неизбежна, а не свесне припреме и решености на њу. Косово је овај народ учинило историјским, великим и јединственим међу другим народима, обезбедило му морално и духовно васкрсење, и тиме петвековни пораз преобратило у вечиту победу.

Српску историју Николај Велимировић идентификује с дубоком драмом, где као три најмаркантнија периода види доба Немањића, робовање и ослобођење, у којима превлађују три основна начела: борба за славу, потом за опстанак, и коначно за слободу. Ако је архитектура из доба Немањића логичан израз борбе за славу, онда је српска народна поезија из времена ропства величанствена творевина у недоба, врхунац моралне снаге пораженог а непобеђеног народа.

Пођимо још једном у садашњост. Ако нам ове оцене, истине и примери звуче познато, онда је то, већ смо споменули, и зато што најбољи наши савремени писци, мислиоци и историчари говоре попут Владике. Такође, најумнији црквени људи после Николаја, од изузетног Јустина Поповића до савременика наших (да поменемо само Амфилохија Радовића, Атанасија Јевтића и Иринеја Буловића), мисле, говоре и пишу у духу и традицији Велимировићевог наука, спознања и стила. Јединствена нит светосавског позвања, нит борбености и човекољубља, нит следбеничка и предводителска истовремено када је однос према свом народу у питању, пренела се тако у нашу свакодневицу, из цркава наших у наше домове и на тргове, у наше културне институције и практичне идеје о будућем животу.

ПРОРОК ЕВРОПЕ

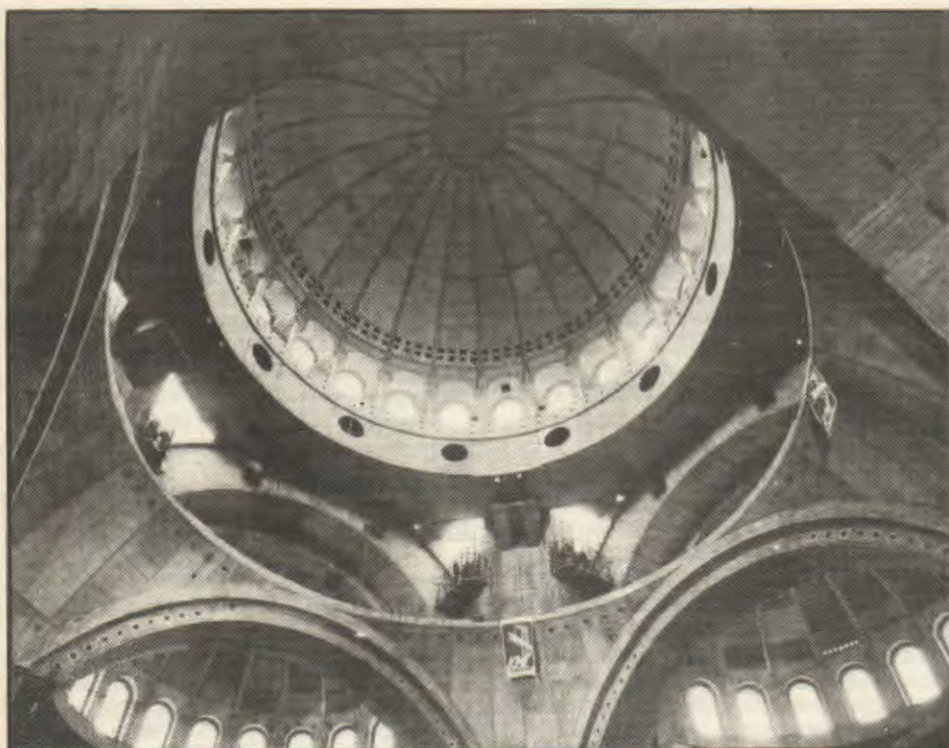
Седамдесет година нас дели од објављивања дела **Речи о Свечовеку** Николаја Велимировића и морам признати да ову, између осталог и књижевноисторијску чињеницу записујем са неком врстом неверице и скрушености коју страствен читалац и повремено тумач савремене књижевности мора да осети, пренут из те савремености и почесто неоправдано поносан на њу, постићен и ојађен и љут и разочаран што му ово дело, с обзиром на његова интересовања, није било у рукама пре најмање две деценије.

Ни књига о философским, религиозним и моралним димензијама овога дела не би била довољан путоказ у ову саборну творевину Владичиног пророчанског умећа. Размишљања о Богу, о човеку и о Свечовеку нису никакав прости збир дотадашњих знања, дилема и одговора на вековна питања људског духа, нити контемплативни покушај синтезе, већ оригинално виђење пророка и песника двадесетог века. Пратећи рад научних, културних, политичких, економских и инх институција остареле, ослабљене и обезбожене Европе, и мерећи их својим мерилима Свечовека, Владика се уверио да је здање европске цивилизације труло, трошно и склоно распадању. Европска наука се окренула изучавању ствари, а стварност јој остаје непозната; посветила се та иста Европа самоодржању, док јој битније и једино могуће свеодржање измиче; поноси се Европа демократијом заснованом на праву грађанина да одлучује, што не спречава да најгори владају њоме; вековима проповедано Јеванђеље послужило је Европи само као мост да из некултурног пређе у културно варварство.

Европа није ништа боља од времена Владичиног. Напротив. У међувремену је само његов народ одбацио од себе, ни крив ни својом кривицом дужан, па му сада његови слепи вођи обећавају повратак ако буде добар и послушан.

Дошло је опет време да пропадају државе како би се сачувала народна душа, Владико. А Ти нам опрости што те нисмо могли, смели или умели читати, како бисмо то време лакше и безболније препознали и превладали.

Са земље на небо: купола Храма Светог Саве

ПРИЗНАЊЕ КОНСТРУКТОРИМА ХРАМА

ЧЕТНИЧКО ДЕТЕ ПОДИГЛО КРСТ!

Екипа инжењера конструктора Храма Светог Саве представљаће Југославију на светском конгресу у Њу Делхију априла следеће године. Био је то повод за разговор са Милутином Мишом Марјановићем, чланом изузетне петорке, човеком необичне судбине.

Ових дана је један значајан догађај остао у сенци: екипа инжењера-конструктора Храма Светог Саве стигла је до готово последње тачке успеха. Изабрана је између 250 других светских екипа да нас заступа на светском конгресу у Њу Делхију који ће се одржати у априлу следеће године. Био је то повод за разговор са инг. **Милутином Мишом Марјановићем**, једним чланом те изузетне петорке.

Сви знају за Сава Центар, Интерконтинентал, Халу 14 на Сајмишту, али ретко ко зна да Ви стојите иза тога. Коју још тајну кријете?

— Ја сам од оних људи који воле оно што раде, ја сам срећан када радим, ја бескрајно волим своју струку. Радио сам и за Садама Хусеина на пројекту 2000 који је смештен у кругу његове резиденције. Сви се слажу да је то једна од најлепших грађевина Арабије.

Никада нисте били члан Комунистичке партије, а ипак сте радили на пројекту

„Мир“, интимној резиденцији Јосипа Броза на Дедињу.

— Ја сам радио неке зграде као човек који никада није био комуниста. Они су насртали на мене, а ја сам њима одговарао да то не умам да радим, не умам да будем комуниста и не волим то да радим. Говорили су „он је четнички син“, а ја сам се поносио својим родитељима четницима. Они су дивни људи који су погинули за своју веру, цркву и свој народ као права српска војска. Радио сам за Тита и имали су проблем са мном, али им је био потребан инжењер мог профила.

Имао сам срећу као инжењер да радим на многим објектима, али судбина ме вуче ка Храму, ка мојим гробовима, ка мојој вери коју су комунисти уништили, ваљда само привремено, који су ми и родитељима живот одузели.

Подвукли сте реч „судбина“?

— Ја ништа у животу не желим, нити ћу пожелети да будем сем слуга своје вере,

цркве и своје струке. Бог и судбина су ме послали на Храм Св. Саве пре 6 година. У причи о судбинама ме је поменуо високопросвећени наш митрополит Амфилохије Радовић као инжењера чији су родитељи дали живот за краља и оцабину. Он каже: „Ето која је то судбина, да то биће тренутно диже куполу Храма“.

ПРИЗНАЊА И НАГРАДЕ

Реците ми нешто о том изузетном тиму са којим радите.

— Био сам срећан од почетка и срећан сам до овог тренутка што радим са својим колегама, који су красни људи и одлични инжењери. То су **Душан Арбајтер**, главни конструктор Храма, **Војислав Марисављевић**, водећи пројектант, као и два продорна инжењера **Драган Коцић** и **Милан Матовић**.

Ми градимо Храм и од првог дана, 27-28. децембра 1985, имамо визију како то треба градити. Тада смо названи опсенарима. Међутим, од тог дана све до коначне реализације и светских признања, ми смо као прапотомци Светог Саве, као слуге наше вере, радили. Моји другови се радују баш колико и ја и сви имамо право да се радујемо, ви који нисте тамо и ми који градимо.

— **Добили сте награду од Привредне коморе Београда за проналаске остварене у привреди Београда, добили сте диплому од часописа „Техника“ у знак признања за изузетно остварење објављено у чланку „Храм Светог Саве, пројектовање и грађење“.** Иза тога су уследила и друга признања.

— Онда смо добили награду Србије за технолошко конструкторство Храма Светог Саве, па је све то отишло на Блед, на ниво наше земље. Тамо је прегледано од стране свих република, свих покрајина. Нисмо се бавили политиком, бавили смо се само науком из области грађевинарства и архитектуре. Доживели смо оваације. Словенци и Хрвати су били одушевљени. Од преко тридесеторице само су двојица били против тога да се награда додели нама, мислим да су били Шиптари.

Савез друштва грађевинских конструктора Југославије доделио нам је Повељу у знак признања за најбоље остварење у грађевинском конструкторству Југославије 1989. Повеља је издата за техничко-технолошко унапређење грађевинског конструкторства на изградњи Храма Св. Саве применом метода тешке грађевинске монтаже, специјалне технолошке подизне опреме као и нових конструктивних решења.

НЕБО НА ЗЕМЉИ

Да ли бисте нам појаснили шта све то значи?

— Имао сам искуства када сам почетком 1986. са својим колегама почео да расправљам како ћемо неке ствари да радимо на Храму. Знао сам које су добре особине светске технолошке подизне опреме, Бигингове технологије, а које су мане. Све смо сакупили и почели смо сами да стварамо да бисмо дигли лукове припрета храма са земље до пројектованих положаја на 40 метара висине,

повлачном технологијом уместо Бигингове технологије. Ми смо направили тај свој изум који је феноменалан, ефикасан и јефтин. Он је југословенске производње до краја. Компјутеризован је са високим степеном аутоматике. Први пут смо показали свету да српски народ може сам да створи стравичну технику. То смо патентирали из удруженог рада, па се ту и КМГ Трудбеник помиње. Додуше, требало би само ми. Међутим, они нам не праве никакве проблеме и врло се људски понашају према томе.

Ми ћемо ту технологију применити, ако Бог да, на изградњи цркве Свете Тројице у Москви и знаће цео свет.

Грађење храма је отпочело том врхунском технологијом. Његова Светост Патријарх Герман је дао знак за подизање првог лука. Како је изгледало када су лукови подигнути?

— Када беху лукови, вијори се застава српског народа, вијори се застава СПО-а. Била је и државна, на жалост, она са петокраком. Гледали су милиционари, ја сам командовао. Ми смо већ на висинама и полако идемо к Богу. Дошли су са плавим колима и стали код Библиотеке. Ја им кажем: „Добро дошли и слободно гледајте, не бојте се, није ово застава са кукастим крстом“. Онда су се повукли.

Сваки момент градње Храма прожет је неком новином. Подизање куполе је био врхунац свега тога, конструисана је на земљи и онда подигнута. Како сте успели?

— Крајем 1985. и почетком 1986. почели смо Свету куполу на земљи. Правилу смо је на земљи где је човек најјачи. Квалитет, брзина, контрола, све на свету је ту најбоље. За 6 месеци смо направили куполу тешку 4050 тона. Две и по године би је градили на класичан начин и 3 милиона долара би била скупља. Са својим изумом подизања лукова уштедели смо још 900 хиљада долара нашој вери. Урађена је на потпуно нови начин и нови приступ у области технолошког конструкторства. Технологија прозива конструкторство, конструкција прозива технологију, оне се две прожимају и чине целину која је императив напретка. Подигнута је за 19 и по дана, могли смо да је дигнемо до неба.

Управо у време ваш тим је показао своје иноваторство?

— Велика плоча је много тешка, немоћан

Милутин-Миша Марјановић: Не уем да будем комуниста, али уем да градим

је човек. Немоћан је Марибор, Беч, Висконзи. Немају они то, шаљу нам шта имају, много је скупо. Ништа нема што нас задовољава. Конструисали смо робота, диван алат који је цео свет видео. Онда смо осмислили хидрауличну подизну снагу двосмерног дејства са веома високим степеном аутоматике. После смо за целу ту подизну конструкцију направили компјутерски програм кога свет нема.

ГРАДЊА БЕЗ ЖРТАВА

Још једна новина је била постављање крста?

— Крст је највећи на свету, објавиће га и у Гинисовој књизи. Подигнут је на 12 метара док је купола била на земљи. Да није прављен тако могао би да се дигне само хеликоптером, а то је веома тешко. Превише дувају ветрови и елисе.

У тренутку подизања куполе, да ли је постојао неки кризни моменат који посматрачи нису могли да виде, а који сте ви осетили?

— Пре подизања куполе све смо испитали, сва негативна стања и нашли смо неколико Ахилових пета. Пре било каквог рада и реализације, ми смо погасили све Ахилове пете. То је једина грађевина у мом животу за коју могу да кажем да смо све осмислили, замис-

лили и средили да се слаже.

Како је било ваше осећање када се купола подигла и када сте схватили да стоји?

— Кад смо дизали, када је све ишло по очекивању, били смо пресрећни, шта да кажем друго. Занемели смо и нисмо могли да причамо. Спонтано смо позивали све из историје, све што српски народ има и објединили у једну срећу у једно рођење. На Врачару су спаљене мошти Св. Саве и из тог пепела ми смо добили највећу људску творевину, ми имамо светску творевину, светски патент.

Велики пројекти имају и своју цену, често су несреће на објектима, често људи страдају. Да ли вам се нешто тако догодило?

— Када сам био у Америци, сусрео сам се са професором грађевинарства Универзитета у Орегону. Он ме је упитао: „Колико вам је људи до сада погинуло, а колико сте планирали?“ Одговорио сам да нисмо планирали ницију погибију и да нам се само један човек огребао. „Па немогуће“, рекао ми је он.

Храм Светога Саве се држи традиције, а подигнут је на потпуно нови начин. Зашто је сва та чудесна технологија сакривена у њему и зашто архитектонски облици изгледају као да су грађени у средњовековној Србији?

— Технологија је унутрашњи живот храма. На крају се све те технологије изгубе. Оне само одраде, а Храм се после обликује по канону православне цркве. Он веже све векове. Модерно грађење нам је само сачувало снагу и унапредило његов унутрашњи живот, сачувало милионе долара и избацило српство на површину света.

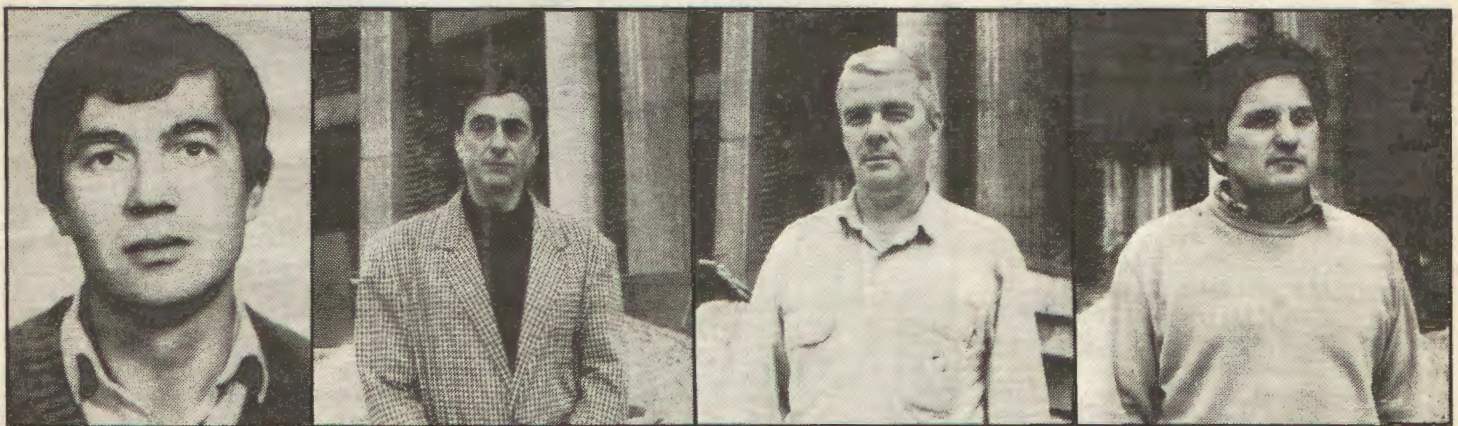
Замишљено је да се око Храма направи читав духовни град, али то би значило рушење многих кућа, а ту је и Библиотека.

— Трудићемо се да се сруши што мање. Што се Библиотеке тиче, она је подметнута у гркљан Храму. Имамо своју врло добру и тврду методу да је померимо да би Храм добио своја плућа. Мислим да је то намерно урађено Храму, онда када су га претварали у Коњушнице и гараже.

Ваша екипа и ви сте веома цењени и признати у свету. Имате ли осећај да сте и овде признати колико заслужујете?

— Лично сматрам, да сам имао више слободе, много бих више дао.

Сандра ПЕТРУШИЋ

Светски углед: инжењери Милан Матовић, Војислав Марисављевић, Душан Арбајтер и Драган Коцић

ПАВЛЕ АКСЕНТИЈЕВИЋ, ПОЈАЦ

ЈЕДНОГЛАСЈЕ САМО У ЦРКВИ!

Пред велики концерт у Сава центру, појак српске духовне музике, каже: „Узор ми је просто монашко певање. Слушам највише светогорце, али ни њих не толико да их после дугог слушања можда и несвесно имитирам. Савете тражим од духовника, а не од високо образованих музичара“.

Шта је то духовна музика православља?

— То је музика превасходно компонована за појање на богослужењима. Једноставна је и ослобођена непотребне сложености, узвишена и недокучива у својој лепоти. Она је чисто вокална, једногласна, без пратње, са хорским брујањем на једну ноту, што даје посебну достојанственост и моћ појању. Ова пракса потиче још од првих векова хришћанства од када је у пракси и антифоно појање, што значи да се певнице у цркви смењују наизменично у појању. Да не буде забуне, морамо рећи да данас у нашим црквама чешће слушамо вишеголасно хорско појање. То је жалост утицај који је посредно преко Руса католички запад учинио на нас. Само једногласно појање је у потпуном сагласју са предањем Православне цркве.

ДОДАТАК — МУЗИКА

У музици сте с правом конзервативни, јер се борите за очување оног најбољег и најдубљег у њој. Како се у уметности вратити древним православним коренима?

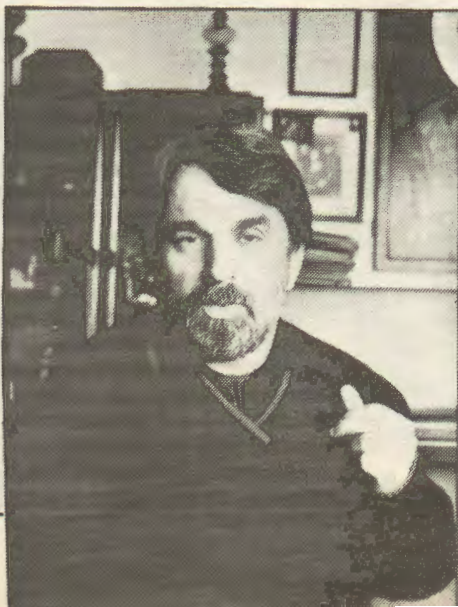
— Одлучујућу улогу у краји културног наслеђа сопственог народа одиграли су људи задужени за издаваштво у држави и Цркви који су задњих неколико година затрпавали (и још увек то чине) тржиште вашарским и кафанским срозавањем православне уметности на ниво кича и шунда.

Додатно забрињава што се и наша Црква у то укључује, па је у општем хаосу на том плану дала не мали допринос. Доказ за то су касете на којима наше свештенство пева уз кафанске оркестре и гитаре. Недопустиво! На тој срамној топ-листи, прво место неприкосновено држи неки **Ћакон Пуле** који у ђаконском одејању пева којекакве новокомпоноване песме, ту су и издања „Гласа цркве“, па „Хиландарске благовести“ са духовним песмама уз гитару итд. Ми треба нашој и светској културној јавности да понудим праве вредности. Људи који ово зло могу да спрече, а не чине то, и сами су саучесници у чињењу зла нашој култури. Запањимо се када купимо касету издату поводом осам векова Студенице, издање Жичке епархије, и на њој не нађе-

мо ни једну песму српског аутора, а разлог за чуђење бива и већи када на касети „Старо српско пјеније“ нађемо песме које нису ни старе ни српске, већ углавном грчких аутора и то не раније од 18. века (издавач Богословски факултет у Београду).

По мом мишљењу музика коју Ви певате и негујете, ако желимо да сачувамо њен духовни и естетски максимум, мора остати аутентична и као такву треба је вратити у савремену Цркву. Да ли се слажемо у томе?

— Песме које певам су појане молитве и ако их тако не доживљавам и проносим, као да сам при томе варао. Ни ја, а ни онај ко ме слуша неће доживети никакво духовно усхићење, очишћење душе. Узор ми је просто монашко певање. Слушам највише светогорце, али ни њих не толико да би их после дугог слушања можда и несвесно имитирао. Савете тражим од духовника, а не од високо образованих музичара. Поред богослужбених песама у којима се слави Господ, Богородица и свеци, често певам и такозване „кратиме“. Кратиме припадају молитвеном појању, на богослужењима се појављују тамо где престају речи и почиње узвишено тајинство молитве назначујући непојмљиво, неисказиво, неизрециво. Певају их на концерту 30. маја у Сава центру. У нашој Цркви се кратиме ретко певају, али се морају вратити, јер ту припадају.

Сећам се времена када сте мукотрпно покушавали да православно византијско појање представите београдској публици. Пре десетак година било је тешко отворити и врата храмова за ову врсту музике. Сада као признати уметник успешно концертирате у свету. Да ли је било тешко доћи до Сава центра?

— Свестан сам да сам својом појавом стварао многим проблемима. Цркви, пре свега, јер се неким у њој чинило да је једногласно појање заувек превазиђено. Музиколозима, јер се јавља ново тумачење старог појања које се веома разликује од њиховог. Културним радницима који често нису знали како да одбију програме које сам им нудио, а да при томе не испадне да су на „линији“, још мање да је то њихов лични став према српској црквеној уметности. Убеђивали су ме да би то појање лакше прошло ако би ишло као додаток некој манифестацији, а то је ишло чак дотле да су ми предлагали да уз ову музику певам и црначке духовне песме које, како кажу, наш народ више тражи и воли. Дозаказ нашег првог композитора Кир Стефана Србина 14. век, по други пут међу Србе није дочекан са одушевљењем, како сам ја наивно вјеровао.

НОВА ПОЛИТИКА

Сада сте светски познати уметник, а опет имате проблема?

— Данас многим смета моја страначка припадност. Можда је случајност, али после моје кандидатуре за посланика СПО „Југоконцерт“ ми више од пола године није организовао ни један концерт. Да ли ми је случајно измакла и Вукова награда, треба ли веровати да је беспарица одлучила да Радио не одобри средства за мој одлазак у Инсбрук где је требало да примим награду на једном од највећих светских радио такмичења? Превише је „случајности“ последњих месеци. Жиријама међународних такмичења на којима сам побеђивао није сметала моја страначка припадност.

Крајем месеца у Сава центру СПО комерц најављује Ваш концерт. Како сте га замислили и има ли бојазни да велика сала овог здања неће бити пуна?

— СПО се упорно залаже на обнови српске духовности а као један од доказа је и организација овог великог концерта. Исте вечери чућемо дела и народне и духовне музике. Народна музика биће представљена усменим предањем које ће изводити Светлана Стивић, Бора Дугић и ја. У другом делу концерта певају песме првих српских композитора, песме из првих и најстаријих српских и јужнословенских музичких рукописа. Дакле, материјали из 14. и 15. века. Све заједно створио је исти дух, исти народ. Сава центар би био мали за једно вече наше духовне музике које смо приредили у Нишу, где се окупило око 10.000 људи а у Саборну цркву је успело да уђе, уз падање у несвест и тискање, две до три хиљаде људи. Остали су пратили концерт из порте и улице. Озвучили смо простор изван храма и наравно, морали да обећамо публици концерт и сутрадан.

Славица ЛАЗИЋ

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

**САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ
ПУТ ЋИРИЛИЦОМ**

ЗА САМО 700 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ ТВРДИ ПОВЕЗ 1.200 ДИНАРА

- 1. СУДИЈА**
- 2. НОЖ**
- 3. МОЛИТВА I**
- 4. МОЛИТВА II**
- 5. РУСКИ КОНЗУЛ**
- 6. ОДГОВОРИ**
- 7. КОЕКУДЕ СРБИЈО**

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Преплатна цена: 700 динара; Броширано, тврди повез 1.200 динара. По изласку из штампе цена ће бити неколико пута већа. Поруџбине на телефон (014) 35-115, на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

Књиге излазе из штампе половином априла.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем књиге комплет _____

(извести који повез) _____

(адреса) _____

(место) _____

Мит о зрелој демократији актуелног режима Ваша генерација разбила је силовитим сукобом са њим 1968. године. Појасните нам укратко тај бунт, како је он утицао на отрежњење студентске омладине?

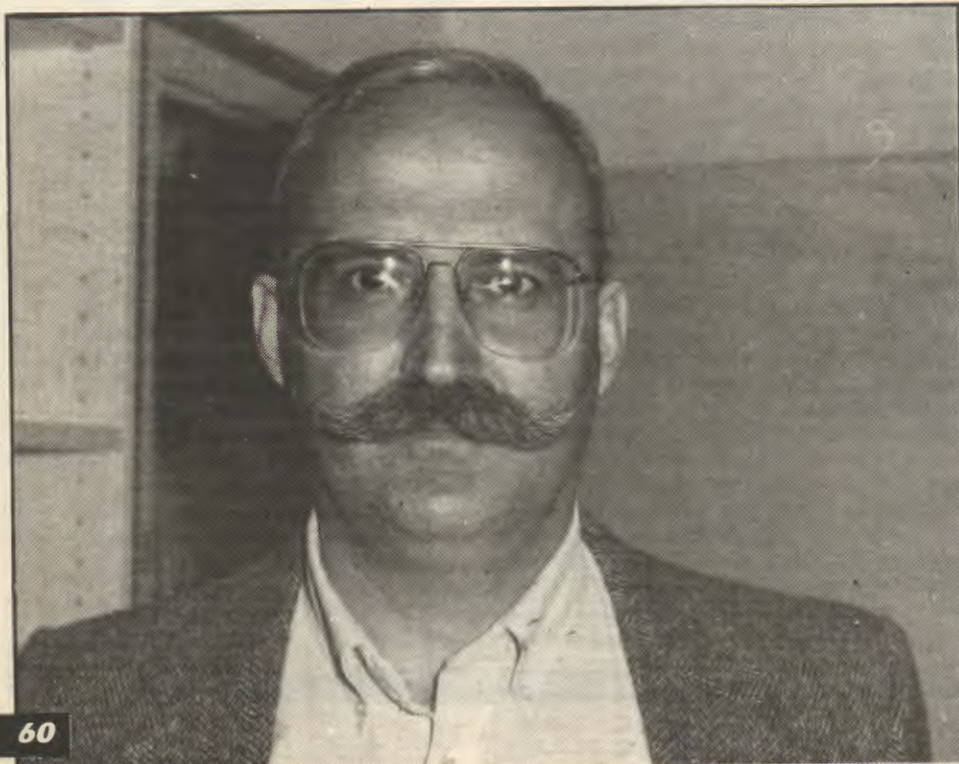
Догађаји 1968. године били су пресудни за све нас. Мени је то драстично указало где живим пошто сам дотле био крајње повлашћен. Отац ми је био пуковник УДБ-е после рата, члан команде града, за време рата је био на врло високим чиновима и партијским и војним, био је део врхушке земље. Мајка такође, тако да сам живео у једном свету који је био слободан за мене, мој и бениган. Ми који смо ту 68. прошли врло смо јасно видели све оне ствари које су противницима система одувек биле јасне а које је систем гњечио. Свет који је био стварно угњетаван од почетка, као рецимо деца четника, нису имали илузија, једноставно су се држали по страни, што

**МОМЧИЛО СЕЛИЋ,
КЊИЖЕВНИК**

ЈА ЊИХ ПУШТАМ, ОНИ МЕНЕ НЕ

Радн се о човеку који је због седам страна текста добио седам година затвора.

„Када сам ово урадио било ми је страшно стало да кажем Титу и њима шта заправо они јесу и то у лице. Да ћу добити седам година одлучено је на највишем месту и то без обзира на моју одбрану. А ја нисам ништа негирао, нисам никога имплицирао и нисам хтео да одустанем ни од чега што сам урадио. Чак сам прихватно и квалификацију непријатеља.“

је нама било крајње чудно, очекивали смо да и они ту заталасају. Та 68. је била апсолутнс на линији марксистичког пуризма. Ту сам научио, схватио да земља није моја, да је свет који сам сматрао својим спреман и мене и све живо да избрише да би остао на власти или да би спроводио неку своју визију нечега. Да њима ништа није свето осим тога. Доживео сам рецимо да пуковник ЈНА, отац једне другарице која је из истог миљеа као и ја, за време демонстрација почне да вришти како би он побио све студенте. И у том тренутку схватим да би нас све побио, укључујући и ћерку. Ту није било дилеме. Онда сам једно време себе сматрао социјалдемократом, верујући још увек у идеју социјализма, а чим сам дипломирао 71. отишао сам у иностранство да бих избегао хапшење које сам знао да ми следи. И био бих ухапшен кудикамо раније да ми отац није био удбаш и да није имао пријатеље.

Када сте први пут дошли у конфликт са системом?

Отишао сам напоље и у тим путовањима, као и у претходним боравцима са оцем у иностранству стекао подлогу коју нисам хтео да стекнем али она је била ту, почео сам да размишљам мало шире него већина ових шездесетосмаша. Почео сам да идем мимо социјализма, да се питам: имамо модеран пројекат који колико се да видети стално пропада, стално пуца, стално не даје резултате. То је један аспект тог пројекта. Други је да је стално везан са великим злочинима. Како то? Дошао сам до закључка да једноставно пројекат не ваља, да је пројекат ако ништа друго, неостварив али да му је то мањи минус, да је већи проблем то што он у ствари хоће да постигне дијаболичне циљеве, који на први поглед нису дијаболични. Дошао сам у једну чисту, јасну, формирану опреку код себе, постао сам десничар. У међувремену пропадам и видим своје вршњаке који исто пропадају. Ко не може да издржи, узме пасош и збрише. Мој очај је био све јачи због тога што нисам могао да објављујем, оно што сам желео да пишем било је необјављиво. Човек ми приватно каже: Ово ти је много добро, али не смем то да објавим, јер ћемо и ти и ја у затвор. Одрастао сам као слободан човек, то је велика разлика од ових који су одрасли као робови, без обзира како то звучи кад се напише, већина света је одрасла живећи у овом систему који је Маркс описао као ропски језик намигивања. Почели смо да се довијамо у настојању да ствар некакко назовемо, а да јој не дамо право име, да ђавола крстимо другим именом а да опет назначимо да се ради о сатани. Све је то недолично слободних људи мада таква довијања неки пут могу да роде и добру књижевност. О томе је Филип Рот, Американац писао пре неколико година „На Истоку ништа не може да се објави, а све је важно. Код нас све може да се објави и — ништа није важно“.

МАЛО ЧАСНИХ

И ту долазимо до наше праве теме — интелигенција и политика. Опишите нам климу тих година?

Годинама нико из партијске врхушке, наводно честитијих револуционара, нити из ре-

дова такозване опозиције која се тада није смела тако чак ни звати, није чинио апсолутно ништа а знали су доста тога што их није обавезивало да то и искажу. Тај свет који је себе сматрао неком опреком је ћутао. Зато што су имали разлога да ћуте. Често је тај разлог најмање био страх, много више је била спознаја да они без обзира на своје интимно неслагање са системом сви том систему служе, и то врло конкретно. Служе им на тај начин да рецимо објављују песме у које сами не верују, славе Тита, потписују чувене поеме раду... Једноставно су одавали почаст ономе што су интимно презирали, зато су добијали добре паре, станове, углед, право да званично постоје и да буду јавни људи.

По вашој тврдњи, свако ко данас егзистира у јавном и интелектуалном животу а има преко 30 година спада под ову категорију?

Сви наши академици, сви наши угледни писци, као Михаило Лалић, Антоније Исаковић, чак и млађи писци као рецимо Милосав Савић чак и Јосиф Вишњић који кука да је стално био угњетен. Међутим, Вишњић је тако био угњетен да је све време писао. Можда би рекли да су углед и статус постигли мимо система. Овде се мимо система ништа није могло догодити. На два начина овај систем је могао помоћи: један је да директно помогне, као многим цикетанима, или индиректно тим што те једноставно не дирају. Није се могао један редак објавити до пре коју годину без инплицитног или експлицитног одобрења СУП-а, једног одела УДБЕ који је задужен да пази шта се ради у интелектуалном свету. Сва ова такозвана опрека је настала са дозволом УДБЕ. И по мојој некој можда мало параноичној теорији мислим да је чак ова револуција која је у току, настала зато што је дозвољена, више него што су је неки људи собом изнели. Они су почели да разгрћу ћубре када је то било дозвољено, што не умањује њихову храброст. Ипак су нешто урадили. Врло их је мало покушало нешто да уради када се то није могло и смело. Коста Чавошки је очитији пример нашег часног интелектуалца који је био као и сви ми на позицијама левнице кад је почео да се буни хотећи да тај систем реформише, да гу уљуди. Паушално гледано људи наше културе старији од тридесетак година углавном имају много тога да окају и према себи лично и према свом народу и свету као таквом. Оно што је најтеже — према себи као уметнику, према својој уметности. Задовољили су се да пишу трећеразредне књиге или херметичне стихове о стварима које су исказивале да се неко попне на Авалски торањ и врши на Новосибирск!

Како се постаје легалан писац, има ли рецепта?

Добрица Ћосић је написао једну наказну књигу, „Деобе“ и оно што је најнаказније код те књиге је што се он ње и дан данас не одриче! Када смо разговарали у Отави рекао сам му да ми је жао што ту књигу није написао са више објективности. Четнике је описао као психопате, ту нема ниједног лика с којим нормалан човек може да се идентификује. Дужност писца је да види ствари што је могуће ближе некој Божијој визири. Што је већи писац, то он може у непријатељу да види не само непријатеља него и јунака и да истовре-

мено не пљуне на оно своје. Међутим, Ћосић за то очигледно није имао снаге, нити је хтео. Он је волео да своје противнике прикаже као ништавила или болеснике. И дана данас се та књига помиње као неки домет код нас, а она је ћубре. А посебна је прича како преводимо и кога преводимо. Ребека Вест је написала капиталан роман од 1000 страна „Сиви соко и црно јагње“ који је преводила Никола Кољевић превео на 400 приређених страна избацујући по свом нахођењу више од пола књиге. Саму реченицу је у преводу сушио и преводио појмовно, а књига је изузетна песничка творевина иако је у прози. За тај превод добио је награду. Тако искасалњени роман говори о нама. Значи, када се повремено и нађе неко ко нас види и воли, ми и на њега пљунемо. Моја жена Ана и ја из тог мора сведочанстава о нама сада преводимо Рут Мичел, која је била овде и невиђено нас заволела. Написала је књигу у жеку рата о томе што се код нас ради и хвалила је четнике. То је био довољан разлог да та књига није могла да види дана. Човек може све то да баци на режим и каже — ти су нас зликовци упропастили, међутим, ти зликовци су МИ зликовци.

ОТИМАНО И ОТЕТО

Појаве у култури о којима говорите су врло свеже. Ти људи су још присутни у јавном животу и интелектуалном животу. За наше млађе читаоце опишите то време?

Можемо да почнемо од генерације „Студента“ и Аце Илића. Водио је тај лист најбоље што је могао, није узимао ону врсту ризика која би га одвела у затвор, за шта сам ја био спреман: „Објави ми причу, ја ћу да идем у ћузу ако треба“, али пошто је одговоран и он ће са мном. Не за моју причу, за Библију не би ишао. Када си већ дошао за уредника „Студента“ и ако већ хоћеш да таласаш, онда барем уради то како треба. Јово Радуловић је био уредник „Видика“. Када сам му донео неке ствари да објави у „Видицима“ они су му тај број са мојим причама покупили из штампарије и рекли: „Ако ово још једном урадиш, знаш шта те чека.“ „Видици“ су изашли који дан касније са другим текстом. Такве су се ствари догађале. Међутим, сви они које помињем играли су ту игру, да је нису играли не би имали ни једну књигу, нико за њих не би знао. Моја генерација је била дебело свесна где живи, шездесет осме сви смо имали илузија али седамдесет прве нисмо. Могли смо да бирамо две ствари — или праву борбу као Влада Мијановић или пипиревку. Ђилас је на истим позицијама као Ћосић, Исаковић је једно време био у немилости а данас је члан СПС-а, Михајло Марковић који је био на листи за непошудне и данас држи банку у политици. Та генерација је на неки начин јасна, они су дошли дотле колико физички могу обзиром на своју прошлост. Јер свако зна шта је чинио у систему. А они као људи од система, сигурно памте ствари које би рађе да забораве, који се у грађанским законима зову злочини. Без обзира на побуде.

Матија Бећковић је јединствен феномен. Као четнички син је вероватно имао паклено детињство. У јавном животу је јавио као бојем, код нас су сви почели као бојем јер је тако најбезбедније, легитимешеш се као ланда-

ра и полиција не обраћа пажњу на тебе једно време. И Матија је ту игру играо. Међутим, пошто је изузетно талентован човек успео је себе да затоми а да при том не уништи свој таленат, што је врло тешко. Тако да је Матија са тим својим срећним особинама памтећи себе и своје, играо игру, осведочио се као писац и објавио ствари које су биле у дијалекту и о теми која је потпуно мимоишла цензоре (говорим о „Међи Вука манитога“ и „Рече ми један човек“). Он их је надмудрио привидном езотеријом, испали су будале пошто су пола песама у „Рече ми један човек“ крајње антидржавне. Он је можда једини коме је успело све оно што је та чаршија покушавала. Шта је Матија платио за то — то он само зна! Матија нам међу интелигенцијом спасава образ. Као што је Милош отимао Србију од Турака па је отео, а Карађорђе који је поступио као што бих ја поступио — отимао али није отео. Тај милошевски начин који није потпуно српски једино се може упражњавати. И не треба бити сувише строг судија. Мало је људи било као Брана Петровић који је на суђењу Ђогу одједном устао, усправио се и рекао: Нећу да вам играм улогу!

Вама је бављење литературом донело само гомилу невоља?

Као осведочени опозиционар био сам потпуно необјављив. Тада сам се виђао са Милованом Ђиласом и Драгољубом Игњатовићем, одлучили смо да престанемо да кукамо како не можемо да објављујемо и да почнемо сами себе да објављујемо. Почело је са самиздатом. Био је то први југословенски самиздат коме је Игњатовић дао наслов „Часовник“. Према првобитној замисли то је требало да буде часопис у коме би објављивали људи који званично нигде не могу да објаве. И у том првом броју који је изашао у јесен 1979. године и био припреман пар месеци илегално објавили смо две Ђиласове приче, Михајло Михајлов је имао једну расправу и Игњатовић је имао неколико добрих песама. Када смо то издали настао је пандемонијум — сви су нас пљували, „Политика“, „Новости“ сви и било је реално да ће нас кривично гонити.

ЛАСТА И ПРОЛЕЋЕ

„Садржај“ је такође био самиздат?

„Садржај“ нисам назвао другим бројем „Часовника“ иако је он дефакто то био. Урадио сам га у 100 примерака, потписао и поделио у поштанске сандучиће 100 људи које сам познавао а који су у интелектуалном животу значили нешто. По рачуну вероватноће, знао сам да бар 30 од тих људи раде директно за УДБ-у. Тако је и било. Отрчала је гомила њих правс са „Садржајем“ или у Комитет или у станицу милиције. Свакоме сам дао у сандуче да неког не би прогласили саучесником.

Јесу ли Вас тапшали по рамену када сте изашли са „Садржајем“?

Нико није јавно могао да се огласи и јавно парира кампању у „Политици“ и „Новостима“. И да је Матија хтео да оде и каже: То није антинародно дело као што сте ви приказивали, него је књижевни покушај не би га пустили. Значи, постајала је физичка бликада друге стране.

Кавка је даља судбина текста и како сте доспели робије?

Будући да сам дете УДБ-аша и нешто мало више знам о њој очекивао сам да ће ме покупити исти дан. Међутим, прошло је десетак дана. У стану су ми зазвонили поподне и не знам на који начин сам знао да су то ОНИ, то је потпуно несхватљиво знање. Отворим врата и — стоје тројица. Претресли су стан и повели ме. Лагали су моју жену и оца да ће ме брзо пустити, у истрази ми нису дали адвоката а преко мог оца подметнули су једног УДБ-аша да ме брани. Тражио сам адвоката Срђу Поповића, али су они онемогућили да ступимо у контакт и као једино решење морао сам да изаберем УДБ-аша који ме је релативно честито бранио, није ми макар служио као додатни тужилац. Добио сам седам година затвора. Кад сам то написао очекивао сам и 20 година, вероватно и смртну казну јер су за судукима мање и убијали.

На суду су наговестили да је то била завешта, то им је требало, али нико осим мене није осуђен. Неколико људи је било позвано за сведоке, двојица су се понашала срамотно, двојица релативно нормално Драгољуб Игњатовић се понео врло издајнички. Улази у судницу, маше ми, осмежује се и сведочи против мене и оно што јавни тужилац није ставио у оптужницу. Он квалификује мој чин као четнички и његове речи улазе у образложење моје пресуде.

Ја сам из чистог очаја дошао до тога, то што нисам више могао да држим у себи написао сам у један књижевни памфлет од седам куцаних страна. Назвао сам га „Садржај“-ем и требао је да буде садржај једног романа који сам ја покушавао да пишем из сегмената. Ако сам те 1979. године полудео, пукло ми трпило, нисам имао довољно самосавлађивања и рикнуо пишући тај „Садржај“ то је једна ласта која не чини пролеће.

Шта сте то рекли на седам страна за седам година затвора?

Мени је било страшно стало када сам ово радио да кажем Титу и њима шта заправо они јесу и то у лице!

Да ћу добити затвор чуо сам да је било одлучено на највишем месту и то 7 година, без обзира како да сам се бранио. А бранио сам се врло једноставно: нисам ништа негирао, нисам никог хтео да имплицирам, и нисам одустао ни од чега што сам урадио. Само сам рекао да не прихватам квалификацију непријатеља. И тај сам став одржао до краја затвора. Одлежао сам две године и четири месеца јер сам имао феноменалну срећу да је мој случај изашао напоље и да је захтевана интернационална амнестија: Пен, Кућа слободе у Њујорку, па Хелсиншки комитет и разне невладине организације за људска права ступиле су у посао да ме извуку. То ми је донело преиначење пресуде. Обично су људи пуштани или помиловани, али ја сам тврдио да то што сам написао није непријатељска пропаганда, можда евентуално увреда шефа државе. Врховни суд је прихватио мој аргумент да није пропаганда него увреда шефа и добио сам три године. У молби за помиловање сам опет истакао све оно што и на суђењу. Молба је усвојена и ја сам пуштен за Дан безбедности 13. мај 1982. године. Управник затвора То-

мислав Таџић који је и данас на том месту ме је држао један дан екстра пошто није веровао да сам луштен. По његовој оцени био сам најгори осуђеник кога је он икада видео тамо. Они воле да те диференцирањем отерају у непријатеље у које су те укњижили.

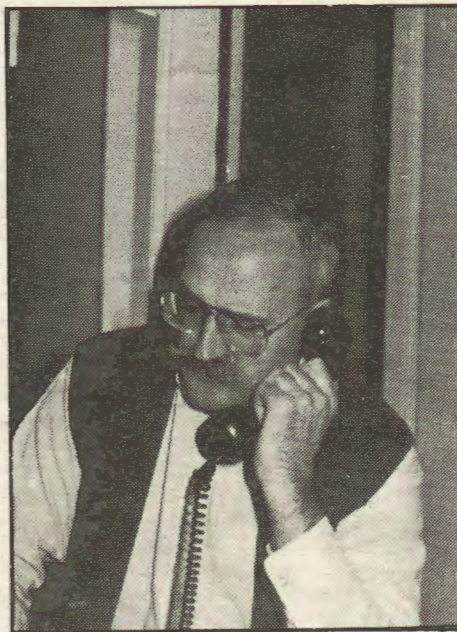
Како је реаговала српска интелектуална јавност?

Суђење је било формално отворено, међутим било је тајно и ништа се није извештавало. Неколико људи је успело да провали када ће бити суђење. Дошао је Мића Милић, који је после лежао у затвору једини од „београдске шесторице“, Павлушко Имшировић, Влада Мијановић — једино београдско „политичко подземље“ у ствари, прави борци. Грешни Игњатовић је ишао и тврдио да сам се држао лоше на суђењу.

РАЗДРУЖУЈЕМ ЖИВОТ

Јесте ли као политички затвореник имали посебан третман и посебних проблема?

Мислим да сам имао најгори могући третман. Прописао сам себи да морам одржати мало самопоштовања да не бих полудео. Као политички затвореник лежао је рецимо и Милош Пауновић, сјајан момак из Чачка који је тај статус заслужио у 20-ој години због тога што се сликао у шумадијском оделу и за то био осуђен на пет година. Били смо физички раштркани по затвору. Милоша су унаказили и сломили после ужасне тортуре у самици. Када је дошао био је леп млад момак а оставио сам га као двадесетогодишњака који је сав посивео. Ми политички били смо најгоре љубре за управу затвора — људи који су рецимо убијали децу, педофили, убице очеве и

мајки, лопови који су покрали све живо, силеције, људи који су свашта радили — чак оно што се усташама приписује за време рата, сви ти људи били су бољи од мене или Милоша Пауновића. И свако је могао да добије бенефицију цинкарећи нас. Мене гледа један убица и каже: Буразеру, па ти си жива бенефиција! Понашао сам се као да нисам у за-

твору и када ме неко пита: Шта мислиш о томе и томе? Ја му лепо кажем. У једном тренутку отац ми је рекао да му је управник затвора напоменуо: Волим оног твог сина зато што је он једини отворен у том свом непријатељству према мени. Имао сам много више среће него памети, стекле су се спољне околности да је то што сам тада радио прошло. Да није било интереса међународне јавности утукли би ме. А свашта су радили у затвору — људима су ломили руке, ноге, једном су стузали мошницу зато што је покушао бекство, једном типу су преместили грклан у страну шутирајући га. Све врсте физичких репресија. Свега је било.

Кавка је Ваша судбина после изласка из затвора?

Пола године пре изласка из затвора написао сам захтев: „Раздружујем живот и рад са СФРЈ, себе више не сматрам подаником ове земље и желим да ми се омогући да одем из земље“. Када сам добио пасош други дан сам већ био у Монреалу. Добио сам азил у Канади, затим сам нашао посао у Америци као новинар и писац у једном месту при Чикагу. Како се добијају радне дозволе и азил — то је роман. Једино смо Алекса Ђилас и ја од новије емиграције добили азиле. Друге су или враћали „штитећи углед и част СФРЈ“ као независне комунистичке државе или су им давали други модус, рецимо да се ожене. Радио сам као архитекта и новинар и објавио више ствари о нама у иностранству за тих седам година него све наше службе. „Тукао“ сам се са Хрватима који су стално бомбардовали новине својим информацијама. То сам демантовао.

Код Вас се стекао необичан сплет околности, Ви сте и шурак Слободана Милошевића. Како се осећате у тој улози?

Не осећам се добро. Тако Бог дао, али не волим да ме неко породично повезује са Милошевићем. Он је могао да се определи да буде председник свих Срба а не једне странке али се определио за нешто што ја сматрам да је крајње погрешно. Показали су да су за ових 50 година завидно овладали технологијом власти и владања, што су показали и ови избори. Међутим, то је све јалово! Ако Милошевић жели да изведе народ из руке онда не ради како треба. Уколико му је стало да продужи век система што дуже, онда је на правом путу. Ми са њима идемо у пропаст!

Зашто сте се из Америке вратили, сматрате ли да су се стекли демократски услови у Србији?

Тако сам отишао да се никада не вратим. Америка је земља за Американце и за људе трговачког духа. Ја немам пословни дух и за мене као писца то је било неиздрживо. Ово јесте демократичније него што је било, међутим, нисам убеђен да је то трајно. Имам осећај да је овде десет људи само дошло и променило кулисе које опет могу вратити. Ако дође до тога, сматрам да нећу једини бити на удару а ако је део моје личне судбине део опште судбине, то бих могао да преживим или да погинем са другима.

Задовољан сам што ме нико не хапси. Врло ми мало треба.

Славница ЛАЗИЋ

Фотографије Александар Танасијевић

ЦРВЕНИ ТЕРОР

КОМУНИСТИЧКИ ЗЛОЧИНИ У СРБИЈИ

ОЛОШ ПОЈЕО „ПАНАИЈУ“ СРБИМА

Покупљени „с конца и конопца“, ослободници су за собом остављали такве злочине, незабележене у новијој политичкој историји. Србе су убијали Смајо, Еди, Борис... све лепа српска имена...

Само је за један мањи број жртава комунистичког терора у Чачку могао да се утврди идентитет. То су:

1) **Бранко Лазовић**, трговац, коме су црвени зверови изрешетали ноге револверским мецима, па га живог закопали до грла у земљу. Умро је тек после више часова језивих мука;

2) **Милисав Ђуракић**, радник из Љубића, који је био рањен, потом мучен и најзад стрељан у Чачку;

3) **Стеван Белошевић**, општински стражар;

4) **Милан Ћировић**, општински стражар;

5) **Вељко Николић**, општински стражар;

6) **Средоје Митровић**, занатлија и председник столарске задруге „Будућност“, председник „Збора“ у Чачку;

7) **Милић Лазовић**, кафеџија;

8) **Љубица Карић**, ученик 8 разреда гимназије;

9) **Божидар Јеремић**, шумарски службеник;

10) **Миодраг Тодоровић**, механичар;

11) **Десимир Лончаревић**, обућар;

12) **Славко Ђорђевић**, берберин;

13) **Миодраг Ђурдић**, командир Пожарне чете;

14) **Марија Антић**, домаћица;

15) **Божидар Станковић**, земљорадник;

16) **Захарије Јелисијевић**, трговац из Горње Горевице;

17) **Идриз Кукавица**, порески архивар;

18) **Михаило Михаиловић**, порески инспектор;

19) **Богдан Југовић**, званичник Пореске управе;

20) **Миодраг Јокић**, чиновник Пореске управе;

21) **Јованка Павловић**, домаћица из села Трбушана;

22) **Будимка Пенца**, домаћица из Међувршја;

23) **Милисав Никић**, председник општине у Пријевору;

24) **Слободан Белић**, активни поднаредник;

25) **Радојко Кузмановић**, железничар,

26) **Светолик Поповић**, резервни капетан из Миоковца;

27) **Воја Војиновић**, трговац;

28) **Младен Јокић**, трговац из Ужица;

29) **Миодраг Обреновић**, из Гуче;

30) **Светислав Матијевић**, из Љубића;

31) **Милојко Дамјановић**, из Љубића;

32) **Миодраг Тодоровић**, из Чачка;

33) **Дарко Радишић**, из Чачка;

34) **Радомир Пауновић**,

35) **Живојин Митровић**, полицијски агент из Скопља;

36) **Владимир Делић**, шеф полицијских агената;

37) **Јокић**, четник.

ХЛАДНО И КРВАВО

Почетком децембра комунисти су на зверски начин убили у Горњем Милановцу мајора **Миодрага Шапоњића**.

3. децембра у борби са комунистима у Вучју, срезу лесковачком, погинула су два четника, а у борби код Лубаре, опет недалеко од Лесковца, рањен је добровољац **Драгољуб Бекчић**.

4. децембра у борби са бандитима код Лебана погинуло је седам, а рањено 30 четника.

5. децембра јака комунистичка банда напала је на Блаце. У борби са бандитима погинуо је старешина среске испоставе у Блацу **Војислав Симић** и четири четника, док су два жандарма и један четник били рањени.

Овог истога дана пао је борећи се против црвених разбојника **Момир Масларевић**, суђија и резервни поручник.

7. децембра пао је у борби против комунистичких бандита на Љубићу код Чачка **Миодраг Павловић**, артиљеријски наредник, водећи једну чету четника.

8. децембра комунисти су убили **Миладина Ракића** из Михајловца у срезу подунавском.

У ноћи између 8. и 9. децембра десетак комунистичких бандита сачекали су на путу Балинац-Старо Корито у срезу заглавском **Младена Радовановића** и **Живојина Бранковића**, земљоделце из Балинца, и побили су их из револвера.

У ноћи између 9. и 10. децембра комунисти су убили **Милорада Миросављевића**, де-

ловођу општине Рогаче код Сопота.

10. децембра бандити су одвели **Радисавку Костић** из села Извора и заклали је.

У борбама са комунистичким бандитима које су трајале од 8 до 11 децембра код Оглађеновца, Дружетића и на Коњском Гробу погинули су **Лазар Ђурић**, пешадијски наредник из 6 владиног оружаног одреда, **Часлав Манић**, пешадијски водник III класе из 6 владиног одреда, четник **Сава Милошевић** из Варње и четник **Милован Митровић**. Овде су комунистички зверови заробили четника **Благоја Павловића**, из Љутице, одрезали му уши, пробили клинце унакрст кроз нос, одрезали образе, почупали зубе, запалили косу, одсекли му ноге и руке, па у ране ставили туцано стакло, со и дуван. Исто тако су заробили једног наредника, једног поднаредника добровољца као и добровољца **Војислава Лазића**. Њима су такође одрезали уши и нос, потом полни орган и тек онда их убили. У овом мучењу учествовале су нарочито неке жентураче.

Осим тога у овим борбама рањено је 14 четника и добровољаца.

11. децембра погинуло је у борби против комуниста у Водицама код села Катића, у срезу моравичком, четник **Ивко Остојић**, пекар из Пожеге.

12. децембра комунисти су ранили из заседе **Милоша Поповића** из села Дулчића у срезу драгачевском, па су га потом рањеног изболи ножевима и заклали.

13. децембра у борби вођеној са комунистима код Кренте у срезу сврљишком рањена су два четника.

14. децембра водећи борбу против бандита на месту Самор у срезу брзопаланачком погинули су један четник и један сељак, а један је четник рањен.

Истог овог дана убијен је од комуниста **Драгољуб Катановић**, финанси из Беле Паланке.

УБИО И СТРИЦА

У црквеној шуми св. Јован у атару општине Јањушке, у срезу лесковачком бандити су убили овог дана **Прокопа Гичића** и **Николу Милошевића**, које су одвели дан раније из Богојевца. Целати су забранили породицама да лешева побијених мученика сахране, да би их пси разнели.

Опет овог дана вођа једне комунистичке банде **Милисав Игњатовић**, убио је у Вели-

ком Крчмиру, у срезу нишком свога стрица **Ђуру Игњатовића**, председника општине, који не само да га у његовом бандитизму није хтео да помогне, већ му је забранио да у општину уопште долази. Два дана касније, овај зликовац убио је и Ђуриног сина, а свога брата од стрица **Манојла Игњатовића**.

15. децембра погинуо је у борби против комунистичких бандита четник **Радосав Кариф**, кога је један митраљески снап пресекао преко груди.

16. децембра српски владини одреди претели су Лебане од комуниста. Том приликом погинуло је десет добровољаца и одредника.

Ноћу између 16. и 17. децембра комунисти су изазвали из куће у Трстенику активног капетана 1 класе **Новака Вукићевића** и када се појавио убили га.

Исте ноћи бандити су убили **Милана Марисављевића**, кмета села Буковица у срезу деспотовачком, а у Неменикућама убили су **Спasoја Јовановића**.

18. децембра комунисти су напали из заседе на кампон добровољачке чете из Алексинца и једног добровољца убили, а једног четника ранили.

Овог истог дана комунисти, који су упали у Голубац, ухватили су, мучили и најзад стрељали из митраљеза поручника-добровољца **Станислава Старовића**.

У ноћи између 20. и 21. децембра бандити су у селу Милошевац, у срезу велико-орашком, убили **Пецу Каравинку** и њен леш бацили су у бунар.

21. децембра комунистички разбојници су убацили три бомбе у стан **Маринка Костића** у Наупари, у срезу расинском, њега и његовог сина **Николу Костића**, младића од 22 године убили тим бомбама, а Николину жену **Петрију** и дете њихово од годину дана тешко ранили.

27. децембра једна комунистичка тројка, која се била склонила у кућу **Драгољуба Михаиловића** у Поповићу, у срезу космајском, била је опкољена од жандарма. Вођа тројке који је успео да се спасе, док су друга два бандита ухваћена, убио је при бекству домаћина верујући да их је он одао.

23. децембра бандити су тешко ранили **Ивана**, посинка **Павла Жикића**.

У борби са комунистима код Мелинка, не-

далеко од Петровца, погинуо је 25. децембра један четник, а два су рањена.

Овог истог дана у борби са бандитима у селу Памбуковица код Уба погинуо је ваздухопловни капетан 1 класе **Љубомир Марковић**, а рањено је десет четника. Те борбе су настављене и 26. и 27. децембра код Трлића, Тулара и Јазовника и ту је још погинуло осам, а рањена су два одредника.

Све ове смрти, све ове жртве су само један мали познати део бескрајне и страшне листе комунистичких злочина у Србији. Тек онда када се буде стање сасвим средило, када се буду подаци прикупили, видеће се колико је хиљада најбољих српских грађана поклано и побијено од међународног олоша који се био испулио да уништава српски народ под паролом „борба за ослобођење Србије“.

КО СУ ЦЕЛАТИ?

Док комунисти упорно покушавају да докажу и градском и сеоском становништву да они раде на „ослобођењу Србије“, — иако у свакој прилици истичу своје комунистичко обележје и своју „партизанско — ослободилачку борбу“ воде под црвеном заставом са српом и чекићем, дотле њихово немилосрдно пљачкање народа и уништавање народне и државне имовине, њихове свирелости и зверства, а нарочито клања најбољих Срба, одаје да су се овде окупиле не „ослободиоци“, него највећи непријатељи и злотвори српског народа.

И доиста, по непобитним доказима, који се до сада имају, велики део комунистичких вођа и политичких комесара, „политком“ — како се потписују, нису ни Срби ни православни, ни са територије Србије.

Тако је утврђено да се међу комунистичким вођама, политичким комесарима или истакнутим комунистима налазе или су се налазили, пошто су погинули, заробљена или стрељана, следећа лица:

Аца Барниц, трговац из Н. Бечеја, **Венцел Бауер**, **Аца Мејнар**, **Хенрих Мелцер**, **Лука Шурал**, **Рожа Шуљман**, **Младен Штурза**, **Аврам Пијаде**, **Јосиф Фајер**, др **Краус**, др **Курт Леви**, лекар из Земуна са женом **Франц Бер**, **Брањо Богве**, др **Јосип Бузек**,

лекар **Бузат Целиловић**, из Градице, **Франц Банкибер**, **Израило Хасан**, студент медицине, **Балент Хорват**, **Алојз Хиршл**, **Хаим Харабан**, **Винко Фолновић**, из Златара, **Емерик Гелудих**, **Леополд Грашничар**, **Конрад Тергловчник**, **Јоже Тот**, **Хаим Абрахам**, судија **Исак Соломон Анаф**, адвокат **Александар Турк**, **Милутин Туроман**, **Јохан Пакаји**, **Јохан Ритхен**, **Бенко Демајоровић**, **Ирена Мандел Реје**, **Франц Розин**, **Јанош Сечењи**, **Франц Визек**, **Јуре Сариф**, **Јосиф Фајед**, **Јанош Јерковић**, **Јосиф Ерјавец**, **Ивана Ситер**, **Стеван Стелер**, **Мартин Микуш**, **Розалија Керн**, **Мартин Красно**, **Иванка Кухар**, **Јоха Ленђел**, **Хајин Хороваш**, **Ерих Коен**, **Исак Форма**, **Александар Девајид**, **Моша Бенвенисти**, **Моске Конфино**, **Исак Беара**, **Хаим Садикаријо**, **Валтер Коен**, **Бенцион Леви**, **Елида Илешковић**, **Јован Совиљ**, **Виталије Полетика**, **Паулина Пољокан**, **Јеврејка** из Сарајева, **Федор Махин**, **Скуз Бамновић**, **Мујо Ибрић**, **Штефица Косијер**, **крволук Шанарзол**, **Јеврејин**, **Анте Михаљевић**, **Хрват** из Ливна, **Мика Арпад**, **Адем Мулаосмановић**, исламски вероучитељ, **Хаим Медина**, **Јанош Јерковић** из Баје, политички комесар **Никола Крга**, **Хрват** из Кореничког среза, **Марко Данити**, **Јеврејин**, **Жива Френч**, **Андрија Кокотовић**, **Хрват**, **Бела Арањи**, мађарски Јеврејин, **Фадим Мулић**, из Бијељине, **Петар Лабеш**, **Живко Шиншар**, **Александар Ушћербрка**, **Боганић**, **Хрват**, **Јанкулов**, **Ботев**, **Звонимир Одак**, **Мастељица**, **Валентин Козомарник**, **Мурат**, **Албанац**, **Хинко Мајер**, велетрговац из Загреба, командант комунистичког одреда који је српским сељацима тестерисао главе, **Лазар Лалије**, **Иштван Борота**, командант комунистичког одреда који је секао српским подофицима, добровољцима и четницима руке и ноге, нос и уши и полне органе, **Бела** и његов син **Карло Хиршвалд**, **Худалес**, **Фрањо Пунцер**, **Шобер**, **Хриберник**, **Алија Фотић**, **Алмузлино**, отац, син и ћерка, **Зденко Сењић**, **Друмка Ђурђевић**, **Пера Јуковић**, **Ева Граушник**, **Хрвоје Белош**, **Лујо Хитри**, **Моле Рабас**, политички комесар; **Јаков Албахари**, **Тома Водничек** из Загреба, **Иван Даклер**, **Иван Пухловец**, **Барбарезе**, Јеврејин, **Вита Гутман**, Јеврејка; **Иван Вентричек** из Загреба, **Нисим Барух**, **Фрањо Мартер** из Загреба, **Моша Кабиљо**, политички комесар; **Ирена Мункер**, **Иван Катић**, **Хрват**, **Шериф Хусерфовић**, Муслиман који је клао у Србији, уз помоћ српских одреда, издајца и лудака неколико десетина Срба, међу којима и православног свештеника Милошевића из Азање; **Иван Махер**, **Иван Кап**, Јеврејин из Сарајева, **Мухадиновић**, Муслиман из Бијељине, инжењер **Вајнер**, Јеврејин из Сарајева; **Пишега**, **Иван Бајазит**, **Јоже Барух**, **Линдмајер**, **Иван Гарански**, Хрват из Сарајева, крволоци **Мурат** и **Смајо** из Тузле и цревар **Асим** из Сарајева који је уместо овчих и говеђих, парао црева православних Срба усред Србије уз припомоћ отпадника од српског народа, православне вере и здравог разума.

КОМУНИСТИЧКЕ ТРОЈКЕ

Ето то су ти велики „Срби“ који су пошли да „ослобађавају Србију“ тиме што пљачкају српски народ, уништавају милијарде његове

имовине и кољу на најбестијалнији начин стотине и хиљаде најбољих српских родољуба.

То су „вође“ српског народа који га свим својим силама гурају у неповратну пропаст.

То је тај међународни олош који је дошао да опогани, окрвави и уништи херојску и мученичку Србију.

Није ни овде ни изблиза поменут сав тај скуп међународних зликоваца, који су покушали да залуде српски народ, како би сам помогао да буде уништен.

Још стотине и стотине страних бандита помешало се овде са највећим олошем из Србије, са одбеглим робијашима, професионалним разбојницима и циганима.

У једном комунистичком билтену помиње се да су 8. августа у борби код Космаја погинули ови комунистички бандити: **Фриц Рајнпрехт, Никола Зубов и Јуро Котро**. У другом једном комунистичком извештају, који је пао српским оружаним одредима у руке, пише да су 8. октобра у борби код Венчана погинули комунисти **Еди и Фриц** а да је рањен **Михлајгер**. У трећем једном комунистичком документу, листи Срба сељака из околине Београда, које су ови међународни бандити осудили на смрт, што неће њихову акцију да помажу, налазе се и имена чланова комунистичке тројке, која има извесне људе да побије. Ту комунистичку тројку сачињавају **Смајо, Еди и Борис**. Све чиста сама српска имена.

У једном циркуларном наређењу које је врховни штаб комунистички после пораза у Западној Србији, упутио преосталим комунистичким комесарима и командантима, који су се склонили преко граница, саопштава се да се нарочита акција развије ради пропаганде међу Муслиманима из Санџака и Босне, јер су они „наша последња и највећа резерва“ како се каже у томе циркулару. И баш та резерва има да се употреби у борби против Срба, пошто они неће да помажу комунистички „ослободилачки“ покрет. Већ јасније се ништа не може рећи ни показати ко су и шта намеравају ти целати српскога народа, за који се ипак нашло било да пође неколико хиљада или страховито глупих или однарођених и изопачених Срба да сами допринесу пропаст и уништењу свога сопственог народа.

Најзад, не треба заборавити да је „врховни заповједник“ целокупне комунистичке акције у Србији био тајанствени Тито, за кога се зна да је Јеврејин, али се не зна, судећи по изговору, да ли је то хрватски Јеврејин који је живео у Мађарској, или мађарски Јеврејин који је живео у Хрватској. Зна се још и то да је пре неку годину „ослобођавао“ Шпанију, а сада је дошао као велики „српски патриот“ да „ослобађа“ Србију.

Није без значаја поменути да су се у првим редовима комунистичких бандита у Ужицу налазили и **Стејић**, атентатор на **Краља Александра**, и **Чолаковић**, организатор убиства министра **Драшковића**, чији је извршилац био један Муслиман.

Олош из целог света, заклету непријатељи српскога народа покупили су се, како је то казао председник српске владе генерал **Недић**, да поједу „панацију“ баш српском народу.

ЖРТВЕ ЦРВЕНОГ ТЕРОРА

ОПШТИНА БОАН (СРЕЗ ШАВНИК) УБИЈЕНА ЛИЦА ОД КОМУНИСТА ОД 1941. ДО 1945. ГОДИНЕ

1. АЛЕКСИЋ МИДО, сељак, 1942. год.
2. АЛЕКСИЋ ГЛЕДО, сељак 1942. год.
3. АЛЕКСИЋ ВЕЛИМИР, гимназист, 1942. год.
4. АЛЕКСИЋ МАНОЈЛО, сељак, 1942.
5. АЛЕКСИЋ СТАНКО, сељак, 1944.
6. АЛЕКСИЋ ВОЈИСЛАВ, гимназист, 1944.
7. АЛЕКСИЋ ЗАГОРКА, дјевојка, 1944.
8. АЛЕКСИЋ НИКОЛА, жандар, 1944.
9. АЛЕКСИЋ ВИДАК, сељак, 1942.
10. АЛЕКСИЋ РАДЕ, новинар, 1945.
11. АЛЕКСИЋ ГАВРИЛО, сељак, 1942.
12. АЛЕКСИЋ ЈАКОВ, сељак, 1944.
13. БУЛАТОВИЋ ВОЈИН, сељак, 1945.
14. БУЛАТОВИЋ ЈАКОВ, сељак 1945.
15. БУЛАТОВИЋ НИКОЛА, гимназист 1945.
16. БИЈЕЛИЋ ДАРИНКА, домаћица, 1942.
17. БИЈЕЛИЋ РАДОМИР, сељак, 1945.
18. БИЈЕЛИЋ (брат Радомиров, не знам име) 16. год. 1945.
19. БИЈЕЛИЋ РАДОЊА, сељак, 1945. год.
20. ВУЈАЧИЋ ЈАНКО, сељак, 1944.
21. ВУЈАЧИЋ МИЛОШ, сељак, 1944.
22. ВИЛИЋ НОВИЦА, сељак, 1942.
23. ВИЛИЋ ШЋЕПАН, жандар, 1944.
24. ВУКОВИЋ ЛАЛЕ, сељак, 1944.
25. ВУКОВИЋ РИСТА син (не знам му име), 1944.
26. ГРАДИНИЋ РАДИСАВ, сељак, 1949.
27. ГИЉЕН НИКОЛА, правник, 1945.
28. ГИЉЕН МИЈАИЛО, сељак, 1945.
29. ГИЉЕН ЧЕДОМИР, сељак, 1945.
30. ГИЉЕН ВЛАДИСЛАВ, гимназист, 1945.
31. БУРИШИЋ ГАВРО, сељак, 1945.
32. БУРИШИЋ САВО, сељак, 1945.
33. БУРИШИЋ МИЛОШ, сељак, 1945.
34. БУРИШИЋ НАОД, сељак, 1945.
35. БУРИШИЋ ЈАГОШ, сељак, 1945.
36. БУРИШИЋ РАДЕ, сељак, 1942.
37. ЖИЖИЋ МИЛОРАД, сељак, 1945.
38. ЈОВАНОВИЋ ВЛАДИСЛАВ, сељак, 1945.
39. КАРАЦИЋ ВЛАДИСЛАВ, сељак, 1945.
40. КОТЛИЦА МИЛИСАВ, полицијски писар, 1944.

41. КОТЛИЦА ЈАКОВ, жандар, 1945.
 42. КРШИКАПА ТОМА, адвокат, 1942.
 43. КРСМАНОВИЋ НИКОЛА, сељак, 1945.
 44. ЛОПУШИНА МИЛИСАВ, полицајац, 1945.
 45. ЛОПУШИНА РАДИСАВ, поручник, 1945.
 46. ЛОПУШИНА РАДОМИР, сељак, 1945.
 47. МИТРОВИЋ ВЕЉКО, гимназист, 1945.
 48. ПЕТРУШИЋ НИКОЛА, сељак, 1945.
 49. ПЕТРУШИЋ РАДИВОЈЕ, сељак, 1945.
 50. ПЕТРУШИЋ НОВАК, жандар, 1945.
 51. ПЕТРУШИЋ МИЛИЈА, сељак, 1942.
 52. ПЕТРУШИЋ ЧЕДОМИР, сељак, 1944.
 53. ПЕТРУШИЋ МИЛУТИН, сељак, 1945.
 54. ПАРАУШИЋ СИМЕУН, учитељ, 1942.
 55. ПЕРОШЕВИЋ ДАНИЛО, гимназист, 1945.
 56. ПЕРОШЕВИЋ БОЖО, сељак, 1945.
 57. ПЕРОШЕВИЋ ЉУБО, сељак, 1945.
 58. ПЕРОШЕВИЋ ВЕЉКО, сељак, 1945.
 59. ПЕРОВИЋ НИКОЛА, сељак, 1949.
 60. РАДАНОВИЋ МИЛАН, сељак, 1945.
 61. РАДОЈЕВИЋ ЖАРКО, сељак, 1945.
 62. РАДОЈЕВИЋ ПАВЛЕ, сељак, 1945.
 63. РАДОЈЕВИЋ ВЕЉКО, сељак, 1942.
 64. РАДОЈЕВИЋ ВОЈИСЛАВ, сељак, 1945.
 65. РАДОЈЕВИЋ РАЈКО, ђак, 1944.
 66. РАДОЈЕВИЋ ДУШАН, ђак, 1944.
 67. РАДОЈЕВИЋ ЗОРКА, дјевојка, 1945.
 68. РИСТИЋ МИЛИЈА, полицијски писар, 1942.
 69. РИСТИЋ МИЛОСАВ, сељак, 1945.
 70. СТРУЊАШ МИЛОРАД, сељак, 1945.
 71. СТРУЊАШ РАДОМИР, гимназист, 1945.
 72. ДВА СИНА СТОЖИНИЋ НЕДЈЕЉКА (заборавио сам имена) 1945.
 73. ТРЕБЈЕШАНИН ИЛИЈА — полицајац 1945.
 74. ТРЕБЈЕШАНИН РАДОСАВ, сељак, 1945. год.
 75. ТРЕБЈЕШАНИН ЗЕКО, трговац, 1942.
 76. ТОМИЋ РАДОМИР, сељак, 1945.
 77. ТОМИЋ РАШО, сељак, 1945.
 78. ТОМИЋ МИЛИВОЈЕ, официр, 1944.
 79. ТОМИЋ ВУКОТА, сељак, 1944.
 80. ЋЕТКОВИЋ ЈОВАН, сељак, 1945.
 81. ЧЕТКОВИЋ МИЛАДИН, сељак, 1945.
 82. ЋЕТКОВИЋ МИЛЕ, сељак, 1945.
 83. ЋЕТКОВИЋ ДИМИТРИЈЕ, сељак, 1945.
 84. ЦЕРОВИЋ НИКОЛА, правник, 1941.
 85. ЦЕРОВИЋ ВЕЉКО, професор, 1942.
 86. ЦЕРОВИЋ ЉУБО, писар суда, 1943.
 87. ЦЕРОВИЋ МОМИР, сељак, 1943.
 88. ЦЕРОВИЋ БОГДАН, свештеник, 1941.
 89. ЦЕРОВИЋ ДРАГО, гимназист, 1941.
 90. ЦЕРОВИЋ ТАНАСИЈЕ, жанд. наредник, 1945.
 91. ДВА СИНА ЗЕКОВИЋ СТОЈАНА (заборавио сам имена) 1945.
 92. ПОЛЕКСИЋ РАДОМАН, сељак, 1945.
 93. КРСМАНОВИЋ ЈАНКО, сељак, 1945.
 94. ТОДОРОВИЋ ИЛИЈА, судија, 1945.
- ДВОЈИЦА ПОД БРОЈЕМ 26. и 59. СУ УБИЈЕНИ 1949. год. ДА БИ УПЛАШИЛИ СЕЉАКЕ ДА УЉУ У СЕЉАЧКУ РАДНУ ЗАДРУГУ.

СЕЈАЊЕ МРЖЊЕ

Поштовани Господине Пејчићу,
Цијеним Ваш труд да у листу „Српска реч“ објављујете и пишете о догађајима за које се до сада мало знало, или се знало а није могло и смело да се пише. Међутим, мора Вам се озбиљно замерити што дозвољавате да се објављују велике неистине које наносе само штету и неприлике породицама и потомцима лица о којима пишете у рубрици „Црвени терор“. Поштене људе и њихове породице без доказа стављате на стуб срама, а величате оне који то не заслужују, који су били и остали издајнице српског народа.

Ваша рубрика у „Српској речи“ број 7. и број 11. од 20. јануара 1991. године, под насловом „Црвени терор“, навели су ме да Вам укажем на гнусна подметања, клевете и лажи. Не бих се на тај текст уопште освртао да у њему није поменуто и име мога покојног брата **Стевана Церовића** и мојих блиских рођака **Церовића**, комшија и племеника у Ускоцима и срезу Дурмиторском.

Ко ради, може и да погреша, нарочито ако пише, али мора се одвојити истина од неистине. Јер, истина је само једна.

МОША ЈЕ БИО ГЛАВНИ

Према ономе што објављујете у рубрици „Црвени терор“, сви су учесници НОП убице, сви су крварили руке до лаката, од комуниста до скојеваца. Убице су и сви они који су се налазили у командама места, посадним четима. Једном речју — невиних нема! Сви су убице! И они који су организовали устанак против окупатора, независно од тога да ли су комунисти или нису, да ли су скојевци или нису, сви су убице и црвена банда! Заиста несхватљиво и да човеку памет стане кад прочита овакве лажи, које премашују и Гебелсову пропаганду! Очигледно, рубрика „Црвени терор“, отворено иде на завађање српског народа, на крвне освете и све оно што је најмрачније било у прошлости, захваљујући Јосипу Броз у Моши Појади.

Мој брат, поч. **Стеван Церовић**, није био члан КПЈ, а није био ни члан СКОЈ-а 1941. године. Познато је да комунисти чак нису имали поверења ни у чланове СКОЈ-а, да и не говоримо о оним људима који нису били организовани и нису припадали КПЈ. О убиствима су одлучивали у најстрожијој конспирацији комунисти који су се налазили на руководећим функцијама, као и у командама места, команди одреда и штабова. У срезу Дурмиторском, колико је мени познато према документацији коју поседујем и ономе што сам истраживао око „левих скретања“ у Црној Гори, ниједно убиство није извршено, бар што се тиче среза Дурмиторског, без знања и сагласности **Моше Пијаде**.

Моша Пијаде се налазио у Црној Гори по специјалном задатку **Јосипа Броза**, који је у њега имао неограничено поверење. Најдуже је боравио на Дурмитору и у време његовог

боравка у срезу Дурмиторском имао је неограничену власт и био главни арбитар за доношење смртних пресуда оних који су предлагани за ликвидацију, или је сам предлагао и вршио ликвидацију. О томе најбоље свједочи поред осталог и једно писмо које је **Моша Пијаде** писао са **Жабљака Јосипу Броз**у, као и оно писмо у коме оштро критикује **Милована Биласа**, **Ивана Милутиновића** и **Митра Бакића** због тога што нису стрелили пет заробљених васојевићких четника, које је **Милован Билас** пустио кући.

У писму поред осталог стоји и ово:

„Морам да вам примим да споро, врло споро рјешавате саставе штабова — у часу када већ једном треба да се ти штабови имају чврсти, а не да се једнако мијењају или да им фале поједини чланови или да добијају привремено попуњавање.

Исто тако не могу да се сложим с тим да се заробљених 5 васојевићких — четника пуне а да се не стријељају. То народ у Савничком срезу апсолутно неће разумјети. Топлика је људи из нашег среза погинуло од четника, а изнад свега против васојевићких највеће огорчења... На њихову причу да су „заведени“, ја не дајем ни пет пара. Треба напољу да се и зна ко одлучује о судбини заробљеника...”

А у писму **Јосипу Броз**у са **Жабљака** 3. 4. 1942. године, **Моша Пијаде** пише:

...Овде сада на **Жабљаку** имам пуне руке посла око образовања ударних батаљона и омладинских чета. Исто тако и око осигурања **Жабљака**, како од стране евентуалног продора четника, тако и од евентуалног унутрашњег напада, јер смо пре три дана открили једну петоклонашку заверу у нашем срезу. Она се највише развила у **Шавнику**, где је и откривена. Наступили смо одмах са свом енергијом, извршили хапшења, неки су побегли, па смо и од њих неке, и то најглавније уловили, док је један, **Митар Караџић** бивши председник општине **Шавничке**, давао отпор у неком стењу где и козе тешко допиру, па је тако убијен. Синоћ су у **Шавнику** ликвидирани шесторица. О овој ствари бити ћеш обавештен укратко. У **Жабљаку** смо требали бити убијени ја и **Полексић**, али им се изјаловило. Сада смо се потпуно осигурали и вршимо чишћење среза као и трупа на фронту, где су такође стријељана тројица а биће их још...”

Као што се види, **Моша Пијаде** у догово-

ру и спрези са **Јосипом Брозом** покушава да преузме власт у Црној Гори и да изољује **Ивана Милутиновића** и **Милована Биласа** као делегата Врховног Штаба. Главни арбитар и егзекутор у убиствима је **Моша Пијаде** са **Јосипом Брозом**, а „лева скретања“ **Јосип Броз** намерно приписује **Миловану Биласу** и **Ивану Милутиновићу** како би подржао и задржао **Мошу Пијаде** у Црној Гори, с обзиром да није имао поверења у црногорско руководство. Црногорско руководство због неповерења у **Мошу Пијаде**, покушало је да га изољује, због чега се **Моша Пијаде** у писму **Јосипу Броз**у жали да га сумњиче и у њега гледају са неповерењем.

ЖРТВЕ У КОЛАШИНУ

Зашто **Моша Пијаде** критикује **Милована Биласа** и **Ивана Милутиновића** и о каквим се осветама и неизмиреним рачунима ради између партизана и четника?

У писму од 20. априла 1942. године, **Моша Пијаде**, обавештава **Јосипа Броза**, како су четници у **Морачи** заробили једну дробњачку чету и да су побили и стрелили око 50 партизана”.

По повлачењу НОВ у Босну, одмах у јуну 1942. године пао је у руке четника један велики број партизана који су се налазили на руководећим мјестима међу којима и велики број бораца и симпатизера НОП. Извршен је незапамћен терор на подручју Црне Горе. Велики број невиних људи је ликвидирани. Поред оних који су довођени у колашински затвор и ликвидирани на **Брези**, **Метешеву** и другим подручјима широм Црне Горе, из колашинског злогласног четничког затвора, групно су одвођени похапшени затвореници и масовно стрелили по градовима Црне Горе, док је извјесни број предат окупаторима Немцима и Италијанима за стрелање. Само у срезу **Шавничком**, на смрт су осуђени и стрелиани: **Јелена Берковић**, **Радоје Лаушевић**, **Мајо Новосел**, **Александар Дедић**, **Павле Поповић**, **Радосав Вукићевић**, **Вељко Кнежевић**, **Василије Кнежевић**, **Илија Перовић**, **Мар Даниловић**, **Владимир Даниловић**, **Љубомир Тмушић**, **Перко Гломазић**, **Радован Рајовић**, **Лазар Јауковић**, **Милић Јауковић**, **Радован Пејановић**, **Милош Жугић**, **Томаш Ковијанић**, **Јагош Томић**, **Војин Поповић**, **Перо Јелић**, **Милорад Ашанин**, **Петар Јоцовић**, **Божо Жикић**, **Милош Жикић**, **Недељко Мештер**, **Драгиша Церовић**, **Војин Тодоровић**, **Мијат Перовић**, **Лазар Гашевић**, **Блажо Шећковић**, **Миња Бајагић**, **Игњат Бијелић**, **Радила Ђоровић**, **Илинка Обрадовић**, **Милован Даниловић**, **Зелен Ковачевић** и многи други.

На **Боану** само за једну ноћ, васојевићки четници **Павла Ђуришића**, довели су и стрелили: **Пера Јелића**, **Милорада Ашанина**, **Петра Јоцовића**, **Божу Жикића**, **Милоша Жикића**, **Драгишу Церовића**, **Војина Тодоровића**, **Недељку Мештера**, **Мијата Перовића**, **Лазара Гашевића**, **Блажу Шећковића**, сви из **Ускока** и **Мина Бајагић** из **Пиве**.

На подручју среза Дурмиторског, четници су ликвидирали шавнички Срески комитет и скоро све комунисте, борце и активисте који су враћени у позадину четника на подручје среза Шавничког:

Јован Ђоровић, Богдан Котлица, Вељко Мићановић, Бранко Мирковић, Војин К. Јауковић, Јаков Остојић — Маргић, Милован Даниловић, Радмила Ђоровић, Светозар Жугић, Миливоје Дурковић, Бошко Зарубица, Милан Мићановић, Зелен Ковачевић и многи други.

Поред ове гериле која је враћена у позадину четника на подручју среза Дурмиторског, на територији Црне Горе, по налогу **Јосипа Броза**, остављено је у позадини четника, око 700 политичко-партијских радника и партизана за рад у непријатељској позадини, од којих су њих више од 500 били чланови Партије. У позадину непријатеља је враћен и нови Покрајински комитет, као и новоименовани окружни комитет, који су конституисани по доласку на терен.

СКУПА ЗАШТИТА

Стање у Црној Гори средином 1942. године, било је изузетно тешко, неупоредиво теже него у било којем другом периоду у току рата. На читавом простору владао је страховит терор окупатора и његових сарадника, чије су снаге бројале око 120 хиљада војника. Сав тај силни војни потенцијал, уз окупаторско-квислиншки полицијски и судски апарат, био је усмјерен против припадника народноослободилачког покрета и родољубивог становништва. Средином 1942. године читава Црна Гора је била преплављена окупаторско-квислиншким затворима, а формирано је и неколико логора. До почетка 1943. године кроз затворе (не рачунајући привремене сеоске) и логоре прошло је око 6.000 Црногораца. Међутим, најтежа су била стријељања на основу пресуде тзв. националних судова и окупаторског суда у Цетињу. Рачуна се да је до пролећа 1943. године на овај начин стријељано 1.300 до 1.400 родољуба, односно учесника НОП. Нарочито су по смртним пресудама остали, по злу познати, четнички судови у Подгорици и Колашину. Највише су настрадали герилци. Од одласка партизанских снага из Црне Горе за Босну средином 1942. године, па до пролећа 1943. године, погинуло је, стријељано и заробљено преко 300 чланова Партије. Од тога броја око 200 је погинуло и стријељано. Само у току зиме погинуло је заробљено и стрељано око 200 герилаца, претежно партијаца. Ликвидацији оволиког људства и партијских кадрова у Црној Гори приликом одступања партизана за Босну маја месеца 1942. године, највише је допринео **Јосип Броз** који је због свога обезбеђења и сигурности, рачунао да се уколико му буде претила опасност у БиХ, поново склони на подручје Црне Горе. **Јосипа Броза** никада жртве нису интересовале кад је било у питању његово лично обезбеђење да побегне са територије на територију.

Повлачењем партизанских јединица за Босну, маја месеца 1942. године, у Наређењу врховног команданта Јосипа Броза од 21. IV 1942. године поред осталог стоји и ово:

„Из Дурмиторског одреда обавезно пре-

баците на терен у позадину непријатеља неколико лаких одјељења, јачине 20 до 40 људи. Без тога не може се успешно ратовати. Ово људство мора бити поуздано и борбено...”

А у Наређењу Јосипа Броза Дурмиторском НОП од 27. маја 1942. године, између осталог, стоји:

„У случају ако би дошло до повлачења наших јединица из Шавничког среза, предузетимо све мјере за одбрану Пиве. У овом циљу треба благовремено предузети све мјере. Потребно је да ти одмах пођеш у Планину и извршиш мобилизацију новог људства за одбрану својих домова...”

Из Дурмиторског одреда треба обавезно бацити у позадину непријатеља неколико лаких одељења која обавезно морају ступити у дејство. Ово одмах урадити...”

ЋИЛАС НЕМОЋАН

После оваквог наређења врховног команданта Јосипа Броза, Главни штаб за Црну Гору и Боку од 25. маја 1942. године наређује штабу Дурмиторског НОП да на територији Шавничког среза који је необично погодан, остави двије до три партизанско-комитетске чете. Задатак тих чета би био: напад на окупаторске транспоренте и комуникације, политички рад на окупираној територији и у четничким јединицама, убијање четничких старјешина и организатора четничког покрета...”

Милован Ћилас као делегат Врховног

штаба оштро се супротставио оваквом наређењу **Јосипа Броза** о повраћају толиког људства и партијских и војних кадрова у позадину четника на окупирану територију Црне Горе. Он између осталог у писму Јосипу Брозу од 11. априла 1942. године каже:

„У вашој директиви се каже да у непријатељску позадину треба слати лаке чете од 40 партизана, а не видите, јер не можете отуда ни да видите, да би оне сада биле уништене кад би се кретале у толиком броју. Надаље, ви искључујете сваку непокретљивост јединица, чак сте у поменутој наредби рекли да ниједна јединица не смије стајати дуже од два дана на једном мјесту. А то тако не може да се каже, јер све зависи од околности...”

Због свега овога, мој даљи рад и опстанак би био беспредметан и ПК и Главни штаб могу се образовати НАРЕДБОМ ОТУДА. ЈА ИНАЧЕ НЕЋУ МОЋИ ДА СВРШИМ ПОСАО ОНАКО КАКО БИ ВИ ТО ЖЕЛЕЛИ...”

Као што се види, Јосип Броз је био неприкосновен. Његова наредба морала се извршавати независно од тога да ли ће људство које враћа у позадину четника бити ликвидирано. Његова основна мисао је била: сачувати себе, сачувати власт и уништити четнике од којих му је претила највиша опасност у конкуренцији за власт.

**Вуксан ЦЕРОВИЋ, новинар
(Нужна скраћења и опрема
редакцијски)**

ДА ЧУЈЕМО ПАРТИЗАНСКУ

У овом листу, а под насловом ЦРВЕНИ ТЕРОР — комунистички злочини у Србији — број 18 и 19 објављени су подаци, поред осталог, о неким убиствима у срезу орашачком са седиштем у Аранђеловцу, а почетком рата 1941. године. Изнето је да је у с. Гараша убијено три лица и наведена њихова имена („Светозар Милетић и Војислав Плећевић из Гараша“ као и „... убијен је од комуниста на зверски начин Чедомир Николић из Гараша“).

Будући да сам рођен, одрастао и рат провео у овом мом с. Гарашу познати су ми неки догађаји из рата о чему је овде реч, па бих желео да то изнесем и да позовем своје Гарашане и друге да изнесу своја сазнања а све ради истине — и ради нас и наших потомака. Треба захвалити овом листу и свима онима који у овом послу учествују и траже истине о нама, нашим заблудама, жртвама и несрећама. Појмимо редом.

У јесен 1941. г. у Гарашу је убијен први Гарашанин и то је био СВЕТОЛИК МИЛЕТИЋ (а не Светозар). То је био богат човек и у годинама. Имао је сина Дула који је био официр правне службе војске Краљевине Југославије, почетком рата заробљен и у Немачкој је провео у заробљеништву све време. Тада се а и сада причало да су Светолика убили комунисти и то зато што је његов син судио неким комунистима и што је био богаташ. Одмах после доласка „слободе“ комунистичке, они исти који су га убили су његову имовину поделили борцима НОР-а и својим симпатизерима, што се и сада зна и може видети.

И за другог убијеног — Војислава Плећевића у селу се говорило и говори да су га убили комунисти.

Исте јесени убијен је и Светислав Величковић, младић за чији се гроб не зна. Има још лица убијених ове јесени, и њихова имена ће, надам се, изнети други. Дакле, прве жртве у мом селу пале су од комуниста.

Што се тиче Чедомира Николића — није ми познато о ком се лицу ради и нисам га познавао.

У Гарашима је у току овог рата побијено око 15 људи — што од комуниста, а што од српских родољуба, а зашто је то чињено — то би требало да се зна и каже народу, нарочито зато што су комунисти почели убијање и завршили га крајем рата па им је све то добро познато и то је записано у партијским комитетима и у ОЗН-ама.

Крајем рата — 1944. г. убијен је Милан Степановић. Како и зашто то нека се изјасне они који су то учинили, а прича се да су још живи и налазе се у Аранђеловцу. Убијен је Милован Марковић, прича се да га је лично убио Душан Петровић Шане, а по некима, неки Пера Македонац, партизан. Погинула је од зрна „ослободилаца“ Радмила Вићентијевић под сумњивим околностима. Убијен је Светислав Радисављевић звани Попић, а који је био тада у функцији четничког команданта села. Убице су му са кожом одерале бра-

ИСТИНУ

УБИЈЕН ИЗ ЗАСЈЕДЕ

Резервни поручник ратни војин инвалид рањаван четири пута и то у балканске ратове и првог светског рата и бој на Мојковцу, а 1941 године 13 Јула бори се против окупатора али се није слагао са комунистичким чисткама. Пошто није одобравао такав став појединих преставника комунистичке партије Пипера постао је и сам жртва и невин убијен 21. септембра 1941. године из засјезде кад се враћао са парастоса у село.

Општинске власти са мјесном заједницом после двадесет и више година скрљаву породични споменик заједничке гробнице гдје је сахрањен Илија Миличковић уклањајући његово име. Сматрам да то нијесу идеје комунистичке партије него људи на власти у то вријеме који су злоупотребљавали власт и тако спроводили којима је било мало убити невиног човјека него му и скрљавити споменик.

Нови процеси демократије који се дешавају у данашњем друштву отварају врата да истина дође на видјело, ко је и због чега убио Илију Миличковића.

Фима ЦАНКИЋ

дицу и на телу оставили цедулицу — „да ће тако проћи сваки народни непријатељ...“

После рата у селу су побијени неки бегунци и сахрањени у лугу поред речице и пута а које је потопило садашње гарашко језеро.

Све изнето знају врло добро или морају да знају многе политичко-друштвене структуре среза орашачког у Аранђеловцу и о њима су дужне да се изјасне. Ја сам одмах после „ослобођења“ отишао из села „трбухом за крухом“, тако да ми није позната тачна евиденција извршених злочина над људима од било чије стране, а то ме занима, и то тражим, као што то чини и овај лист, на чему му хвала.

Да су код нас многе ствари постављене на тумбе — наглавачке, ево једног доказа. Општинска СИЗ културе Аранђеловац издала је 1984. године једну књижицу под насловом „ЗАВИЧАЈ У ДЕЛИМА СВЕТОЛИКА РАНКОВИЋА“, аутора Радише Ј. Радишића, родом из оближњег села Козељ. Аутор о себи даје белешку у којој, поред осталог стоји: „... Током рата био је у немачком заробљеништву и све време, у најтежим условима, активно радио на НОП, због чега му је признат статус борца од 1941. године“. Аутор описује чувени црзалис гарашки из романа „Горски цар“ књижевника Светолика Ранковића и износи шта је тај црзалис видео у току рата. Ево делића тога: „Дочекао је у току овог ослободилачког рата да види у суседном школском дворишту и школском подруму четничку бестијалност и страдања ослободилачких присталица револуције, али и кликтање партизанских пушака и незауствани ход победе, слободе, социјализма, нове епохе“.

Ето дакле шта је један рододрзац из Немачке у току рата видео да је гарашки црзалис видео. Овај рододрзац врло добро зна, и не само он, да је тај запис видео како су комунисти убили Светолика Милетића, а баш од овога записа је и почело. Светолик је бандитима рекао да се врате својим кућама и да не лутају по Шумадији, да је оставе на миру. Запис је видео и то да су комунистички бандити запалили гарашку архиву, а то је исто онако као што су Немци бомбардовањем у Београду уништили српску писану реч и мисао — библиотеку. Значи, да се Немци не би мучили и у Гарашу уништавали писану реч, то су у њихово име и за њихов рачун учинили комунисти. То је тачно.

Овом Радиши ми и наша деца дајемо пензију, а он је њу требало да тражи од Немца где је радио „све време, у најтежим условима“. Али, чега се паметан стиди — тиме се луд поноси!

Очекујем да се јаве надлежни и изнесу своје ставове и истине, или тачније да чујемо „кликтање партизанских“ истине.

До следећег јављања — оволико!
С поштовањем и захвалношћу

Милован РАДИСАВЉЕВИЋ
Жарково

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЧИЧА“

1. Звонимир Вучковић: ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА

Ово је други део књиге „Сећања из рата“ у коме Звонимир Вучковић говори о догађајима у којима је учествовао од 1942. до 1944. године, када га је генерал Михаиловић упутио на последњи задатак у Италију. Нена од поглавља су: „Први Равногорски корпус“, „Бугари у Драгачеву“, „Отпор кроз саботажу“, „Војна мисија Сједињених Држава“, „Омладински конгрес“, „Ба“, „Летећа бригада“, „Шумски аеродром“, „Борба за Србију“, „Савезници напуштају Драгу“...
Страна: 230. Тирница, Цена: 180 динара.

2. Звонимир Вучковић: СЕЋАЊА ИЗ РАТА

Књига мемоара Звонимира Вучковића, преборца покрета генерала Драгољуба Драже Михаиловића, команданта Првог Равногорског корпуса. Ово је први пут да се у Југославији објављује цео живот ратна прича припадника четничке војске. Делови књиге „Сећања из рата“ објављују се у фељтону „Погледа“ под називом „Мемоари једног четника“.
Страна: 230. Тирница, Цена: 180 динара.

Оглашава продају књига са попустом од 40%

бу-Дражи Михаиловићу, у САД-у су најбољи амерички адвокати, о свом трошку, одржавали паралелно суђење. Необјектни комунистички суд у Југославији није узео у обзир потпуно супротан исход америчког суђења. Међутим, научници Хуверовог института при Станфорд универзитету у Калифорнији, прикупили су документа са америчког суђења, синтетизовали их, и уз критички есеј Дејвида Мертина, објавили у овој књизи. У књизи „Случај генерала Драже Михаиловића“ дат је један од најобјективнијих приказа догађаја у другом светском рату у Србији и Југославији, а посебну специфичну тежину има чињеница да су њени аутори страни држављани.

Љој В. Хендерсон, бивши амбасадор Сједињених Држава и помоћник заменика државног секретара: Дејвид Мартин до танчина опскује неуспешну борбу генерал Михаиловића да своју земљу спасе и од нацистичке и од комунистичке превласти. Ову веома обилно документовану књигу треба самотрати као последњу реч о том предмету и сваки онај који се интересује за савремену историју Европе, треба да је има у својој библиотеци.“

Страна: 500. Тирница, Цена: 280 динара.

3. Документи Хуверовог института: РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СЛУЧАЈ ГЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Док је 1948. године у Југославији одржавано инсценирано суђење генералу Драгољу-

бу-Дражи Михаиловићу, све три књиге су илустроване фотографијама из доба рата.

Издавачко предузеће „ЧИЧА“
11000 Београд, Сретена Младеновића 1/5,
Телефон 011/507-454, 425-124

Поручујем књигу:
1. „ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА“, по цени од 180 динара
2. „СЕЋАЊА ИЗ РАТА“, по цени од 180 динара
3. „РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК“, „СЛУЧАЈ ГЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА“ по цени од 280 динара.

Заокружити број књиге која се поручује. Књиге шаљемо поузећем. Плаћање поштару.

ПОРУЧЕНИ КУПОН

(презиме, име оца, име и занимање)

(број поште и место станa)

(улица и број)

(сајфорични потпис)

НАПОМЕНА: књиге се могу поручити и преко напред датог телефона.

„СРПСКА РЕЧ“
деоничарско друштво
БЕОГРАД, Народни фронт 43
тел. 011/642 233

Објављује да издаје књигу.

RADIO I
B92
FM • STEREO
92.5 MHz

Снимили смо све што су рекли
и што су порекли !!!

ТРИ САТА емитованог и забрањиваног материјала
двострука аудио-касета Радија Б 92

ПИСМА ВУКУ

Књига садржи факсимиле и делове бројних писама које је СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ И ВУК ДРАШКОВИЋ примио после завршених избора.

Писма су потресно сведочанство о разговору народа у Србији, а нарочито младих, на неочекиване резултате избора.

Цена књиге је 200 динара.

Сав приход од продатих књига припада СРПСКОМ ПОКРЕТУ ОБНОВЕ.

Позивамо чланство СПО и симпатизере да се претплате на ове јединствене издаше које је документ овог времена. Својом претплатом уједино учествујете у потпуру СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ.

Књигу можете поручити и визуално по телефонима: 663-952, 645-223 или 149, 660-222, или 9979, 507-454.

Десет дана марта

Комплетан ток преговора полиције и студената на мосту

Слоба: "Твксам знао да су ме звали..."

Јокановић: "Нелојте интервенекати, ми ниско хулигани!!!"

Пуј гвек не вољи Матковић: "Твксам тако писано!!!"

Вуко: "Јурни Јунаши, оаузнајте возмал!!!"

Риве-регге Раја: Опозиваја бија Жифорада Игита.

Мораба-1 био је Радимио Ко је био Дунаб-П

Компанире: "Сад знам и улицу. Прошарт'о сам Београд."

ИСТИНА ЈЕ И ОНО ШТО КРИЈУ

Ово је наруџбеница

Желим да сазнам истину! Помањите ми _____ примерка касете "Десет дана марта".

Моје име је _____
а адреса _____

Касету ћу платити поштару поузећем.

Знам да ће се цео тираж брзо распродати, зато обиме обезбедите свој примерак.

Радио Б 92, Малеонска 22, Београд.

Сетно сам се!

Касету могу наручити и телефоном 622-233 или факсом 330-946

САМО

290 ДИН.

ПОРУЧБЕНИЦА

(презиме и име, поручилац)

улица) _____ (број) _____

(пош. број) _____ (назив поште)

Упутну програвураности од динара _____ упућан је на једно рачуно број 80801-803-27562 ДД „Српска реч“, Београд.

у _____ 1991. Потпис поручиоца.

ЋЕТИЊИ ВАН ПАРЛАМЕНТА

„Ово ми се не свиђа што се ови милитори сваки час мијењају ка и два кад јашу једног коња. Данас један, сјутра други, прексјутра трећи и четврти, и, ако тако устраје, кроз неколико година неће бити Црногораца, који није био милитор од неке работе!“

О... па то је тек мука! Ту се оће повише памети, јер Господару није лако положити рачуне!...
— Неће то Господар од њих тражити, зна он ову скупштинску пулитику на памет!

— Како је ово удешено, Ђуро, да нико не може бити посланик више него четири године? Зар не би боље било да то Господар поставља као капетане, командијере и остале главаре? — пита Крцун.

— Баш смо и ми о том зборили на Цетињу, него се не може због овог Устава. Он ти је то некако стега у точке и палаграме, па се не може ни од које руке другојаче!

— Ма, збиља, Ђуро, ништа ни не рече о Уставу?

— Е, гле... заборавио сам и прескочио!... и то ви е најважније књиге у Црну Гору, а и у све друге државе!

— Ко је спјева, али саставио?
— Господар, га је саставио кад се бавио у Бару.

— Је ли виши и важнији од буџета?
— Мањи је, али много важнији!
— По чем, Ђуро?
— По томе што је он изнад свију закона, исто ка и милитор војни над бригадирима! Сви су закони од њега мањи и морају се са њима подударат у све точке и палаграме!

— То и све друге државе имају, рече ли?
— Све, одиста!
— Има ли га Србија?

— Е, чуја сам да их Србија има неколико, пошто јој је два али три дао краљ Милан, па послвијенако један краљ Александар и један краљ Петар кад је поново доша у Србију из Женевске. Али сад је најважнији ови краљ Петра.

— Жна ли се, Ђуро, која држава има најбољи Устав?

— Некизи од овија учењака са Цетиња веле да је најбољи англишки!

МИ И РУСИ

- Због чега је њихов најбољи?
- Веле због тога, што је најстарији!
- Па зар је бољи што је старији?

— Исто ка и гусле; што су старије, то су боље!

— Па који долази иза инглешког?
— Вранцески, кажу; ма исто ја мишлим да неће тако бит, но ће иза инглешког доћ руски, па онда ови други.

— А какав је шпански; је ли он чему?
— Ка и све друго швапско; пун лажи и петљанција, ни дјеца у њ не би вјеровала!

— Е, све ли им је најгоре, Бог их посјекао!... А што се зову царевина, кад су у свачему последњи?!

— Теке, да се зоре именом!...
— Да су нешто јунаци ка и Турци, па да им чојак и одобри, а овако их чут не могу!...

— Нешто ме Крцуне повуче за језик те помену Турке... што је ове између Турске и Италије, Ђуро? — пита га Ђукан.

— Рат, ваистину; да што друго!
— Ма река би чојек е није много крвав?
— Јес доста, но се далеко води, па се не жна!

— Ђе је то и због чега дође до рата?
— Чак пре'о бијелог свијета!... Има тамо нечесова земља те је зову Трипулис, па је Италија радила да јој Турска то преда на мир и лијепо, ако неће она ће на силу. А Турска не даде, те Италија дигни велику војску и тако се зарати!

— Неда Турчин ништа без савље; на себљу је све и добио! Преварила се Италија, колико се мене чини!
— И на Цетињу мишле е се преварила. Италија је рачунала да ће се Турска уплашити и да ће јој помоћ ове велике силе да то освоји, ма се преварила ка нико њен!

— Зло ће проћ Италија, ере је Турчин крвави јунак на свијет; сем нас и Руса не може се са њим у јунаштву нико мјерити! Жнам их ја добро!...
— Ево која је: Талијани су ни, да решемо, пријатељи, има им невоља што све оће на ову лупешку исто ка и Швабе. Ни код њих ви нема чојства и јунаштва, него све на лаже и пријевару. Назад десет-петнаест година шћели су нешто преварит цара Менелика од Абисиније, а ови ти то некако сазнај, те брже боље покупи војску и поби се са Италијом пре јуначки; зборе људи да је у тај број пигинуло

преко тридесет хиљада Талијана!

— Да Бог поможе! Одиста доста!...
— Да, бијесна Менелика, мој брате! — довикује Мргуд.

— То је прави цар, што их на хиљаде колика, а не по коју стотину! — додаје Ђукан. — срећу је велику има Менелик.

— Ада и са Турском неће боље проћ, Ђуро, ти мене вјеруј што ти ја прости вељу!

— Не пише јој добро, одиста!
— Зна ли се из новина, Ђуро, ко више гине?

— Талијани, веле новине.
— Чије су војсковође боље?
— Турске и то много!
— Колико има војске са обије стране?
— Около стотину хиљада!
— А што збори Је'ропа за ови рат?
— Ништа, мрзи Турке, па је пуштала Италију на њих и рачуна да ће је набдит!

СВЕ ИСПОД УСТАВА

— Ма и ако су Турци, то није поштено; на треба им узимат оно што је њихово. И ми Срби ратовасмо пет стотина година, па не тражисмо ништа туђе но своје; пролисмо толику крв за образ, вјеру и слободу и опет ни не дадоше оно што је наше. Нек се прича што хоће, бољег чојека од Србина нема, ни чистије вјерѐ од ришанске.

— Тако је све, Крцуне, но смо мали наспрам другија народа, јадан не био!

— Ма нијесмо кунем ти се животом и јединим Богом, што збориш?!

Ако се овако почека још коју годину удесиће ове велике силе је'ропске, па ће притиснут ове мале народе и државе и вргнути их у ропство да се више не избаве!... Све ми се Ђуро, чини да међу овијема данашњијема великашама у Црној Гори и Србији немају јунака и крваваца, но се све онако изметнуло у господина и лизуна од којег није вајде!... А проклете су и ове политичке партије да их Бог убије и са оним ко их први заведе међу Србе! Овако се више не може, ере ће ни под овом марамом образ поцрњет, само ако ускоро не грокне пушка Србинова! Умријет славно ка Милош на Косово, то је прави живот за људе и Србе, а не умријет на душецима, мој соколе!... Да како људи?!

— Ха!... Крцуне сиви соколе!... Тако је заного!... Ту се оћемо, пиле од сокола! — сви вичу из гласа и велика се граја међу њих створи па се опет све некако умири.

Ђуро мало дође као притешко ово што Крцун напада великаше у Црној Гори и Србији, а и цијели то скуп поздравиле, те он некако на лијепу поче зборити:

— Добро и лијепо збори Крцун. И ја сам, браћо, вазда зато да се бијемо са непријатељима, али пред народ требају мудре и јуначке вође а ови наши великаши и пулитичари у Црној Гори и Србији млади су људи, нијесу ратовали па не жнамо какви ће бити! Ко жна, могу они и ваљати није лако погодити што спава у чојку! Него полагано, па ако ускоро пукне пушка, све ће се другојачије окренути и ја мним, ако се то деси да ће пулитика изгубити своју важност! И жнаћите, браћо, да ми имамо два краља који ће бит пред нама!...

— Друго су, Ђуро краљеви; а ове великаше и пулитичаре видјели смо дивно кад оно Алексија узме Босну и Јерцеговину!... Немој их бранити никако на свијет; ту се нећемо сложити ни у који разлог. Ја сам прост чојак; и мислиш да за Босну и Јерцеговину није крив Шваба ни Алексија, но главом пулитичари српски гдје их год има. Ово ти почисто зборим из моје старе душе ка и прави Србин!

И ја сам с тобом, Крцуне!... И ја, ваистину! — чују се гласови множине.

Црни ће га ђаво знат; ко је тај да угоди што ће све бит у свијет?! Ја доста памтим злија и чуднија работа у свијет и право рећ, не допада ми се ово доба никако. Оно свакоме чест и поштовање, ма кад сам лани неђе одио на Цетиње иђах проз пијацу са војводом Марком Мартиновићем и зборасмо нешто о младијем Црногорцима, кад наиђе двоје момчади поред нас и поздравише нас.

— Ко бје'у ова момчад? — упиташ војводу Марка.

— Не питај! — рече ми он.
— Што, чоче, ко су ови? — опет ја.
— Ето то су ти нови црногорски милостори! — рече војвода Марко доста јетко.

— Ма не ће бит, чоче? — завиках и осврнух се да их добро осмотрим.

— Јесу, валан, и добро их виђи! — збори војвода.

— А како се зову?

— Ови с лијеве стране, то ти Јован Пламенац, милитор од џандара (полиције), а ови други, то ти је нечесови Вучковић, милитор од Ђеце (просвјете).

— Је су ли напредна момчад, попе Машане? — пита Ђукан.

— До душе доста напредна, ма по оку им чојак не би река да ће што ваљат; оба танки кад двије шипке из пушке, ноге им као шпиге, а појело их оно лацманско одјело и нема ти на њих ће око починути! Немају оне склопости у снагу, но да их који драго од вас дохвати у руке, искуба би им шије као и кокотима!... Нема некако у ове госпоне оног старог соја!...

— А како посташе милостори, реци ни ти Ђуро, ко то знаш боље од попа Машана.

— Све некако испод Устава; учили су људи велике школе и праву закона, па их је Господар ставио у милосторе да управљају државним работама.

СВИ СУ НА ФУНКЦИЈАМА

— Е, мој Ђуро, кад ми на ум пане Цетиње и прије петнајест и двајест година, па чојак могаше видјет: Марка Миљанова, Петра Вукотића, Стојана Ковачевића, Пека Павловића,

Јола Пилетића, Лазара Сочицу, Новицу Церковића и друге војводе! То не бјеху људи ка остали, но орлови и витезови каквих је мало у свијет. А што данас видимо? Нечесовог прескубеног Дожића, неаквог Гојнића, Јабучане, Татаре и разну фрка-фуљу ће се зори и срдара проз Црну Гору ка да им је од девет ђедова остало! — разлаже поп Машан доста оштро, па му мнозина одобравају.

— Дај немој тако, попе Машане! Знаш ли оно што је река Раде владика, покој му души: „Нове нужде рађу нове снаге!“ Па и то ти је тако; а ко зна какви ће бит они што ће иза њих доћ на свијет? Доба ти је за људе ка година за воће и усјеје; једна роди и да све добро, а друга омане и изда да не може горе бит; исто ти је тако и са људима! — мудрује Ђуро, а да би умирио попа Машана.

— Не зборим ја ово, Ђуро, што бих желео паст у власт, већ ме, јадан живо срце боли, кад виђу да све иде ђавољијем трагом. А погледај ову киту цвијећа од момчади љуботинске те су данас око тебе вође! Истина, добро је и све лијепо што ни причаш, али зар не би боље и славније било да смо са њима данас тамо неђе око Призрена, Мостара, али Сарајева?... Зборим ли добро, а браћо Љуботињани?!

— Збориш попе Машане, све како је право и поштено!... Тако је већ никако?... И вазда ти хвала, ће чујеш и ће не чујеш! — одабравају му сви из скупа и велика је граја међу њима.

— Ђуро лијепо види е су ријечи Крцунове и попа Машана запалиле ватру у груди цијелог скупа па се довија од стотину руку што би река да их умире. Те Ђуро овако:

— Добро си се нешто угрија, попе Машане, па оћеш да те жеља од младости мине, и

чисто виђу што ти душа оће, а тако и момчади ове те су ође!... оно, да наш краљ неће у Русију и да се отуд надати веселоме гласу! — окреће Ђуро на пулитику, те да би попу Машану и осталијем ставио до знања, да ће ускоро бити оно што они желе.

— Нека живе наши краљеви и Бом им дуго поклонио здравље, али ја вако мним: добро је и лијепо имати за пријатеља доба чојка, а камо ли једну државу али народ, ма исто ја бих волио да се наша краљеви спреме, па да дођу у Босну, Јерцеговину, Стару Србију и друге српске земље... и то да пођу онако како ја мишлим да би требало поћи, Ђуро!...

— Знам што оћеш, попе Мишане, и погађам ти сваку миса ка на Божи зарок! Биће дана и за та пут, у над Божи!...

— Толико ти рекох, Ђуро!

— Ма говорићемо ми јоп о тој работи попе Машане онако... жнаш ка и треба!

— И још ми се једна работа не свиђа, Ђуро!

— Која, попе Машане?

— Ово ми се не свиђа: што се ови милистори сваки час мењају ка и два кад јашу једног коња?!

— И то ти је по Уставу!...

— А ђаволи га црни однијели, како је то? Данас један, сјутра други, прексјутра трећи и четврти и ако тако устраје, кроз неколико година неће бит Црногорца који није био министар од неке работе! Од прије бјеше другојаче; дође за милисторе поп Илија, Божо Петровић и Гавро Вуковић, па засједи и милиструј по петнаест година! Ја не разумијем што се со тим оће, али сам прост чојак па ми то не улијеће у ову стару главу?!

СВИ НА ЈЕДНО МЕСТО

— Све ће се то удесит, него полагаано докле се среди ова државна политика у разлог раде!...

— А колико има свега милистора у Црну Гору Ђуро, жна ли се? — пита Мргуд.

— Овија те су сад, или овија те су били?

— Свијех скупа колико има?

— Е, чека мало да их посаберем! — вели Ђуро и поче да рачуна: Један, два, три... три, мало молим те, три, пет, шест, осам... осам... осам... погама ти Бог, осам, једанаест, дванајест, тринајест, петнајест... петнајест... петнајест, побратимо драги, петнајест, и овија шесторица су у Јосовачи, то ти је петнајест и шест двадесет и један... двадесет и један... двадесет и један, и два те су у Биограду, у јемиграцији, то ти је двадесет и три! Ђусто их и точно има двадесет и три!

— Ау... помагај Свети Василије!... Ама нема их, Ђуро, толико не да јаки Бог?! Ћи... ћи... ћи... ћи!... Фију!... — чују се узвици дивљења.

— Јес, људи, одиста их толико има!

— А потежу ли сви плату, Ђуро?

— Сваки, да како! А што мишлите: колико их Србија има, а?

— Колико, Бога ти?

— Около двије стотине и четрдесет! То сам слуша из уста самога Господара!

— А нијеси не да јаки Бог?!

— Јесам, ево ви дајем нисту и Божу вјеру!

— Двије стотине и четрдесет!

— Ни један, валан, мање!

— Хвала једној руци Божој, што ни рече?!...

— Е па и Србија је велика.

— Ако је, чоче, и велика, зисто би их сто било доста за цијелу Јеропу!

— Јес, но Србија има и неколико Устава, па се то подудара у разлог пултике!...

— Е која је ту памет, хвала јединоме Богу! Промишлите, људи, кад се двије стотине и четрдесет милистора снађу у једно мјесто, шти ли се ту чини, Боже благи?!...

— А што се чини? мијењају људи мисли и бирикају памет по пулитици закона...

— Ада, ја сам чуја, Ђуро, да за вријеме рата милистори не иду у бојеве? — вели Ђу-кан.

— Па... и не иду, да видиш!...

— Због чега, жна ли се?

— Биће да је због пултике!

— Какве пултике тријест је опалило да Бог да јаки?! Ја мним е то није јуначки: зашто су први људи у државу него да иду пред народом у зло и добро? Еда, кунем ти се истинијем Богом, да се питам и кад бих ја био чесови стуб у држави, ниједан га мајци не би постао милистор, који не би био кадар дат своју главу за Отачаство у бој или ђе друго!

— Ма ево како ви је, браћи!... У бој не можемо бити сви једнаки; но неко Милош, неко Марко, неко Југ Богдан неко Косанчић, неко Ваистина слуга... неко ће убити, неко посјећи,

неко ранити, неко жива ухватити и таква работа, је л' овако, браћо Црногорци?...

— Тако је, ваистину Божу!... Тако већ никак! — одобравају Љуботињани.

Сви су умирише и велика је тишина међу њима. Ђуро извади нечесове хартије иза џамадана па их преврће од свакоје руке. Изгледа да нешто по њима тражи ма никако не може да нађе. У неко доба нађе неку хартију, отвори је, добро загледа и поче зборит да се једва чује: пријестолна бесједа... адрес... ред гласања... штенотрама... закони... буџет и Устав... пултика у Црну Гору... пултика извањска... посланици странија држава... Алексија у Босни и Јерцеговини... анакрсти и социјалисти... војска у Црној Гори и Србији... пламови те лете... милистори!...

— Сто рачунаш, Ђуро?

— Глам нешто мој дневни ред, онако, да виђу е што нијесам прескочио али заборавао, и чини ми се да нијесам баш ништа.

— Виђи добро, аман ти Божи! Прегледај добро да ти не би нашли чесову валенцу.

СВЕ НАОПАКО

Ђуро све изнова прегледа и виђе да је добро, па се весело обазре на Љуботињане и рече:

— Све је тачно, добро и лијепо ка најбоље што може, а надам се у јакога Бога да ће ови моји рачуни бити међу прве у Црну Гору. Каза сам ви, браћо Љуботињани, све онако како је, па судите по души и срећи, а како је право и поштено зборио, тако ми јаки Бог помога!...

— Хвала ти, Ђуро, ка и правом народном посланику!... На душу мичемо, да је све тако!... И нека ти је чест и свијета образ свуд и на свако мјесто! — вичу и одобравају му сви из скупа.

— А како би било, Ђуро, да се сад сви кренемо у гласање, да послотијенано не би који река е није тако? — пита га Ђу-кан врло озбиљно.

— Оће се, Ђукане, не може гласат, јер би то било противно пулитици Устава!

— Е опрошћавај, Ђуро, ја мијак е треба гласат! — извињава се Ђуро.

— Ану, Ђуро, и остали браћо, почујте ме, е ћу још коју рећи при растанку! — вели поп Машан.

— Оћемо сви, ка не! Збори само ка умијеш! — чују се узвици.

— Ђуро ни је, браћо, све лијепо каза и протолкова цијелу пулитику по танко. И Ђуро је заслужио да и даље остане љуботињски посланик, но ја ћу испред свију Љуботињана да му речем ово: кад друга Скупштина дође на Цетиње, да Ђуро лијепо ка и прави јунак, у договору са Мујом, Крстом, Обреном, Вилипом и осталијема, који не слажу у једно мјеније, гласа за рат са Швабом, ере се овако више не може, па да се једном већ сојединимо са осталом браћом Србима! А ако ли не може све о један пут, онда да се рукујемо са Србијом преко Санџака, па ћемо послотијенано лако за све ово друго. Ја као прости чојак мишлим да је ово много важније од другија закона и работа. И нека Ђуро лијепо каже овој нашој господи те су на Цетиње, да је то из главе цијелог народа и да смо више сити јеропскија лажа и обећања! Ми не тражимо ништа туђе ни да јаки Бог, него оно што је наше и било то треба да знају сви цареви и краљеви на свијет!...

— Живимо попе Машане, пиле од сокола!... Хвала ти, орле и змају црногорски!... То је и српски и јуначки! нижу се одушевљени узвици.

Ђуро се прелијепо свиђе ово што рече поп Машан, па се подише као орао и закликта:

— Браћо Љуботињани! Ево ви се заклинџем пред овом светињом и скупом народа, који је вође, тако мо образа о оружја, а обоје носим за српско име, и тако ми српскије рана, и тако ми крви и гробова српскије: да ћу тражит рат и гласат за рат, па кад би знава еће све тице и ријеке ићи наопако! Ја се у великога Бога уздам да ће ни се жеље испунити, и у здравље нашија краљева и њихове змајевите војске да ће ни брзо веселе тице пропојати, и да ће се сви Срби, Крвати и Словјанци снаћи у једну српску државу ка и у доба Немањића!...

— Дај, силни и велики Боже!... Амин, Боже, сви те Срби моле! — зачуше се узвици са свију страна и у великој граји многи се почеше љубити и грлити.

Сви поустајаше на ноге и пођоше кућама: „Пјевајући и пушке мећући!...“

КРАЈ

СВИМ ЧЛАНОВИМА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ (СПО)

Честитам вам, драги пријатељи, на храбрости, прегалаштву, на свему што сте претрпели и учинили за наш Покрет у прошлој години. Вашом заслугом и жртвом, СПО је израстао у снагу која је, за само неколико месеци, духовно оживела Србију и припремила пут оним жељеним и великим променама које предстоје.

Наш СПО је, упркос свему што је пратило децембарске изборе, по броју посланичких места најјача опозициона странка. Ми смо, драги пријатељи, у 1990. сејали. Жетва је пред нама и ми морамо бити **СПРЕМНИ**.

Приближавају се општински избори. СПО морамо и кадровски, и организационо, и технички да оснажимо. Постајемо модерна странка, којој предстоје тешке политичке битке за будућност Србије.

Хоћемо да успоставимо свестрану и такорећи свакодневну везу чланства СПО са месним и општинским одборима, са нашим посланицима у парламенту, као и са Председништвом СПО у Београду. Припремамо компјутерску обраду података за сваког нашег члана, а до половине фебруара ћемо штампати и нове, много лепше и трајне, чланске карте.

Да бисмо у свему томе успели, потребан је новац, а ми га немамо. Због тога је Председништво СПО одлучило да – уведе чланарину за 1991. годину. Као што знате, за прошлу годину чланарина није наплаћивана.

Драги пријатељи, ја знам да из дана у дан живите све лошије и да је сваки динар драгоцен. Помажући СПО, ви помажете што бржи долазак бољег времена и боље Србије, у којој ћемо живети слободно и много, много боље.

Чланарина је скромна, готово симболична. Износи 150 динара годишње.

Молим вас да, одмах по пријему овог писма и уплатнице уз писмо, подмиристе чланарину за целу 1991. годину.

Ако неко жели да, мимо чланарине, уплати и добровољни прилог, може то учинити овом истом уплатницом. У Секретаријату СПО чланарина и добровољни прилози биће заведени посебно.

Они којима је чланарина превисока, нека уплате – колико могу.

СПО на помоћ државе рачунати не може. Драги пријатељи, ви сте наша држава и наша једина снага.

Помозите да победимо! Братски вас поздрављам. Увек са вама

Председник СПО

Вук Драшковић

**И чланарину и добровољне прилоге уплаћивати
на: 60812-678-91956 СДК БЕОГРАД.**

Чланарину уплатити одмах, за целу 1991. годину.

Девизни број жиро рачуна: 60811-623-378-72701-1248400625 „АГРОБАНКА“ БЕОГРАД.

Сва обавештења на тел. 328-576 и 322-200.

НАСТАВАК СА СТР. 6

тар СДС БиХ. Као поштен човек и прави православац више није желио бити секретар онемо ко дише Брозовим плућима и чијим венама тече црвена ал' комунистичка крв.

По наређењу Брозовог зета (Милошевића) свака твоја (СДС) изјава уперена је против опозиције у Србији, а поготово против СПО и Вука Драшковића. А то је кулминирало 05. 04. о.г. твојом изјавом у Политици експрес када Вука Драшковића називаш издајником српског народа и приписујеш му властољубље и славољубље, чиме како кажеш Вук троши и последњи остатак угледа у БиХ.

Немам намеру да браним г. Вука Драшковића и СПО с тим разлогом што сматрам да нема потребе. Мислим да је српски народ поготово после крвавог деветог марта напокон схватио ко је ко. Само ти могу рећи ово г. Караџићу, потпуно аргументовано, да Вука Драшковића као СРБИНА српски народ познаје десет година а тебе Караџићу непуних десет мјесеци што значи да још ниси ни проходао. А када се Вук Драшковић родио са Ножом, ти си обожавао Владу Шегрта. Док је Вук изучавао и Србима отварао очи о Јамама, покољима и другим страдањима српског народа, ти си г. Караџићу писао љубавне пјеме, а у Брозу си гледао као и данас јединог Бога и Месију. Па зар не видиш колико година касниш у српском развоју!

Ти и твоји комунистички велможи свом снагом браните федеративну Југославију, а управо је ви својим болшевичким искључивостима рушите. Само због својих пољубањих фотеља српски народ гурате у рат; народ неспреман, голорук и разједињен. Шта ће вам то комуњаре, да ли вас то Броз из земље мртвa наговара?

Г. Караџићу зар поново српски народ да гине за звезду петокраке, за нове Јасеновце и Голе отоке? Опсостите, али то се не смије догодити. Српска омладина више неће гинути ни ратовати под комунистичком заставом, нити ће српски сељак на шајкачу да прикачи петокраку.

На мартовским демонстрацијама београдски студенти су те извиждали и пред њима си остао циркуски клоун. Погрешно си улицу јер твоје мјесто било је на Ушћу. А твој „политички тата“ (академик Рашковић) замало на Теразијама није главу изгубио, али је уточиште у задњем тренутку нашао у Мажестику. Дошао је пред српску омладину да се каје за све своје црвено сагрешеније, иако добро зна гдје православни вјерник исповједа своје грехе.

Једина позитивна особина СДС је што без њеног настанка неки гонитељи православних Срба никада не би признали, нити јавно рекли да су Срби. Управо у СДС БиХ увукао си све дојучерашње удбаше — батинаше полицајце, привредне перступнике и мафијаше. Српски посланици у БиХ парламенту иако их је таквих већина, добро и поштено заступају српске интересе. Једноставно морају јер то жели српски народ!

Свака сјекира себи маљ одсјече, каже једна наша пословица, а преведено на твој случај гласила би: „твоја ће ти банда црвена доћи главе“.

Господине Караџићу, жалосно је што наш српски народ веома споро прихвата истину и ријетко слуша праве ријечи. Али рекао је Гос-

под: „Јер нема ништа сакривено, што се неће открити, нити тајно, што се неће дознати“ (По Матеју 10,9-26).

- Већ дуже вријеме говориш у име српског народа БиХ, иако те зато народ није овластио. Стало забораваљаш да си само предсједник једне странке и да имаш право говорити само у име те странке а не никако у име цијелог српског народа у БиХ.

И на крају схвати да српски народ никада неће спасити ни Милошевић, ни Драшковић, ни Рашковић... а поготово не ти, Караџићу. Свеколики српски народ на прави пут једино може извести српски краљ и круна Немањића. А наше спасење је у Христу и покајању а не у неким самозваним и привременим лидерима и вођама као што си ти Караџићу.

Збогом г. Караџићу,
и нека нам је Бог на помоћи!

Милан М. Тривунчић
пјесник

МОГУ ЛИ ГРЕШНИЦИ ДА МИРЕ?

Из уводника „Српске Речи“, број 16, сазнајем да се припрема оснивање Свесрпског Савета. Тражи се тридесетак највиђенијих Срба који ће сву своју мудрост устремити ка стварању Српског националног програма. Значи, после 75 година од извртања и напуштања јасно одређеног српског програма, сад нам треба тридесетак највиђенијих Срба да праве неки други програм. И интересантно је да се у овом напору налази комунистичка партија, која је за све ово време радила на разарању Србије, као „тамничара југословенских народа“. Та иста партија која је последњих 50 година убијала српске државнике, научнике, уметнике и омладину, а оно што од ње није побринула, оставила је полуписмено и понижено. И ништа не би било за чудо да главни иницијатори овог Савета нису баш ти исти комунисти, који хоће да створе неки форум на коме ће моћи да баце раздор у српство, оптужујући остале групе да су издајници српства, агенти КГБ (замислите!) или недорасли за овакав подухват! И док се ове расправе воде, комунисти ће моћи неузмиерено да и даље воде своју политику вођства Трећег света, распајају све што се од народа још може отети и остатак слагати у тајне швајцарске рачуне.

Српском народу нису потребни никакви савети, у којима комунисти имају удела. Нашем народу треба вратити људско достојанство и домаћинлук. Треба му вратити економску и политичку слободу тако да може опет да преуреди своју кућу. Доста смо били робови сурових глупака и патили од интернационалног комунизма.

Ако је комунистима стварно на срцу добробит нашег народа они треба да признају свој неуспех, треба да се достојанствено повуку (тме би у својој „хисторији“ могли унети један једини државнички акт), препусте власт удруженој опозицији, с тим да ова распише нове и потпуно слободне изборе, не забрањујући комунистима учество у њима.

Оставите српски народ на миру. Да у ми-

ру почне да се опоравља. Да у миру гради своје домове, организује свој живот и препороди нацију.

Комунисти су пропустили моменат кад су још нешто могли да учине за Србију — то је било пре две године. Данас морају препустити другима рад на препороду Србије.

Ми смо за то да сваки Србин буде домаћин, имућан, са својом кућом и имовином која ће га учинити слободним и независним. Ви комунисти сте 1945 и 1946 године у бесомучном ордијању побили српске интелектуалце. Ваши су комесари лично убијали нашу омладину на сремском фронту пиштољем у леђа. Ви сте преко ноћи оголили српски народ до коже, свели сте нас на ниво робова — да би могли несметано да владате. Ви сте профукали зној и одрицања нашег народа да би дизали „народноослободилачке“ буне по белом свету, од Индонезије до Чилеа. Што је остало отишло је на ваше луксузирање.

Доста је! Повуците се достојанствено, али покајнички. Ви добро знате да наш народ прашта.

Ми тежимо да се сва данашња „народна“ и „друштвена“ имовина врати народу БЕСПЛАТНО, јер то је све његово. То није, како ви кажете, давање, продаја у бесцење имовине коју је наш народ стекао знојем, одрицањем сваке врсте и робовањем, него је то једини начин да се том народу врати што је његово, те да би почео организовати свој слободарски живот.

Ви нисте пожељни у стварању овог Савета чак и кад би формално прихватили оквире оваког форума. Ви треба прво да стекнете извесно поверење народа. За сада сте на нули.

Сретен РАШКОВИЋ
П.О. Бокс 5272
Пац. Палисадес, ЦА 90276
УСА

ТИТО И СЛОБА СУ ДВА НАЈБОЉА ИЗДАНКА

Одговор на чланак „Шта хоће генерали“

У овом вашем чланку, као и у целом вашем листу преовлађују тенденциозне чињенице са жељом да се ЈНА компромитује и дискредитује. Аутор овог и многих текстова у „Српској речи“ се не може помирити са тим да је у Србији победила истина и да су се грађани Србије определили за СПС зато што је СПС гарант пуне безбедности, равноправности и богатства целог друштва.

Вук Драшковић протестује против националних пензија које су руку на срце велике, али су потпуно зарађене и заслужене. Ми носници партизанске споменице смо се 5 година борили за нашу будућност и ако треба опет ћемо у рат и као 60-годишњаци само да одбранимо оно што је наше.

Те пензије су нама признање од стране народа и људи који знају истину. И док смо ми борци те пензије зарађивали ратујући, не-

ки други су покушали продати земљу Немцима и окупатору за очување краљевине која је основана као облик диктаторског и тоталитарног режима од стране Карађорђевића којима се мора забранити сваки повратак у земљу.

Чујемо све чешће нападе и то од стране неких лудака на два човека која су толико помогла и духовно обогатила српски народ. Тито и Слоба су два најбоља изданка југословенства које ћемо ако затреба бранити и за које ћемо опет дати милионе жртава.

Ја господине Драшковићу станујем у трособном стану (109 м²) али ми је савест мирна јер сам тај стан зарадио борећи се за отаџбину, за разлику од вас који сте добили стан будзашто. Упитаћу вас одакле вам новац за живот када нисте нигде запослени.

А вама господине Комненићу поручујем да мирење између четника, њихове деце и унука и нас часних комуниста неће бити. А онај који тако што проповеда проћи ће онако како сте и пролазили. Још једном вас све у СПО-у упозоравам да ћемо ми борци бранити свим силама наше пензије које су наше и само наше.

Немојте господо из опозиције на челу са оним робијашем Мићуновићем и оном наказом Драшковићем проповедати да је за ово стање крива влада Србије и С. Милошевић. Зна народ Србије да је за ово крив Анте Марковић али ништа мање нисте криви ни ви господо из опозиције.

Србија није комунистичка данас али искрено верујемо и надамо се да ће бити за коју годину.

Волео бих да ми господине Драшковићу, без толиких лажи и превара на које сте навикли дате одговор на ово моје писмо, да одговорите због савести и части на коју се непрестано позивате. Немојте се освртати на Светог Саву и којеккакве свеце који су овај народ осиромашили и побили. У име народа Србије и целе Југославије ја захтевам да на моје писмо дате одговор.

Генералу Кадијевићу, Слободану Милошевићу и Борисаву Јовићу народ Србије даје пуну безрезервну подршку ка остваривању наших идеала за које смо двапут изгинули а и опет ћемо само ако затреба.

Господине Драшковићу ако сте човек одговорите на ово моје писмо у противном неће бити добро ни вама ни нама. Ово су моје речи али на њих ме је позвао и прозвао народ целе Југославије за коју ћемо се борити и гинути као и до сада.

члан СУБНОРА из Прокупља Ј.В.

ОБАВЕШТЕЊЕ И АПЕЛ ИЗ ДЕЧА!

Наше врло сиромашно село у општини Пећинци, донело је одлуку да почне генералну оправку своје велике Српске Светиње, храма Св. Вазнесења, саграђене пре равно 160 година која је тешко страдала од усташко-немачке војске 1944. године. Неопходна нам је помоћ са стране од свих племенитих људи хришћанске душе и чистога срца и добре воље те материјалне могућнос-

ти и српске свести. Молећи се Васкрсом Господу ради духовне подршке у овом нашем племенитом настојању као и за сву драгу СРПСКУ БРАЋУ И СЕСТРЕ широм наше Домовине и целога света који одлуче да нас материјално помогну уједно најтоплије благодарити на већ упућеним прилозима. Духовни покрет обнове чврсто уједињеног Српства идејнога јединства и свести, налаже нам и физичку обнову наших значајних Српских Светиња које ће обновљене служити на дику и понос целога Српства и такође јасно сведочити нашим будућим поколењима о великој духовној снази Богоноснога и за слогу пробужденога Српства и српскога народа широм васељене. Зато ПОЖУРИТЕ — ко брзо даје дупло даје; ко Цркви даје Богу позајмљује а Бог ником дужан не остаје. Наш жиро-рачун гласи: 66401-621-58-80701-70-001363-3 код Сребанке Пећинци а адреса је: Црквена општин у Дечу Ивана Петровића 10 22441 ДЕЧ. Унапред топло благодаримо на одзиву.

Секретар-парох Њорђе Т. ЗЕЉАЈИЋ-СРДАНОВ

ВЕРНИК У ВАЉЕВСКОЈ БОЛНИЦИ

Проходног али светлог 9. децембра '90., већ у првом кругу (да ли смо близу деветог), готово као некад „у првим јутарњим часовима“, бирачи обе лазаревачке изборне јединице изабраше СПС посланике. Прве и скоро једине у Београду, Београде, сети се!

Верност се догодила и 10. марта '91.: на СПС збору, оба СПС посланика једногласно су и оштро осудили „рушилачке и хулиганске“ демонстрације у Београду, где је „група присталица мрака насрнула на малобројне и слабо опремљене народне милиционере, на досадашње тековине, а и шире“. О излозима да не говоримо.

Већ сутрадан, не штедећи ни себе ни радно време, огорчени грађани су спонтано (аутобусима уредно паркираним у центру града) похрлили на Ушће (министар Матковић се

ваљда сећа) да дају пуну подршку институцијама система.

Ускоро, опет Ушће — СК-ПЈ-жене! Сви смо се дичили транспарентом „ЖЕНЕ ЛАЗАРЕВЦА“.

Правоверност, по пети пут: 16. априла 1991. године штрајкују сви металци Србије, али не и лазаревачки металци. Њих око 4.000 из „Колубара-Метала“ нису се огласили, чак, ни телеграмом подршке друговима у штрајку. Није часно према колегама у невољи, али Зеленовић и Зебић треба да знају да цене ово својеврсно штрајк-брехерство.

Да ли су за тврдокорно срце институција система све ово уверљиви докази да у Лазаревцу имају најверније следбенике и обожаваоце?

Не, нису!

Најтрагичнија је једнострана, неузвращена љубав.

Владајућа партија и њена влада не хају за несумњиве знаке љубави и из топлог београдског загрљаја, по новој територијалној подели, грубо одбацује Лазаревац преко Лајковца, Осечине и Љубовије у најдубљу вукојебину колубарског округа. При том, нису заборавили да задрже мраз одбачене драге — доходак Басена „Колубара“. Остала је и милијарда (дојч!) марака уграђена у београдске болнице и клинике, школе, путеве, подzemље (метро)...

Бог истерује безгрешног Адама из раја (београдског) уз немушту поруку: Верни бирачи, идите тако понижени, увређени, преварени, а бићете и болесни, у ваљевску болницу (1914.!) да чувате своје здравље, оно је од сад' влше једино богатство!

Ђуро БРКИЋ
ЛАЗАРЕВАЦ

СВИМ ОПОЗИЦИОНИМ СТРАНКАМА

Целом свету је јасно на који начин и којим средствима је Савез комуниста добио избор 9. 12. 1990.

Србија се сада пред целим светом формално покрила да у њој влада „демократија и да има вишестраначки парламент, а суштински њом и даље владају комунисти /бољшевици/.

Када су седнице Парламента сви посланици требало би да забораве којој странци припадају, а сваки паметан и стручан предлог да се усвоји без обзира од чијег посланика долази, само ако је у корист Србије и њених народа, међутим на жалост није тако.

Чим заврши говор посланик било које опозиционе странке одмах се сви комунистички посланици почну подсмејавати и један за другим се јављају да би опонирали оно што је речено, у томе је ненадмашан Батрић Јовановић, интересантно да он то не осети да је као дете у првом разреду па се јавља сваки час да би се учитељици удворио, можда он није за то крив крива је његова учитељица Коминтерна.

Свим опозиционим странкама предлажем следеће:

1. Да одмах /без одлагања/ све опозиционе странке из Парламента Србије повуку своје посланике, да их нико не изиграва и исмејава, тако да се види права истина пред целим светом да Србија има „демократију“ и једнопартијски систем комуниста „бољшевика“.

2. Да у Београду буде ГЛАВНИ КОМИТЕТ /УПРАВА/ комуниста „бољшевика“ целог света, а на Хавани буде филијала ове ЦЕНТРАЛЕ.

С поштовањем,

Ервин ШИЛИНГЕР
Београд

ПЕНЗИОНЕРСКЕ МУКЕ

То што ради социјалистичка влада Србије не догађа се ни у најортодокснијим капиталистичким државама света. Чак је и капиталистички систем у погледу пензионера два пута хуманији и обезбеђује миран и безбрижан живот пензионера у старости.

Српска социјалистичка влада је обезбедила само милитаристичке и владајуће пензионере који и поред тврђења владе Србије да „нема пара“ њима редовно и увек на време исплаћује огромне пензије, које с обзиром на стање у које су довеле ову нашу земљу уопште не заслужују. Као је то да се пензије војним лицима усклађују са платама активних војних лица (официра и подофицира) са 85%, тако да један обичан водник пензионер ЈНА има пензију од преко 14.000 динара месечно. Како то да поред високих пензија војни пензионери а и активна војна лица добијају регрес за годишњи одмор од 2.800 динара, сваке године кредите преко Војног сервиса Народне банке са само 2% годишње камате, да имају скоро бесплатно обезбеђена одмаралишта на мору, у планинама и у бањама и то не само војна лица и војни пензионери, већ и сви чланови њихових породица. Неко ће из владе Србије рећи да се то исплаћује на савезном нивоу, али све те исплате обезбеђују и републике директно или индиректно преко грбаче овог јадног народа. Зато влада Србије директно финансира високе пензије својих бивших функционера са преко 40.000 динара месечно као што су Дража Марковић, Петар Стамболић, Минић, и многи други који су упропастили ову Србију па уместо да одговарају за то где је Србија данас, не само кривично него и конфискацијом незаконито стечене имовине, ми овај народ преко вас им је обезбедио огромне пензије. Добро обезбеђени високим пензијама су и припадници унутрашњих послова и државне безбедности који велике пензије примају на време, а осим тога омогућено им је легално запослење-активирање, хонорарни рад по банкама и другим установама итд.

Србија је омогућила својим припадницима у СПС или својим руководећим људима на разним функцијама високе плате, као и државно бирократском апарату које плате примају на време као и пензије а осим тога приватно они или чланови њихових породица воде разне бизнисе за које се адекватно не опорезују. За све то имају пара али за гладне

раднике или за пензије пара нема. Зар о томе најречитије не говори пример из скупштине да се после сат натезања није усвојио предлог да се бившим функционерима укине право да годину дана не примају високе плате и да се одмах врате на раније послове. Зато се обичним одлукама без основа у закону укидају елементарна права пензионерима (исплате пензије у ратама, исплате пензије по висини пензија прво онима најнижим, па осталима, неусклађивање пензија итд) и ако држава својим мерама стално повећава цене неопходних и свакодневних потреба које највише погађају баш пензионере.

Зар је то хумано друштво и социјална правда да пензионери поред нередовних и бедних пензија плаћају свакодневно разне партиципације, не само на лекове већ и на преглед који се стално повећавају, затим скупле лекове који се не издају на рецепт, па тако и преко 2.000 динара месечно пензионери морају да дају за своје здравље и болести које их све више притискају. То је та хумана и социјална правда новог устава СПС-а. Нема шта заиста хумано и праведно, и у складу са „најправеднијим“ уставом како то СПС каже, а и како је председник Републике изјавио после свог избора да своје избор за председника сматра као обавезу и одговорност за равноправност народа и људи... да се омогуће равноправни економски, социјални итд услови живота свих грађана. Само је требало додати свих грађана СПС на власти, јер други нити су равноправни, нити социјално обезбеђени у истим правима као они на положајима и државној управи на власти.

Зато вам другови на власти због оваквог нашег стања пензионера поручујемо да то што радите са пензионерима није у складу са цивилизацијским токовима. То што има толико пензионера ви сте највише криви јер сте пензионисали све ваше жене, рођаке и пријатеље са најмањим стажом као инвалиде прве категорије, тако да сада уживају високе пензије и два пута веће од оних који су радили за ову државу пуних 40 и више година. Ви сте исто тако пензионисали масу младих људи са стажом од 20-25 година као инвалиде првог реда са великим пензијама из здравства, просвете, па чак из привреде да би привидно растерили привреду од друштвених обавеза, и тако створили хаос у пензијском осигурању а младим нерадницима омогућили пензију и бављење приватним бизнисом. Ви сте ослободили масу предузетља, државне органе, организације из просвете, здравства, разне СИЗ-ове да не плаћају допринос за пензијско-инвалидско осигурање, а радницима из тих организација омогућавају без тих доприноса високе пензије на терет оних поштених пензионера који су радили 40 година и за сво време свога рада уплаћивали у пензијски фонд за своју безбрижну старост. И уместо да безбрижно проведу свој остатак живота пензионери морају данас после свих ваших обећања и прогласа из Устава и програма СПС о хуманости и правди, да страхују за своје сутра које се своди на претурање по контејнерима, скупљању старе хартије, јер друго не могу да раде. Па да се барем одређеном политиком цена њихов живот сваког дана не погоршава, јер цене немилосрдно расту, а пензије им ограничавате и не испла-

ћујете на време.

Зато другови, који нам осим обећања за боље сутра барем нама, а не и вама, немате шта понудити, треба да знате да смо у стању да и овако болесни и кљакави не из политичких разлога, већ из нужде да и ми изађемо на улице. У стању смо ако не ништа друго да седнемо или легнемо на улице и испред скупштине и владе тј. испред институција система. Ви морате и то вам је у првом реду хумана обавеза да пензионерима обезбедите безбрижну старост како сте и прокламовали у тим вашим уставима и програмима. То је у првом реду редовна исплата и усклађивање пензија са трошковима, које вашим мерама и одлукама стално из дана у дан повећавате, па то није у моћи нити вољи пензионера. Уколико до тога не дође и пензионери ће предузети и „ванинституционалне“ мере да се изборе за своја стечена права. Нама пензионерима који смо поштено радили 40 година и више и учесници смо и НОР-а већ је доста писања и упозоравања да пара нема, јер смо ми те паре дали држави. Тај који је паре из пензијских фондова незаконито потрошио или злоупотребио нека се изведе пред суд да кривично одговара и нека се осуди и конфискује му се оно што је урадио или незаконито се обогатио. А таквих у нашој Србији има толико много да када би држава у том правцу предузела мере и узела оно што су многи незаконито стекли истог часа би изашла из кризе у коју су је довели разни преваранти и попови.

Кретања каква су данас у пензијском осигурању Србије имају стихијски карактер. Влада Србије и други одговорни на власти незаконито разним и неуставним и незаконским мерама ударају у првом реду на пензионерски џеп. Посебно је недопустива исплата пензија са закашњењем и у деловима, јер су барем пензионери са пуним радним веком ту своју пензију обезбедили. Таквим поступцима владе нарушава се основна сврха система којима се радници обезбеђују за старост када више не могу да раде. То је недопустиво и по међународним нормама о правима човека којим је институцијама приступила и наша земља, па самим тим и више мора поштовати те своје основне обавезе.

Милivoје ЈАНКОВИЋ, пензионер
Крушевац

БОРБА ЗА ДЕМОКРАТИЈУ ТЕК ПОЧИЊЕ...

На прагу 1991. године, после вишестраначких избора у свим републикама, народи Југославије су се више међусобно удаљили него што су се приближили демократији. Сада их, поред националних, деле, наизглед, и политичке разлике! На путу су да ускоро живе у различитим друштвеним и политичким системима, у очекивању да буду у одвојеним државама! У већини република победиле су национално обележене или националистичке и некомунистичке снаге, док су у Србији и Црној Гори остали на власти комунисти! У Југославији је дошло до неке врсте

„вампиризације“ демократије. Авети прошлости, било да је реч о комунистичким или националистичким, потпуно су потиснуле просвећене, трезвене, трпеливе појединце, странке и покрете који полазе, пре свега, од човека, грађанина, од његове слободе и права, битних услова стварне демократије. О међународним сразмерама и последицама овог националног и политичког развоја није тако рећи било говора ни у иступима владајућих ни, што је чудније, демократске опозиције! Као да се Југославија налази на неком празном простору или на некој другој планети! Неупућено и застрањено јавно мњење храни се причама да је код нас све могуће, па и „цивилизован“ прелаз из тоталитаризма у демократију или миран разлаз република! Међутим, Југославија није ни Скандинавија нити су њене републике швајцарски кантони.

Избори у Србији и Црној Гори сахранили су илузије да се од једне поданичке земље може преко ноћи направити демократска и да ће комунистичка партија, која се одувек служила подвалом и лажи, сама себе разоружати и уступити власт опозицији. Такође је била илузија надати се да ће опозиционе странке бити у стању, у кратком року од свега неколико месеци, да ухвате корена у народу, да образују довољан број политичких кадрова и истакну на чело опробане и искусне прваке, способне да земљу поведу новим, демократским путем. Није чудо што су на брзину спроведени избори изазвали дубоко разочарење свих оних који су од октрисане слободе очекивали пораз владајуће олигархије, заборављајући да се права слобода и демократија не добијају на тањиру и одозго.

Српским комунистима и њиховом вођи не треба честитати на победи, као што су неки учинили по поданичкој навици, јер та победа почива на обмани јавног мњења и злоупотреби националних осећања и интереса. До јуче су они послушно извршавали директиве анационалног вођства партије, па и оне ксје су, као на Косову, очигледно пренебрегавали неке од битних интереса српског народа. Треба подсетити да су још у јесен 1987. године одбијали да приме делегације несрећног српског живља са Косова?! Међутим, одскора, српски комунисти огрнули су се плаштом национализма, почели да се удварају Цркви, чак су у Србији и назив партије променили, само да би сачували власт и повластице.

Држећи сва средства за обавештавање широке јавности (штампу, радио и телевизију), располажући огромним финансијским могућностима, монополом власти са разгранатом мрежом по злу познатих органа унутрашње безбедности, уживајући подршку Армије, чије руководство не крије своје симпатије, српски комунисти су успели, и поред општег незадовољства и тешке хипотеке партијске диктатуре током четрдесет и више година, да сачувају власт. Њиховом победом у Србији и Црној Гори, Југославија је подељена на комунистичке и некомунистичке републике. У очима иностраног јавног мњења, нарочито западног, Србија и Црна Гора претворене су у последње бастионе комунизма. Не треба се чудити, ако албанским националистима на Косову, до јуче најчешћим титовцима и партијцима, пође за руком да се прикажу као „борци за демократију“!

Вођство српских комуниста сноси велику одговорност за надувани српско-словеначки сукоб, за прекид односа са „режимом“ у Љубљани, за бојкот унутрашње трговинске размене са другим републикама, што је дало подстрек крајњим националистима и погледало сепаратистичким захтевима у Словенији и Хрватској.

После победе комуниста у Србији и Црној Гори, народима Југославије се нуди најгори могући избор: или прелазна лабава конфедерација која води распаду или поново федеративна комунистичка Југославија, истина у новом руху!

Српски комунисти истичу стално своју приврженост федерацији и јединству Југославије, али је они уствари прихватају само као комунистичку. Они прећуткују чињеницу да је читав Запад за одржање Југославије и да се у том погледу западни интереси поклапају са интересима српског народа. Ни Сједињене Америчке Државе ни Европска заједница нису, наравно, без разлога за одржање Југославије, сматрајући при том да је уређење односа међу њеним народима њихова ствар. Оне врло добро знају, да би стварање нових државица на Балкану пробудило хегемонистичке прохтеве на нашем континенту и да би, уз то, створило на европском Југо-Истоку једну несигурну, опасну зону која би угрожавала европски мир. И Запад је у праву. Јер, Срби у Хрватској или Босни и Херцеговини деца су преживелих од геноцида и о томе се свакако мора водити рачуна, када се говори о „мирном“ разлазу.

Док се садашњи словеначки и хрватски управљачи улагују Западу, упињући се из петних жила да се прикажу као „западњаци“, не би ли нашли неког заштитника и адвоката за своје циљеве, дотле српски комунисти не престају да нападају Сједињене Америчке Државе и Запад уопште, не хајући много за животне интересе свога сопственог народа! За њих је, изгледа, најважније да имају свој пашалук!

Систем који комунисти у Србији и Црној Гори бране не може да одговори ниједном захтеву савременог света, ни потребама народа. Он не носи ни друштвени ни национални мир и спокојство, не ствара услове за решење основних питања српског народа, па самим тим ни Косова.

Показаће се да су ови вишестраначки избори у Србији били само наставак оних, као су комунисти тврдили, „најслободнијих“ крајем 1989. године. Зато можемо слободно рећи да борба за демократију тек почиње...

Историјски задатак демократске опозиције је да убрза крај комунистичкој власти у Србији и Црној Гори. Треба одбацити све што том циљу може сметати: питања везана за прошлост и монархију, изливе ускогрудог национализма, личне и групне амбиције. Време је да се изложе оштрој и јавној критици сви они, били академици, писци, уметници или црквена лица, који мисле да са комунистичким вођама бране српство и православље. Постављати упорно, што се уосталом већ чини, питање национализације имовине Савеза комуниста и Социјалистичког савеза, односно Социјалистичке партије Србије, враћање друштву јавних гласила, смену руководства на телевизији и радију, као и питање армије,

чији је титовски карактер очигледан, која не само да се није деполитизовала него се умешала у политику, кумујући „Савезу комуниста — покрету за Југославију“ и помажући комунисте у Србији и Црној Гори у јекну изборне борбе.

Дужност је демократске опозиције да јасним и отвореним ставовима указује да је ослобођење од комунистичке владавине од животног значаја за српски народ. Само удруженим снагама демократске опозиције и политичке емиграције може се разбити мит о комунистичким вођама као „шампионима“ српства и скинути маска којом прикривају своје властољубље и презир према народу.

**Др Драгаш КЕШЕЉЕВИЋ Марко КРСТИЋ
Ђорђе РАДОВАНОВИЋ
Париз**

СРБИ ЈЕСМО, НИЧИЈИ СРЕЗ НИЈЕСМО!

Желио бих да похвалим „Српску реч“ која у овим тешким временима „таласа“ учмало Српски народ. Питам се ко то данас сасијеца Српске коријене Црној Гори? Одсрбљавање Црне Горе наставља се и дан данас. Нема више Броза али ми се ипак намеће питање да ли постоји неки други Броз?

Убеђују нас да припадамо „Црногорској нацији“ а који тако не мисле аутоматски постају „издајници“. Како рече г. Матија Бечковић „Ја сам старији од црногорске нације, и надам се да ћу је надживјети“. Ја нијесам старији од црногорске нације али, сигурно ћу је надживјет. Сви бојеви црногорских јунака опјевани су као бојеви Срба, бојеви за Српство. Због тога кажем најбољи су или, су међу најбољим Србима Црногорци. „Срби јесмо ничији срез нијесмо“. Приликом последњег пописа становништва вршена је пропаганда од стране СК-а и њених челника Мила и Момира да се изјаснимо као Црногорци. Чак је на појединци вршен и притисак од лица која су спроводила попис. Ја се ипак надам да ће народ Црне Горе схватити гдје је пријатељ а гдје душманин.

Члан сам СПО-а и овим путем изражавам пуну подршку странци на челу са г. Вуком Драшковићем. Вуче хвала Вам за све што сте урадили за Српски народ. Хвала Вам на „јунаштву и прегалаштву“. Хвала Вам за 9. март. У име моје и у име будућих генерација: Хвала Вам.

Братски вас поздрављам

**Јован РАДОЈЕВИЋ
Кличево, Никшић**

ЗАР НЕ ВИДИТЕ ДА ЈЕ ВРЕМЕ ДА ОДЕТЕ?

Јављам се из антикомунистичког, антицрвеног Лесковца. Стидим се при самој помисли на то да је мој Лесковац прозван „црвеним градом“. Верујте да то није тачно бар што се тиче нас омладине. Огромна величина омладине Лесковца је опредељена за

опозицију, а по мојој слободној процени скоро половина за Српски Покрет Обнове.

Сада бих желела да се обратим нашим „црвеним друговима“ који су на жалост још увек на власти.

Желим да питам владајућу странку, посланике СПС-а и све остале да ли је демократија учити децу у Основним школама како Вук жели да нас уведе у рат и крвопролиће, а „друг“ Милошевић жели мир и слободу. Да ли је „другови“ то демократија? Просветни радници, где вам је образ?

Да ли је демократија претити радницима враћањем р. књижица само због тога што су њихови претпостављени посланици СПС-а, а ови симпатизери Вука Драшковића?! Питам вас „другови“ да ли су тенкови и милиција на улицама Београда нека врста ваше демократије? Јесу! Сад је сасвим сигурно за шта се ви залажете.

Па, побого људи, зар вас није срамота да и после свег што сте урадили овом народу још увек седите у тим вашим проклетим фотељама?!

Зар су вам оне милије од целог српског народа, зар не видите да је време да престанете милум или можда хоћете силом?

Ако хоћете ово друго, извините, али ми вам то задовољство нећемо приуштити. Зар не схватате да млади људи желе мир, слободу, слободу мишљења, а ви нам то не можете или можда нећете дати. Мислим да нам то може пружити једино господин Драшковић и СПО.

Не говорим вам то зато што сам и ја млада, што имам 23 год., већ да бих вам, ако је то могуће доказала да ми нисмо „заведена маса“, већ људи којима су на време „отворене очи“.

То је чињеница коју ви желите или не МОРАТЕ једном за увек схватити. На крају желим рећи и то да нисам члан ни једне партије, али Вука Драшковића веома поштујем и ценим, а изнад свега много, много волим. Драги Вуче, омладина је уз тебе.

С. А. Лесковиц

ПОЧЕЛИ СУ ДА ПУЦАЈУ

Дана 24. 04. 1991. око 11 сати увече, излазио сам из просторије СПО — Осечина. Како сам сишао низ степенице на асфалт, мрачне улицице „Браће Недић“, зачуо се потмули прасак и сев ватре из правца Дома културе који се налази 50 м ниже. Махинално сам се бацио на асфалт, док ми је високо изнад главе звизнуло тане. У први мах нисам поверовао да је неко заиста пуцао у мене, па сам се брзо дигао и као кроз маглу видео путничка кола која, без упаљених фарова, нестају и на центру скрећу за Лозницу. Успео сам да запазим отворену задњу шофер шајбну која је лупала, док су кола нестајала. Онако збуњен отишао сам у СУП и пријавио шта се десило. Инспектор је одмах изашао на лице места и нашао само траг гума од брзог кретања кола. Тражи је испалењу чауру, али није нашао. Сутрадан, 27. 04. 1991. СУП је опет ишао на увиђај, али без мене. Касније,

истог дана, инспектор СУП-а ме је нашао и питао „Да ли није неко од твојих из странке пуцао? Рекао сам „да је то смешно питање и да ћу сам набавити оружје за своју самоодбрану“. По њему сам закључио да ће то проћи олако и да од истраге нема ништа, што је од њих и очекивати. Пуцао је или са пригушивачем или из малокалибарске пушке.

Од тог пуцња, породица ми живи у страху, а и ја лично, па имам намеру да се лично потрудим за своју заштиту. Већ од 9. марта, како сам се вратио са демонстрација, добијао сам претње телефоном, а потпредседник Дарко Ранковић и анонимна писма. Стање се погоршало у Осечини па претње узимају маха. С тога наши чланови морају бити обазриви. На мене су пуцали и опет ће, ако су у питању они у које лично сумњам. Да би органи власти заиста интервенисали изгледа да је потребан леш, као доказ. На њихову помоћ не желим рачунати и покушаћу сам да нађем тог што је пуцао и да се с њим обрачунам.

С поштовањем

Живан Ј. ГРУЈЧИЋ, председник Општинског одбора СПО-Осечина

ДА ЛИ СМО МИ (НЕ) НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ?

Јављам се поводом текста (НЕ)НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ: БРАЋА ПО ПАРТИЈИ ЖИВКО НЕДА ТИТА господина М. Бркића у броју 16 од 1.04.1991. год.

Подстакнут овим текстом а нарочито и реговањем г-дин. Живка Кулића у Скупштини Србије за скупштинском говорницом.

Обавезан сам да изнесем следеће и мало се осврнем на текст г-дин. М. Бркића.

Тачна је констатација да је г-дин Живко Кулић јуришник СПС без мане и страха на опозицију, такође треба истаћи да је г-дин Живко Кулић своју предизборну кампању заснивао на блаћењу и нападу на Српски покрет обнове и г-дин Вука Драшковића.

Нарочито је то показао на промоцијама у МЗ Косанчић и МЗ Горње Бријање. Стално је говорио о унутрашњем непријатељу потпомогнутом из иностранства. Вероватно је то професионална деформација г. Ж. Кулића јер је он као начелник СУП-а Медвеђе (бивши) пун таквих бољшевичких констатација.

Лажно борце Горњег Бријања и Пусте реке плашио је да ће изгубити борачке пензије уколико опозиција победи. Важна констатација је и та да је г-дин Ж. Кулић током своје кампање по селима Пусте реке водио председника Савеза бораца општине Бојник. Народ каже: „Што је јужније то је тужније“. Промоције г. Живка Кулића су се сводиле на жалополок грађана Пусте реке. На рад органа управе, општине Бојник, што је г. Кулић обећавао да ће бити све сређено у МЗ Хапотинце г. Кулић је обећавао грађанима ове месне заједнице да постоји могућност искоришћења топлотне енергије са термалних извора Сиаринске бање у селима Пусте реке (вероватно је г. Кулић мислио да ће тај посао бити завршен у оквиру инвестиционог циклуса републике Србије). Сада би да дам одговор на посланичко питање г. Ж. Кулића постављено недавно у Скупштини Србије а поводом писања „Српске речи“.

— Да ли смо ми (не)народни посланици нека каже народ —

Нека народ каже да ли сте ви народни посланици имајући у виду следеће на изборима од децембра 1990. године.

— 7.12.1990. год. приликом дељења изборног материјала представницима бирачких одбора, заменик у изборној комисији 152 (Бојник) Папић Радован онемогућио је увид у бирачки материјал представницима СПО у комисији.

— 9.12.1990. Папић Радован је вршио притисак на чланове комисије СПО онемогућавао несметан рад и забрањивао увид у телексе из републичке изборне комисије.

— 14.30 час. код приспећа записника и изборног материјала од бирачких одбора, онемогућен је увид у записнике и изборни материјал члановима комисије СПО, из већине бирачких места коверте са гласачким листићима нису биле залепљене и запечаћене.

— у току гласања, заменик и комисија Папић обилазећи бирачка места разносио додатне листиће: Оране 10 листића, Цвање — 5, Турјане — 10;

— око 22 час. у И. комисију су дошли чланови бирачког одбора СПО на бирачком месту 36 — Црквица и обавестили нас следеће: Заменик у изборној комисији Папић у видно пијаном стању онемогућио је чланове бирачког одбора СПО да врше дужност члана бирачког одбора, нису могли да потпишу записник и ставе своје примедбе у записник. Удаљио их је са бирачког места речима „Ја сам државна комисија, појебо сам вас на брзину“ (изјава чланова бирачког одбора Стаменковић Горана и Станковић Драгана).

— 10.12.1990. члан комисије испред СПО удаљаван је из рада комисије.

— у неколико бирачких места појавило се више листића него гласача конкретно бирачко место Злата.

— прегледом записника о току гласања и утврђивања резултата гласања утврђено је следеће

— у записницима није уписано колико је примљено гласачких листића од изборне комисије

— бирачки одбори нису утврђивали колико има неупотребљених г. листића

— на бирачком месту 1. Бојник дописано је у бирачки списак чак 274 бирача

— у већини записника цифре су више пута исправљане.

— овде сам изоставио злоупотребе у току самог чина гласања.

Александар ВИДАНОВИЋ, Бојник

ЛОШИ ИМИТАТОРИ ВОЂЕ

У школи сам била позната по добром писању, али сада после толико година кад пишем срцем зреле жене, срцем многих мајки не знам тачно како ће све ово испасти. Можда ми се омакне и нека прејака реч, али ми опростите. Имам 30 година и иза себе драму од живота. Немаштина, дани који су се често завршавали без вечере, дванаестогодишње подстанарско потуцање, комплекси своског детета које је и против своје воље упало у град и још много, много тужног обележило је ових мојих кратких 30 година. Зато сам и решила да Вам пренесем део мојих размишљања, иако знам да моје писмо неће решити проблеме које вучемо већ 45 година. Због програма СПО-а ја сам од почетка са Вама, драги Вуче. Ваше речи звуче тако топло и искрено и мислим да ће још дуго освањати у срцима пробудених младих људи широм Србије.

Но, нећу јадиковати над својом судбином, јер има и тежих, али сам баш због ње још јача, још спремнија да мом осмогодишњем детету, који ме засипа питањима, објасним ко је заправо био Јосип Броз. Имам ли права и смем ли мој плод лагати? Не смем и нећу, јер сам и сама била преварена. Моје прво спознавање истине и отрежњење догодило се кад ми је до руку дошао један од првих бројева „Српске речи“. Од тада сам свим својим бићем уз Вас и са Вама.

Ипак, оно о чему бих ја желела да дам неки свој суд је Скупштина и људи у њој. Да је смешна и надасве трагикомична за свој милионски аудиторијум показују нам свакодневно чланови СПС-а. Они се из петних жила залажу само за „оно“ за шта није опозиција. Ех, такав „склад“, такве „умне потенцијале“, такав „укус“ и „културу“ нећете наћи ни на једном месту сем у Скупштини. Зар је могуће питам се по хиљаду пута да ови људи побише већину гласова на изборима и да они заступaju наш поштени и напаћени народ. Да ли друг Радовић из Трстеника зна како на ТВ екрану изгледа његово унакажено лице, унакажено од мржње и ироније. Зато друже сарађујте са опозицијом, ако не због идеја, оно стила ради. Други посланик који ми често скреће пажњу је Батрић Јовановић, који би, узгред речено врло често и да се физички обрачуна. Наиме, иако ми обични смртници једва да смо и чули за неку од улица вечног Париза, друг Батрић нам их је све лепо изређао а све

у циљу да буде што мистичнији и недодирљивији. Јер „они су СПС и са њима нема неизвесности“ а богами ни шале. Друга Игића и Радомана не бих посебно истицала сем што ћу нагласити да ме много подсећају на Милошевића. Чак и са интонацијом и бојом гласа подсећају на свог вођу. Александар Николић је већ за „историју“ а његова Лепа Брена остаће свим гледаоцима у сећању. Таково лупетање не може се чути чак ни на пијанкама.

Једини који их је изневерио и клонуо духом био је њихов вођа друг Милошевић. У судару са „неозбиљним“ студентским питањима (одакле им толика слобода) друг Милошевић је молио Бога да се психолошки рат што пре заврши, јер је те вечери једва извукао живу главу. Цигарета за цигаретом нервозно премештање на столицу, црвени печат на лицу, очи избезумљеног детета. Био је то твој одговор за 9. март, друже Слободане. Пред једним Туђманом и Кучаном у Сплиту знао си да се шепуриш, а међу својом децом, својом будућношћу ниси умео да зучнеш и да их удостојиш правим одговорима. Зар мислиш да смо блесави, зар мислиш да са 3 милијарде можемо да живимо. Где ти је образ, где ти је част и где си био 9. марта. Зар ти нимало не заигра срце над судбином оне недужне омладине, која као ја чека вероватно 10 и више година да има свој хлеб у рукама. А била сам њак генерације друже Слободане. Док твоји интелигентни посланици употребљавају глагол бити у трећем лицу јединине, „као бих“ поручила бих ти да их је пола неписмено и морално подобно. Док нам високообразовани људи перу прозоре преко студентских задруга твоји ћелави омладинци не знају основну граматику и праве катастрофалне грешке. Једино Вука ниси примио и пружио му руку као правом и великом Србину. Господина Мићуновића, кога иначе веома ценим си позивао ваљда зато што ти он не угрожава фотељу, коју како рече не би бранио силом. Кад си петорицу полтрона онаком силом бранио у твојој фотељи о њеној одбрани нећу ни да коментаришем. Боли ли те иједан ударац по оној недужној деци, пеку ли те њихове сузе било да су од сузавца или од савитљивих пендрека. Ја нисам могла задржати сузе 9. марта. Ја нисам плакала на тргу слободе, ја сам тихо плакала над искреном исповешћу и сузама студента Владана Ровчанина.

Уз много љубави и вере у Вас срдачно Вас поздравља једна мајка из Ужица.

Име и адреса познати Редакцији

ХВАЛА ВАМ ЛЕПО НА МИНИМАЛЦУ

К — оначно, слобода, благостање и мир. Влада потпуни мир у стомацима радничке класе. Празни стомаци су производ празних мозгова. Доста нам је било комунистичког режима беде и глади — ево нам стигоше социјалисти, нови људи нова странка и испред ње наш нови Тито, отац нације Слободан Милошевић. Доле мерцедеси, шевроле-ти и остали статусни симболи трулог капиталистичког и експлоататорског режима!! Доле шефови и власници приватних фабрика на за-

паду, који својим јадним, обесправљеним робовима (радницима) исплаћују за осмочасовни рад само две и по до три и по хиљаде дојучарака. Шта вреде те марке њима кад им ускраћују право на самоуправљање. Тамо ко ради — има и код нас ко краде — има. Код нас штрајкови, туга и мрак а тамо замало рај на земљи. Капитализам — рад — богатство. Комунизам — нерад — беда. По чему су ти швабови паметнији, бољи, лепши, јачи од нас па да нам се могу смејати из њихових мерцедеса кад пролазе кроз нашу беду ка Јадранском мору о коме ми можемо само сањати. И код њих постоје избори али они не би ни у лудилу гласали за бољшевице или било коју сличну црвену кугу. Они бре имају очи и — виде. Виде исток — беда, трабанти, вартбурзи, кинеска бицикла. Виде запад — шта да гледају кад су они запад.

Е народе мој, Срби моји, земљаци моји. Шта сте тражили до сте и добили. У Апатину, моме родном граду су на изборима „победили“ социјалисти и то са пола гласа и нас опозицију не представља у Београду нико. Сад нам је свеједно да ли гледамо ТВ пренос скупштине из Београда или из Тиране, иста лакрдија. Опет ми морамо радити и знојити се за кога? — За комуњаре. Да им ми правимо виле и „викендице“ на најлепшим деловима наше крвљу натопљене отаџбине.

Социјалисти и комунисти — свеједно је. Они су победили а народ је изгубио. Они су спремни на све ако је у питању очување на превару стечене власти. Голи отоци, мучења, стрељања, пендреци, сузавци, гумени (али и прави) меци, тенкови, топови (водени и неводени), падинске скеле, информативни разговори по леђима становника. Браћо моја заплашена, понижена, преварена. Имали сте прилику на задњим (децембарским) вишестраначким и „слободним“ изборима да изабере-те. Изабрали сте бицикло и одмах по завршетку бројања гласова сте изгубили најмању шансу да радите за паре. Сад радите бесплатно, за боље (мало) сутра. Што сад цмиздрите и цинкарите своју власт. Ето вам је и чувајте је. Мени она не треба и фала вам лепо на социјалној помоћи и минималцу изнад ваших земних остатака се црвени петокрака — увоз из Русије. И душу и веру прадедовску су вам узели црвени политички комесари, усташе оштре ножеве и опет се спремају за јасеновце. А ви голоруки ко и прошли пут чекате да вас комуњаре заштите. Не дај ми Боже њихове заштите, боље да се вешам одмах. Комунисти су земљу и привреду довели до краја и сада чиме да народу скрену пажњу са својих злодела и неуспеха? Па зна се чиме — грађанским ратом. Важно да се народ има са чиме занимати. Е неће моћи богами, нећемо се ми међусобно клати а они да нас бодре и навијају са балкона њихових вила на Дедињу. Неће моћи. Сунце слободе је и нас огрејало. Још пре 4-5 година читајући књиге г. Вука Драшковића знао сам да ће нам он бити председник државе (засада само странке) и говорио сам другарима и препоручивао читање Вукових књига и радовао се слободи. Дочекао сам и ја и сви остали прави Срби: петокрака умире а застава са четири слова С се враћа, овај пут заувек. Испод ње ћемо сви живети као људи. СПО је будућност Србије и сви морамо дати све од себе да та-

ко буде јер ће нам деца наша бити за тебе наше жртве захвална. Мало помало, треба нам и памети и стрпљења. Све што је честито и родољубиво се сјатило око г. Вука Драшковића и имамо прилику и успећемо. СПО је већ изборио пуно демократије за све нас и ићи ћемо до краја. Примите најискреније поздраве од верног читаоца из Свилојева (пored Апатина).

Живела Србија

Драган КОВАЧЕВ — КОДРА
Силојево

О ЈЕДНОМ САРАДНИКУ РЕЖИМА

Јављам вам се поводом промовисања српске радикалне странке, у сали позоришта, у Зајечару (в. 4. 91). Ево хронологије догађаја:

Промоција је заказана за 18 сати. Када је народ већ испунио салу, следила је информација да ће др Војислав Шешељ закаснити 15-20 мин. Међутим, кашњење се одужило на читав сат.

...Конечно, ето и Шешеља, са својом „гардом“.

После извињења за кашњење, за које нису имали баш ваљаног разлога, почела је промоција.

На Шешељов говор о ситуацији у Книну (тј. Крајини), косовском питању, економској и социјалној политици, нико није имао супротно мишљење, па је г. Шешељ често прекидан аплаузима.

...И тако, говор који је трајао од 19 — 20,30 сати је завршен.

После тога су г. Шешељу и „свити“ постављена питања од стране присутних.

Г. Шешељ је прво упитан за коментар, на догађаја 9. марта и Вуков позив на јуриш.

Г. Шешељ је критиковао власт и милицију, али се потом окомио и на опозицију (прецизније СПО). Рекао је да он не командује јурише, већ наређује да његове присталице легну на земљу, па је по томе, и Вук требало то исто да уради... Међутим, лако ће лећи на земљу 5-6 хиљада људи. А оних 150 хиљада на Тргу слободе би заузели површину читавог Београда када би сви легли на бетон...

Даље, каже да они (четници), не разбијају кордоне милиције. Па и не могу да разбијају. Зар да 10-ак хиљада његових присталица пробије кордон. Свашта. И зар да не нареди јуриш онај, чије присталице бивају гажене коњима, тучене пендрецима и уједане од стране разбеснелих милицијских цукела. (А да о туширању и не говоримо)... Међутим, кулминација се достиже онога тренутка када су Вук Драшковић, Милан Комненић, академик Миле Драганић, Драган Веселиновић, Иван Ђурић... названи издајницима српског народа. Наиме, г. Драшковић и г. Комненић су названи издајницима због тога што сарађују са реформистима Анте Марковића. Људи у сали су почели да устају и излазе из ње, пошто су дочекали да и од Шешеља буду прозвани туђмановцима. (пошто је г. Вука прозвао његовим отвореним сарадником)... Када је коначно остало

мање од пола сале људи, Шешељеви „редарственици“ су насрнули на припаднике СПО. Инциденти су некако превазиђени.

...Неко је споменуо да су г. Шешељ и брат Вук кумови, па је питао г. Шешеља како таквим тоном може да напада свог кума.

Г. Шешељ је рекао да би се одрекао и оца, мајке, кћери и сина када би били издајници (наравно у његовом смислу речи).

Тек сада пада у воду оно Шешељево: „С вером у бога...“

Из претходног се види да он уопште у Бога не верује. Јер у новом завету пише: „љуби ближњег свога као самога себе“ и „поштуј и љуби оца и матер своју“. Наравно о г. Милошевићу све саме хвалоложке. Није он залуд прозван „црвени војвода“. Ето толико о г. Војиславу Шешељу. Нека читаоци процене каква је он човек.

П. С. Не знам шта је докторирао г. Шешељ, али знам да физику није. А баш од њега сам сазнао шта је брзина. Брзина је: Количина изречених глупости у јединици времена.

Ваш стални читалац из Зајечара И. С.

ЦРВЕНЕ КИШЕ У ЛОЗНИЦИ

У протеклој години имали смо један благодетни кишин дан. Киша је падала а народ је стајао као укупан. Говорио је Вук. Говорио је људски, народски и из душе. Народ је поздрављао... Аплаузи... одушевљења... Али увек постоји оно али... Постоје и они којима то не одговара. Они су брзо, жустро и осино (јер им се може — на линији су) дали своје тумачења. О томе нећу да пишем јер би било сувишно. Био је то посао телевизије.

Хоћу да кажем да у Лозници падају стално црвене кише... Црвени лознички буржуји не прихватају нове промене, не желе да се мењају и било шта да мењају па делују у том смислу...

Схватили су да се морају оснажити и економски ојачати тј. обогатити. А друге нема него преко радничке грбаче. При томе средства оправдавају циљ. Једне су успели да заплаше и натерају да се припазе, други се приказују да су уз њих, јер ако дође до отпуштања нек се зна на којој су страни. Приказују се као мали богови а радничке класе нигде. Она нема шта да каже? То се види и у парламенту. Двојица наших дичних доктора а лоших посланика, кад пођу у скупштину обавезно понесу дланове и увезбани осмех. Блистају од задовољства јер је народ у Лозници јако послушан. Није важно што је у болници минималац у две рате, важно је да су они толико вредни и незаменљиви да ниједно дежурство не пропусти. У смене такорећи и нема потребе да иду. Зараде су им 7 пута веће у односу на њихово особље. Ала вера њиховом сну... А како се од њих могло нешто и ишчекивати, кад је у предизборној кампањи у „Новостима“ један до њих представљен као доктор са петоро деце у двособном стану. Тачно је да има петоро деце и не може се рећи да није диван отац. Прву жену и двоје деце је обезбедио у двособном стану а са другом женом и троје деце живи у трособном стану. О њима

толико. Али ако се крене даље опет иста слика. Непривреда у односу на привреду „царује“. Председник општине је за своје показивање средњег прста „Вискозиним“ радницима (када су тражили своја права пред општином) такође добро награђен. Хвала Кертезу на унапређењу, јер у складу са осталим црвеним друговима председник нам је репрезентативан. Нема кризе ни за остале непривредне установе али само када је у питању висина њихових зарада, али зато влада криза празних фондова. То нису предвидели. Мора се признати ситуација у привреди је другачија. Руку на срце генерални директор гигантског пред. „Вискозе“ има три пута мању плату (само 12. ст. мил.) Срамота с једне стране али није с друге. Нек испливају најспособнији нек се зна ко коси а ко воду носи.

Бивши генерални одлази у Београд на високу функцију у време кад „Вискоза“ стрмоглаво иде назад. Обезбедио човек себи место. Овај други што га је заменио, обезбедио му безболан растакан са радницима, па након пар месеци по „казни“ одлази право у „Прогрес“ у Београд. Нажалост то је пракса годинама, „Вискоза“ је за директоре одскочна даска за „Прогрес“, а радницима минималац у две рате и то сталним и дужим кашњењима а „Прогресу“ кајмак. Одатле у посреднике у иностранство (а све то „Вискоза“ плаћа). Јер кад су се људи „заложили“ нек им се мајка „Вискоза“ и одужи. Мајка „Вискоза“ води бригу и о болесним директорима. Таквог једног су послали право у Франкфурт на лечење али као посредника. Све је то „чисто“ и „покривено“. А жена као верни пратилац мора с њим, радно место нек јој мирује а она има своју плату као пратилац. Тако се они шепуре у трособном стану у Франкфурту с погледом на Рајну. Е сад мука је онима који су посредници у Русији, Италији, Грчкој, Француској и то без жене. Али опет и ту се нађе лека. Њима се плаћа на двојен живот. А афера о страни фирми „Лакташ“ која дугује велике паре се заташкава, јер је уговор о склапању извоза непотписан и нико не одговара. Такође мирују и друге афере јер нема довољно доказа и то афера о куповини одн. набавци угља, затим о куповини станова у Београду итд. Тренутно је актуелно „Вискозино“ право извоза и још актуелније како се оно користи, а и оно шта се о томе „шушка“. У ланцу директора добит је процентуална, велики део „Вискози“ а „понешто“ и директорима. И ко каже да не постоје способни економисти. Али на жалост та њихова енергија није усмерена на светско тржиште и бољу оријентацију у пословању већ на њихову организацију бизниса. Тако да у скоро време „Вискозу“ могу откупити пар богатих људи у Лозници а неки кажу и два мало способнија пословође продавница. Тужна и очигледна констатација; друштвена средства се нагло преливају у приватне руке. „Од оца је остануло сину“ само у народним песмама. Страшна и црна времена за све. Ако се тако настави ускоро ће народ бити буквално гладан. Све ће то довести до још веће неслоге у целој земљи. Силовом се овде не постиже ништа. То је претходница деветомесечних демонстрација. И зато хвала ти, Вуче, што си се у име овога борио и што си у име овога рекао „јуриш“ 9. марта а оним другим твојим борбама за достојанство

личности и духовну культуру Србије рекли су многи веома лепо и веома сажето. На жалост титоизам је српском народу у наслеђе оставио дубоке корене учмалости. Посејао семе раздора, смисао за филовање и тактизирање, полтронство, слепу послушност, уништио нам народни језик итд. Ја моју децу учим како каже народни посланик СПО Хорван „Да љубе истину“.

М. С. Лозница
Име и адреса познати Редакцији

ВЕЛИКИ ВОЂА НЕЗАДОВОЉАН ЖИВИМ СРБИМА

После мартовских догађаја у Србији је веома видно пољуљан педесетогодишњи „ред и мир“ једноумља, па је и „велики вођа“ незадовољан и разочаран својим првим сарадницима. Схватио је он да ће поново морати заиграти на националну карту и одважно кренуо на јавне „састанке шесторице“. Тамо се трудио да једнако заступа Србе лево и десно од Дрине и у томе постигао „величанствен успех“. Наиме, и једни и други су проглашени вандалима, разбојницима и отпадницима, само је једнима те епитете припојио он деветог марта, а другима Франја Туђман у присуству вође свих Срба.

Незадовољан садашњошћу и живим Србима господин председник је одлучио да се врати нашој прошлости и мртвима. Одважно је кренуо у поход древној Грчкој, нашој матици православља, не би ли прикупио који политички поен. Поштујући комунистички протокол најљубазније се поздравио са поглаварима Православне цркве и уз песму „Тамо далеко“ кренуо у крстарење по грчким острвима.

А Солунци мирно леже годинама, јер их је бољшевичка Србија заборавила. Одједном, осећају кости некакав стрес, језу, притисак. Па како и не би кад им се преко надгробне плоче вије петокрака? Чуде се кости ко их то и зашто сада напада? Навикли су Солунци да леже мирно и занемарено, па моле бољшевице да тако и остану...

А венац плови Јонским морем и носи у себи пуно трња, бола и ироније...

Рајка ВЛАШКАЛИЋ, БУЈАНОВИЋ
Нови Сад

ЗАСТАВА СА КРСТОМ И ЧЕТИРИ „С“ ЈЕ СРПСКА ЗАСТАВА

Поштована редакцијо,
С обзиром на то да сам као члан СПО из Сремске Митровице била учесник мирних демонстрација у Београду и на улицама Београда провела 8 часова (до доласка тенкова), и знајући како су наше мирне демонстрације завршене (а и почеле), молила бих вас да нам свима који смо увече 26. 03. 1991. г. гледали снимке МУП-а, а касније ТВ „Политика“, одговорите, (или ако не знате

распитајте се), ко су и како се зову они дивни младићи који су снимали „сва дешавања“ 9. марта камером МУП-а са толико уживања у ономе што се дешавало демонстрантима, забављања, „пецања риба“ и „ајде да их запамтимо(!!)“ па све до „мајку вам четничку“ и „све ћемо ми то вама вратити, кад тад“!!

На крају су тако помно, детаљно и дирљиво снимили све оно што су „милитантне групе“, „мрачне силе и снаге“ полупале и унишtile, а све то снимајући из неких мишијих рупа, иза кордона милиције и тамо, где више никога није било. Баш су то „храбри“ момци „нашег“ МУП-а!!

Чији су то синови и где им је Отаубина?
С поштовањем, увек уз вас и СПО

Смиља ПОПСАВИН

П. С. Анкетном одбору: застава са крстом и четири слова „С“ је Српска застава.

СИЛАМА СВЕТЛОСТИ...

ЈА, ВАНДАЛ И ХУЛИГАН,
осакаћена младост без будућности,
пута зараслог у коров, са једином надом

да ћу преживети, можда, свој голи и бедни живот на који имам право, а који сте ви учинили оваквим какав је...

ПИТАМ ВАС...

Плаши ли вас, можда, сан о слободи, о достојанственом животу без савијене кичме, сан о будућности без гладних, очајних и несрећних?!

Плаши ли вас истина, на коју нисте навикли и чији сте смисао заборавили, клечећи пред свим и свакима за мрвицу власти или било какву привилегију?! Плаши ли вас, можда, сазнање да на својој страни немате никог, сем себе и пар испраних мозгова превазиђених људи?!

ЗНАЈТЕ, МОЖЕТЕ ЧИНИТИ СВЕ...

Можете газити Србију, тући је, ломити, хапсити... красти оно мало што још нисте покрали. Можете употребити све сузавце ове земаљске кугле, воду из свих океана света... све тенкове и пушке, митраљезе и хеликоптере...

МОЖЕТЕ АЛИ НЕ СМЕТЕ...

Ваш страх од нас и достојанствене младости наше је јачи од сазнања да поседујете голу технику смрти... голу као што су и срца ваша. Страх ваш је у немоћи вашој пред временом које неумитно тече и носи вас ка ваљем ушћу. Нама је милији трг Слободе где јој је семе засејано... Корени су све дубљи и јачи и своје плодове даће... УСКРОПО!!!

Можда је, као што рече Иво Андрић: „Слобода, пуна слобода — сан. Сан, коме понајчешће није суђено да се оствари, али јадан је сваки онај који га никад није сањао“.

Ми, рушници, га сањамо...

Наш сан постаје ваша суморна стварност. Залуд сва сила и моћ, ви сан уништити не можете... Ваша последња очајничка и лицемерна игра је сигурно — ВАШ КРАЈ!!!

ВИ ЗАУВЕК НЕСТАЈЕТЕ...

Иза вас, остаће зла успомена на тамницу у којој сте окивали сваку реч и мисао, сваки наговештај истине.

Лаж је била, јесте и остаће симбол ваше тираније!!!

Светлана ГРУБИШИЋ

РЕАГОВАЊЕ НА ЗАКОН О ЈАВНОМ ИНФОРМИСАЊУ

Указом председника Републике Србије Слободана Милошевића о проглашењу Закона о јавном информисању, а објављеном у Службеном гласнику Србије бр. 19 од 29. марта 1991. год. подарен је Србима још један у низу сумњивих, страначки и властоборанашки обојених, назови, закона који служе само властодршцима и којима се употпуњује арсенал ограничења основних људских права и слобода у корист само једног и једне...

У свом првом члану Закон о јавном информисању покушава и успева да личи на већ легендарне и недостижне законе о штампи Краљевине Србије, краљевине труле, експлоататорске, у којој су цветали најлепши цветови парламентарне демократије а сваки Србин био грађанин са својим правима, чија су права била гарантована зауздатом влашћу.

Али надаље, наведени закон личи на све своје претходнике, донете у најправеднијем друштву које нас и даље усређује мада нам до те среће није стало.

Опет иста, већ знана формулација у чл. 20, да се растурање штампе и ширење информација може спречити само одлуком надлежног суда из разлога који дају простора за тумачење према тренутној ситуацији и текућим потребама власти.

Правно гледано највећи недостатак скривен је у ст. 3 чл. 20 и чл. 21, 22, 23, 24, закона. Наиме закон предвиђа категорију ПРИВРЕМЕННОГ РЕШЕЊА О СПРЕЧАВАЊУ РАСТУРАЊА И ШИРЕЊА ИНФОРМАЦИЈА средствима јавног информисања, а које доноси суд на предлог јавног тужиоца у року од 12 сати по приспећу предлога у суд.

На основу овог решења суд налаже надлежном органу за унутрашње послове да све примерке штампа, односно других средстава јавног информисања привремено одузме и

достави судском депозиту или запечати, с тим што се решење о привременој забрани растурања штампе и ширења информације доставља одмах оснивачу и главном и одговорном уреднику или штампарији с налогом да не растура штампу односно не шири информацију док правноснажна одлука не буде донесена.

Надаље у чл. 22 закон предвиђа категорију ЗАБРАНЕ растурања и ширења информација средствима јавног информисања коју на предлог јавног тужиоца може да изрекне суд по одржавању претреса који суд мора да одржи у року од три дана од дана пријема предлога.

И на крају по чл. 28 предвиђено је да се у поступку сходно примењују одговарајуће одредбе Закона о кривичном поступку.

У чему су мањкавости и скривене задње намере?

У постојању правне празнине у корист режима.

Није законом уређено у ком је року јавни тужилац у обавези да поднесе предлог за изрицање забране од тренутка доношења решења о привременој забрани, или да се приступи другачијем одређењу, да уколико јавни тужилац у одређеном року не поднесе предлог за изрицање забране од стране суда да се донето решење о привременој забрани поништи од стране суда, било по овлашћењу из закона или предлогу оснивача или главног и одговорног уредника или овлашћеног заступника.

Зашто ово истичем?

Из простог разлога што одсуство чврстих рокова за поступање јавног тужиоца оставља простор за многобројне манипулације и злоупотребе. Штампана ствар или информација може да буде „привремено“ забрањена данима, месецима, годинама, да никада не изађе из бункера или судског депозита и ником ништа. У ситуацији крупних, наглих промена кад се догађаји смењују невероватном брзином, не треба говорити шта значи задржавање, привремена забрана информације. Исто важи за праву, правовремену штампану ствар. Јавни тужилац дакако не мора поднети предлог за забрану јер га привремена забрана може у свему задовољити у циљу који жели да оствари, тако да и не мора да иде даље у поступку. И тако се може сваким часописом и информацијом манипулисати на исти начин и тако до вечности или до новог закона.

Законодавац покушава, али само покушава и не успева, да „замаже очи“ усрећеном народу како је демократски закон, тиме што у чл. 28 предвиђа: „Ако овим законом није другачије одређено у поступку по предлогу за изрицање забране растурања штампе и ширења информације средствима јавног информисања сходно се примењују одговарајуће одредбе Закона о кривичном поступку“.

Као и претходне одредбе ни ова одредба не отклања правну празнину у смислу поступања јавне тужбе у односу на предлог за изрицање забране растурања штампе и објављивања информације а коју забрану одређује суд, и обавезе јавне тужбе да поступа у одређеним временским роковима.

Ако се предлог за изрицање забране растурања штампе и ширења информације упо-

доби по некој само правној аналогији, оптужном акту у кривичном поступку (а то је оптужни предлог и оптужница) а који подноси јавна тужба суду и размотри могућност примене одредаба Закона о кривичном поступку на ситуацију која је спорна и предметом овог написа, произилази да ни у овој ситуацији нема утешних чињеница јер ни Закон о кривичном поступку не предвиђа ближе рокове у којима јавна тужба мора да поднесе оптужни акт па нема неке вајде од одредбе чл. 28 да би се избегла манипулација са брзином окончавања овога поступка који предвиђа Закон о јавном информисању.

Никаква утеха па ни подобност за слободу штампе и јавне речи није накнада коју има досудити суд за случај одбијања предлога јавног тужиоца о забрани или поништења решења о привременој забрани, јер ноторна је чињеница да су сви властодршци тиранског типа спремни да плате много шта само да јавност остане без информације или без благовремене информације, јер се са народом који не зна најлакше управља.

Због предних смишљених правних празнина ваљало би на правно предвиђени начин приступити изменама и допунама Закона о јавном информисању и то пре свега чл. 21 тако што би се предвидело да је јавни тужилац у обавези да у року од 24 часа када се ради о штампаној ствари, и у року од 12 часова када се ради о информацији рачунајући од тренутка пријема решења о привременој забрани поднесе надлежном суду предлог за изрицање забране растурања штампане ствари и ширења информације, с тим што би овај рок био преклузиван уколико што по његовом пропуштању јавни тужилац не би више имао могућности да поднесе такав предлог у односу на исту штампану ствар односно информацију, а друга последица пропуштања рока огледала би се у томе да би суд имао овлашћење из закона да поништи решење о привременој забрани и на то би био обавезан по закону а све наравно уколико јавни тужилац не поступи у року који би му био остављен. На предњи начин би се спречила злоупотреба која произилази из правне празнине и натерао јавни тужилац на поступање и спречила злоупотреба са одуговлачењем чиме се информација и штампана ствар колико толико може да одржи актуелном, а чиме би истовремено и улога суда била израженија у доследном провођењу закона.

Нужно повезано са предњом иницијативом је такође и иницијатива да се такође обавезе суд који доноси решење о привременој забрани да одмах без одлагања а најкасније у року од 12 сати од доношења решења о привременој забрани, достави ово решење јавном тужиоцу. На овај начин би се отклонила свака злоупотреба приликом доставе у току које би се могло да се злонамерно одуговлачи достављање решења о привременој забрани јавном тужиоцу обзиром да би јавни тужилац био везан роком за подношење предлога за забрану, а исто тако би се читав поступак убрзао доводећи у једну логичну везу рокова поступања како суда приликом одлучивања тако и приликом доставе решења о привременој забрани са роковима којима је везан јавни тужилац.

И на крају резиме би био најкраће речено

да је наведени Закон о јавном информисању још један у низу режискијских закона којима се јавна реч држи у јарму, закон који у свему сличи на своје црвене претходнике из ове области а који не тако ретко излазе из Скупштине Србије.

Драган МИЛОЈЕВИЋ, адвокат

НЕ БАЦАЈТЕ НАМ ПРАШИНУ У ОЧИ

Где сте, драге МАЈКЕ (ваљда смо увек и пре свега само мајке па све остало) да подигнете свој глас и осудите масакр наше деце оног срамног 9 марта у Београду?! Не чусмо вас, не видесмо, а чекасмо.

Или га ви својим ћутањем, одобравате, јер, то и нису била наша деца, то су нека туђа, или још горе ничија, коју и треба туђи кад неће да мисле онако „како треба“, боље речено како ви мислите.

И, по вама, чија су деца они младићи и девојке што на Бранковом мосту попише дебелу порцију батина, још дебљу сузавца, иако и без њега плачу и једни и други, жељни свега и свачега, од хлеба по надаље, а највише због неизвесности у овом друштву, оваквом какво је. Поврх свега жељни и слободе да бар кажу шта мисле и осећају а да им при том не ломе ребра.

Или она деца што промрзла и изнемогла бдише неколико дана и ноћи на Теразијама, борећи се за нешто што и без борбе припада сваком нормалном човеку у свим нормалним државама света (слобода јавног информисања).

На крају, чија су она деца што су 9 марта, у аутобусима којима није био дозвољен улазак у „слободарски“ Београд, била бездушно малтретирана претресима (веома грубим) од главе до пете називана бандом и враћана назад јер „не може банда“ да руши власт. И не може, нарочито ако се зна да није ни пошла да руши власт (осим ако се под том влашћу не подразумевају ТВ уредници, што како се показало и није далеко од истине, напротив). И што су од „оружја“ (конкретно у примеру моје 18-ипогодишње кћерке) у преврнутој торби нашли — турпију за некте. И, (о чуда!) нису јој одузели. Та млада девојка будућа је студенткиња тог истог Београда пред којим је 9 марта од понижења и стида заплакала. Требао је други да се стиде.

Дајте да вас видимо, миротворке“.

Не морате се трудити па ићи на Ушће. Вама, како смо се уверили, нигде није забрањено да митингујете. Вас сигурно неће дочекати „народна“ милиција под пуном „ратном“ опремом, потпомогнута коњима, псима, борним колима итд., нити ће вас на хладној мартовској кошави присилно окупати на улици. Још мање ће на вас бити послани тенкови. Ти „реквизити“ углавном су намењени другима. Којима, видесмо.

А то што видесмо, срамно је, жалосно, до те мере, да би и камен у овој Србији проплакао, а не народ српски. Све живо, иоле поштено, без обзира на којој „страни“ био, то осуди, само изгледа не и ви.

Кад већ поменух Ушће, оно се све чешће у нашем народу са стидом помиње. Тамо су

неки кочоперни моторци, на „спонтано организованом митингу“ СПС-а, одиграли колце, док је Београд оплакивао своје жртве од 9. марта и док се оне још нису ни охладиле, па још замало (по позиву) да крену у обрачун са млађаријом на Теразијама. Па сад, како су и могли одолети оноликој милини: обезбеђен превоз, аутобуси пуни хране, плаћене дневнице, некима чак би и исплаћен давно зарађени минималац, а на прилазима Београду насмејани репортери, па све то још уживо преноси Телевизија. Па како да их не понесе!

Сад, што су неки испред екрана поцрвенили од стида, нарочито при неком поређењу, не би требало да се љуте. Њима је за то црвенило та иста Телевизија, нехотице, наравно, пружио дебелу сатисфакцију. У моменту док се са говорнице орило... ви сте снага Србије... у кадру, у гро-плану, изборано старачко лице, блуди погледом по народу. Ваљда тражи столицу.

Ми, ПРАВЕ мајке ове Србије нећемо никада опростити онима који директно и ИНДИРЕКТНО окрвавише руке о нашу децу, нити ћемо дозволити да се заборави 9. март, а најмање да се понови. Нема већег јунака од срца мајчиног, и на тенкове ће ударити, ако затреба.

И нек се чује, да нам се оних пет крвавих фотељаша мање замерило од некога ко рече да нико не сме да бије овај народ, а на њега посла тенкове.

Многи, слични вама, трубе да се све може решити на „миран и демократски начин“. Ја питам — где?! У Скупштини, онаквој каква је... Спаси Боже те пошаст! Зар тамо где ће сваки предлог, ако није дошао од „владајуће партије“ бити „једногласно“, „великом већином“ итд. итд, одбијен, ма колико био на месту или био добар. Господину Батрићу Јовановићу, случајно се, неки дан, у тој Скупштини, подудареше жеље са жељама опозиције (око тога да и други, осим посланика, могу ући у Скупштину), па се он несрећник, мораде правдати, малтене извињавати својим колегама из исте партије, на тој подударности.

Па зашто се онда било ко у овој Србији чуди, што народ, особито млади, на улици траже оно што не могу у Парламенту.

А да би оне демонстрације у Београду 9. марта, најављене као мирне, то и остале, да се на голоруки народ није сручила полицијска сила и неправда, најбоље говори онај митинг опозиције од 27. марта, којима сам лично присуствовала. Била је милина гледати оне младе људе како беспрекорно и савесно одржавају ред. Иако је киша пљуштала мени је било топло око срца.

Видимо, (верујем на вашу велику радост) пронађоше кривца за крв проливену 9 марта. Попадали смо на нос од „изненађења“. Па одавно се „зна да за све живо што у овој држави не ваља крив је Вук Драшковић. Бог нам га поживео. Да га нема морали бисмо га измислити. У противном, по коме бисмо „лупали“ кад смо гладни, преварени, боси, голи и на кога бисмо се љутили што овај наш, српски народ, нигде више пријатеља нема.

Само, мало сутра.

Знамо ми сада КАКО и ЗАШТО и због КОГА... све знамо.

Знамо и КО нам је сакатио децу 9. марта. Нека нам се не баца прашина у очи, још су пу-

не суза. И зато што знамо нећемо дати да зато окриве човека који је најмање крив, и који је тога дана и сам тешко пропатио. Зар је и (зар би) он пуцао у омладину која га толико воли и која му верује, а коју је по вама „завео“. Уосталом ту је било људи и до 60 г. старости. Али ја искључиво говорим о омладини оној „заведеној“. Боже, што и мене пре не „заведе“ него ме са мојих 38 година жедну преко воде преведоше па ме онда тако напише (истином) да ми вода још цури из очију.

Ко је кривац за смрт 17-овогодишњег децака Још, кажу, није пронађен. А и Бог и народ зна да га је убила милиција у „самоодбрани“. Колико су им животи били „угрожени“ видесмо лепо на снимку НТВ — Студија Б, где испред њих, док они пуцају, никог живог нема да им га угрози. Кад смо већ код тих снимака, видесте ли ви (као и ми) и још боље, чусте ли, глас оне жене што раширених руку пред силом полицијском просто вапи — НЕ ИДИТЕ НА ДЕЦУ, НЕ ДИРАЈТЕ ДЕЦУ — ? Е, та жена тог момента није мислила КОЈА су то деца, због КОГА и ЧЕГА су ту дошла, знала је само да су то НАША деца и у том моменту била је само МАЈКА. Од срца јој хвала.

ДРАГЕ МОЈЕ СПС — ДАМЕ, (да се коначно ослavimo правим именом), ако нисте само ТО, демантујте) ШУБАРЕ доле пред њом, или што би још било и најбоље сакријте се под њих. За добробит и вас и нас, и понајвише деце.

М. Радмила — Шабач

СЕНКЕ УЗВРАЋАЈУ УДАРАЦ ДЕМОКРАТИЈИ

После МАРТОВСКИХ ДОГАЂАЈА, суочени са неминовним променама у систему, послушници труле идеологије кренули су у још један јуриш на оне који се не понашају и не мисле на начин својствен њима...

У свом метафизичком очају где нема места ни за какву сумњу, у трагичном недостатку смисла за демократичност; немоћни да схвате да је коначно дошао крај њиховој дугогодишњој хладној равнодушности, затечени у сопственој немоћи; одвећ стари да крену у „нове победе“, исувише малобројни да организују „митинг подршке“...

Решени, да на априлско сунце изведу сво-

је морбидне сенке у шетњу старим стазама, они храбрији, окуражени припасаним трофејима, упутили су, кроз отворена врата крчме Чубура, на улицу и пролазнике неколико добро препознатљивих псовки, увреда и претњи, а све у познатом жаргону: „Платићемо да се уклоне (побију) све брадоње“. Нико их није озбиљно схватио.

Идеолошки подмладак, оличен је једном делу провинцијско-бирокуратске олигархије, сматрајући се писменијим, прихватио се писаћих машина и прековременим, мукотрпним радом у својим топлим фотељама, сачинили своја највећа литерарна остварења. Та, ремек дела — неколико претећих, анонимних писама, упућених на адресе неких представника опозиционих странака, довољно говоре о њиховим ауторима који и нису остали анонимни.

Вођени Макијавелистичким геслом, ЦИЉ ОПРАВДАВА СРЕДСТВО, а циљ је, типично бољшевички начин: застрашивањем, претњама, ноћним телефонским позивима, анонимним писмима, борци против демократије, хтели би да по сваку цену задрже једноумље и титолитаризам (тоталитаризам). Можда их нисмо озбиљно схватили... Ипак, њихов огромни напор да сложе неколико неписмених, баналних пасуса, нас инспирише и дају нову снагу да се боримо, против људске глупости, послушности, подобности и полтронства. Схватићу да су ти људи изгубили идентитет, да су сумњивог морала јер у противном, своја претећа писма не би потписивали са „полицијском“, синтагмом „ОД САДА САМ ТВОЈА СЕНКА“.

Храбри браниоци система, потрудили су се да, на вандалски начин, уклоне све плакете без звезде-петокраке; а да иронија буде већа, поцелане су и плакете пописа становништва, пре него што је попис и почео. Асоцирале су их, верујем, на предизборну кампању. Смешно, зар не!

Попис становништва је у неким круговима третиран, као предизборна кампања, коју води СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ за локалне изборе; то стога што су пописивачи били млади људи који годинама чекају на посао. Захваљујући, искључиво, доброј вољи Општинске пописне комисије и Заједници за запошљавање, млади људи су, бар привремено, решили своје финансијске проблеме. Било је сасвим непотребно њиховом раду давати, било какву, политичку димензију.

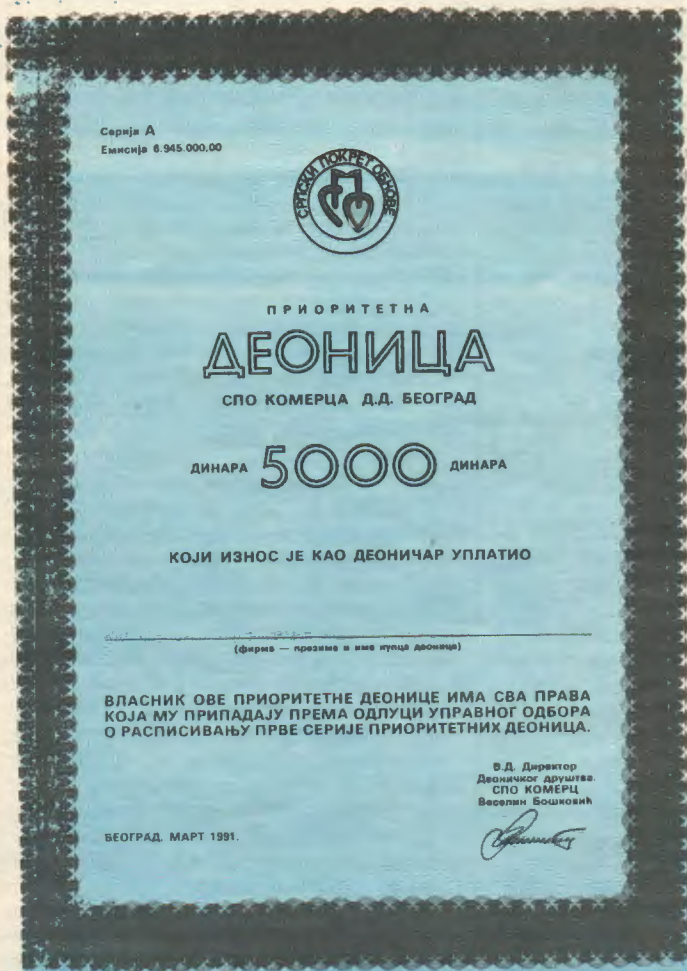
Чињеница је да, на Бироу за запошљавање, посао чека велики број младих људи који нису чланови владајуће странке, па је сасвим логично да буду ангажовани на попису, али је апсурдно да, у једном селу (Радобуђа), буде одржан, чак и партијски састанак СПС на коме се разматрало, КО ВРШИ ПОПИС СТАНОВНИШТВА?

Интелектуална ограниченост и људска таштина су, свакако немоћне да зауставе духовну буру и разум који ће, надам се, ипак преовладати.

Тужно је што постоје овакви људи.

ВИ, КОЈИ СТЕ НАШЕ СЕНКЕ, пишете нам што чешће. Ми вас, ипак разумемо. Илузорно би било очекивати да се промените. Време је неко друго, није за смех, ИПАК... ОПРОСТИ ИМ БОЖЕ, НЕ ЗНАЈУ ШТА РАДЕ!

Момчило ДИМИТРИЈЕВИЋ

ПРЕДСЕДНИШТВО СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ И СПО КОМЕРЦ, деоничарско друштво

издали су прву серију од 1389 деонница по
номиналној цени од 5000 динара по једној деонници

Продаја деонница у просторијама
СПО КОМЕРЦА — Хотел Југославија соба
879, тел. 011/600-222 локал 9979 и
648-223 и 648-372

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Овим се претплаћујем на „Српску реч“, чија
полугодишња претплата износи 325 динара, а
годишња 650 динара (урачунат је полуст од 10%).
Годишња претплата за иностранство је 120 ДЕМ, 72
УСД, или одговарајућа противвредност у другим
конвертибилним валутама.

Уплате вршити на динарски жиро рачун
60801—603—27562 СДК Београд или девизни
60811—620—128—25731—7495633 Кредитна
банка Београд, с назнаком за „Српску реч“. Уплате
из иностранства могу се вршити и чековима и
међународним уплатницама. По један примерак
уплатнице, или других доказа о уплати, заједно са
овом наруџбеницом послати на адресу: ЗА „СРПСКУ
РЕЧ“, Народног фронта 43 соба 23, 11000 БЕОГРАД,
тел. 683—952, 642—233 лок. 149.

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања, редакција „Српске речи“
обавештава читаоце да располаже комплетом бројева

Комплети или појединачни бројеви могу се наручити
уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК
Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633
Кредитна банка Београд или поузећем на телефон
683-952, 642-233 лок. 149 или на адресу: ПЕДАГОШКА
АКАДЕМИЈА ЗА „СРПСКУ РЕЧ“ соба 23. 11000 БЕОГРАД,
Народног фронта бр. 43.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,
10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18. Заокружите
бројеве које наручујете.

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

СП „БРАЋА КАРИЋ“

Поводом учесталих дезинформација да су браћа Карић примила 259.000.000,00 динара, односно 259 хиљада старих милијарди динара кредита, и овом приликом желимо да обавестимо наше кооперанте, пословне партнере, наше симпатизере, грађане и јавност, да браћа Карић ни од кога и никада нису добили ни један динар кредита за пословне објекте или пословне активности од рођења, па до данас.

ИСТИНА ЈЕ:

1. Кредити одобрени из средстава Фонда Федерације за кредитирање бржег развоја привредно недовољно развијених република и САП Косова:

- у 1983. г. 597,57 динара за изградњу хале;
- у 1987. г. 6.280,00 динара за набавку опреме;
- у 1988. г. 15.759,39 динара за набавку опреме;
- у 1988. г. 3.235,74 динара за набавку опреме;
- у 1984. г. 100,80 динара за ТОС

УКУПНО: 25.973,50 динара

Ови кредити су одобрени и искоришћени за Уговорну организацију удруженог рада „КОСОВО-УНИВЕРЗУМ“ — Пећ.

2. Кредити одобрени из банкарских средстава:

- у 1986. г. 2.655,42 динара за набавку опреме

Овај кредит је одобрен и коришћен за Уговорну организацију удруженог рада „МЕТАЛАЦ“.

3. Кредит одобрен из средстава Међународне финансијске корпорације ИФЦ из Вашингтона из кредитне линије за малу привреду у износу од УСД 86.180,14 и ДЕМ 86.180,14. Кредит је одобрен у 1981. години, у целости је искоришћен и отплаћен, 6 (шест) година пре рока. Са овим америчким кредитом је изграђена прва производна фабрика „КОСОВО-УНИВЕРЗУМ“.

Заједничким удруживањем средстава граде се фабрике, и то:

- Фабрика за производњу процесне опреме, Друштвено предузеће „ИНОКС“ — Пећ; и
- Фабрика за производњу кућишта за електронику Витомирица у Пећи.

(Друштвено предузеће „ИНОКС“ настало је од приватних средстава браће Карић, као оснивача, формирањем Уговорне организације удруженог рада — „КОСОВО-УНИВЕРЗУМ“, претпостављамо да је ово једини пример у Србији где је друштвено предузеће настало приватним капиталом).

Друштвено предузеће „ИНОХ“, које је у саставу Сложеног предузећа „БРАЋА КАРИЋ“, обезбедило је средства сопственог учешћа у износу од 12.277.000,00 динара или 12 хиљада старих милијарди динара, а остала средства у износу од 37.070.000,00 динара обезбедили су:

- Друштвено предузеће „ИНЖЕЊЕРИНГ“, Никшић
- Друштвено предузеће ЖЕЉЕЗАРА „БОРИС КИДРИЧ“, Никшић
- Друштвено предузеће „МИНЕЛ-ИНЖЕЊЕРИНГ“, Београд
- Друштвено предузеће „МИНЕЛ-ФКА“ Костолац

Завршетак ове две фабрике очекује се крајем јуна 1991. године, а које ће запослити око 150 радника. Сувишно је објашњавати зашто се прозивају браћа Карић у првом вишестраначком Парламенту Србије и зашто се жели наш успех омаловажити — приказати да смо ми мезимци под посебним режимом српске политике и власти, да смо уживали посебне привилегије од руководства Србије, да смо наш динамички развој остварили као режимска фирма.

Истина је да смо уложили огромна средства, која се крећу преко 4 милиона долара за припрему пројеката и програма изградње 50 мини фабрика у 50 месних заједница на Косову и Метохији, од којих би свака запошљавала 30 до 60 радника, где последњих 50 година није ништа инвестирано, иако је преко 4 милијарде долара уложено у развој Косова.

Наши програми садрже: једну фабрику, цркву, ако је нема — изградња нове или адаптација старе, бензинску пумпу, мини-маркет, универзални технички сервис, амбуланту, мини угоститељски објекат и 30 до 50 стамбених јединица за раднике.

Зна се да је уложено преко 4 милијарде динара из Фонда за неразвијене за Косово, и не постављају се питања о тим средствима, већ се измишља да су браћа Карић примила 259 хиљада старих милијарди. Наши драги грађани и симпатизери, желимо вам дуг живот, здравље и успех у раду, а за наше другове — молићемо се за њихово здравље, јер је бог велики и прашта.

ОДБОР ДИРЕКТОРА
СП „БРАЋА КАРИЋ“

КОМЕРЦ ПОЗИВА НА КОНЦЕРТ

Музика старе Србине

ГЛОК **Драгослав Павле
Аксентиевич**

ГОСТИ: **Светлана Стевич и Бора Дугич**

У ВЕЛИКОЈ ДВОРАНИ САВА ЦЕНТРА
30. маја 1991. у 20 ЧАСОВА
ПРОДАЈА УЛАЗНИЦА: САВА ЦЕНТАР, КОЛАРЧЕВ
НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР БЕОГРАДА
И ХОТЕЛ „ЈУГОСЛАВИЈА“ (СОБА 879).
ИНФОРМАЦИЈЕ НА ТЕЛ. 600-222 ЛОК. 9979

Зашто је ПРОТЕИН из Бачке Паланке продао толико својих производа колико сви југословенски произвођачи протена заједно? Разлог томе је што ПРОТЕИН из Бачке Паланке производи вероватно најбоље протенске производе у нашој земљи, а они су чувени не само код нас, већ и у многим земљама света.

ПРОТЕИН

ХРАНА БЕЗ ХЕМИЈЕ.

Милош Шарчев

Милош Шарчев је најуспешнији југословенски боди билдер — светски првак! Он живи у Калифорнији, где је у професионалним круговима, манекена, спортиста, филмских глумаца, запажена личност, те се о њему као таквом често може прочитати у америчкој штампи. А, Милошу, треба веровати да зна шта ради, јер он је млад и успешан, али он користи и производе ПРОТЕИНА из Бачке Паланке — чак у Калифорнији! Ово наравно није случајно, јер да јесте, онда Милош не би био „случајно“ светски првак. Тако је још једном производ плодне суначне српске земље доживео афирмацију у земљи „безграничних могућности“.

ПРОТЕИН из Бачке Паланке производи три врсте протеина и то:

СЛИМ ПРОТЕИН, за мршављење. Цена паковања које замењује 7 obroka је само 130 динара.

CRASH PROTEIN 96 је намењен мршавим и slabим особама које желе да повећају масу, снагу и издржљивост. Користан је за спортисте, децу у развоју, за оне који много раде и троше се. Цена недељног паковања је 145 динара.

MUSCLE DENSITY PROTEIN користе врхунски спортисти за развој дефинисане мускулатуре, типа „Body building“ и попут Милоша Шарчева (на слици) постижу запажене резултате у обликовању тела. Цена једног паковања овог високовредног протеина је 160 динара. Наведени протенски препарати се производе по најмодернијој технологији заштићеној код Савезног завода за патенте, а на два медицинска факултета и бројним анализама је доказано да не изазивају никаква штетна пропратна дејства. — Наравно, треба истаћи да је то здрава храна која не садржи никакве хемијске додатке: конзервансе, вештачку боју, укус или мирис, већ је сачињена 100% из природних намирница!

Дакле, будите здрави, снажни и лепо грађени уз производе ПРОТЕИН из Бачке Паланке. Протеине можете наручити поузећем на адреси:

ПРОТЕИН

ШУМСКА 50/СР

21400 БАЧКА ПАЛАНКА

Поруџбине примамо и телефонима:

(021) 745-541

744-720

741-446

745-747

у радном времену од 8,00 до 17 сати сваким радним даном.

НЕКА ВАМ СВАКИ НОВИ ДАН СРЕЋНО ЗАПОЧНЕ ЗДРАВОМ ПРОТЕИНСКОМ ХРАНОМ КОЈОМ СЕ ПОСТИЖЕ ПРИВЛАЧНОСТ КОЈУ ЋЕ ВЕОМА БРЗО ЗАПАЗИТИ ВАШИ ПОЗНАНИЦИ, ПРИЈАТЕЉИ, ПОСЛОВНИ ПАРТНЕРИ...

НАГРАДНА ИГРА

О Д А К Л Е ПОЧЕТИ?

По многим мишљењима, Југославија се претворила у Гордијев чвор са неизвесним исходом разрешења: пресећи или размрсити? Уколико се сећате, Александар Македонски је ову дилему лако решио. Наше питање такође је лако. Поготову што данас имамо и памети и оружја. Одговоре вам нећемо сугерисати, јер нас ваши одговори веома занимају. Дакле, награде ће се поделити онима из групе најбројнијих одговора.

ОДАКЛЕ ПОЧЕТИ? ТРЕБА ПОЧЕТИ ОД

Ваш одговор и купон (обавезно) са адресом пошаљите на адресу СРПСКА РЕЧ (за наградну игру), Народног фронта 43, соба 23, 11000 Београд, најкасније до 30. маја 1991. Награде су: 1) 10.000 динара, 2) шестомесечна претплата за „Српску реч“ 3) књига „Писма Вуку“.

НАГРАДЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Као што и сами претпостављате, тачан одговор на питање „КОЈИ ЈЕ ОВО ТИМ?“ из прошлог броја „Српске речи“ гласи — ЈУГОСЛОВЕНСКА ВЛАДА. Нетачних одговора није било.
ПРВУ НАГРАДУ, 10.000 ДИНАРА, добила је НАДА ДРАМИЋАНИН, Ул. Вука Караџића 41, 26320 БАНАТСКИ КАРЛОВЦИ.
ДРУГУ НАГРАДУ, ШЕСТОМЕСЕЧНУ ПРЕТПЛАТУ ЗА „СРПСКУ РЕЧ“, добила је ВИОЛЕТА МИЛОСАВЉЕВИЋ, Александра Војиновића 78, 11231 РЕСНИК.
ТРЕЋУ НАГРАДУ, КЊИГУ „ПИСМА ВУКУ“, добио је АЛЕКСАНДАР ЈАНКОВИЋ, Емилије Јакшић 7, 11080 БЕОГРАД.
ЧЕСТИТАМО ДОБИТНИЦИМА!